

เรื่องเล่าจากชายแดนไทย-พม่า :

ประกายไฟทางปัญญาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

Stories from the Thai-Burmese Border :

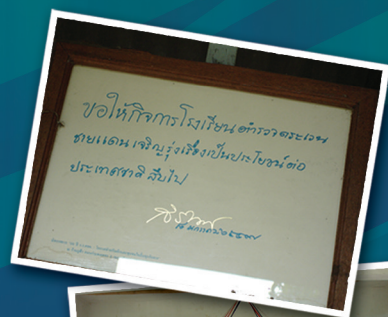
Intellectual Sparks for Sustainable Development

โครงการภาษาศาสตร์ภาษากะเหรี่ยง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย - สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

Karen Linguistics Project

Chulalongkorn University - The Thailand Research Fund

เรื่องเล่าจากชายแดนไทย-พม่า:
ประกายไฟทางปัญญาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

**Stories from the Thai-Burmese Border:
Intellectual Sparks for Sustainable Development**

วิชาตี บูรณะประเสริฐสุข (ผู้เขียน)

Wichat Booranaprasertsook (Author)

เทพี จรัสจรวงศ์เกียรติ (บรรณาธิการภาษาไทย)

Thepee Jaratjarungkiat (Thai Editor)

แพชี ยุวจิต (ผู้แปล)

Pachee Yuvajita (Translator)

ไซมอน เจ. พี. ไอร์ (บรรณาธิการภาษาอังกฤษ)

Simon J.P. Wright (English Editor)

ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ (บรรณาธิการบริหาร)

Theraphan Luangthongkum (Executive Editor)

โครงการวิจัยภาษาศาสตร์ภาษากะเหรี่ยง

Karen Linguistics Project

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

The Thailand Research Fund (TRF)

เรื่องเล่าจากชายแดนไทย-พม่า: ประกายไฟทางปัญญาเพื่อการพัฒนายั่งยืน
Stories from the Thai-Burmese Border: Intellectual Sparks for Sustainable Development

โครงการวิจัยภาษาศาสตร์ภาษากะเหรี่ยง
Karen Linguistics Project

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

เรื่องเล่าจากชายแดนไทย-พม่า: ประกายไฟทางปัญญาเพื่อการพัฒนายั่งยืน = Stories from the Thai-Burmese Border: Intellectual Sparks for Sustainable Development).-- กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2555.

148 หน้า.

1. กะเหรี่ยง. 2. กะเหรี่ยง--แม่ฮ่องสอน. I. ชื่อเรื่อง.

305.89510593

ISBN 978-616-7070-83-4

พิมพ์ครั้งที่ ๑ จำนวน ๓๐๐ เล่ม พ.ศ. ๒๕๕๕

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๑๘-๓๕๕๓, ๐-๒๒๑๘-๓๕๖๓

โทรสาร ๐-๒๒๑๕-๓๖๑๒

www.cuprint.chula.ac.th

กล่าวนำ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยแก่ศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ และคณะ เพื่อดำเนินโครงการวิจัย “ภาษาศาสตร์ภาษากะเหรี่ยง” เป็นเวลา ๓ ปี (๑ กรกฎาคม ๒๕๕๒ - ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๕)

ผลงานวิจัยของโครงการวิจัยนี้ส่วนใหญ่เป็นบทความวิจัยภาษาอังกฤษเพื่อการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการนานาชาติ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อคนในสังคมโดยรวม โครงการวิจัยได้จัดทำหนังสือ **เรื่องเล่าจากชายแดนไทย - พม่า: ปรากฏไฟฟ้าปัญญาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน** อีกเล่มหนึ่ง ซึ่งเป็นผลพวงของการค้นคว้าข้อมูลเอกสารและการสำรวจข้อมูลภาคสนามเพื่อเป็นความรู้พื้นฐานในการดำเนินโครงการวิจัยย่อยต่างๆ ความรู้ที่ได้ส่วนหนึ่งแสดงให้เห็นถึงพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่มีต่อกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยในการที่จะพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประกอบสัมมาอาชีพทางเกษตรกรรมและการสร้างสรรค์ผลงานศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านให้สามารถเลี้ยงตนเองได้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และในเวลาเดียวกันก็เป็นการส่งเสริมการธำรงรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่า

ส่วนหนึ่งของงบประมาณของโครงการวิจัย “ภาษาศาสตร์ภาษากะเหรี่ยง” สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยได้สนับสนุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดพิมพ์หนังสือสารคดีประกอบภาพสี่ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษจำนวน ๕๐๐ เล่มสำหรับทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อพระราชทานให้กับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน รวมทั้งหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือสนใจเกี่ยวกับการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงและอีกส่วนหนึ่งสำหรับแจกผู้มีอุปการะคุณของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและของโครงการวิจัย “ภาษาศาสตร์ภาษากะเหรี่ยง”

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือประกอบภาพเล่มนี้จะให้ความรู้และความบันเทิงแก่ท่านผู้อ่านที่สนใจเกี่ยวกับเรื่องของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในประเทศไทยทั้ง ๖ กลุ่ม ได้แก่ ปกาเกอญอ โป่งปะโอ กะยา กะยัน และกะยอ ความรู้ที่ได้จะช่วยทำให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างชนในชาติซึ่งประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย ตลอดจนเป็นแรงบันดาลใจในการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ขอขอบคุณคณะผู้วิจัยที่ได้สร้างสรรค์หนังสือเล่มนี้และขอบคุณหน่วยงานและบุคคลทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือคณะผู้วิจัยในการให้ข้อมูล

(ศาสตราจารย์ ดร.สวัสดี ตันตระรัตน์)

ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

Foreword

The Office of Thailand Research Fund (TRF) has funded Professor Theraphan Luangthongkum and her research team to conduct a three-year research project, “The Karen Linguistics Project,” from July 1st, 2009 to June 30th, 2012.

Most of the works in the Project are research papers written in English that have been published in international academic journals. In order to benefit Thai society at large, the Project has thought it appropriate to publish a book, **Stories from the Thai–Burmese Border: Intellectual Sparks for Sustainable Development**, which is the byproduct of extensive research into documents and fieldwork that is to be used as the foundation for the execution of other sub-projects. One finding from this research is the amount Their Majesties the King and Queen as well as Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn have done for the Karen ethnic group that has settled in Thailand helping them to develop in different respects, particularly by promoting their agricultural occupations and their creation of handicrafts so that they are able to rely on themselves in accordance with the principle of the sufficiency economy. At the same time, these royally initiated activities have also helped to conserve the Karen’s folk wisdom and way of life.

The TRF has agreed that part of the budget allocated for the undertaking of the “Karen Linguistics Project” be used for publishing 500 copies of this book, which will be presented to Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn and subsequently distributed to Border Patrol Police Schools and those sectors or people who have been involved with or are interested in the development of the Karen ethnic group. Some will be presented to people who have given contributions to the TRF or to the research project.

The TRF earnestly hopes that this illustrated book will be informative about and entertain those who are interested in stories relating to the six Karen groups in Thailand—the Paganyaw, the Phlaung, the Pa-O, the Kayah, the Kayan and the Kayaw. The knowledge gained should help to create a better understanding of those people with different ethnic backgrounds who live in Thailand, as well as help to point the way to sustainable development in the future.

I would like to express my appreciation to the research team that has produced this book. My thanks are also extended to all those who have given information and assistance to the research team.

(Professor Swasdi Tantraratana, Ph.D.)

Director of the Office of the Thailand Research Fund

คำนำ

หนังสือสารคดีประกอบภาพ เรื่องเล่าจากชายแดนไทย-พม่า: ปรากฏไฟทางปัญญาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นผลงานส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยภาษาศาสตร์ภาษากะเหรี่ยง ได้รับทุนสนับสนุนจากฝ่ายวิชาการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นเวลา ๓ ปี (๑ กรกฎาคม ๒๕๕๒ - ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๕) หนังสือเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อให้ความรู้ความบันเทิงแก่นักวิชาการในศาสตร์อื่นๆ และผู้อ่านทั่วไปที่สนใจเรื่องความหลากหลายทางภาษา สังคม และวัฒนธรรมของคนในชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงซึ่งมีประชากรประมาณ ๕ แสนคน ประกอบด้วยกลุ่มสะกอ (ปากะญอ) โป (โพล่ง หรือ โปลั่ว) ปะโอ (ตองสู) กะยา (กะเหรี่ยงแดง) กะยัน (กะเหรี่ยงคอยาว) และกะยอ (กะเหรี่ยงหูลใหญ่)

โครงการวิจัยภาษาศาสตร์ภาษากะเหรี่ยงประกอบด้วยโครงการย่อยหลายโครงการ (ดูรายละเอียดข้างล่าง) จุดเน้นของโครงการคือการผลิตผลงานวิชาการด้านภาษาศาสตร์ที่มีความลุ่มลึกและสามารถนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ ตลอดจนตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการระดับนานาชาติ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม นอกเหนือจากประโยชน์ทางวิชาการเฉพาะศาสตร์ คณะผู้วิจัยจึงได้จัดทำหนังสือเล่มนี้ขึ้น ด้วยวิธีประมวล สังเคราะห์ และเรียบเรียงข้อมูลวิทยุจากเอกสารนานาประเภท ผสมผสานกับข้อมูลปฐมภูมิจากการเก็บข้อมูลภาคสนามของคณะผู้วิจัยในโครงการ ในการศึกษาค้นคว้าและเสนอข้อค้นพบมิได้อิงกรอบความคิดของทฤษฎีทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ใดเป็นแนวทาง หากแต่ใช้การกลั่นกรองด้วยสติปัญญาและจิตที่เป็นกลางจากสิ่งที่ได้อ่าน ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง ได้สัมผัส และนำเสนอภาพความเป็นจริงอย่างปราศจากอคติและเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย ภาพทั้งหมดที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ เลือกสรรมาจากคลังภาพของโครงการซึ่งส่วนใหญ่ศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ และอาจารย์ ดร.วิชาติ บุรณะประเสริฐสุข เป็นผู้ถ่าย

โครงการย่อยในโครงการวิจัยภาษาศาสตร์ภาษากะเหรี่ยง มีรายละเอียดดังนี้

ผู้รับผิดชอบ	โครงการย่อย
ศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ	<ul style="list-style-type: none"> - การเปรียบเทียบเสียงพูดของผู้พูดภาษากะเหรี่ยงกะยันที่ใส่ห่วงคอทองเหลืองและไม่ใส่ห่วงคอ: การศึกษาทางกลศาสตร์ (บทความ) - จำนวนนับและลักษณนามในภาษากะเหรี่ยงปัจจุบันและภาษากะเหรี่ยงดั้งเดิม (บทความ) - ส่วนสัมผัส (rhyme) *-a, *-aN, *-aK และ *-aX ในภาษากะเหรี่ยงดั้งเดิม (บทความ)
อาจารย์ ดร.ชมนาด อินทจามรรักษ์	<ul style="list-style-type: none"> - การแปรและการเปลี่ยนแปลงของสระและวรรณยุกต์ในภาษากะเหรี่ยงไปบ้านค้ำใจ จังหวัดแพร่: การศึกษาทางกลศาสตร์ (บทความ)

- อาจารย์ ดร.พิทยาวัฒน์ พิทยาภรณ์ - ค่าความเข้มกับสถานการณ์เป็นกลุ่มเสียง ร ในภาษากะเหรี่ยงสะกอ (บทความ)
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผณินทรา ชีรานนท์ - วรรณคดีและสนธิสัญญาในภาษากะเหรี่ยงโป: นัยสำคัญต่อทฤษฎีวิวัฒนาการของวรรณยุกต์ (บทความ)
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวิไล ชีระโรจนารัตน์ - แผนที่และการตั้งถิ่นฐานของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ๖ กลุ่มในประเทศไทย (บทความและแผนที่)
- ฟรอนซ์ ลองเซลลา - หน่วยคำเติมหน้า ?a?- (TB*?a) ในภาษากะเหรี่ยงโปบ้านดงดำ (บทความ)
- ศุภินันท์ จิตวิริยพันธ์ - ค่าเซมิโตนของวรรณยุกต์กะเหรี่ยงสะกอบ้านป่าละอู (บทความ)
- กานต์ธิดา เกิดผล - การเปลี่ยนแปลงของค่าความถี่ฟอร์เมนต์ ณ ช่วงรอยต่อตัวบ่งชี้สำคัญของการจำแนกฐานกรณ์พยัญชนะนาสิกในภาษากะเหรี่ยงสะกอบ้านป่าละอู (บทความ)
- ศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ (บรรณาธิการบริหาร) - เรื่องเล่าจากชายแดนไทย-พม่า: ปรากฏไฟทางปัญญาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (หนังสือสารคดีประกอบภาพ)
- อาจารย์ ดร.วิชาติ บุรณะประเสริฐสุข (ผู้เขียน)
- อาจารย์ ดร.เทพี จรัสจรุงเกียรติ (บรรณาธิการภาษาไทย)
- รองศาสตราจารย์ ดร.พจี ยุวชิต (ผู้แปล)
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไชมอน เจ.พี. ไรท์ (บรรณาธิการภาษาอังกฤษ)
- คณะผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย - การจัดทำเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์ความก้าวหน้าของการดำเนินงาน (โปรดดูเว็บไซต์ <http://ling.arts.chula.ac.th/Karen>)

ด้วยวิธีประมวลและสังเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิหลายด้าน ทำให้คณะผู้วิจัยได้เรียนรู้เรื่องราวของคนกะเหรี่ยงทั้ง ๖ กลุ่ม ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยมากพอสมควร และได้ประจักษ์ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวกะเหรี่ยง ทั้งด้านการเลี้ยงชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปหัตถกรรมจากภูมิปัญญาดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ ด้านการศึกษาพื้นฐาน ฯลฯ ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน หากฝ่ายปฏิบัติที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความจริงจัง มีความรับผิดชอบ และมีความมุ่งมั่นในการดำเนินงานโครงการตามพระราชดำริทุกโครงการอย่างสอดคล้องระหว่างพระราชประสงค์กับวิถีชีวิตและจิตวิญญาณของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง รวมทั้งการแก้ปัญหาและการปรับเปลี่ยนภายใต้กรอบความคิดที่กำหนดเพื่อขจัดความขัดแย้งอันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ก็อาจช่วยเสริมให้เกิดดุลยภาพและความเป็นไปได้ในเรื่องการพัฒนารอบด้านอย่างยั่งยืน อันจะเป็นต้นแบบที่ดีและเหมาะสมสำหรับพัฒนากลุ่มชนอื่นๆ บนที่สูง

ในการดำเนินงานโครงการวิจัยภาษาศาสตร์ภาษากะเหรี่ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โครงการจัดทำหนังสือ
เรื่องเล่าจากชายแดนไทย-พม่า: ประกายไฟทางปัญญาเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน คณะผู้วิจัยได้รับความกรุณา
และความอนุเคราะห์จากหลายหน่วยงานและบุคคลทั้งที่สังกัดส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ความปรารถนาดีและความ
ร่วมมืออย่างดียิ่งของทุกหน่วยงานและทุกท่าน ทำให้การจัดทำหนังสือสำเร็จลุล่วงด้วยดี จึงใคร่ขอขอบพระคุณ
ทุกท่านดังรายนามในหน้าขอขอบคุณ

โครงการวิจัยภาษาศาสตร์ภาษากะเหรี่ยง ขอเป็นกำลังใจให้แก่ชาวกะเหรี่ยงทุกกลุ่มในการพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตของตนเอง ให้เป็นประชากรไทย ประชากรอาเซียน และประชากรโลก ที่สง่างามและมีความสุขอย่างแท้จริง

(ศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ)
หัวหน้าโครงการวิจัยภาษาศาสตร์ภาษากะเหรี่ยง

Preface

This illustrated documentary, **Stories from the Thai-Burmese Border: Intellectual Sparks for Sustainable Development**, is part of the Karen Linguistics Project funded by the Academic Section of the Office of the Thailand Research Fund (TRF) for three years (from July 1st, 2009 to June 30th, 2012). Its aim is to inform as well as to entertain academics in other fields and readers in general who are interested in the diversity of languages, social conditions and cultures of people in the country, particularly the Karen ethnic group whose number in Thailand is now approximately 500,000. The Karen comprise six groups—the Sgaw (the Paganyaw), the Pwo (the Phlaung or the Phlou), the Pa-O (the Taungthu), the Kayah (the Red Karen), the Kayan (the Long-Necked Karen) and the Kayaw (the Large Ear-Lobed Karen).

The Karen Linguistics Project consists of sub-projects (see details below), that emphasize the production of in-depth academic papers in Linguistics that will be suitable for presentation at international conferences and for publishing in international journals. Yet, as well as benefitting academics in this specific area, the research team wishes that people in general will be able to learn from the project that has resulted in the publication of this book. The book is the result of collecting, analyzing and arranging information from different secondary sources and combining it with information gathered from the primary source which is the research team's fieldwork. This study and the presentation of the research findings are not based on any theories gleaned from the Social Sciences or Humanities but on the research team's sifting and carefully selecting what they read, saw, heard and experienced and presenting truthful images of the Karen that are without bias and that are fair to all the parties involved. All the photographs in the book are from the photo collection of the Project. Most of the photographs were taken by Professor Theraphan Luanthongkum and Dr. Wichat Booranaprasertsook.

The sub-projects in the Karen Linguistics Project are as follows:

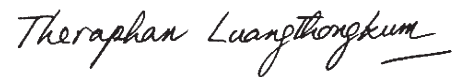
Responsible person	Sub-project
<i>Professor Theraphan Luangthongkum, Ph.D.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - A comparison between the speech of brass coiled necked and non-brass-coiled necked Kayan speakers: An acoustic study (paper) - Numerals and classifiers in modern Karenic languages and Proto-Karen (paper) - Proto-Karen phonology and the etyma with *-a, *-aN, *-aK and *-aX rhymes (paper)
<i>Dr. Chommanad Intajamornrak</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Variation and change in Phrae Pwo Karen vowels and tones spoken in Ban Khang Chai: An acoustic study (paper)

- Dr.Pittayawat Pittayaporn* - Intensity of R sounds: The class of rhotics in Sgaw Karen (paper)
- Assistant Professor Phanintra Teeranon, Ph.D.* - Oral and nasal vowels in Pwo Karen: Implications for tonogenesis theory (paper)
- Assistant Professor Sirivilai Teerarojanarat, Ph.D.* - Maps and the Settlements of the Six Karen Ethnic Groups in Thailand (paper and maps)
- Francois Langella* - On the prefix ?à?- (TB *?a) in Dong Dam Pwo Karen (paper)
- Sujinat Jitwiriyant* - The semitone values of the four lexical tones of Ban Pa La-u Sgaw Karen (paper)
- Karnthida Kerdpol* - Formant transitions as effective cues to differentiate the places of articulation of Ban Pa La-u Sgaw Karen nasals (paper)
- Professor Theraphan Luangthongkum, Ph.D.* - Stories from the Thai-Burmese Border: Intellectual Sparks for Sustainable Development (Illustrated documentary)
- (Executive Editor)
- Dr.Wichat Booranprasertsook* (writer)
- Dr.Thepee Jaratjarungkiat* (Thai editor)
- Associate Professor Pachee Yuvajita, Ph.D.* (translator)
- Assistant Professor Simon J.P. Wright* (English editor)
- Researchers and assistant researchers* - A website to publicize the progress of the project (See <http://ling.arts.chula.ac.th/Karen>)

The compilation of the information and the analysis of the primary and secondary sources has enabled the research team to learn a great deal about the six groups of Karen that have settled in Thailand and to appreciate the assistance that Their Majesties the King and Queen and Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn have given to them in developing their quality of life. Royally initiated development projects have encouraged the Karen to lead their lives in accordance with the principle of the sufficiency economy, have supported their production of handicrafts based on their folk wisdom and have promoted their fundamental education; all of which lead towards sustainable development. If the sectors responsible for their operation are sincere, responsible and determined in the execution of all the royally initiatives in accordance with the wishes of the King, the Queen and the Princess and if they are sensitive to the way of life and spirituality of the Karen, in their attempts to solve problems and adjust themselves to a specific frame of mind that eliminates conflict that can obstruct development, they may be able to create balance and achieve well rounded sustainable development. This may then be able to serve as the development prototype for other ethnic groups who live in the high terrains.

The Karen Linguistics Project, particularly the publication of the book—**Stories from the Thai-Burmese Border: Intellectual Sparks for Sustainable Development**, has been able to achieve its goals through the assistance and support of all the government sectors and people at both the local and central level. Their good wishes and cooperation have contributed significantly to the completion of this book.

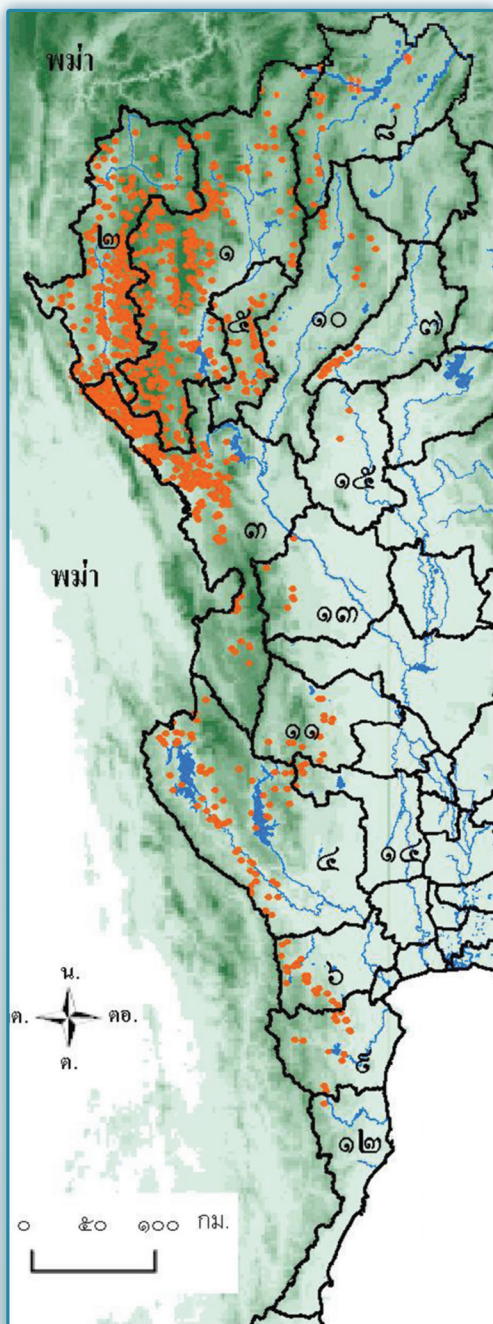
The Karen Linguistics Project wishes to offer its support to all Karen groups in developing their quality of life and in their attempt to become Thai citizens and, thus, ASEAN citizens and, ultimately, citizens of the world who are able to enjoy dignity and true happiness.

(Professor Theraphan Luangthongkum, Ph.D.)
Director, Karen Linguistics Project

แหล่งตั้งถิ่นฐานและประชากรกะเหรี่ยงในประเทศไทย (๒๕๔๕)

สัญลักษณ์

● หมู่บ้านกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูง

เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง

สะกอ

กะยัน

ปะโอ

กะยอ

โป

กะยา

ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนประชากร
๑	เชียงใหม่	๑๓๔,๔๔๗
๒	แม่ฮ่องสอน	๑๐๐,๙๔๓
๓	ตาก	๙๔,๓๓๔
๔	กาญจนบุรี	๓๐,๙๗๖
๕	ลำพูน	๒๙,๑๒๔
๖	ราชบุรี	๑๓,๕๗๗
๗	แพร่	๘,๒๙๘
๘	เชียงราย	๖,๔๕๖
๙	เพชรบุรี	๔,๐๑๑
๑๐	ลำปาง	๓,๙๖๙
๑๑	อุทัยธานี	๓,๓๘๒
๑๒	ประจวบคีรีขันธ์	๑,๓๓๙
๑๓	กำแพงเพชร	๑,๓๓๕
๑๔	สุพรรณบุรี	๑,๑๕๙
๑๕	สุโขทัย	๗๔๑
	รวม	๔๓๔,๑๓๑

ผู้ผลิตแผนที่: ภาควิชาภูมิศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(เพื่อโครงการภาษาศาสตร์
ภาษากะเหรี่ยง)

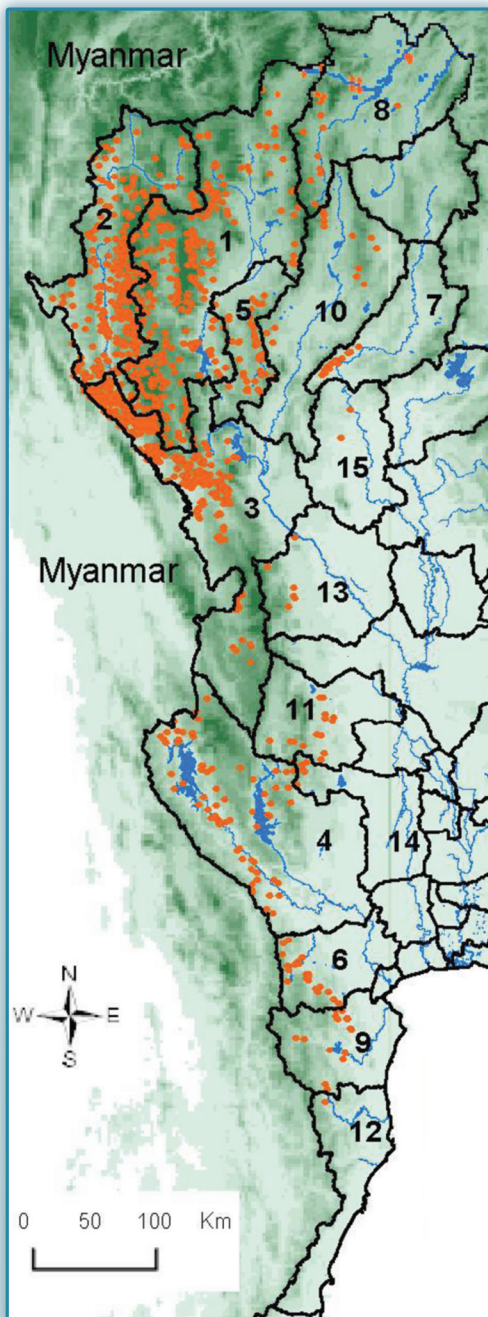
วันที่ผลิต: ๑ มิถุนายน ๒๕๕๓

ที่มาข้อมูล: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ผู้สนับสนุน: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

Karen Settlement Areas and Population in Thailand (2002)

LEGEND

- Karen villages in the highlands

Above mean sea level

Data source: Courtesy of Ministry of Social Development and Human Security
 Sponsor: The Thailand Research Fund (TRF)

Sgaw

Kayan

Pa-O

Kayaw

Pwo

Kayah

No.	Province	No. of population
1	Chiang Mai	138,447
2	Mae Hong Son	100,983
3	Tak	94,334
4	Kanchanaburi	30,976
5	Lamphun	29,124
6	Ratchaburi	13,577
7	Phrae	8,298
8	Chiang Rai	6,456
9	Phetchaburi	4,011
10	Lampang	3,969
11	Uthai Thani	3,382
12	Prachuap Khiri Khan	1,339
13	Kamphaeng Phet	1,335
14	Suphan Buri	1,159
15	Sukhothai	741
	Total	438,131

Producer: Department of Geography
 Faculty of Arts,
 Chulalongkorn University
 (for the Karen Linguistics Project)

Date: 1 June 2010

กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยที่พูดภาษาสาขากะเหรี่ยง ตระกูลภาษาทิเบต-พม่า

Ethnic groups in Thailand that speak the Karenic languages of the Tibeto-Burman language family

โป (ไผ่ล่ง, กะไผ่ลั่ว)
Pwo (Phlaung, Kaphlou)

สะกอ (ปากะญอ)
Sgaw (Paganyaw)

ปะโอ (ตองสู)
Pa-O (Taungthu)

กะยา (กะเหรี่ยงแดง)
Kayah (Red Karen)

กะยั้น (ปะดอง, กะเหรี่ยงคอยาว)
Kayan (Padaung, Long-Necked Karen)

กะยอ (กะเหรี่ยงหูใหญ่)
Kayaw (Big Ear-Lobed Karen)

สิ่งแวดล้อมงามตามธรรมชาติบริเวณหมู่บ้านกะเหรี่ยง Beautiful natural ambience of the Karen villages

บ้านกะยัน-กะยอ ห้วยปูแกง ริมน้ำปาย อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน
Houses of the Kayan-Kayaw villagers in Huai Pu Kaeng Village on the banks of the Pai River, Mueang District, Mae Hong Son Province

ริมน้ำจันทยามเช้า บ้านแม่จันทะ อ.อุ้มผาง จ.ตาก
Early morning on the banks of the Chan River in Ban Mae Chan Tha, Umphang District, Tak Province

ต้นน้ำตกเสตองคู
The water source of
Le Tong Khu Waterfall

น้ำตกเสตองคู อ.อุ้มผาง จ.ตาก
Le Tong Khu Waterfall in Umphang District,
Tak Province

ไร่ข้าวโพดของกะเหรี่ยงสะกอ-โป ที่บ้านพุลู
อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี
Corn fields of the Sgaw-Pwo Karen in Ban Phu Phlu,
Kaeng Krachan District, Phetchaburi Province

ดอกกาแฟชองามที่บ้านห้วยหอม อ.แม่ลาน้อย
จ.แม่ฮ่องสอนส่งกลิ่นหอมยามลมโชย
A spray of beautiful coffee flowers, sending
fragrance in the breeze, Ban Huai Hom, Mae
La Noi District, Mae Hong Son Province

ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี และพิธีกรรมของชาวกะเหรี่ยง

Beliefs, religion, culture and rituals of the Karen

ศาลปู่ฤๅษีที่วัดพระบาทห้วยต้ม
อ.ลิ้ จ.ลำพูน
The Richi Shrine in Wat Phra Bat Huai
Tom, Li District, Lamphun Province

ฤๅษี มอแน ฤๅษีองค์ที่ ๑๐ แห่งบ้านเลตองคู
อ.อุ้มผาง จ.ตาก กับศิษย์ใกล้ชิดผู้อาจได้รับ
เลือกเป็นฤๅษีคนต่อไป
Maw Nae Richi, the tenth Richi of
Ban Le Tong Khu, Umphang District,
Tak Province and his close disciples,
one of whom might be selected to
succeed him as the next Richi

ป้ายข้อห้ามต่างๆ ของบ้านเลตองคู
A placard stating all the forbidden
rules in Ban Le Tong Khu

น้ำบ่อน้อยศักดิ์สิทธิ์ที่บ้านน้ำบ่อน้อยอ.ลิ้ จ.ลำพูน
The sacred well in Ban Nam Bo Noi. Li District,
Lamphun Province

เสาที่ที่ตั้งขึ้นในวันสงกรานต์ของชาวกะยา
ประชากรส่วนใหญ่ของบ้านห้วยเสือเฒ่า
อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน
Tee poles erected on Songkran Day by the
Kayah, the majority of the population of
Ban Huai Suea Thao, Mueang District,
Mae Hong Son Province

คนกะยาที่บ้านห้วยเสือเฒ่าเซ่นไหว้ผีตรงทางแยก
ซึ่งอยู่บริเวณหน้าศาลเจ้าที่หลังถวายอาหารพระพุทธรูป (เช้าวันพระ)
The Kayah in Ban Huai Suea Thao presenting offerings to the
spirits at the intersections in front of the Guardian's Shrine is
located, after offering food alms to the Buddha image (on a
Sabbath day morning)

ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี และพิธีกรรมของชาวกะเหรี่ยง

Beliefs, religion, culture and rituals of the Karen

เสมือน “เจดีย์ชเวดากอง”
พระมหาเจดีย์ศรีเวียงชัย
ที่บ้านห้วยต้ม อ.ลี้ จ.ลำพูน
A replica of “the Shwedagon Pagoda”-the Maha
Chedi Sri Wiang Chai in Ban Huai Tom, Li District,
Lamphun Province

มณฑปพระเจ้าเก้าตื้อ(ชาว)ชาวกะเหรี่ยงสร้างขึ้นเพื่อถวายเป็น
พระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
The Phra Chao Kao Tue Mondop (on the right) erected
by the Karen in honour of His Majesty the King

เสมือน “พระธาตุดอยกองมู” ของคนกะยาบ้านห้วยเสือเฒ่า
อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน
A replica of “ the Phra That Doi Kong Mu” of the Kayah in Ban
Huai Suea Thao, Mueang District, Mae Hong Son Province

เจ้าวัดยางแดง
อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี
Local Spiritual Leader of Wat Yang Daeng in Ban
Rai District, Uthai Thani Province

ทุกเช้าวันพระชาวกะเหรี่ยงพร้อมใจกันมาทำบุญ
ที่วัดพระบาทห้วยต้ม อ.ลี้ จ.ลำพูน
On every Buddhist Sabbath day morning, the Karen
gather to make merit in Wat Phra Bat Huai Tom,
Li District, Lamphun Province.

ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี และพิธีกรรมของชาวกะเหรี่ยง

Beliefs, religion, culture and rituals of the Karen

ชบวนแห่ต้นทานเนื่องในวันเปลี่ยนผ้าครุบาเจ้าชัวยวงศาพัฒนา
The Ton Tarn Procession on the day of robe-changing for
Reverend Khru Ba Chao Chaiya Wongsa Phatthana

ต้นทานสูงตระหง่านที่ติดของถวายเรียบร้อยแล้ว
พร้อมที่จะแห่ไปยังเจดีย์ศรีเวียงชัยและหมู่บ้านต่างๆ
Towering Ton Tarn, decorated with objects to be
presented to the temple, getting ready to proceed
to the Sri Wiengchai Chedi and many villages

ครุบาพรณเดินบนหลังชาวกะเหรี่ยงสะกอ-โปในวันสงกรานต์
สืบสานตามรอยครุบาชัวยวงศาพัฒนาวัดพระบาทห้วยต้ม
อ.ลิ จ.ลำพูน

Reverend Khru Ba Phan walking on the backs of the
Sgaw-Pwo Karen men on Songkran Day, following the way
of Reverend Khru Ba Chaiya Wongsa Phatthana of Wat
Phra Bat Huai Tom, Li District, Lamphun Province

ชายกะเหรี่ยงสะกอ-โปทอดกายต่างสะพานเพื่อให้ครุบาพรณ
ที่ชาวบ้านร่วมกันสร้งน้ำให้เดินบนหลังโดยเชื่อว่าจะทำให้
ไม่เจ็บไข้และโชคดี

The Sgaw-Pwo Karen men lying on the ground to form a
bridge for their Reverend Khru Ba Phan, to whom they
performed a bating rite, to walk on, believing that this will
bring them fortune and ward off illnesses from them

ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี และพิธีกรรมของชาวกะเหรี่ยง Beliefs, religion, culture and rituals of the Karen

ก่อกองทรายในวันสงกรานต์
Making sand mounds on Songkran Day

ประเพณีรดน้ำดำหัวของชาวกะเหรี่ยง
ในวันสงกรานต์
The Karen's bathing rite on Songkran Day

หลังไหว้พระและทำบุญบริจาคทานก็พากันไปเอาน้ำจากบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์มาดื่มและลูบเนื้อลูบตัวให้เกิดบุญกุศลและสิริมงคล
After paying homage to a statue of the Lord Buddha, making merit and donations, all going to get water from the sacred well to drink and apply on their bodies for good luck and auspice

กิจกรรมการรับบริจาคในวันโกนของชาวปะโอจากวัดไทยวัฒนารามที่ตลาดริมเมย อ.แม่สอด จ.ตาก
A day prior to a Buddhist Sabbath day, the Pa-O of Wat Thai Wathanaram organizing activities to get donations at Rim Moey Market, Mae Sot, Tak Province

โบสถ์คริสต์ บ้านป่าละอู อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์
กะเหรี่ยงบางกลุ่มนับถือศาสนาคริสต์และไปโบสถ์ทุกวันอาทิตย์
The Christian Church in Ban Pa La Ou, Hua Hin District, Prachuap Khirikhan Province; Christian Karen groups going to church every Sunday

ผลผลิตทางการเกษตรของชาวกะเหรี่ยง

The Karen's agricultural produce

สับปะรด
Pineapples

ข้าวโพด
Corns

พริก
Chilies

งา
Sesame seeds

ต้นหมาก
Betel nut trees

ลูกหมาก
Betel nuts

ตบหญ้าแฝกสำหรับมุงหลังคา
Vetiver grass for making roof thatches

คัดเมล็ดกาแฟเพื่อนำไปคั่ว
Selecting coffee berries to be roasted

กาแฟซึ่งผลิตที่บ้านห้วยห้อมอ.แม่ลาน้อย จ.แม่ฮ่องสอนสามารถส่งจำหน่ายที่สตาร์บัคอเมริกา
The coffee from Ban Huai Hom, Mae La Noi District, Mae Hong Son Province, being sold to Starbucks in America

สินค้าประเภทงานศิลปหัตถกรรมที่ชาวกะเหรี่ยงผลิตเพื่อจำหน่าย

Karen handicrafts for sales

กะเหรี่ยงสะกอบ้านห้วยท่อม อ.แม่ลาน้อย จ.แม่ฮ่องสอน ทอผ้าขนแกะ
The Sgaw Karen in Ban Huai Hom, Mae La Noi District,
Mae Hong Son Province, weaving woollen fabrics

สินค้าผ้าทอขนแกะแถมฝ้าย
Cotton-mixed woollen products

กะเหรี่ยงทอผ้าพันคอฝ้ายขายนักท่องเที่ยว
A Kayan woman weaving a cotton scarf
for sale to tourists

ผ้าฝ้ายทอมือของกะเหรี่ยงโป อ.บ้านไร่
จ.อุทัยธานี
Hand-woven cotton fabrics by the Pwo Karen
in Ban Rai District, Uthai Thani Province

กะเหรี่ยงขายของที่ระลึกที่บ้านห้วยเสือเฒ่า
อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน
A Kayan villager selling souvenirs to
tourists in Ban Huai Suea Thao, Mueang
District, Mae Hong Son Province

กะเหรี่ยงสะกอ-โป บ้านห้วยต้ม อ.ลี้ จ.ลำพูน
ทำเครื่องประดับเงิน
The Sgaw-Pwo Karen in Ban Huai Tom, Li District, Lamphun
Province, making silver ornaments

พระมหากษัตริย์คุณล้นเกล้าฯ ผ่านโครงการตามพระราชดำริ

Royal benevolence bestowed through Royally Initiated Development Projects

ตะเหล่อ ชันธุ์เขียว บ้านห้วยหอม อ.แม่ลาน้อย จ.แม่ฮ่องสอน
กับภาพเมื่อครั้งเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
Taloe Khankhiew of Ban Huai Hom, Mae La Noi District, Mae Hong Son Province,
and the picture depicting his chance to have an audience with His Majesty the King

ชาวบ้านห้วยหอมกับบ่อน้ำ
ที่สร้างขึ้นตามพระราชดำริ
A Huai Hom villager and the pond excavated
by the King's initiative

สุขศาลาซึ่งได้รับพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
บ้านแม่จันทะ อ.อุ้มผาง จ.ตาก
The Health Pavilion given by H.R.H. Princess Maha
Chakri Sirindhorn in Ban Mae Chanta,
Umphang District, Tak Province

พระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าฯ ผ่านโครงการตามพระราชดำริ

Royal benevolence bestowed through Royally Initiated Development Projects

หุ่นจำลองหญิงกะเหรี่ยงร่อนแร่อุทยานธรรมชาติวิทยา
อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
A model of a Karen woman doing mining in the Natural
Science Park in Suan Phueng District, Ratchaburi Province

เด็กนักเรียนร.ร.ตำรวจตระเวนชายแดนเล่นขี่กระบือ
ซึ่งได้รับพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
Students of a Border Patrol Police School riding on the back of
a buffalo, which was given by H.R.H. Princess Maha Chakri
Sirindhorn

น้ำดื่มผสมไอโอดีนเพื่อสุขภาพของเด็กนักเรียน
ร.ร.ตำรวจตระเวนชายแดน
Iodine-mixed water for the health of students in Border Patrol
Police Schools

ปลูกพืชผักไว้ทำอาหารกลางวันให้นักเรียน
ร.ร.ตำรวจตระเวนชายแดน
Vegetables grown to serve as lunches for students in
Border patrol Police Schools

สารบัญ

	หน้า
กล่าวนำ	ก
คำนำ	ข
แผนที่	จ
ภาพ	ฉ
แหล่งตั้งถิ่นฐานและประชากรกะเหรี่ยงในประเทศไทย (๒๕๔๕)	ช
กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยที่พูดภาษาสาขากะเหรี่ยง	ฅ
สังเวดล้อมงดงามตามธรรมชาติบริเวณหมู่บ้านกะเหรี่ยง	ฉ
ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี และพิธีกรรมของชาวกะเหรี่ยง	ฉ
ผลผลิตทางการเกษตรของชาวกะเหรี่ยง	ฉ
สินค้าประเภทงานศิลปหัตถกรรมที่ชาวกะเหรี่ยงผลิตเพื่อจำหน่าย	ฉ
พระมหากษัตริย์คุณล้นเกล้าฯ ผ่านโครงการตามพระราชดำริ	ฉ
สารบัญ	ณ
บทที่ ๑ รู้จัก.....กะเหรี่ยง	๑
บทที่ ๒ พ่อหลวง...แม่เจ้า ของชาวกะเหรี่ยง	๘
บทที่ ๓ ตามรอยเท้าพ่อ	๑๓
บทที่ ๔ กะเหรี่ยงท่ามกลางกระแสสังคมไทยสมัยใหม่	๒๖
บทที่ ๕ แนวทางเพื่อการพัฒนากะเหรี่ยงอย่างยั่งยืน	๔๔
บรรณานุกรม	๖๔

Contents

	<i>Page</i>
Foreword	i
Preface	ii
Map Karen Settlement Areas and Population in Thailand (2002)	v
Pictures Ethnic groups in Thailand that speak the Karenic languages of the Tibeto-Burman language family	vi
Beautiful natural ambience of the Karen villages	vii
Beliefs, religion, culture and rituals of the Karen	viii
The Karen's agricultural produce	xii
Karen handicrafts for sales	xiii
Royal benevolence bestowed through Royally Initiated Development Projects	xiv
Contents	xvi
Chapter 1 Getting to Know the Karen	1
Chapter 2 Royal Parents of the Karen	9
Chapter 3 Following the Path of the Father	15
Chapter 4 The Karen amidst the Influx of Modern Social Trends	29
Chapter 5 Sustainable Development for the Karen	50
Bibliography	74

รู้จัก.....กะเหรี่ยง

ทุกวันนี้ คงมีคนไทยเพียงน้อยคนที่จะไม่รู้จัก “กะเหรี่ยง” ด้วยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ได้มีการนำเสนอ กะเหรี่ยงผ่านสื่อมวลชนไทยในลักษณะต่างๆ อาทิ “เป็นตัวละครใส่ชื่อสร้างความขบขันด้วยการพูดภาษาไทยไม่ชัด” “เป็นจอมขมังเวทย์ สามารถร้ายคาถาอาคมทำให้เฮลิคอปเตอร์ตกได้” ฯลฯ บางคนอาจจะคิดว่ากะเหรี่ยงเป็นเรื่อง ไกลตัว แต่แท้จริงแล้วกะเหรี่ยงอยู่ใกล้ชิดคนไทยมาก บางคนอาจมีชาวกะเหรี่ยงเป็นแม่บ้าน เป็นพี่เลี้ยงบุตร เป็นคนงานก่อสร้างที่บ้าน เป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยที่หมู่บ้าน เป็นพนักงานขายอาหารในโรงอาหารใน มหาวิทยาลัย หรือรู้จักชาวกะเหรี่ยงในฐานะผู้ปลูกพริกชื่อดังส่งร้าน “ก้วยเดี่ยวพริกกะเหรี่ยง” ฯลฯ

แม้ทุกวันนี้ “กะเหรี่ยง” จะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่คุ้นเคยสำหรับคนไทย แต่ภาพลักษณ์ชาวกะเหรี่ยงที่สะท้อน ผ่านสื่อหาใช่เนื้อแท้ของความเป็นกะเหรี่ยง มีหลายเรื่องที่ทำให้เห็นว่าคนไทยรู้จักกะเหรี่ยงคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง อาทิ คนไทยจัดชาวกะเหรี่ยงว่าเป็น “ชาวเขา” แต่กลับพบว่ามีกะเหรี่ยงจำนวนมากที่นิยมตั้งหมู่บ้านบริเวณ ที่ราบที่มีลำห้วยไหลผ่านโดยมีคนเรียกกลุ่มชาติพันธุ์นี้ว่า “กะเหรี่ยงน้ำ” นอกจากคำว่า “กะเหรี่ยง” แล้ว ยังมี คำเรียกชาติพันธุ์นี้อีกหลายคำ อาทิ “กะหรง” “กะยา” “กะย่น” “กะยอ” “สะกอ” “ปากะญอ” “ปกากะญอ” “โป” “โพล่ง” “บเว” “ปะโอ” “ตองสู” “ตองสู” “ปาดอง” ฯลฯ น้อยคนนักที่จะทราบว่าคำเหล่านี้ หมายถึง กะเหรี่ยงกลุ่มใด และแต่ละกลุ่มดังกล่าวเป็นกะเหรี่ยงจริงหรือไม่

ที่น่าสนใจยิ่งก็คือ เหตุใดชาวกะเหรี่ยงสามารถดำรงอัตลักษณ์ ภาษา วัฒนธรรม ความเป็นกะเหรี่ยงไว้ได้ จนถึงทุกวันนี้ พวกเขามีถิ่นฐานมาจากที่ไหน อพยพเข้ามาในประเทศไทยในสมัยใด กะเหรี่ยง คือ “ผู้พิทักษ์ผืนป่า” หรือ “ผู้ทำลายป่า” เหตุใดกะเหรี่ยงที่มีมากกว่าห้าแสนคนในประเทศไทยจึงอยู่ร่วมกันกับคนไทยบนผืนแผ่นดินไทย ได้โดยสันติ แล้วสันติจริงหรือ?

การดำรงชีวิตอยู่ในประเทศไทยจะทำให้กะเหรี่ยงดำรงอัตลักษณ์ หรือสูญเสียอัตลักษณ์ เราควรมีแนวทาง พัฒนากลุ่มชาติพันธุ์นี้อย่างยั่งยืนอย่างไร

ทุกถ้อยคำถาม เราจะนำท่านตามหาคำตอบในหนังสือเล่มนี้

กะเหรี่ยง มาจากไหน?

กะเหรี่ยงเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แผ่นดินใหญ่ (Mainland Southeast Asia) ตั้งถิ่นฐานเป็นแนวยาวจากเหนือลงใต้ในเขตแดนไทยพม่าเมื่อราว ๖๐๐-๗๐๐ ปีมาแล้ว (Keyes C.F., ๑๙๗๙) นักวิชาการสันนิษฐานว่า กะเหรี่ยงอพยพลงมาจากทางเหนือ มาตั้งถิ่นฐานทางทิศตะวันออกของสหภาพพม่าและ ทางภาคเหนือของประเทศไทยก่อนศตวรรษที่ ๑๘ (Renard, R.D., ๑๙๘๐) ทั้งนี้ได้มีกะเหรี่ยงจำนวนหนึ่งเข้ามา อาศัยอยู่ในประเทศไทยก่อนที่ชนชาติไทยจะเคลื่อนย้ายลงมาสู่แหลมสุวรรณภูมิ (ขจัดภัย บุรุษพัฒน์, ๒๕๑๘: ๗๓) แต่ที่สหภาพพม่า กะเหรี่ยงน่าจะอพยพเข้ามาในดินแดนดังกล่าวหลังกลุ่มตระกูลมอญ-เขมร (สำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการปฏิบัติการทางจิตวิทยาแห่งชาติ, ๒๕๑๘: ๑)

สำหรับถิ่นฐานดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงนั้น มีนักวิชาการตั้งข้อสันนิษฐานแตกต่างกันไป บางกลุ่มได้อ้างอิงเรื่องเล่าของชาวกะเหรี่ยงที่เล่าถึงการเดินทางของบรรพชนที่ต้องอพยพข้ามผ่าน “กระแสสายธารทราย” สันนิษฐานว่า หมายถึง พื้นที่อันกว้างใหญ่ที่มีแต่ทรายไหลเหมือนกระแสน้ำ ประกอบกับมีผู้เล่าขานนามแดนถิ่นเดิมของพวกเขา (ชาวกะเหรี่ยง) ว่า คือ “ธิปิ-โกวปี” ทำให้มีผู้ตีความว่า ทิเบตและทะเลทรายโกบี คือ ถิ่นเดิมของชาวกะเหรี่ยง (พอลและอีเลน ลูวิส, ๒๕๒๘: ๓๐) ในขณะที่นักวิชาการอีกกลุ่มหนึ่ง สันนิษฐานว่า ถิ่นฐานเดิมของชาวกะเหรี่ยงน่าจะอยู่แถบมองโกเลีย ต่อมาได้หนีภัยสงครามมาตั้งถิ่นฐานด้านทิศตะวันออกของทิเบตก่อนจะอพยพมาอยู่ที่ประเทศจีน ชาวจีนเรียกชนกลุ่มนี้ว่า “ชนชาติโจว” (สุริยา รัตนกุล และสมทรง บุษย์พัฒน์, ๒๕๓๘: ๑) ส่วนนักวิชาการชาวตะวันตกและกลุ่มมิชชันนารีที่ทำงานเกี่ยวกับชาวกะเหรี่ยงได้สันนิษฐานว่า ถิ่นฐานดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงน่าจะอยู่ทางแถบตะวันตกของจีนก่อนที่จะอพยพลงมายังบริเวณประเทศพม่า โดยเชื่อว่ากะเหรี่ยงเดิมอาศัยอยู่บริเวณแม่น้ำแยงซี (Yangtse river) อันหมายถึง “ลุ่มน้ำของชาวยาง” (Rajah A., ๒๐๐๘: ๓๐๓) โดยคำว่า “ยาง” ก็เป็นอีกชื่อหนึ่งของชาวกะเหรี่ยง คนทางภาคเหนือของประเทศไทยและในรัฐฉานของพม่านิยมเรียกชาวกะเหรี่ยงว่า “ยาง” (สุนทร สุขสราญจิต, ๒๕๔๗: ๑๑)

ราชาร์ (๒๐๐๘) ได้เสนอแนวคิดการวิเคราะห์ถิ่นฐานดั้งเดิมและเส้นทางการอพยพของชาวกะเหรี่ยง ซึ่งสอดคล้องสัมพันธ์กันกับนักวิชาการท่านต่างๆ ที่ได้เสนอไว้ข้างต้นว่า ราว ๒,๖๑๗ ปีก่อนคริสตกาล ชาวกะเหรี่ยงน่าจะมีถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่ที่มองโกเลีย ต่อมาได้ย้ายถิ่นฐานมาทางแถบตะวันออกของเตอร์กิสถาน (Turkistan) ราว ๒,๐๑๓ ปีก่อนคริสตกาล และได้อพยพออกจากเตอร์กิสถานมาตั้งถิ่นฐานที่ทิเบต ราว ๑,๘๖๔ ปีก่อนคริสตกาล อพยพลงมายังมณฑลยูนนานของจีนราว ๑,๓๘๕ ปีก่อนคริสตกาล ก่อนจะเคลื่อนย้ายมายังดินแดนแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยกลุ่มแรกเดินทางมาถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ราว ๑,๑๒๕ ปีก่อนคริสตกาล ต่อมาอีกกลุ่มหนึ่งได้อพยพลงมาสมทบราว ๗๕๙ ปีก่อนคริสตกาล (Rajah A., ๒๐๐๘: ๓๐๙) ดินแดนที่กะเหรี่ยงลงมาตั้งถิ่นฐานคือ ทางฝั่งตะวันออกของสหภาพพม่าและทางภาคเหนือไล่ลงมาตลอดแนวฝั่งตะวันตกของประเทศไทย

กะเหรี่ยงในประวัติศาสตร์ไทย

นักวิชาการสันนิษฐานว่ากะเหรี่ยงในประเทศไทยล้วนแต่อพยพมาจากพม่าโดยทั้งสิ้น (สุริยา รัตนกุล และสมทรง บุษย์พัฒน์, ๒๕๓๘: ๒) กลุ่มที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน คือ โพล่ง และปากะญอ ส่วนกลุ่มที่เพิ่งอพยพเข้ามาใหม่ ได้แก่ ทองสุ กะยา กะยัน และกะยอ โดยกะเหรี่ยงได้อพยพจากฝั่งพม่าเข้าสู่ฝั่งไทยหลายครั้งด้วยกัน นักวิชาการสันนิษฐานว่า กะเหรี่ยงฝั่งพม่าน่าจะเริ่มเคลื่อนพลข้ามแม่น้ำสาละวินเข้ามาในดินแดนไทยราวศตวรรษที่ ๑๘ ตรงกับสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ด้วยเหตุที่ว่าราชอาณาจักรไทยและพม่าได้ทำสงครามกันอยู่เนืองๆ ไม่ว่าจะฝ่ายใดยกทัพมารุกรานอีกฝ่ายก็ต้องผ่านดินแดนของชาวกะเหรี่ยง ชาวกะเหรี่ยงจำนวนหนึ่งก็ต้องถูกกวาดต้อนมาเป็นเชลยจัดเสบียงและนำทางให้แก่กองทัพ เมื่อครั้งถูกกวาดต้อนมาฝั่งไทย ชาวกะเหรี่ยงบางส่วนก็ได้เลือกที่จะตั้งถิ่นฐานที่ฝั่งไทยโดยหวังว่าจะมีชีวิตที่สุขสงบ นอกจากนี้จากบันทึกของกรมพระยาดำรงราชานุภาพที่ได้กล่าวถึงทหารที่อยู่ในกองทัพของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เมื่อครั้งทรงยกทัพไปตีเมืองหงสาวดี ที่ชื่อ “แสนภูมิโลกาเพชร” น่าจะเป็นชาวกะเหรี่ยง ในเอกสารฉบับเดียวกันยังได้มีการกล่าวถึงการปกครองรูปแบบคล้ายกับเมืองขนาดเล็กของชาวกะเหรี่ยง (เกรียง) ในบริเวณชายแดนทางตอนเหนือร่วมกับลัวะ (ลัว) ในเมืองรามตรี อุมลุก และอินทคีรี เมื่อครั้งที่อยุธยาทำศึกกับเชียงใหม่ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ในปี พ.ศ. ๒๒๐๔ (Renard, R.D., ๑๙๘๐: ๕๖-๕๗) ก็น่าจะเป็นอีกหลักฐานหนึ่งที่ยืนยันว่ากะเหรี่ยงเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาแล้ว

นอกจากนี้ยังพบหลักฐานว่ากะเหรี่ยงในพม่าได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานแถบล้านนา เมื่อครั้งที่ฟากตะวันออกของแม่น้ำสาละวินอยู่ภายใต้อำนาจของอาณาจักรโยนก ชาวกะเหรี่ยงได้สวามิภักดิ์ต่ออาณาจักรโยนกและได้ติดตามเข้ามาตั้งถิ่นฐานแถบอำเภอแม่สะเรียงจนถึงจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเดิมเป็นที่อยู่ของชาวลัวะ (พอลและอีเลน ลูวิส, ๒๕๒๘: ๗๐) ในตำนานของชาวกะเหรี่ยงได้เล่าถึงการที่พวกเขาได้ดินแดนจากเจ้าครองนครเชียงใหม่ โดยนอกจากกะเหรี่ยงจะต้องจ่ายเงินเป็นค่าที่ดินแล้ว พวกเขายังต้องส่งเครื่องบรรณาการ อาทิ ผ้าทอ น้ำผึ้งป่า ผลผลิตทางเกษตรมอแต่เจ้าครองนครเป็นรายปี ทั้งนี้ได้พบบันทึกข้อความแสดงถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างชาวกะเหรี่ยงกับเจ้าครองนครเชียงใหม่ความว่า

“ตราบไคแม่ น้ำคอง (สาละวิน) บ่แห่งหาย
เขาควยบ่ซื้อ (ตรง) ถ้าหลวงยังบ่ยุบ
เมืองนครเชียงใหม่กับเมืองยางแดง (กะเหรี่ยง)
จะต้องเป็นไมตรี ไม่รุกรานกันตราบนัน”

(กองบรรณาธิการสำนักพิมพ์วิริยธรรม, ๒๕๑๗: ๒-๓)

ในปี พ.ศ. ๒๓๑๘ กะเหรี่ยงจำนวนมากอพยพจากฝั่งพม่าเข้าสู่ประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระเจ้าอลองพญา (อ่องเจยะ) ได้ทำสงครามปราบมอญ กะเหรี่ยงซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือให้ที่หลบภัยแก่มอญต่างเกรงภัยจากพม่าจึงได้อพยพหนีตามมอญเข้าไทยมา พวกหนึ่งได้เดินทางอพยพไปกับชาวมอญจนถึงจังหวัดสุพรรณบุรี ราชบุรี และอุทัยธานี (ปิ่นแก้ว, ๒๕๓๙: ๔๗-๔๘) พบว่า ในปัจจุบันกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดดังกล่าวยังคงยึดถือหลักธรรมทางพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตตามแบบมอญ ทั้งบทสวดมนต์หรือคำเทศน์ก็ล้วนเขียนด้วยตัวอักษรมอญทั้งสิ้น (สถาบันวิจัยชาวเขา, ๒๕๓๙: ๑๔)

เดิมดินแดนของกะเหรี่ยงบริเวณฝั่งตะวันออกของพม่าที่ติดกับฝั่งตะวันตกของประเทศไทยยังไม่ถูกแบ่งแยกโดยเด็ดขาด แต่ต่อมาในยุคล่าอาณานิคมผืนแผ่นดินซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของกะเหรี่ยงได้ถูกแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน เนื่องจากการทำแผนที่ของชาติตะวันตก ส่วนหนึ่งเป็นของประเทศพม่าและอีกส่วนหนึ่งเป็นของประเทศไทย จึงก่อให้เกิดการแบ่งกลุ่มออกเป็นกะเหรี่ยงพม่า (Burmese Karen) และกะเหรี่ยงไทย (Thai Karen) หลังจากที่ยังคงยึดพม่าเหนือได้ในปี พ.ศ. ๒๔๒๘ ชาวกะเหรี่ยงจึงได้หนีสงครามอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยจำนวนมากอีกครั้ง เนื่องจากจ้อละผ่อ หัวหน้าชาวกะเหรี่ยงไม่ยอมสวามิภักดิ์ต่ออังกฤษเป็นเหตุให้อังกฤษส่งกองทัพมาปราบชาวกะเหรี่ยง (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ, ๒๕๑๘: ๒) กลุ่มหนึ่งเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณจังหวัดกาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และเพชรบุรี ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งอพยพไปตั้งถิ่นฐานทางด้านตะวันตกของจังหวัดแม่ฮ่องสอนเรื่อยขึ้นไปถึงจังหวัดตาก ลำพูน ลำปาง เชียงใหม่ เชียงราย (สมภพ ลาซโรจน์, ม.ป.ป.)

หลังยุคล่าอาณานิคม ได้มีกะเหรี่ยงกลุ่มย่อยอื่นๆ อพยพเข้ามาในประเทศไทย ได้แก่ กลุ่มกะยา (Kayah) หรือกะเหรี่ยงแดง กลุ่มปะโอ หรือตองสุ (Pa-o/Taungthu) กะยัน (Kayan) หรือกะเหรี่ยงคอยาว และกะยอ (Kayaw) หรือกะเหรี่ยงหุใหญ่ บางกลุ่มอพยพเข้ามาเพราะหนีสงครามภายในประเทศพม่า ในขณะที่บางกลุ่มอพยพเข้ามาเพราะความอดอยากยากแค้น หรือมีพวกธุรกิจท่องเที่ยวพาเข้ามา ฯลฯ

ปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๕) คาดการณ์ว่า ในสหภาพพม่ามีจำนวนประชากรกะเหรี่ยงประมาณ ๓.๗ ล้านคน ในขณะที่ประเทศไทยมีประชากรกะเหรี่ยงประมาณ ๕ แสนคน หากนับชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในศูนย์อพยพต่างๆ

ตามแนวชายแดนฝั่งตะวันตกของไทยรวมทั้งกะเหรี่ยงจากฝั่งพม่าที่เข้ามาทำงานเป็นแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ก็จะมีประชากรกะเหรี่ยงในไทยมากกว่า ๑ ล้านคน ทั้งนี้กะเหรี่ยงที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็น ปากะญอและโพล่ง ส่วนปะโอ กะยา กะยัน กะยอ มีจำนวนประชากรไม่มากนัก พบว่ากะเหรี่ยงได้ตั้งถิ่นฐาน ใน ๑๘ จังหวัด ทางภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันตกของไทย ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน ตาก แพร่ สุโขทัย กำแพงเพชร กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี สุพรรณบุรี อุทัยธานี ประจวบคีรีขันธ์ ระนอง นครปฐม และกรุงเทพมหานคร

กะเหรี่ยง คือ ใคร?

กะเหรี่ยง เป็นคำที่คนไทยโดยทั่วไปใช้เรียกกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งซึ่งอาศัยอยู่หนาแน่นในบริเวณฝั่งตะวันออกของพม่ารวมทั้งทางภาคเหนือและภาคตะวันตกของประเทศไทย

ในสหภาพพม่ามีชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่มากกว่าฝั่งไทย มีประชากรชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ในสหภาพพม่ามากเป็นอันดับ ๒ รองจากชาวพม่า (Tharckabaw, D. and Watson R., ๒๐๐๓) กะเหรี่ยงในพม่ามีอยู่ด้วยกันหลายกลุ่ม รัฐบาลพม่าได้ประกาศเมื่อวันที่ ๖ เดือนพฤษภาคม ปี ค.ศ. ๑๙๖๖ ว่า ในสหภาพพม่ากะเหรี่ยงมีจำนวนทั้งสิ้น ๑๑ กลุ่ม ได้แก่ (๑) Sgaw (๒) Pwo (๓) Pa-o (๔) Paku (๕) Mon-Ney-Bwa (๖) Bwe (๗) White Karen (๘) Padaung (๙) Eastern Bwe (Karen-ni or Kayah) (๑๐) Con-Ker (๑๑) Geh-Bah (Rajah A, ๒๐๐๘: ๓๐๙) แต่ปัจจุบันหากถามชาวพม่าว่ากะเหรี่ยงมีกี่กลุ่มมักจะตอบว่ามี ๒ กลุ่ม คือ กะเหรี่ยงพุทธ (DKBA) (ปากะญอ เรียกว่า ไค่เพ้อบอ แปลว่า ผ้าโพกหัวสีเหลือง) และกะเหรี่ยงคริสต์ (KNU) (ปากะญอ เรียกว่า ก้อชูเหล่ หมายถึง แผ่นดินดำเพราะเมื่อเข้ามาปล้นสะดมชาวบ้านก็มักจะเผาบ้านเรือนไร่นาจนดำไปหมด) ปัจจุบันกะเหรี่ยงพุทธเข้ากับทางรัฐบาลพม่า ส่วนกะเหรี่ยงคริสต์ได้ซ่อนตัวกำลังพลในป่าใกล้กับรัฐมอญติดกับชายแดนไทยบริเวณจังหวัดตาก คอยสู้รบกับกองทัพพม่า เมื่อใดก็ตามที่ปะทะกัน เมื่อกองกำลังกะเหรี่ยงล่าถอยก็จะหนีเข้ามาทางฝั่งไทยเปลี่ยนสถานะเป็นผู้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในศูนย์อพยพในประเทศไทย การที่ทางการไทยให้ที่พักพิงและให้ความช่วยเหลือชาวกะเหรี่ยงมาโดยตลอดทำให้รัฐบาลพม่าไม่พอใจและได้ตอบโต้ทางการไทยในลักษณะต่างๆ เช่น การปิดตลาด การค้าตามแนวชายแดน เช่น ที่ตลาดริมเมย อำเภอแม่สอด จังหวัดตากซึ่งอยู่ใกล้ๆ บริเวณที่กะเหรี่ยงคริสต์ตั้งถิ่นฐาน เป็นเหตุให้ชาวพม่าแห่งเมืองเมียวดีและชาวแม่สอดฝั่งไทยไม่สามารถข้ามแดนไปมาหาสู่กันเป็นเวลานาน ด้านทหารไทยที่รักษาการณ์ตามแนวชายแดนฝั่งตะวันตกก็ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยากลำบากยิ่ง ทั้งต้องเข้าทางทหารพม่าโดยให้ความช่วยเหลือในการจัดซื้อเสบียงต่างๆ จากฝั่งไทย ร่วมเล่นตะกร้อกระชับมิตรกับทหารพม่า แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่อาจปฏิเสธการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักมนุษยธรรมให้ความช่วยเหลือชาวกะเหรี่ยงที่หนีตายจากภัยสงครามข้ามมายังฝั่งไทยได้

นักวิชาการไทยได้จำแนกกะเหรี่ยงในประเทศไทยออกเป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่ ๑. กะเหรี่ยงสะกอ (Sgaw) หรือ กะเหรี่ยงดอย พบมากที่เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ๒. กะเหรี่ยงโป (Pwo) หรือกะเหรี่ยงขาว ยางขาว กะเหรี่ยงน้ำ พบมากที่จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ระนอง ๓. กะเหรี่ยงแบร หรือบเว (Bwe) กะเหรี่ยงแดง ยางแดง พบในหมู่บ้านห้วยเสือเต่า หมู่บ้านห้วยเตือและหมู่บ้านขุนห้วยเตือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ๔. ตองสุ หรือปะโอ (Taungthu/Pa-o) หรือกะเหรี่ยงดำ มีจำนวนน้อยทางภาคเหนือในประเทศไทย (สมทรง, ๒๕๓๒: ๒๕) แต่ละกลุ่มจะมีภาษาพูดที่แตกต่างกัน กะเหรี่ยงสะกอ เรียกตนเองว่า ปากะญอ (Paganyaw) ส่วนโป เรียกตัวเองว่า โพล่ง (Phlong) ทั้งสองคำนี้ต่างก็มีความหมายว่า “คน” ในภาษาของตนเช่นเดียวกัน พวกเขาไม่ชอบให้ใครเรียกตนเองว่า กะเหรี่ยงหรือกะหรั่ง เพราะเห็นว่าทั้งสองคำดังกล่าวมีความหมายในเชิงดูถูก

การเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวว่า “กะเหรี่ยง” นั้น นักวิชาการสันนิษฐานว่า อาจเรียกตามอย่างมอญ ซึ่งเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวว่า “กะเรง” (สุริยา รัตนกุลและสมทรง บุรุษพัฒน์, ๒๕๓๘: ๑) หรืออาจเรียกตามชาติตะวันตกซึ่งเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวว่า “คะเร็น” (Karen) โดยสันนิษฐานว่า ชาติตะวันตกเรียกตามอย่างพม่า ที่เรียกกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวว่า “คะหยิ่น” หรือ “กะยิ่น” (Kayin) (สุนทร สุขสราญจิต, ๒๕๔๗: ๑๑)

ทั้งนี้ นอกจากคำที่กลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ใช้เรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงข้างต้นดังที่ได้กล่าวแล้ว ยังพบว่ามีการเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวอีกหลายคำ แต่ทุกคำล้วนสื่อความหมายในเชิงลบ อาทิ “คะยา” หมายถึง “คนป่าเถื่อน” เช่นเดียวกับคำว่า “คะหยิ่น” หรือ “กะยิ่น” (สุนทร ศิลพิพัฒน์, ๒๕๒๖: ๑๕๒) ต่อมาเมื่อคำว่า “คะยา” เปลี่ยนเป็นคำว่า “ยาง” ในภาษาถิ่นเหนือ คำว่า “ยาง” ได้มีความหมายอ้างถึงกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งซึ่งสกรปรก เฉื่อยซา พุดจาไม่รู้เรื่อง (ชัชวาลย์ ทองดีเลิศ, ๒๕๔๔: ๒๗) หรือบางคนอาจเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวว่า “ยางกะเลอ” ซึ่งหมายถึง “คนเถื่อนที่ร่างกายสกรปรก” (กรรณิการ์ พรหมเสาร์, ๒๕๓๕: ๑๕) นอกจากนี้ในด้านรูปลักษณะแล้ว ในมุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยกันก็เล่าถึงชาวกะเหรี่ยงในเชิงดูแคลนเช่นกัน ดังเรื่องเล่าของชาวลาเวที่ อำเภอแม่สะเรียง ที่ถูกลูกกมิมิปัญญาของชาวกะเหรี่ยงที่ว่า “คนกะเหรี่ยงที่ฉลาดที่สุดสามคนยังมีอาจสู้คนลาเวที่โง่งที่สุดคนเดียวได้”

แต่หากรู้จักกะเหรี่ยงอย่างลึกซึ้งแล้ว จะพบว่า กะเหรี่ยงดำเนินชีวิตอย่างง่ายงามเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติและเคารพธรรมชาติอย่างลึกซึ้ง มีมรดกทางด้านภาษา สืบสานภูมิปัญญาทางด้านวัฒนธรรมอย่างยาวนาน ด้วยเหตุนี้ กะเหรี่ยงจึงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวิถีชีวิตที่เปี่ยมไปด้วยคุณค่า ไม่ได้ต่ำต้อยด้อยค่าดังที่มีผู้ปรามาสไว้ อาจเป็นเพราะความซื่อตรงและดำรงอยู่บนวิถีแห่งความพอเพียง ใฝ่สันติ ไม่ชอบตอบโต้ใคร ทำให้กะเหรี่ยงถูกดูแคลนว่าด้อยปัญญา แต่หากรู้จักกะเหรี่ยงอย่างแท้จริงก็จะพบว่าความจริงไม่ได้เป็นเช่นนั้น

ชาวกะเหรี่ยงเชื่อว่า กะเหรี่ยงและกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มีสายสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน จากตำนานของชาวกะเหรี่ยงที่บอกเล่าโดยกะเหรี่ยงเจ้าวัดแห่งบ้านเจ้าวัดยางแดง ตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี และที่ปรากฏในงานวิจัยอื่นๆ มีลักษณะสอดคล้องกันคือ เชื่อว่ากะเหรี่ยงและกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในโลกนี้ล้วนเป็นพี่น้องกัน โดยกะเหรี่ยงอยู่ในฐานะที่พึงได้รับความเคารพจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ด้วยกะเหรี่ยงเป็นพี่ใหญ่ที่สุด ส่วนน้องๆ ได้แก่ มอญ ไทย พม่า และฝรั่ง ตามลำดับ (อุมาพร แซดอน ๒๕๔๗: ๖๖) ส่วนสาเหตุที่กะเหรี่ยงยากจน ลำบากกว่าชาติพันธุ์อื่นจนถึงทุกวันนี้ ตำนานกะเหรี่ยงเล่าว่า เมื่อกะเหรี่ยงได้รับแผ่นอักขระจากพระเจ้าหรือพระพุทธเจ้า (พอล และอีเลน ลูวิส, ๒๕๒๘: ๗๑) กะเหรี่ยงมัวแต่ตายหญาจึงไม่ได้มารับหนังสือ หรือบางตำนานเล่าว่า มีน้องคนเล็กนำคัมภีร์มาให้ แต่กะเหรี่ยงกลับนำไปวางไว้บนตอไม้ขณะทำไร่จนสัตว์มากัดกินคัมภีร์หนังสือจวนชำรุดสูญหายไป ซึ่งนั่นเป็นเหตุให้กะเหรี่ยงไม่ฉลาด ไม่รู้หนังสือ และตระกะกำลำบากมาถึงทุกวันนี้ อย่างไรก็ตามมีบางตำนานได้เล่าต่อไปอีกว่า ท้ายที่สุดน้องคนเล็ก (ฝรั่งผิวขาว) จะนำแผ่นอักขระข้ามน้ำข้ามทะเลมาช่วยเหลือชาวกะเหรี่ยงให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดังนั้นเมื่อมีมิชชันนารีมาเผยแผ่ศาสนาคริสต์ในหมู่ชาวกะเหรี่ยงและได้แปลคัมภีร์ไบเบิลเป็นภาษากะเหรี่ยง ชาวกะเหรี่ยงต่างยินดีที่จะเปลี่ยนไปนับถือคริสต์ด้วยเห็นว่าเป็นไปตามตำนานที่ชาวกะเหรี่ยงเล่าสืบต่อกันมาว่า น้องคนเล็กผิวขาวจะเข้ามาช่วยเหลือ ตำนานดังกล่าวจึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กะเหรี่ยงเปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์แทนการนับถือผีเป็นจำนวนมาก

ส่วนการที่กะเหรี่ยงแบ่งแยกออกเป็นกลุ่มย่อยต่างๆ นั้น เจ้าวัดซึ่งหมายถึงผู้นำในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและดูแลศาสนสถานในหมู่บ้านของชาวกะเหรี่ยงแห่งบ้านเจ้าวัดยางแดง จังหวัดอุทัยธานี เล่าว่า เดิมป่ากะญอกับโผล่ง คือ เผ่าพันธุ์เดียวกัน เป็นพี่น้องที่รักใคร่กัน ทั้งสองสัญญาว่าหากได้ของสิ่งใดมาก็จะแบ่งปันกัน เมื่อป่ากะญอ

ได้เนื้อช้างมาก็นำมาแบ่งปันให้ วันหนึ่งโผล่งได้เนื้อเม่นมา เห็นว่าเนื้อเม่นมีน้อยจึงไม่ได้แบ่งปันให้ เมื่อปากะญอมาพบชนเม่น ก็คิดว่าสัตว์ชนิดนี้จะต้องตัวใหญ่โตมากเพราะชนมีขนาดใหญ่กว่าชนข้างมาก แล้วก็นึกน้อยใจที่ที่ไม่แบ่งปันตามที่ได้สัญญาไว้ ปากะญอจึงหนีขึ้นไป โผล่งพยายามติดตามน้องที่หนีหายไป แต่ตามเท่าไรก็ไม่พบ เพราะปากะญอหนีขึ้นไปเรื่อยๆ เมื่อไม่ได้ติดต่อ ไม่ได้พบปะกันนานเข้า ภาษาของปากะญอและโผล่งก็ค่อยๆ แตกต่างกันไปจนในที่สุดไม่สามารถสื่อความเข้าใจกันได้

อย่างไรก็ตาม ได้มีนิทานในลักษณะที่คล้ายคลึงกับตำนานข้างต้น แต่ได้ต่างกันตรงที่โผล่งกับปากะญอได้นำเนื้อเม่นมาแบ่งกันที่ล่าห้วย แต่ไม่ได้แบ่งให้ปะโอเนื่องจากเห็นว่าเนื้อเม่นมีน้อย เมื่อปะโอมาพบชนเม่นที่ล่าห้วยก็รู้สึกน้อยใจและหลบหนีไป เพราะคิดว่าพี่ไม่รัก เป็นเหตุให้ปะโอตั้งถิ่นฐานแยกออกจากโผล่งและปากะญอที่มีภรรยาตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้กัน (สถาบันวิจัยชาวเขา, ๒๕๒๘: ๑๒) ส่วนอีกตำนานเล่าต่างออกไปว่า ปะโอเป็นฝ่ายล่าได้เนื้อเม่น แต่ปากะญอและโผล่งไม่ได้อะไร ปะโอไม่ยอมแบ่งเนื้อเม่นให้ใคร ปากะญอกับโผล่งเห็นว่าปะโอเป็นคนใจดำจึงตั้งถิ่นฐานแยกจากปะโอนับแต่นั้นมา (สุริยา รัตนกุล และคณะ, ๒๕๓๙: ๑๕)

การที่ภาษา การแต่งกาย และพฤติกรรมทางสังคมในกลุ่มปะโอ กะยา (กะเหรี่ยงแดง) กะยอ (กะเหรี่ยงหุบใหญ่) และกะยัน (กะเหรี่ยงคอยาว) ต่างจากปากะญอและโผล่ง ทำให้นักวิชาการหลายท่านเชื่อว่าว่าปะโอ กะยา กะยอและกะยันไม่ใช่กลุ่มย่อยของกะเหรี่ยง แต่จากการที่ศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ หัวหน้าโครงการวิจัยภาษาศาสตร์ภาษากะเหรี่ยงได้พิสูจน์โดยใช้แนวคิดทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบและเชิงประวัติ พบว่า ทั้ง ๖ กลุ่มชาติพันธุ์พูดภาษาที่เป็นภาษาพี่น้องกัน (sister languages) จากการใช่วิธีการทางด้านภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ (comparative method) สามารถสืบสร้างภาษากะเหรี่ยงดั้งเดิมโดยการใช้ข้อมูลจากภาษาของทั้ง ๖ กลุ่มนี้ได้ ภาษากะเหรี่ยงเป็นสาขาหนึ่งในตระกูลทิเบต-พม่า

นอกจากนี้ยังพบว่าปะโอมีภาษาที่ค่อนข้างแตกต่างจากกะเหรี่ยงกลุ่มอื่นๆ สันนิษฐานว่า ปะโอแยกจากกะเหรี่ยงดั้งเดิมก่อนกลุ่มย่อยอื่นๆ โดยปะโอได้อพยพไปอาศัยรวมอยู่กับพวกไทใหญ่ และพวกโผล่ง (กะเหรี่ยงโป) ในรัฐฉานบ้างก็อพยพไปอยู่ในรัฐมอญและรัฐกะเหรี่ยง (Karen State) ปะโอจึงรับเอาลักษณะภาษา สังคม วัฒนธรรม (cultural and language contact) จากไทใหญ่ มอญ และโผล่งมาค่อนข้างมาก และหากเปรียบเทียบระหว่างภาษากะยัน กะยา และกะยอ ก็จะพบว่า ภาษากะยันต่างจากกะยาและกะยอค่อนข้างมาก ภาษาของกะยาและกะยอมีลักษณะที่ใกล้เคียงกันมากกว่าหากนำไปเปรียบเทียบกับกะยัน ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่ากะยอเป็นเพียงชนกลุ่มเล็กๆ ในรัฐกะยาจึงได้มีการสัมผัสภาษากับภาษากะยาค่อนข้างมาก

ด้วยเหตุผลข้างต้น หนังสือเล่มนี้จึงได้ติดตามวิถีชีวิตของกะเหรี่ยงทั้ง ๖ กลุ่ม ได้แก่ ปากะญอ โผล่ง กะยา กะยัน กะยอ และปะโอในประเทศไทยโดยไม่ได้เน้นนำเสนอด้านประวัติความเป็นมาหรือวัฒนธรรมเนื่องจากมีผู้นำเสนอไว้มากพอสมควรแล้ว แต่จะมุ่งเน้นการติดตามว่า ที่ผ่านมามีการพัฒนากะเหรี่ยงที่ตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย เช่นไร และแนวทางเพื่อพัฒนาชาวกะเหรี่ยงอย่างยั่งยืนควรเป็นอย่างไร ผู้เขียนได้ศึกษาจากทั้งเอกสาร งานวิจัย วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับชาวกะเหรี่ยงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตาก ลำพูน ราชบุรี อุทัยธานี เพชรบุรี กรุงเทพมหานคร ตลอดจนสังเกตการณ์ที่รัฐมอญซึ่งอยู่ติดกับรัฐกะเหรี่ยงในสหภาพพม่า

ท้ายที่สุดก็พบว่าหากจะหากกะเหรี่ยงทั้ง ๖ กลุ่มเพื่อศึกษาอาจไม่ต้องเดินทางไปหาในที่ห่างไกล ที่กรุงเทพฯ มีกะเหรี่ยงครบทุกกลุ่มและอาจมีกะเหรี่ยงกลุ่มอื่นๆ นอกเหนือจาก ๖ กลุ่มดังกล่าว เพราะที่พมามีกะเหรี่ยงมากถึง ๑๑ กลุ่มที่อพยพเข้ามาขายแรงงานพร้อมกับแรงงานพม่าในกรุงเทพมหานคร

เพื่อเพิ่มรรถรสในการรับรู้เรื่องราวของชาวกะเหรี่ยง ขอแนะนำให้ทุกท่านใช้ใจอ่าน เหมือนอย่างชาวกะเหรี่ยงที่มักจะใช้ใจตรง ดังที่พ่อเลปากวีชาวกะเหรี่ยงเคยกล่าวไว้ ถอดความเป็นภาษาไทยได้ว่า

“คนส่วนใหญ่ชอบใช้ชีวิตอยู่ด้วยตากับหู แต่ไม่ใช้ใจ การใช้ตากับหูมากเกินไปทำให้เราเกิดความอยากรู้อะไรก็พอม คิดอะไรไม่ใช้ใจตรงดูเสียก่อน กว่าจะรู้มันก็ทำลายชีวิตเราหมดเลย”

การใช้ใจอ่านไตร่ตรองเรื่องราวต่อไปนี้จะทำให้ท่านพบว่า “กะเหรี่ยงที่แท้จริงนั้นเป็นอย่างไร รอยทางแห่งการพัฒนากะเหรี่ยงที่ผ่านมาเป็นอย่างไร แนวทางใดจึงจะเป็นแนวทางเพื่อการพัฒนากะเหรี่ยงอย่างยั่งยืน?”

พ่อหลวง...แม่เจ้า ขอดชาวกะเหรี่ยง

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรบนดอยสูง ในคราวนั้น ทั้งสองพระองค์ได้ทอดพระเนตรเห็นชีวิตอันแร้นแค้นของชาวเขาที่ยังชีพด้วยการทำไร่เลื่อนลอย หาของป่าและปลูกฝิ่น ทั้งยังทรงพบว่า การปลูกฝิ่นและการทำไร่เลื่อนลอยเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ป่าไม้และต้นน้ำลำธารถูกทำลายลงไปมาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตั้งพระราชปณิธานที่จะให้ชาวเขาปลูกพืชอื่นแทนการปลูกฝิ่น ฟืนฟู่แหล่งน้ำลำธารรวมทั้งพลิกฟื้นผืนป่าให้กลับมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง โดยทรงจัดตั้ง “โครงการหลวงพระบรมราชานุเคราะห์ชาวเขา” (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นโครงการหลวง) เพื่อศึกษาวิจัยพืชเมืองหนาวเพื่อปลูกทดแทนฝิ่นขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ เป็นเวลาเกือบ ๔ ทศวรรษที่โครงการหลวงส่งเสริมการปลูกพืชเมืองหนาวให้แก่ราษฎรบนดอยสูง จนทุกวันนี้พวกเขามีความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น

ชาวกะเหรี่ยงเป็นอีกหนึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถในการพระราชทานความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น ทุกคนต่างรู้สึกซาบซึ้งและเทิดทูนทั้งสองพระองค์ไว้เหนือเกล้า ด้วยทั้งสองพระองค์คือ “พ่อหลวงและแม่เจ้า” ที่ประทับอยู่ในใจของพวกเขาเสมอมา

พะโย่ ตาโร กะเหรี่ยงปากะญอ วัย ๖๕ ปี แห่งบ้านหนองหล่ม ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ยังจำเหตุการณ์ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินมาเยี่ยมพวกเขาถึงหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี พะโย่เล่าว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตรัสถามว่า “*อยู่กันยังไง ทำอะไรกิน*” และในระหว่างที่ประทับอยู่ที่บ้านของพะโย่ พระองค์ทรงสังเกตเห็นต้นกาแฟ ๑ ต้น ที่บ้านของเขาเจริญเติบโตได้ดี จึงทรงรับสั่งว่า “*ที่นี่ปลูกกาแฟได้ดี กาแฟน่าจะขึ้นพืชเศรษฐกิจของที่นี่ แล้วจะให้อาจารย์มาสอน*” ส่วนสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ หลังจากที่ประทับที่ก่อนหินบริเวณหมู่บ้านเพื่อพระราชทานข้าวให้แก่ชาวบ้านจนเสร็จสิ้นแล้ว พระองค์ทรงขับร้องเพลง “*สาละวันเตี้ยลง*” พระราชทานแก่ชาวบ้าน ทรงรับสั่งให้ชาวบ้านช่วยกันร้อง ชาวบ้านไม่คุ้นภาษาไทย ร้องตามไม่ได้ แต่ก็ได้ช่วยกันปรบมือตามจังหวะกันอย่างสนุกสนาน เหตุการณ์ครั้งนั้นยังความปลาบปลื้มและประทับใจให้แก่กะเหรี่ยงบ้านหนองหล่มจนถึงทุกวันนี้

ตะเหล่อ ชันธุ์เขียว กะเหรี่ยงปากะญอ วัย ๘๑ ปี แห่งบ้านห้วยห่อม เป็นชาวกะเหรี่ยงอีกคนหนึ่งที่เคยเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่บ้านห้วยห่อมถึง ๓ ครั้ง คือ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ พ.ศ. ๒๕๑๙ และปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ตะเหล่อเล่าถึงการเสด็จพระราชดำเนินของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่บ้านห้วยห่อมครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ว่า พระองค์ตรัสถามว่า “*คนบนดอยทำอะไรหมุนเวียนกันก็ปี*” ตะเหล่อ ตอบว่า “*รอบละ ๘ ปี*” จากนั้นพระองค์มีพระราชดำรัสว่า “*บนดอยที่เยอะ ควรปลูกพืชผักกินเอง ถ้าปลูกกาแฟได้ก็ดี คนกินกาแฟกันโดยทั่วไป ทั้งในประเทศ ทั่วโลก หากผลิตผลเหลือยังสามารถนำไปขายประเทศอื่นได้ด้วย*”

เดิมทีชาวบ้านยังมองไม่เห็น ว่า กาแฟซึ่งเป็นพืชที่ไม่อยู่ในวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงอย่างพวกเขาจะเป็นพืชเศรษฐกิจได้อย่างไร ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ มีมิชชันนารีกลุ่มหนึ่งได้นำกาแฟพันธุ์อาราบิก้ามาปลูกที่บ้านห้วยห่อม ครอบครัวของตะเหล่อนับเป็นครอบครัวแรกที่ทดลองปลูกกาแฟ ต่อมากรมวิชาการเกษตรได้นำกาแฟพันธุ์ดังกล่าว

มาให้ชาวบ้านปลูกเพิ่ม กระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๒๓ โครงการหลวงแม่ลาน้อยได้เข้ามาช่วยพัฒนาการปลูกกาแฟของชาวบ้าน เป็นเหตุให้มีชาวบ้านทั้งที่บ้านห้วยหอมและหมู่บ้านใกล้เคียงปลูกกาแฟกันมากยิ่งขึ้น

ที่บ้านห้วยหอมให้ความสำคัญกับการปลูกแบบปลอดสารพิษเป็นอย่างมาก ด้วยระดับความสูง ๘๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง และด้วยภูมิอากาศที่เหมาะสมทำให้ “กาแฟห้วยหอม” มีรสชาติที่เข้มข้นหอมกรุ่นเป็นที่เลื่องลือ นอกจากส่งผลผลิตไปยังโครงการหลวงแล้ว กาแฟห้วยหอมยังส่งไปจำหน่ายที่ บริษัทสตาร์บัค รัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เป็นต้นมา ปัจจุบันชาวบ้านห้วยหอมสามารถผลิตกาแฟแบบครบวงจรตั้งแต่เพาะกล้า ปลูก เก็บ คั่ว บดกาแฟ กระทั่งบรรจุหีบห่อได้อย่างสวยงาม

ในการเสด็จพระราชดำเนินเยือนบ้านห้วยหอมเป็นครั้งที่ ๒ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้รับสั่งให้ชาวบ้านห้วยหอมขุดน้ำเข้ามาทางสวน โดยให้นำไม้ไผ่มาเจาะรูตรงกลางเพื่อนำน้ำเข้าสวน แต่ทะเล่อไม่ทราบว่าจะทำอย่างไรเพราะไม่เคยทำมาก่อน ปรากฏว่า ๒ วันต่อมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำเฮลิคอปเตอร์มารับทะเล่อกับชาวบ้านอีก ๒ คน ไปดูงานการนำน้ำเข้าสวนที่ดอยสุเทพ ทะเล่อและคณะจึงสามารถหาน้ำนำมาจากแหล่งน้ำเข้ามาใช้ในสวนและในหมู่บ้านได้

สองปีถัดมา ในการเสด็จพระราชดำเนินเยือนบ้านห้วยหอมเป็นครั้งที่ ๓ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพบว่า มีหมู่บ้านข้างๆ บ้านห้วยหอมยังคงทำไร่หมุนเวียนและแอบปลูกฝิ่น พระองค์ทรงรับสั่งว่า “ทำอย่างนี้ไม่ได้ ทำแบบนี้ทำลายแหล่งน้ำ มีคนต้องมีน้ำ มีคนต้องมีป่า คนต้องมีที่ทำกิน ต้องรักษาป่าต้นน้ำลำธารเอาไว้” พระองค์รับสั่งให้สร้างอ่างเก็บน้ำ มีหินถม มีทางระบายน้ำ จากนั้น ทะเล่อได้นำชาวบ้านขุดบ่อน้ำ ๓ บ่อ บ่อแรก คือ บ่อพ่อ เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในไร่ บ่อที่สอง คือ บ่อแม่ เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในไร่ข้าว ส่วนบ่อที่สามคือ บ่อลูก เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในไร่กาแฟ แม้กระแสนพระราชดำรัส “มีคนต้องมีน้ำ มีคนต้องมีป่า คนต้องมีที่ทำกิน ต้องรักษาป่าต้นน้ำลำธารเอาไว้” ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่ชาวกะเหรี่ยงห้วยหอมจะล่วงเลยมาเป็นเวลากว่า ๓๐ ปีแล้ว แต่กระแสนพระราชดำรัสดังกล่าวยังคงกึกก้องอยู่ในใจของทะเล่อเสมอมา ปัจจุบันแม้วัยของทะเล่อจะล่วงเลยมาจนถึง ๘๑ ปี แต่ทุกวันวันอาทิตย์ที่จะต้องเข้าโบสถ์สวดภาวนาต่อพระเจ้าตลอดทั้งวัน ทะเล่อจะต้องขึ้นเขาแต่เช้าเพื่อตรวจดูอ่างเก็บน้ำ แฝว่กลางวัชพืชในไร่กาแฟจนเย็นย่ำทุกวัน ทุกวันนี้ทะเล่อยังคงขุดบ่อน้ำ และทำทุกอย่างที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสอนไว้ ทะเล่อบอกว่า “อยากให้พระองค์ท่านดีใจที่ทุกสิ่งทุกอย่างที่พระองค์ท่านทรงสอนไว้...เขาได้ทำตามแล้ว...”

ในการเสด็จพระราชดำเนินดำเนินเยือนหมู่บ้านกะเหรี่ยงในพื้นที่ต่างๆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพบว่า ปัญหาการขาดแคลนข้าวเพื่อบริโภคเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของชาวกะเหรี่ยง พระองค์จึงมีพระราชดำริให้จัดตั้งธนาคารข้าวในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ เมื่อครั้งที่พระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมเยียนชาวกะเหรี่ยงในเขตอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พระองค์ได้พระราชทานข้าวเปลือกจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้ใหญ่บ้านหลายหมู่บ้านเพื่อเป็นทุนในการดำเนินการ “ธนาคารข้าว” โดยได้พระราชทานแนวทางในการดำเนินการในการเสด็จพระราชดำเนินครั้งนั้นว่า

“เมื่อยืมข้าวจากธนาคารข้าวซึ่งเป็นของส่วนรวมไปใช้และถึงกำหนดเวลาสัญญาไว้ก็ต้องนำข้าวมาคืนพร้อมดอกเบี้ย นอกจากนี้มีเหตุผลวิสัยซึ่งต้องชี้แจงให้กรรมการพิจารณาข้อเท็จจริงราษฎรต้องร่วมมือกันสร้างยุ้งที่แข็งแรง ทั้งนี้หากปฏิบัติตามหลักการที่วางไว้จำนวนข้าวที่หมุนเวียน

ในธนาคารจะไม่มีวันหมดแต่จะค่อยๆ เพิ่มจำนวนขึ้นและจะมีข้าวสำหรับบริโภคไปจนถึงลูกหลาน
ในที่สุดธนาคารข้าวก็จะเป็นแหล่งที่รักษาผลประโยชน์ของราษฎรในหมู่บ้านและเป็นแหล่งอาหาร
สำรองของหมู่บ้านด้วย”

ต่อมาแนวพระราชดำริเรื่อง “ธนาคารข้าว” ได้เป็นที่แพร่หลาย รัฐบาลได้น้อมนำมาปฏิบัติและเป็นแผนงาน
สำคัญแผนงานหนึ่งในการพัฒนาชนบท ในส่วนของชาวกะเหรี่ยงเอง ปัญหาการขาดแคลน “ข้าว” ซึ่งชาวกะเหรี่ยง
ถือว่า “ข้าว ถือเป็นสิ่งสำคัญในวิถีชีวิต” หากบ้านใดไม่มีข้าวไว้รับรองแขกถือเป็นเรื่องที่น่าอับอายก็ได้บรรเทา
ด้วยพระปรีชาสามารถแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

การตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อช่วยเหลือราษฎรบนพื้นที่สูงเป็นเหตุให้สมเด็จพระนางเจ้า
พระบรมราชินีนาถได้ทรงทราบปัญหาของประชาชนในแต่ละพื้นที่ ด้วยทรงสนพระราชหฤทัยด้านศิลปะและทรงรอบรู้
เกี่ยวกับงานฝีมือของช่างฝีมือฝ่ายในในราชสำนัก เมื่อพระองค์ได้ทอดพระเนตรเห็นลวดลายผ้าที่ราษฎรในถิ่น
ทุรกันดารได้นำมาทูลเกล้าถวาย พระองค์ทรงเห็นว่า ผลงานของราษฎรเหล่านั้นสะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาอันสูงค่า
ที่สืบทอดต่อกันมาช้านาน พระองค์จึงมีพระราชดำริให้จัดตั้งโครงการศิลปาชีพเพื่อดำเนินโครงการคู่ขนานกับ
โครงการหลวงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งนอกจากจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรในถิ่นทุรกันดาร
ให้ดียิ่งขึ้นแล้ว ยังช่วยส่งเสริมและสืบสานงานหัตถศิลป์พื้นบ้านอันล้ำค่าให้ดำรงอยู่สืบไปอีกด้วย

บ้านห้วยห้อม นอกจากจะลือเลื่องเรื่องกาแฟแล้ว ที่หมู่บ้านแห่งนี้ยังเลื่องชื่อด้านการทอผ้าขนแกะ
มะลิวัลย์ นักรบไพร ลูกสาวของทะเล่อผู้บุกเบิกการปลูกกาแฟที่บ้านห้วยห้อมเป็นหัวหน้ากลุ่มแม่บ้านทอผ้าขนแกะ
มะลิวัลย์เล่าว่า กลุ่มแม่บ้านห้วยห้อม เคยทอผ้าขนแกะแล้วนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายแด่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรม-
ราชินีนาถ ในครั้งนั้นพระองค์รับสั่งว่า “ฝีมือดี แต่ขนยังไม่ค่อยนิ่ม” จากนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระ
นางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้พระราชทานแกะพันธุ์ตัดขนจากประเทศออสเตรเลีย ๒๐ ตัว เพื่อให้นำมาทำผ้าทอ
การจะทอขนแกะเป็นงานชนิดใดนั้น มะลิวัลย์บอกว่าขึ้นอยู่กับพันธุ์ของแกะ หากเป็นขนของ “แกะพันธุ์บอน”
จะนำมาทอเป็นผ้าพันคอ แต่หากเป็นขนของ “แกะพันธุ์คอลลีเดล” จะนำมาทอเป็นผ้าคลุมไหล่ ก่อนที่จะได้รับ
พระราชทานแกะซึ่งมีขนนุ่ม ชาวห้วยห้อมต้องทอขนแกะผสมกับฝ้ายเพราะขนแกะที่ได้มายังไม่นุ่ม โดยนำมาทอ
เป็นผ้าคลุมโต๊ะ ยาม ผ้าคลุมไหล่ ฯลฯ แต่เมื่อได้รับพระราชทานแกะพันธุ์ขนคุณภาพดีก็สามารถทอผ้าขนแกะล้วน
ร้อยเปอร์เซ็นต์ได้

ด้านลวดลายของผ้าทอนั้น สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถรับสั่งว่า ให้ชาวกะเหรี่ยงห้วยห้อมร่วมกัน
อนุรักษ์ลายผ้าทอดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงไว้ อาทิ “ลายรังผึ้ง” “ลายฝักข้าวโพด” “ลายดอกเข็ม” “ลายดอกเข็มคู่”
“ลายลูกแก้ว” “ลายดอกแซง” “ลายข้าวหลามตัด” ฯลฯ เพื่อสืบสานภูมิปัญญาของชาวกะเหรี่ยงไว้ไม่ให้สูญหาย

ปัจจุบันการทอผ้าขนแกะ ชาวห้วยห้อมยังคงใช้กี่เอวทอผ้าด้วยมือ และใช้กรรมวิธีการทอแบบดั้งเดิม
ผ้าทอขนแกะที่ห้วยห้อมมีความสวยงาม ประณีต และเป็นที่ต้องการของตลาด บ่อยครั้งที่ชาวห้วยห้อมได้นำผ้าทอ
มาจำหน่ายในงานโครงการหลวงที่จัดขึ้นที่ห้างสรรพสินค้าชั้นนำต่างๆ ใจกลางกรุงเทพฯ อาทิ สยามพารากอน หรือ
เซ็นทรัลเวิลด์ ปรากฏว่า ผ้าทอขนแกะแห่งห้วยห้อมไม่เคยมีเพียงพอสำหรับจำหน่าย ปัจจุบันนอกจากเป็นหัวหน้า
กลุ่มแม่บ้านแล้ว มะลิวัลย์ยังได้ทำหน้าที่เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้เรื่องการทอผ้าขนแกะให้แก่ชาวบ้านผู้ยากไร้
ในหมู่บ้านอื่นๆ อีกด้วย

นอกจากบ้านห้วยหอมแล้ว ยังมีชาวกะเหรี่ยงอีกหลายหมู่บ้านที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถในด้านการส่งเสริมอาชีพด้านการทอผ้า อาทิ บ้านพระกำแพง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี หรือที่บ้านวัดจันทร์ ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ฯลฯ ทั้งนี้ที่บ้านวัดจันทร์ได้มีการจัดตั้งศูนย์ศิลปาชีพที่หมู่บ้านด้วย

ที่บ้านวัดจันทร์ ราวก่อนปี พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นเขตแทรกซึมของผู้ก่อการร้าย ชาวบ้านละแวกนั้นยังคงปลูกฝิ่น หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนเพื่อช่วยเหลือราษฎรในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทอดพระเนตรเห็นผ้าทอกะเหรี่ยงพื้นเมืองว่ามีลวดลายที่สวยงาม พระองค์ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งศูนย์ศิลปาชีพขึ้นที่หมู่บ้าน ภายในศูนย์มีโรงทอผ้าเพื่อฝึกสอนการทอผ้าฝ้าย และมีการตั้งกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองแบบกะเหรี่ยงขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถมีพระราชดำริให้ส่งเด็กชาวกะเหรี่ยงไปหัดเลี้ยงไหมและสาวไหมที่ศูนย์ศิลปาชีพห้วยเตือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในด้านการถักทอและให้กลับมาปฏิบัติงานที่บ้านวัดจันทร์

ปัจจุบันอาชีพทอผ้าช่วยสร้างรายได้ให้แก่ชาวกะเหรี่ยงเป็นอย่างมาก ทุกเส้นสายของฝ้ายที่ชาวกะเหรี่ยงในโครงการศิลปาชีพนำมาถักทอเป็นผืนผ้าล้วนมีความหมาย ด้วยทำให้พวกเขาระลึกถึงความห่วงใยที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงมีต่อชาวกะเหรี่ยงอย่างพวกเขา การที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงเห็นคุณค่าและทรงเห็นความสำคัญของผ้าทอกะเหรี่ยง ทั้งมีพระราชประสงค์ที่จะส่งเสริมและสืบสานภูมิปัญญากะเหรี่ยง ได้สร้างความซาบซึ้งให้แก่ชาวกะเหรี่ยงอย่างหาที่สุดมิได้

นอกจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถจะทรงส่งเสริมด้านอาชีพทอผ้าแล้ว พระองค์ยังทรงส่งเสริมด้านแหล่งอาหารของพสกนิกรในถิ่นทุรกันดารอีกด้วย มีพระราชดำริให้จัดตั้งฟาร์มตัวอย่างขึ้น เช่นที่บ้านบ่อหวี ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เพื่อเป็นแหล่งผลิตอาหารที่ช่วยส่งเสริมความรู้ด้านการเพาะปลูก พืชผักปลอดสารพิษและการเลี้ยงสัตว์ เช่น การเลี้ยงปลาในกระชัง เลี้ยงเป็ดพันธุ์อู๋เหลียง ไก่แจ้ สุกรพันธุ์จินหัว และแพะพันธุ์หลาวซานจากประเทศจีน ให้แก่ชาวบ้านในละแวกนั้นซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นชาวกะเหรี่ยง อีกทั้งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการจ้างงานให้ชาวกะเหรี่ยงมาทำงานในฟาร์ม นอกจากจะมีรายได้เพิ่มแล้วยังทำให้ชาวกะเหรี่ยงที่มาทำงานในฟาร์มได้เรียนรู้วิธีการทำเกษตรแผนใหม่และสามารถเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวในหมู่บ้านได้อีกด้วย ปัจจุบันโครงการฟาร์มตัวอย่างนอกจากจะจำหน่ายพืชผลและเนื้อสัตว์ที่เพาะเลี้ยงในโครงการแล้ว ยังได้มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปทางการเกษตร พริกกะเหรี่ยงก็เป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์เลื่องชื่อที่มีจำหน่ายในร้านค้าของฟาร์มตัวอย่าง

สิ่งหนึ่งที่ยืนยันได้ถึงการทำชาวกะเหรี่ยงบริเวณโดยรอบฟาร์มตัวอย่างหลายครั้งเรือนได้นำความรู้ด้านการเกษตรแผนใหม่จากโครงการฟาร์มตัวอย่างไปใช้สร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว ก็คือการทำบ้านกะเหรี่ยงที่อยู่ในละแวกดังกล่าว ได้ปลูกไม้ผลนานาชนิดซึ่งไม่ได้อยู่ในวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยง อาทิ เงาะ ส้มโอ ลำไย กระทิงทุเรียนซึ่งแต่ละผลได้ห่อกระดาษไว้อย่างประณีตเพื่อรอจำหน่าย

นอกจากพืชพันธุ์ใหม่ๆ จะเข้ามาสู่วิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงแล้ว ยังมีสัตว์อื่นๆ อีกหลายชนิดที่เพิ่งเข้ามาอยู่ในวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง อาทิ “ปลาเรนโบว์เทราท์” ซึ่งโครงการหลวงได้ส่งเสริมให้ชาวกะเหรี่ยงนำมาเพาะเลี้ยง หลังจากที่ดำเนินการวิจัยได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ปัจจุบัน “ปลาเรนโบว์เทราท์” ได้กลายเป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจของชาวกะเหรี่ยงบ้านแม่กลาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยได้เพาะเลี้ยงส่งขายตามภัตตาคาร ร้านอาหารต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ และกรุงเทพฯ ส่วนสัตว์เศรษฐกิจอีกชนิดหนึ่งที่ได้รับการส่งเสริมจากโครงการหลวง คือ “กึ่งก้ามกรามแดง” ซึ่งได้พันธุ์มาจากประเทศออสเตรเลีย กึ่งชนิดนี้ชอบกินเศษวัชพืชในนาข้าว ทำให้ผลิตผลข้าวเจริญงอกงามได้ดี

โครงการหลวงจึงได้ทดลองให้ชาวกะเหรี่ยงบ้านแม่กลางหลวง ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ เลี้ยงในนาข้าว นอกจากจะเพิ่มผลผลิตข้าวแล้ว ยังเป็นการเสริมรายได้จากการจำหน่ายกุ้งให้แก่ชาวกะเหรี่ยงอีกด้วย

ทุกวันนี้ ดินแดนบนที่สูงของประเทศไทยซึ่งเคยบานสะพรั่งด้วยดอกฝิ่นได้แทนที่ด้วยพืชผลพันธุ์ไม้เมืองหนาว เขาที่เตียนโล่งได้กลับมาเป็นป่าที่สมบูรณ์อีกครั้ง

เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระประชวรและได้เข้าประทับรักษาพระอาการประชวรที่โรงพยาบาลศิริราช เมื่อชาวกะเหรี่ยงได้ทราบข่าว พวกเขาต่างรู้สึกเป็นกังวล กะเหรี่ยงจากหลายหมู่บ้านจากทั่วทุกสารทิศต่างเดินทางมาลงนามถวายพระพรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่โรงพยาบาลศิริราช ส่วนกะเหรี่ยงบ้านวัดจันทร์ ซึ่งเคยได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากทั้งสองพระองค์ ได้เขียนจดหมายถวายพระพรแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวส่งมาที่โรงพยาบาลศิริราช ความว่า

“เมื่อทราบข่าวว่าพ่อหลวงไม่สบาย ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงขอตั้งจิตอธิษฐาน อาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในบ้านจันทร์ คุ่มครองรักษาให้พ่อหลวงหายจากอาการไม่สบายโดยเร็ว อยู่คู่กับคนไทยนานๆ พ่อหลวงองค์เดียวของแผ่นดิน พ่อหลวงองค์นี้หาไม่มีเมื่อพ่อหลวงสุขสบาย กะเหรี่ยงยิ้มแย้มมีกำลังใจ เมื่อพ่อหลวงไม่สบายกะเหรี่ยงเมื่อล้าหมดแรง อบอุ่นไม่เหมือนอยู่กับพ่อหลวงของเรา กะเหรี่ยงเกิดมาร่วมชาติกับพ่อหลวงไม่มีอะไรตอบแทน นอกจากเป็นคนดีของคนไทย

รักและเป็นห่วงพ่อหลวงมาก”

เมื่อจดหมายฉบับดังกล่าวส่งถึงโรงพยาบาลศิริราช สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงอ่านจดหมายดังกล่าวถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเมื่อได้ทรงทราบความแล้ว พระองค์มีรับสั่งว่า “ขอบใจ”

พระมหากรุณาธิคุณของพ่อหลวงและแม่เจ้าที่มีต่อชาวกะเหรี่ยงอย่างต่อเนื่องยาวนาน ได้กลายเป็นสายสัมพันธ์อันอบอุ่นที่ผูกพันชาวกะเหรี่ยงในผืนแผ่นดินไทยให้เป็นหนึ่งเดียวได้ร่วมพระบารมีของทั้งสองพระองค์ตลอดมา

“ข้าพเจ้าเติบโตในช่วงที่ประเทศไทยประสบปัญหาหลายอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ที่ว่า ประชาชนพี่น้องร่วมชาติในเขตทุรกันดารห่างไกลการคมนาคมมีความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก ได้รับ บริการของรัฐน้อย ต้องประสบอันตรายจากโจรผู้ร้ายและการสู้รบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงใช้เวลาส่วนใหญ่เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยม ท้องที่เหล่านี้เพื่อพระราชทานพระบรมราชนุเคราะห์แก่ราษฎรในด้านต่างๆ เช่น การประกอบอาชีพ เพื่อให้เกิดรายได้ การรักษาพยาบาลและการศึกษา การแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องต่างๆ ฯลฯ

ข้าพเจ้ามีหน้าที่ในการสัมภาษณ์ประชาชนเพื่อพระราชทานความช่วยเหลือ มีผู้ตั้งคำถามว่า ทราบได้อย่างไรว่าคนนั้นคนนี้เป็นคนยากจนจริง อาจจะมีคนแอบบังคมทูลความเท็จ สวมเสื้อผ้าปอนๆ ให้ดูยากจน เราใช้เกณฑ์ว่า สิ่งใดที่เราพอจะช่วยเหลือเขาได้โดยไม่สร้างความเดือดร้อนแก่คนอื่น เราก็จ່ช่วย รายที่ต้องช่วยก่อนคือคนที่มีปัญหาด้านสุขภาพ เพราะมองเห็นได้พอสมควร ถ้าพอมี ประสบการณ์ก็จะทราบว่าคนไหนเจ็บป่วย เรื่องนี้เสแสร้งได้ยาก การที่ได้รู้เห็นกว้างขวางเช่นนี้ ทำให้ข้าพเจ้าตั้งความหวังว่า เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่จะต้องมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ได้”

(สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, ๒๕๕๖: ๕)

การที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้โดยเสด็จพระราชดำเนินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถไปทรงเยี่ยมราษฎรในพื้นที่ชนบทในถิ่นทุรกันดารทั่วทุกภาค ของประเทศไทย ทำให้ทรงพบว่า มีราษฎรอีกจำนวนมากที่ยังมีความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ในท้องถื่นแดนไกล อันเป็นจุดเริ่มต้นให้พระองค์มีพระราชหฤทัยมุ่งมั่นที่จะช่วยเหลือราษฎรเหล่านั้นให้มีคุณภาพ ชีวิตที่ดีขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีได้ทรงริเริ่มงานพัฒนาเด็กและเยาวชน ในท้องถื่นทุรกันดาร มีพระราชประสงค์ให้เด็กและเยาวชนผู้ยากไร้มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น มีโอกาสทางการศึกษา สามารถพัฒนาตนเองให้เข้มแข็งเป็นที่พึ่งตนเองและผู้อื่นได้ อันเป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนว พระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงยึดถือเป็น แบบอย่างและทรงดำเนินตามรอยพระยุคลบาทมาโดยตลอด

กว่า ๓ ทศวรรษที่ทรงดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารนั้น สมเด็จพระเทพรัตน- ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาโดยใช้การศึกษาเป็นหลัก มุ่งเสริมสร้างศักยภาพเด็กและเยาวชนอย่างสมดุล ทั้งด้านพุทธิศึกษา คือ รอบรู้วิชาการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต และการศึกษาเรียนรู้ต่อไป ด้านจริยศึกษา คือ การมีศีลธรรมจรรยาที่ดี มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความ รับผิดชอบต่อหน้าที่ มีสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม ด้านหัตถศึกษา คือ ความรู้และทักษะในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีต่องานและเห็นคุณค่าของการทำงาน และด้านพลศึกษา คือ การมีสุขภาพแข็งแรง กินอาหารที่ถูกต้อง และออกกำลังกายให้เหมาะสม รวมทั้งสอนในเรื่องความสะอาดและสุขาภิบาลด้วย (สำนักงานโครงการสมเด็จพระ

พระเทพรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี, ๒๕๕๑: ๑) ผู้วิจัยโครงการภาษาศาสตร์ภาษากะเหรี่ยงจะขอนำเสนอโครงการในพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่พระราชทานเพื่อช่วยเหลือราษฎรผู้ยากไร้ในถิ่นทุรกันดาร โดยอัญเชิญกระแสพระราชดำรัสที่กล่าวถึงความจำเป็นของแต่ละโครงการประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่เพื่อศึกษาโครงการพระราชดำริ ในแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับชาวกะเหรี่ยง ดังนี้

๑. โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน นับเป็นโครงการแรกที่พระองค์ทรงเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ เพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ด้วยพระองค์ทรงตระหนักว่า “โภชนาการเป็นพื้นฐานสู่การพัฒนาในด้านอื่นๆ” ดังกระแสพระราชดำรัสที่ว่า

“ในบรรดาคนยากจนทั้งหลาย ข้าพเจ้ามีความรู้สึกว่า ผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด เห็นจะเป็นเด็กนักเรียนที่ซูบผอม อาหารการกินไม่สมบูรณ์เช่นนี้ จะเอาเรียนแรงและสมองที่ไหนมาเล่าเรียน โตขึ้นอาจจะไม่มีเรียนแรงทำมาหากิน ก็ต้องทุกข์ยากยิ่งขึ้น ผู้ใหญ่เล่าว่าในสมัยก่อนอาหารไม่ขาดแคลนถึงแค่นี้ เป็นเพราะประชากรยังไม่มาก ทรัพยากรธรรมชาติก็ยังไม่ถูกทำลาย หิวขึ้นมาก็ยังจับกบจับเขียด ขุดมันกินได้

ข้าพเจ้าเริ่มวางแผนงานโภชนาการสำหรับเด็กนักเรียนในโรงเรียน โดยคิดว่าเราควรสอนวิชาเกษตรและให้นำผลิตผลทางการเกษตรมาปรุงอาหาร พร้อมทั้งสอนความรู้เบื้องต้นด้านโภชนาการด้วย”

(สมเด็จพระเทพรัตนราชสุตาฯ, ๑)

ในการดำเนินการโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ สิ่งของ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ วัสดุอุปกรณ์การเกษตรและอุปกรณ์การประกอบอาหารให้แก่โรงเรียนในโครงการ มีพระราชประสงค์ให้นักเรียน ครู และผู้ปกครอง ร่วมกันทำการเกษตรในโรงเรียน แล้วนำผลิตผลที่ได้มาประกอบอาหารกลางวัน การที่ราษฎรในถิ่นทุรกันดารผู้ยากไร้ที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนส่วนใหญ่เป็นชาวเขาเผ่าต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวกะเหรี่ยง พระองค์ได้มีพระราชดำริให้เข้าไปศึกษาวัฒนธรรมการกินของราษฎรเหล่านั้นก่อนที่จะส่งเสริมด้านโภชนาการแก่พวกเขา ดังกระแสพระราชดำรัสที่ว่า

“การที่มีเด็กหลายเผ่าในโรงเรียนทำให้ส่งเสริมโภชนาการยาก วัฒนธรรมการกินของแต่ละเผ่าแตกต่างกัน เราต้องไปลองกินอาหารกับชาวบ้านเพื่อให้ทราบนิสัยของเขาและดัดแปลง เดิมของที่มีประโยชน์เข้าไป”

(สมเด็จพระเทพรัตนราชสุตาฯ, ๒)

กระแสพระราชดำรัสดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าใจความแตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์อันหลากหลายในประเทศไทย และทรงเห็นว่าทุกกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในผืนแผ่นดินไทยควรมีสิทธิที่จะดำรงอัตลักษณ์ของตนไว้ โดยปกติแล้วพืชผักที่ได้รับการส่งเสริมให้ปลูกในโครงการเกษตรอาหารกลางวัน ได้แก่ คะน้า กวางตุ้ง ผักบุ้ง ฟักทอง การเพาะเห็ด ส่วนสัตว์ที่ส่งเสริมให้มีการเพาะเลี้ยง ได้แก่ ปลาตุ๊ก ปลาชนิด ไข่ หมู กบ จิ้งหรีด เพื่อนำมาประกอบอาหารสำหรับเด็กนักเรียน แต่การจะบริโภคอาหารชนิดใดอย่างนั้น พระองค์ทรงตระหนักว่าจะต้องศึกษาวัฒนธรรมการกินของแต่ละชนเผ่าให้ถ่องแท้ ความเข้าใจจะช่วยลดปัญหาความไม่เข้าใจกันระหว่างราษฎรในพื้นที่กับผู้ปฏิบัติงานได้ ผู้เขียนพบว่า

หากหมู่บ้านในละแวกโรงเรียนที่ดำเนินโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันเป็นกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาซึ่งห้ามกินเนื้อสัตว์ ห้ามเลี้ยงสัตว์เลี้ยง เช่น หมูหรือไก่ ในบริเวณบ้าน โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันซึ่งดำเนินโครงการเลี้ยงสัตว์ เช่น หมูหรือไก่ ในละแวกหมู่บ้านก็จะกลายเป็นสิ่งที่ทำให้ชาวกะเหรี่ยงเหล่านั้นเกิดความรู้สึกขัดแย้งในใจและเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ไม่ต้องการส่งบุตรหลานไปเรียนที่โรงเรียนได้ เช่น ที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านแม่จันทะ ด้วยพระปรีชาสามารถและพระวิสัยทัศน์อันกว้างไกลแห่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระองค์ได้ทรงส่งเสริมให้นักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนซึ่งเป็นกลุ่มกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาถูกขังที่ท่าจากบูก หรือนำโปรตีนเกษตร ไปประกอบอาหารเพื่อทดแทนการกินเนื้อสัตว์ในโรงเรียนเพื่อลดความขัดแย้งอันเนื่องมาจากวัฒนธรรมการกินที่แตกต่างกันได้

อย่างไรก็ตาม แม้ทุกฝ่ายจะปฏิบัติตามโครงการเกษตรอาหารกลางวันกันอย่างเข้มแข็ง แต่ผลการดำเนินการในแต่ละโรงเรียนนั้น อาจประสบความสำเร็จมาก-น้อยแตกต่างกันได้ นอกจากนี้ในบางพื้นที่ ราษฎรที่เป็นเกษตรกรเกิดความไม่เข้าใจที่บุตรหลานเกษตรกรอย่างพวกเขาต้องไปทำการเกษตรที่โรงเรียนอีก ก็เป็นอุปสรรคหนึ่งในการพัฒนาโครงการดังกล่าว ทั้งนี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีกระแสพระราชดำรัสถึงเรื่องดังกล่าวว่า

“ความก้าวหน้าของแต่ละโรงเรียนก็ไม่เท่ากัน เนื่องด้วยปัจจัยหลายๆ อย่าง เช่น ที่ตั้งของโรงเรียน ขนาดและความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ ฝ่ำนของนักเรียน ฯลฯ มีครูใหญ่ของโรงเรียนตชด. บรรณกับข้าพเจ้าว่า งานของเขาจะไปสู่โรงเรียนอื่นได้อย่างไร ที่ดินสำหรับเพาะปลูกก็มีน้อยดินก็ไม่ดี แต่บางแห่งมีที่ถึงกับทำนาได้ ก็ต้องให้กำลังใจว่าแต่ละแห่งต่างกันหมด เราจะไม่มีการเอาใครไปเปรียบเทียบกับกัน โรงเรียนหนึ่งไปขอใช้ที่ของหมู่บ้านที่เป็นที่ว่างเปล่า ไม่ได้ใช้ประโยชน์อะไรมาปลูกผัก เมื่อได้ผลแล้วชาวบ้านเอาคืนไปใช้ปลูกผักบ้าง ก็บอกกับเขาว่าดีแล้ว เพราะแสดงว่าโรงเรียนสามารถจูงใจและเป็นตัวอย่างให้ชาวบ้านได้ บางคนเห็นว่าการสอนวิชาเกษตรให้แก่เด็กที่เป็นบุตรหลานเกษตรกรจะมีประโยชน์ได้อย่างไร เด็กเขารู้ดีกว่าเรา ข้าพเจ้าชี้แจงว่าบางเรื่องเป็นเทคนิคใหม่ที่จะช่วยให้เพาะปลูกดีขึ้น สิ่งที่เห็นได้ชัดว่ามีประโยชน์ในการเพาะปลูกขนาดเล็กๆ คือการทำปุ๋ยหมัก ลดการใช้ปุ๋ยเคมีได้ หรือการลดสารเคมีที่ใช้กำจัดศัตรูพืช ถ้าจำเป็นต้องใช้ยากำจัดศัตรูพืช ใช้อย่างไรจึงจะปลอดภัย”

(สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ, ๘-๙)

ปัจจุบันโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร นอกจากจะช่วยแก้ไขปัญหาคาดแคลนอาหารกลางวันแล้ว ยังทำให้เด็กนักเรียนชาวกะเหรี่ยงและนักเรียนเผ่าอื่นๆ ในถิ่นทุรกันดารมีความรู้ด้านโภชนาการ และด้านการเกษตรแผนใหม่ เมื่อจบการศึกษาไปแล้วหากไม่ได้ศึกษาต่อ พวกเขาก็สามารถนำความรู้ด้านการเกษตรแผนใหม่ไปใช้ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ ที่เลี้ยงชีพเผ่าพันธุ์ของพวกเขาแต่ดั้งเดิมได้ ความรู้ด้านเกษตรแผนใหม่ยังช่วยเพิ่มผลิตผลและสร้างความมั่นคงในเรื่องรายได้ อันจะทำให้พวกเขาสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนอีกด้วย

๒. โครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงตระหนักถึงปัญหาการระบาดของโรคคอพอกเนื่องจากขาดสารไอโอดีนจากการที่พระองค์ทอดพระเนตรเห็นในระหว่างเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และจากรายงานของกระทรวงสาธารณสุข พระองค์จึงมีพระราชดำริที่จะดำเนินโครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีนในเดือนตุลาคม ๒๕๓๓ ดังกระแสพระราชดำรัสที่ว่า

“เช้าวันหนึ่ง ใน พ.ศ. ๒๕๓๓ ข้าพเจ้าเปิดวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีบทความของกระทรวงสาธารณสุขเรื่องโรคเอื้อซึ่งเกิดจากการขาดธาตุไอโอดีน ข้าพเจ้านึกไปถึงเมื่อสิบปีก่อน ข้าพเจ้าเคยตามเสด็จไปที่หมู่บ้านไกลๆ แถวจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีหมู่บ้านที่คนเกือบทั้งหมู่บ้านดูเป็นคนมีสติไม่สมประกอบ เป็นภาระของคนปกติ ข้าพเจ้าคิดว่าโรคเอื้อคงเป็นอย่างนี้เอง ต่อจากนั้น ข้าพเจ้าได้ไปเยี่ยมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในเขตที่มีการขาดสารไอโอดีนมาก ได้หารือกับอาจารย์ไพวรรณ อาจารย์พิสิทธิ์ คุณกิตติ (สำนักพระราชวัง) ว่าเราจะพอมีทางบรรเทาปัญหาได้อย่างไร โดยจะเริ่มดำเนินงานในโรงเรียน ตชด. ตามเคย ขณะทำงานก็ได้ไปศึกษาแนวทางในการทำงาน การออกสำรวจและหาข้อมูลซึ่งไม่่ง่ายนัก เนื่องจากขาดสถิติ ภาคกลางและภาคใต้ ซึ่งเราไปสำรวจกันเอง ผูกอบรมให้ครู ตชด. ตรวจสอบนักเรียน แนะนำการใช้ไอโอดีนหยดในน้ำ ใช้เกลือไอโอดีนโรงเรียน ตชด. ที่สำรวจกันนั้น จำนวนนักเรียนขาดสารไอโอดีนเกิน ๓๐-๕๐% ถึง ๑๐๐% ก็มี ถึงแม้จะมีปัญหาอุปสรรคมากมาย แต่ในปีที่สามเราพยายามแก้ไขปัญหาลดลงได้มาก ในบางจุดเจ้าหน้าที่สาธารณสุขก็ด้วยการให้ยาเม็ดแก่หญิงมีครรภ์และเด็กนักเรียน ๖ เดือนต่อครั้ง ปรากฏว่าได้ผลดีมาก แต่ก็คงไม่ได้เป็นไปตามเป้าของกระทรวงสาธารณสุขที่จะแก้ปัญหาให้ได้ภายใน ๔ ปี ข้างหน้าจะได้แค่นี้ก็ตาม ก็ถือว่าเรามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในระดับชาตินี้”

(สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ, ๑๓-๑๔)

ปัจจุบันไม่ว่าเราจะไปโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนหรือโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารแห่งใดก็ตาม ก็จะพบว่าทุกโรงเรียนมีซุ้มน้ำดื่มให้เด็กๆ ที่รับประทานอาหารกลางวันเสร็จแล้ว หรือวิ่งเล่นจนเหนื่อยได้ดื่อกดื่มน้ำดังกล่าว นอกจากดับกระหายแล้ว ยังดับโรคร้ายอย่างโรคต่อมไทรอยด์บวมพร่อง (โรคเอื้อ) ซึ่งทำให้ผู้ป่วยมีไอคิวต่ำในระดับ ๓๐-๔๐ บางรายอาจหูหนวก เป็นใบ้ เดินไม่ได้ร่วมด้วย นับได้ว่าโครงการดังกล่าวยังได้มีส่วนเสริมสร้างความพร้อมทางด้านสติปัญญาที่จะศึกษาเล่าเรียนให้แก่เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารด้วย

๓. โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงตระหนักว่า “การศึกษา คือ พื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ” แต่ทว่าเด็กในถิ่นทุรกันดารที่ครอบครัวฐานะยากจนต้องขาดโอกาสในการศึกษา ทั้งๆ ที่เด็กเหล่านั้นล้วนเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต พระองค์จึงตั้งพระราชปณิธานที่จะให้เด็กในถิ่นทุรกันดารเหล่านั้นได้รับการศึกษาเช่นเดียวกันกับเด็กที่อยู่ในเมือง มีพระราชดำริให้ดำเนินโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ โดยให้เริ่มดำเนินโครงการในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนก่อน ดังกระแสพระราชดำรัสที่ว่า

“โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นตัวแทนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร ข้าพเจ้าก็คุ้นเคยกับตำรวจตระเวนชายแดนมาตั้งแต่ยังเล็กๆ เวลาไปหิวหินั้นก็คุ้นเคยกับพวกค่ายนเรศวร ค่ายมฤคทายวัน ที่เชียงใหม่อยู่บนพระตำหนักภูพิงศ์ ตำรวจ ตชด. ก็มาตั้งค่ายในบริเวณที่เรียกว่า ดอยบวกห้า เพื่อถวายอารักขา ตำรวจเหล่านั้นทำชิงช้า ใช้กิ่งไม้ทำตุ๊กตารูปสัตว์ให้ข้าพเจ้าเล่นทุกวัน...พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จย่า สมเด็จป้า ก็ทรงส่งเสริมโรงเรียน ตชด. ซึ่งให้โอกาสความเสมอภาคทางการศึกษาแก่เด็กในถิ่นทุรกันดารเต็มไปด้วยภัยอันตราย คุรุธรรมดาเข้าไปไม่ถึง”

(สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ, ๖)

แม้ทุกคนจะตระหนักว่าการศึกษจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นได้ แต่สำหรับชาวกะเหรี่ยงบางกลุ่มที่อยู่ในดินแดนอันห่างไกล ใช้ชีวิตอยู่ในธรรมชาติ หาของป่า ทำไร่ข้าว อาจเห็นว่าการศึกษาไม่ใช่สิ่งจำเป็นสำหรับพวกเขา กะเหรี่ยงบางครอบครัวเห็นว่าการศึกษาทำให้เด็กขี้เกียจไม่ยอมไปช่วยงานในนาในไร่ จึงไม่ส่งเสริมให้เด็กได้รับการศึกษา บางครอบครัวสนใจส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษานี้แต่พบว่าบุตรหลานไม่มีสัญชาติไทย จึงไม่มีโอกาสได้รับการศึกษา ในการดำเนินโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษานั้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริให้ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนออกสำรวจปัญหาการไร้สถานะของเด็กนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ และหาทางช่วยเหลือ เพราะการมีสถานะหรือสัญชาติไทยจะช่วยให้เด็กสามารถเข้าถึงบริการด้านต่างๆ ของทางภาครัฐได้ ดังกระแสพระราชดำรัสที่ว่า

“โรงเรียน ดชด. ส่วนใหญ่อยู่บริเวณชายแดน มีนักเรียนที่มีสถานะต่างๆ กัน จำนวนมากที่ยังไม่มีสัญชาติไทย เรื่องสถานะของบุคคลเป็นเรื่องซับซ้อนมาก แต่ก่อนนี้เด็กไร้สัญชาติไม่มีสิทธิเข้าศึกษา ปัจจุบันผ่อนผันให้เรียนได้ แต่ก็ไม่มีโอกาสรับราชการหรือรับสวัสดิการบางประการ ครู ดชด. จึงมีหน้าที่อีกอย่าง คือ ออกไปสำรวจสถานะบุคคลของนักเรียน เพื่อทำงานเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องนี้ เพื่อจะมีวิธีช่วยเหลือ”

(สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ, ๒๓)

การดำเนินโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาเริ่มจากการสำรวจเพื่อหาหมู่บ้านที่ยินดีให้บุตรหลานของตนมาเรียนหนังสือและแสดงความจำนงจะสร้างโรงเรียนให้ หากชาวบ้านไม่ต้องการโรงเรียนก็จะไม่ทรงบังคับให้สร้างในการก่อสร้างก็จะมีพระราชดำริให้ผู้ปกครองมาร่วมลงแรงก่อสร้างด้วยเพื่อเป็นเครื่องยืนยันว่าหมู่บ้านแห่งนั้นต้องการโรงเรียนอย่างแท้จริง จากนั้นพระองค์จะพระราชทานอุปกรณ์การเรียน อุปกรณ์การเกษตร ห้องสมุดซึ่งพระองค์ทรงเห็นว่า “เป็นหัวใจสำคัญ เป็นสมองของโรงเรียน” พระราชทานเครื่องคอมพิวเตอร์ ตลอดจนแผ่นซีดีประกอบการสอนวิชาต่างๆ บางโรงเรียนมีสื่อสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อช่วยให้นักเรียนได้เรียนวิชากับครูท่านอื่นในรายวิชาที่ครูที่โรงเรียนไม่ถนัด ในการให้การศึกษานั้นพระองค์ได้พระราชทานแนวพระราชดำริว่า “ต้องมุ่งเน้นคุณภาพและการให้โอกาสทางการศึกษา” ไม่ใช่สอนโดยปราศจากหลักเกณฑ์ ในด้านวิธีสอนครูควรสอนแบบที่นอกจากจะได้เนื้อหาวิชาแล้ว ยังต้องทำให้นักเรียนสนุกสนาน ไม่ใช่สอนแบบเคร่งเครียด หรือครูเอาแต่ดูนักเรียน

จากการลงพื้นที่ ผู้เขียนได้ไปสังเกตการเรียนการสอนนักเรียนชาวกะเหรี่ยงพบว่า ในโรงเรียนแห่งหนึ่งซึ่งนักเรียนเกือบทั้งหมดเป็นชาวกะเหรี่ยง (โรงเรียนดังกล่าวไม่ได้อยู่ในสังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน) พบว่ามีครูจำนวนหนึ่งไม่ได้ดำเนินการสอนตามแนวพระราชดำริ มักจะว่ากล่าวนักเรียนในขณะที่สอน เมื่อได้พูดคุยกับครูเหล่านั้นก็พบว่า เนื่องจากครูมีความคิดว่าเด็กเหล่านั้นไม่ใช่คนไทย พ่อแม่ของเด็กเหล่านั้นก็ไม่ใช่คนไทย เพราะพูดภาษาไทยไม่ได้ เขียนภาษาไทยไม่ได้ ไม่สามารถสื่อสารกับครูชาวไทยได้ ที่สำคัญคือครูไม่เห็นว่าการให้การศึกษแก่เด็กกะเหรี่ยงเหล่านั้นจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยได้อย่างไร” ครูบางคนมีความคิดไปไกลถึงควรขับคนเหล่านี้ออกไปจากประเทศ ในขณะที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงเห็นว่า การช่วยเหลือเด็กซึ่งอยู่ตามแนวชายแดนนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ เป็นส่วนหนึ่งที่จะสร้างความมั่นคงในชาติได้ การให้การศึกษแก่เด็กเหล่านั้นที่แม้จะมีชาติพันธุ์ที่แตกต่าง แต่ครูสามารถที่จะอบรมให้พวกเขาเหล่านั้นเกิดความรักประเทศชาติและเลือกทำแต่สิ่งที่ดีได้

ส่วนปัญหาอื่นๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของเด็กนักเรียนในถิ่นทุรกันดารนั้น ผู้เขียนพบว่ามีหลายปัญหาด้วยกัน อาทิ บางโรงเรียนมีจำนวนครูไม่เพียงพอ บางโรงเรียนมีครูเพียง ๑-๒ คน แต่ต้องสอนทั้ง ๖ ระดับชั้นและ

สอนทุกรายวิชา ครูบางคนต้องสอนวิชาที่ตนเองไม่ถนัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ภาษาอังกฤษ” หรือบ่อยครั้งที่ครูต้องไปประชุมทำให้ขาดครูสอน หรือการที่คณะต่างๆ มาเยี่ยมชมกิจการของโรงเรียนก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่ง เนื่องด้วยทางโรงเรียนจำเป็นต้องเกณฑ์นักเรียนมาเตรียมการต้อนรับ หรือต้องฝึกซ้อมเพื่อจัดการแสดงต้อนรับ ทำให้ต้องงดการเรียนการสอน

แต่สำหรับโรงเรียนที่นักเรียนส่วนใหญ่เป็นชาวกะเหรี่ยงแล้ว การที่ครูคนไทยไม่สามารถสื่อสารความเข้าใจกับนักเรียนกะเหรี่ยงได้ “ภาษา” ได้กลายเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้เด็กไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาตามที่ควร แม้โรงเรียนแห่งนั้นจะมีอุปกรณ์การศึกษาที่ทันสมัยครบครันก็ตาม

๔. โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ โรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร อาทิ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ให้การศึกษาจนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เท่านั้น นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสศึกษาต่อ เนื่องด้วยฐานะทางบ้านยากจนและไม่มีโรงเรียนเปิดสอนในระดับสูงในหมู่บ้าน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชประสงค์ที่จะพระราชทานพระราชานุเคราะห์ให้เด็กเหล่านั้นได้มีโอกาสศึกษาต่อตามระดับสติปัญญาและตามความเหมาะสม ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินโครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๑ มีพระราชดำริให้คัดเลือกเด็กนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ที่ฐานะทางบ้านยากจนแต่มีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีพอที่จะสามารถศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปให้เป็นนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ พระองค์ได้พระราชทานค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่จำเป็นในระหว่างการเรียนรู้ไปจนกว่านักเรียนเหล่านั้นจะสำเร็จการศึกษา

ในเบื้องต้น ทุนการศึกษาของเด็กผู้ยากไร้ในถิ่นทุรกันดารมาจากการจำหน่ายหนังสือพระราชนิพนธ์ในพระองค์เพียงประการเดียว ต่อมาเมื่อผู้บริจาคช่วยเหลือเด็กเหล่านี้มากขึ้น ในแต่ละปีพระองค์จะพระราชทานทุนให้แก่เด็กนักเรียนปีละ ๒๐๐ คน ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๓๑ ถึง ๒๕๕๑ ได้มีนักเรียนในพระราชานุเคราะห์จำนวนทั้งสิ้น ๓,๖๘๓ คน เข้ารับการศึกษาในสถาบันการศึกษาต่างๆ ๔๐๙ แห่งทั่วประเทศ ดังกระแสพระราชดำรัสที่ว่า

“ในปัจจุบัน นโยบายการศึกษาของไทย คือ ให้นักเรียนมีโอกาสเรียนจบมัธยมปลาย หรืออย่างน้อยมัธยมต้น ข้าพเจ้าพยายามส่งเสริมให้นักเรียนเรียนสูงที่สุด อยากให้ทุกคนเรียนต่อชั้นมัธยม แต่ว่าในการปฏิบัติจริงบางทีก็ทำไม่ได้เนื่องจากนักเรียนมีปัญหาสุขภาพ สติปัญญาไม่ดี ไม่สนใจการเรียน ต้องทำงานเลี้ยงชีพ หรือช่วยครอบครัว โยกย้ายที่อยู่อาศัย ฯลฯ นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนสามัญไม่ได้ ครูจะแนะนำให้เรียน กศน.

ข้าพเจ้าไม่สามารถส่งนักเรียนศึกษาต่อได้ทุกคน เลือกจำนวนหนึ่งที่เท่าที่จะส่งได้ แต่แรกเงินที่ส่งเด็กเรียนมาจากรายได้จากการเขียนหนังสือ ภายหลังมีผู้บริจาคเพิ่มเติม มีนักเรียนเรียนต่อชั้นมัธยมและปริญญาตรี ภายหลังมีบางคนเรียนปริญญาโท วิชาที่เรียนมีหลายสาขา ในปีการศึกษา ๒๕๕๐ มีศิษย์เก่าโรงเรียน ตชด. เข้าเรียนแพทย์เป็นคนแรก ข้าพเจ้าทดลองส่งนักเรียนไปจีนและอินเดียและอาจจะให้ไปที่อื่นตามความเหมาะสม..”

(สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ, ๒๒)

ผู้เขียนได้มีโอกาสเข้าไปที่สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สำนักพระราชวังสวนจิตรลดา ในส่วนที่ดูแลนักเรียนทุนในพระราชานุเคราะห์ ได้มีโอกาสเห็นจดหมายจากเด็กๆ หลายร้อยฉบับที่เขียนมารายงานผลการศึกษาถึงคุณลุงกิตติ (ว่าที่ร้อยตรีกิตติ ชันธมิตร กรมวังผู้ใหญ่ กองงานในพระองค์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี) ส่วนใหญ่ขออภัยที่หายไปนาน รายงานผลการเรียนล่าช้า ขอโทษที่

ผลการเรียนตกต่ำลงและให้สัญญาว่าจะตั้งใจเรียนให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งขอในสิ่งที่ตนเองปรารถนาเพิ่มเติม จากการพูดคุยกับคณะทำงานโครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์พบว่า ปัญหาสำคัญที่สุดของเด็กนักเรียนในพระราชานุเคราะห์คือ มีพื้นฐานความรู้แตกต่างจากเด็กในเมือง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการเรียนการสอนเสริมเพื่อปรับพื้นฐานให้เด็กเหล่านั้น ผู้วิจัยได้มีโอกาสติดตามเด็กเหล่านั้นไปเรียนปรับพื้นฐานที่โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ในช่วงวันหยุดพบว่า ในจำนวนนักเรียนพระราชานุเคราะห์ที่จะศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมปลายกว่าร้อยละครึ่งเป็นชาวกะเหรี่ยงปกะญอและเผล่งที่มาจากจังหวัดต่างๆ จำนวน ๑๖ คน จากการพูดคุยกับเด็กเหล่านั้นพบว่า พวกเขาต่างมีความมุ่งมั่นและตั้งใจที่จะสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี นักเรียนหญิงชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่อยากกลับไปเป็นครูที่หมู่บ้าน ส่วนนักเรียนชายชาวกะเหรี่ยงอยากเป็นตำรวจ ทหาร ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ทุกคนต่างมุ่งมั่นที่จะกลับไปช่วยพัฒนาหมู่บ้านของตนเองให้เจริญและช่วยคนในหมู่บ้านให้มีความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ได้มีนักเรียนในพระราชานุเคราะห์จำนวนหนึ่งที่ต้องเลิกเรียนกลางคัน บางส่วนเลิกเรียนเพื่อแต่งงาน เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่ม อาทิ กะเหรี่ยงนิยมให้บุตรหลานแต่งงานเมื่ออายุ ๑๕-๑๖ ปี หากหญิงที่อายุเกินช่วงวัยดังกล่าวแต่ยังไม่แต่งงานจะถูกมองว่าเป็นสาวแก่ จึงต้องลาออกมาแต่งงาน แต่ทั้งนี้ แมว่านักเรียนจะสำเร็จการศึกษาหรือไม่ก็ตาม นักเรียนในพระราชานุเคราะห์เหล่านี้ ล้วนไม่ต้องขอใช้ทุน ดังกระแสพระราชดำริสที่ว่า

“ข้าพเจ้าไม่ได้กำหนดว่าเขาจะต้องใช้ทุน อยากให้เขามีชีวิตที่รุ่งเรืองแจ่มใส แต่ก็หวังว่าระหว่างที่เรียนอยู่ เวลามีโอกาสกลับบ้านจะได้ไปเยี่ยมโรงเรียนเก่า ครูเก่า เพื่อจะมีข้อแนะนำดีๆ เป็นประโยชน์แก่รุ่นน้องบ้าง”

(สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ, ๑๐)

พระเมตตาที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีต่อเยาวชนผู้ยากไร้ในถิ่นทุรกันดารทำให้นักเรียนทุนในพระราชานุเคราะห์รู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณและซึมซับความมุ่งมั่นจะอุทิศตนเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวมตามรอยพระยุคลบาทสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ดังจะเห็นได้จากปณิธานของนักเรียนในพระราชานุเคราะห์แต่ละคนที่มุ่งมั่นจะกลับไปพัฒนาท้องถิ่นของตนให้เจริญมั่นคงสืบไป

๕. โครงการฝึกอาชีพ ตามที่ได้มีศิษย์เก่าโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจำนวนหนึ่งไม่สามารถศึกษาต่อในระดับสูง หรือศึกษาสายสามัญได้ อาจด้วยเหตุผลทางด้านสติปัญญา หรือไม่มีสัญชาติไทย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินการโครงการฝึกอาชีพในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ โดยเน้นให้มีฝึกอาชีพที่เหมาะสมสำหรับท้องถิ่นนั้นๆ ในระยะเริ่มแรกให้จัดทำในโรงเรียนทดลองก่อน ภาคละ ๑ โรง กรมอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบพระราชดำริ อาชีพที่ฝึกมีหลายอย่าง อาทิ การต่อไฟฟ้า การแก้เครื่องยนต์ การทำอิฐบล็อก การเกษตร การตัดเย็บเสื้อผ้า การตัดผม การทำอาหาร การประดิษฐ์ เป็นต้น

๖. โครงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาครูในโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้ได้รับวุฒิปริญญาตรีทางการศึกษา ได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๑ เนื่องด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงห่วงใยสถานภาพของครู ทั้งครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม และครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จึงมีพระราชดำริที่จะส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ครูอาสาสมัคร

ดังกล่าวที่ยังสอนอยู่ในพื้นที่ได้รับการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางการศึกษาโดยไม่ต้องลาเรียน ทรงมอบหมายให้สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประสานกับมหาวิทยาลัยต่างๆ จัดการศึกษาในระบบทางไกลโดยใช้ระบบการสื่อสารทางไกล (T.V. conference) ทั้งนี้รุ่นที่ ๑ ซึ่งได้ดำเนินการระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๖-๒๕๕๐ มีผู้สำเร็จการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น ๑๕๗ คน พระองค์ได้มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับโครงการดังกล่าวว่า

“ปัจจุบันมีโครงการพัฒนาครูที่ยังสอนอยู่ในพื้นที่ให้มีความรู้และมีวุฒิสูงขึ้นโดยไม่ต้องลาเรียน คือ ครู ดชด. ครู สพฐ. ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม และครู กศน. ที่รับมาตั้งแต่ยังไม่จบปริญญาตรี หรือให้ครูที่จบปริญญาตรีแล้วเรียนปริญญาโท วิธีการคือ ต้องให้ครูที่มีความประสงค์จะเรียนไปในสถานที่นัดพบที่มีเครื่องรับสัญญาณทางไกล ฟังการสนทนาจากแม่ข่าย คือ สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏ สถาบันเหล่านี้ทำสื่อการเรียนให้ด้วย ครูบางคนไม่สามารถขาดงานสอนไปได้ บางกรณีจึงจัดให้เก็บวันหยุดงานเอาไว้แล้วหยุดหลายๆ วันติดกันเพื่อให้ไปเรียน ครูทางไกลเหล่านี้ตั้งใจเรียนมาก บางท่านบ่นว่ายาก หรือบ่นว่าบางครั้งสถานที่นัดพบมีปัญหา เช่น ไฟดับเสียเวลาเรียน ทำให้เครื่องใช้ไม่ได้ ต้องเตรียมเครื่องปั่นไฟเอาไว้ให้พร้อม”

(สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ, ๒๖)

ผู้เขียนได้มีโอกาสสังเกตการณ์การจัดทำโครงการ การเสนอผลงานในรูปแบบนิทรรศการของครูในโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารที่เปลี่ยนสถานะมาเป็นนักศึกษา การจัดนิทรรศการดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการสำเร็จการศึกษาของผู้เข้าร่วมโครงการการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาครูในโครงการพระราชดำริฯ รุ่นที่ ๒ ณ โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ต๋าน อำเภอสองยาง จังหวัดตาก ครูผู้เปลี่ยนสถานะมาเป็นนักศึกษาต่างร่วมมือร่วมใจจัดนิทรรศการให้ความรู้ เน้นการจัดกิจกรรม เช่น เกม การแสดง และมีของรางวัลแจกให้แก่เด็กๆ ที่มาร่วมงาน และพบว่าครูหลายคนที่ได้รับโอกาสทางการศึกษาครั้งนี้หลายคนเป็นชาวกะเหรี่ยง

ผู้เขียนได้มีโอกาสพูดคุยกับคุณครูสมเจตน์ นาคำเมือง ซึ่งเป็นปากะญอจากโรงเรียนชุมชนบ้านท่าสองยาง โรงเรียนดังกล่าวนักเรียนทั้งหมดเป็นชาวกะเหรี่ยงซึ่งมีทั้งกะเหรี่ยงที่เกิดในประเทศไทย (กะเหรี่ยงใน) และกะเหรี่ยงที่อพยพมาจากพม่า (กะเหรี่ยงนอก) ครูสมเจตน์เล่าว่า ทางบ้านส่งให้เรียนจนสำเร็จระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ เมื่อสำเร็จการศึกษาได้ไปสอบเข้ามหาวิทยาลัยและได้รับการคัดเลือกให้เข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาหลายแห่งด้วยกัน แต่ไม่สามารถเข้าเรียนได้เพราะไม่มีทุนที่จะศึกษาต่อ ต่อมาทราบว่าโครงการนี้เปิดเป็นรุ่นที่ ๒ รู้สึกดีใจมากรีบสมัครเข้าร่วมโครงการ ส่วนปัญหาของเด็กนักเรียนชาวกะเหรี่ยงในถิ่นทุรกันดารนั้น ครูสมเจตน์บอกว่า ปัญหาสำคัญที่สุดคือ ความยากจน บางครอบครัวต้องให้พี่กับน้องสลับกันไปเรียนเพื่ออีกคนจะได้ช่วยพ่อแม่ไปรับจ้างทำไร่ทำนา ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ เรื่องสุขภาพ เด็กกะเหรี่ยงมักป่วยบ่อย ทั้งโรคนี้จากการดื่มน้ำจากแหล่งน้ำที่ไม่สะอาด โรคพยาธิ ตลอดจนโรคมะลาเรียที่รุนแรง ส่วนการได้รับโอกาสทางการศึกษาระดับปริญญาตรีในครั้งนี้ ครูสมเจตน์รู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทำให้ความฝันที่จะสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีของเขาและของครูผู้ขาดโอกาสทางการศึกษาอีกหลายคนเป็นจริงขึ้นมาอีกครั้ง ความรู้ต่างๆ ที่เขาได้รับจากการเข้ารับการศึกษาในครั้งนี้ ก็จะเผยแพร่ไปยังเด็กๆ ผู้ยากไร้ในถิ่นทุรกันดารต่อไป

ส่วนความเห็นของครูคนอื่นๆ ในโครงการ ที่มีต่อการจัดนิทรรศการเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินให้คะแนน ก็มีแตกต่างกันไป ครูบางคนบอกว่า อยากให้เน้นกิจกรรมที่เพิ่มพูนความรู้ทางด้านวิชาการมากกว่ากิจกรรมการจัดนิทรรศการ ครูบางคนบอกว่ารู้สึกเสียดายที่เงินจำนวนไม่น้อยถูกใช้หมดไปกับการจัดนิทรรศการ ซื้องนม ซื่อไอศกรีม แจกแก่ผู้ร่วมงาน โดยเห็นว่า หากนำเงินดังกล่าวไปช่วยเหลือเด็กกะเหรี่ยงที่โรงเรียนของพวกเขาจะสามารถสร้างประโยชน์ได้อย่างหลากหลายและคงจะช่วยเด็กๆ ได้เป็นจำนวนมาก

๑. โครงการส่งเสริมสหกรณ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงเห็นว่า การปลูกฝังงานสหกรณ์แก่เด็กและเยาวชนในโรงเรียนจะช่วยก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจในกลุ่มของเด็กนักเรียน ตลอดจนคุณครูและประชาชนในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จึงมีพระราชดำริให้ดำเนินการสหกรณ์ในโรงเรียน ดำรวจตระเวนชายแดนนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นต้นมา ดังกระแสพระราชดำรัสที่ว่า

“เรื่องสหกรณ์โรงเรียน (เริ่ม พ.ศ. ๒๕๓๔) ก็เป็นหนึ่งงานที่ข้าพเจ้าพยายามจัดให้มีขึ้นทุกแห่ง เมื่อเริ่มโครงการข้าพเจ้ากำชับไว้ว่า ผลผลิตที่เกิดจากงานเกษตรห้ามขายเด็ดขาด ต้องให้นักเรียนรับประทานเพื่อบำรุงร่างกาย ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของโครงการ ถึงแม้ว่าจะมีปริมาณมากเกินกว่าที่จะบริโภคได้หมด ก็ให้ทำการนอมอาหารเก็บไว้ หรือแจกให้นักเรียนไปรับประทานที่บ้าน ต่อเมื่อโครงการประสบความสำเร็จพอสมควรแล้วก็ยอมให้ขายได้ส่วนหนึ่งเพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียน ให้โครงการบางส่วนเลี้ยงตัวเองได้ ทั้งนี้ต้องไม่ให้มีผลกระทบต่อโภชนาการ เมื่อมีการซื้อขายก็ต้องเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจ ข้าพเจ้ามีความเห็นว่าระบบเกี่ยวกับเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งโรงเรียน ดชด. มากที่สุด ก็คือ ระบบสหกรณ์ เพราะแต่ละคนมีเงินน้อย เมื่อรวมกันจึงพอที่จะลงทุนธุรกิจใดๆ ได้...”

...เนื่องจากบางหมู่บ้านที่เราไปตั้งสหกรณ์โรงเรียน ไม่มีร้านค้าของหมู่บ้าน หรือหมู่บ้านอยู่ในถิ่นทุรกันดารมาก หน้าฝนไม่สามารถติดต่อกับโลกภายนอกได้เลย สหกรณ์โรงเรียนจึงมีบทบาทมากในการบริการชาวบ้านด้วย บางครั้งกิจการร้านค้าของสหกรณ์เจริญรุ่งเรืองมาก เด็กนักเรียนและครูพากันไปขายของ ทำให้ละเลยเรื่องการเรียนการสอน ก็ต้องเตือนกัน”

(สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ, ๑๑)

จากการเข้าเยี่ยมโครงการสหกรณ์โรงเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ผู้เขียนพบว่า การดำเนินโครงการดังกล่าวของแต่ละโรงเรียนมีสัมฤทธิ์ผลที่ต่างกันมาก สัมฤทธิ์ผลของโครงการมีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลของโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน กล่าวคือ หากโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ก็จะส่งผลให้โครงการสหกรณ์โรงเรียนไม่ประสบความสำเร็จตามไปด้วย เนื่องด้วยโรงเรียนที่โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันประสบความสำเร็จอย่างงดงาม สหกรณ์โรงเรียนก็จะมีพืชผักสวนครัว อาทิ ฝรั่ง กล้วย ฝรั่งทอง ฝรั่ง ผลใหญ่ ผักกวางตุ้งสดปลอดสารพิษ ไว้ออจำหน่าย บางแห่งได้ทำน้ายาล้างจานเพื่อจำหน่ายและเป็นที่ยอมรับในหมู่บ้าน ทั้งนี้ ผู้เขียนเห็นว่า การที่ทางโรงเรียนมีครูที่สำเร็จการศึกษาด้านการบัญชี หรือการเงินโดยตรงมาบริหารจัดการ เช่น ที่โรงเรียนท่านผู้หญิงทิว มณีบุษย์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีครูนำเงินจากโครงการครูทายาทโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สำเร็จการศึกษาด้านบัญชีมาเป็นกำลังสำคัญในการบริหารสหกรณ์ ได้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การบริหารสหกรณ์ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากโครงการส่งเสริมสหกรณ์ของโรงเรียนดังกล่าว มีเงินหมุนเวียนไว้สำรองจ่ายเพื่อจัดซื้ออาหารกลางวันให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียนได้อย่างเพียงพอในยามที่งบประมาณ

อาหารกลางวันสำหรับเด็กจากภาครัฐยังไม่ถึง ส่วนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่โครงการสหกรณ์ไม่สัมฤทธิ์ผลนั้น อาจเกิดจากไม่มีผลผลิตจากโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันเพียงพอที่จะจัดจำหน่าย หรือชาวบ้านในละแวกนั้น ไม่ให้ความร่วมมือ ในยามที่งบประมาณอาหารกลางวันสำหรับเด็กจากภาครัฐยังไม่ถึง ครูใหญ่ของโรงเรียนจำเป็นต้องเซ็นชื่อขอซื้อสินค้าแบบเงินเชื่อจากร้านค้ามาใช้ก่อน โรงเรียนบางแห่งเป็นหนี้ร้านค้ากว่าแสนบาท เมื่อทางร้านค้าปฏิเสธที่จะให้ซื้อสินค้าเพิ่มเพราะทางร้านจำเป็นต้องนำเงินสดมาหมุนเวียนซื้อของภายในร้าน ได้สร้างความทุกข์ใจให้แก่ครูเหล่านั้นเป็นอย่างมาก ด้วยยังหาทางออกไม่ได้ว่า “วันพรุ่งนี้อาหารกลางวันสำหรับเด็กนักเรียนตัวน้อย จะได้อะไร...”

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเห็นว่า สหกรณ์โรงเรียนยังมีประโยชน์ในด้านการฝึกทักษะและฝึกการอยู่ในสังคมประชาธิปไตยให้แก่เด็กนักเรียน ดังกระแสพระราชดำริที่ว่า

“การฝึกเด็กนักเรียนในเรื่องสหกรณ์ ทำให้เด็กได้ฝึกทักษะหลายอย่าง คือ หัดมาประชุมกัน ใช้เหตุผลโต้เถียงกันอันเป็นการฝึกหัดการอยู่ในสังคมประชาธิปไตย เมื่อประชุมก็ต้องให้มีการจดบันทึกรายงานการประชุม เป็นการฝึกหัดเขียนหนังสือ ฝึกหัดขาย เมื่อขายก็ต้องรู้จักทำบัญชี ซึ่งก็เป็นอีกวิชาหนึ่งในหลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องบัญชีนี้ข้าพเจ้าเห็นว่าสำคัญมาก เพราะช่วยฝึกความละเอียดถี่ถ้วน ความเป็นระเบียบเรียบร้อย”

(สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ, ๑๑)

สหกรณ์โรงเรียนนับเป็นอีกหนึ่งโครงการที่มีประโยชน์อันเกิดขึ้นที่เกิดจากพระราชวิสัยทัศน์อันกว้างไกลของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ช่วยเสริมสร้างสังคมในถิ่นทุรกันดารให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเอง และนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนได้

๘. โครงการหน่วยแพทย์พระราชทาน เมื่อสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินตรวจเยี่ยมโครงการตามพระราชดำริในถิ่นทุรกันดาร พระองค์ทรงพบว่า มีเด็ก เยาวชน และราษฎรจำนวนมากไม่น้อยมีปัญหาทางด้านสุขภาพและอนามัย จากสถิติที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสำรวจสุขภาพเด็กนักเรียนพบว่า เด็กนักเรียนชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่ป่วยด้วยโรคท้องร่วง โรคหวัด ไข้มาลาเรีย โรคโลหิตจาง โรคฟัน และหนองพยาธิชนิดต่างๆ มีพระราชวินิจฉัยว่า โรคหนองพยาธิน่าจะเป็นอุปสรรคในการดำเนินโครงการเพื่อส่งเสริมภาวะโภชนาการให้แก่เด็กในถิ่นทุรกันดารให้สัมฤทธิ์ผล นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ เป็นต้นมา ในการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมโครงการตามพระราชดำริในถิ่นทุรกันดารแต่ละครั้ง พระองค์ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดหน่วยแพทย์พระราชทานเพื่อบริการตรวจรักษาควบคู่ไปกับการให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ด้านสุขภาพแก่ผู้เข้ารับการรักษาด้วย

๙. โครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยแม่และเด็ก เริ่มในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ มีพระราชดำริที่จะส่งเสริมให้หญิงมีครรภ์ หญิงให้นมบุตรและเด็กทารกตั้งแต่แรกเกิดได้รับบริการที่เหมาะสม ได้รับความรู้ด้านอาหารและโภชนาการ โครงการดังกล่าวนอกจากจะช่วยให้แม่มีภาวะโภชนาการและสุขภาพอนามัยที่ดีแล้ว ยังส่งเสริมให้ทารกมีการเจริญเติบโตและมีพัฒนาการที่ดีอีกด้วย ในการดำเนินโครงการ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดูแลอนามัยแม่และเด็กขั้นพื้นฐาน จัดหาและให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการให้บริการ รวมทั้งอบรมด้านผดุงครรภ์แบบโบราณของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้พวกเขาสามารถทำคลอดได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย

๑๐. โครงการสุขภาพพระราชทาน ในพื้นที่ห่างไกลจากโรงพยาบาล สถานือนามัย หรือหน่วยงานให้บริการ ด้านการสาธารณสุขต่างๆ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริให้พัฒนาหน่วยพยาบาล ที่มีอยู่ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนให้เป็นสุขภาพพระราชทาน ด้วยทรงมุ่งหวังว่าสุขภาพพระราชทานจะเป็น ที่พึ่งด้านสุขภาพของนักเรียนและประชาชนในยามปกติและยามฉุกเฉินได้ นอกจากนี้ การให้บริการด้านสุขภาพแก่ ประชาชนในโครงการสุขภาพพระราชทาน ยังจะช่วยสร้างความไว้วางใจในเจ้าหน้าที่ของรัฐให้แก่ราษฎรตามแนวชายแดน อันจะก่อให้เกิดความมั่นคงของชาติได้อีกด้วย

ผู้เขียนได้เดินทางไปดูโครงการสุขภาพพระราชทานที่หมู่บ้านกะเหรี่ยง “เลตองคุ” และ “แม่จันทะ” ที่ เลตองคุ มีชาวกะเหรี่ยงฤๅษี คือ “จอยหม่อ ศรีบุปผา” หรือ “หม่ออ้วน” ผู้มีความรู้ด้านการฝังเข็มตั้งแต่สมัยเป็น สหายเก่าเมื่อครั้งเข้าร่วมอุดมการณ์กับกลุ่มนักศึกษาที่หนีเข้าป่าในเหตุการณ์เดือนตุลาคม เขาได้ผ่านการอบรมด้าน สาธารณสุขจนกระทั่งได้เป็นหมอประจำการ นอกจากหม่ออ้วนแล้ว ที่สุขภาพพระราชทานยังมี “ไชโย” กะเหรี่ยงหนุ่ม ซึ่งเป็นผู้ช่วยพยาบาล ทำหน้าที่เป็นผู้สัมภาษณ์เพื่อคัดกรองคนไข้และมีพยาบาลสาวชาวไทย “ปัญญาทิพย์ ผัดแสน” ที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาด้านวิสัญญีพยาบาลที่ตัดสินใจเลือกมาใช้ทุนที่นี่

ชาวกะเหรี่ยงที่หมู่บ้านเลตองคุส่วนใหญ่มักป่วยด้วยโรคมalariaเรื้อรัง หลังจากที่ผู้เขียนเก็บข้อมูลที่หมู่บ้าน ดังกล่าวเสร็จ เข้าตรูในวันที่กำลังจะเดินทางกลับ เมื่อรถกระบะขับเคลื่อนสี่ล้อที่ขับโดยผู้ใหญ่บ้านได้มารับผู้เขียน ที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเลตองคุเพื่อไปส่งที่บ้านเป็งเคล็ง ออกรถไปได้ไม่นานเท่าไร ผู้ใหญ่บ้านก็ต้อง ขับรถมุ่งหน้าไปยังที่แห่งหนึ่งด้วยความรีบร้อน ที่แห่งนั้น คือ “สุขภาพพระราชทาน”

ภาพหญิงชราชาวกะเหรี่ยงนอนร้องโอดโอยบนเตียงคนไข้ และมีเด็กหญิงวัยประมาณ ๑๐ ขวบ สวมชุด กะเหรี่ยงสี่ขาวาวเลยเข้าร้องครวญอื้อๆ ในลำคอ นอนอยู่บนเตียงถัดไปจากหญิงชรายังคงติดตา เด็กน้อยดวงตา ใสชื่อบริสุทธิ์ที่ผู้เขียนได้พบเมื่อวานนี้ ตอนนั้นดูเหมือนจะเพื่อไม่ได้สติแล้ว หม่ออ้วนบอกว่าทั้งสองคนป่วยด้วยเชื้อ มาลาเรียขึ้นสมอง หญิงชราชาวกะเหรี่ยงผู้นั้นปฏิเสธที่จะร่วมเดินทางไปกับเรา แม้ผู้ใหญ่บ้านพยายามโน้มน้าวใจ อยู่นานแต่ไม่เป็นผล ผู้ใหญ่บ้านจึงอุ้มเพียงเด็กหญิงคนดังกล่าวขึ้นรถเพื่อที่จะรีบไปส่งยังสถานือนามัยบ้านเป็งเคล็ง แม้ระยะทางจะเพียง ๑๕ กิโลเมตร แต่ด้วยทางที่ต้องขึ้นเขาลาดชัน ถนนลูกรังเป็นหลุมบ่อ ทำให้ต้องใช้เวลามากกว่า ๒ ชั่วโมง พวกเรามองหญิงชราในสุขภาพพระราชทานจากรถที่ค่อยๆ เคลื่อนจากไปด้วยความอาลัย นี่คงเป็นการ จากลาอย่างถาวรระหว่างเรากับหญิงชราผู้นั้น ส่วนเด็กหญิงชาวกะเหรี่ยงคนนั้นเมื่อถึงสถานือนามัยบ้านเป็งเคล็ง ผู้ใหญ่บ้านบอกว่าเธอได้สติไม่ได้สติในรถไปนานแล้ว หม่อที่สถานือนามัยบอกว่าอาการเป็นตายเท่ากัน ผู้เขียนได้แต่ กวามหาขอให้ปาฏิหาริย์เกิดแก่เด็กหญิงคนนั้น แม้เราจะประจักษ์อยู่แก่ใจว่ามนุษย์ไม่สามารถเอาชนะลัทธิกรรมของโลก คือ “เกิด แก่ เจ็บ ตาย” ได้ก็ตาม

ผู้ใหญ่บ้านเลตองคุบอกว่า รถที่ขับมาส่งเรา บ่อยครั้งที่ผู้ป่วยจากสุขภาพพระราชทานจบชีวิตลงระหว่าง ทางภายในรถ ผู้ใหญ่บ้านต้องขับรถย้อนกลับไปเพื่อนำร่างผู้ล่วงลับไปให้ญาติประกอบพิธีศพที่หมู่บ้าน แต่หลายคน ก็รอดชีวิตมาได้เพราะสุขภาพพระราชทานได้ช่วยรักษาพยาบาลในเบื้องต้น หรือในบางกรณีที่ต้องมีการเย็บแผล คนไข้ หรือรักษาแล้วแต่ยังไม่เห็นผล คณะผู้รักษาที่สุขภาพพระราชทานก็จะโทรศัพท์ทางไกลเพื่อขอคำปรึกษา จากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญจนกว่าการรักษาจะเห็นผล

ส่วนที่สุขภาพพระราชทานที่บ้านแม่จันทะ ในวันที่ผู้เขียนไป ยังไม่เปิดทำการเพราะยังไม่มีหมอประจำการ ผู้เขียนจึงได้รับความอนุเคราะห์ให้อาศัยเตียงคนไข้ในสุขภาพพระราชทานเป็นที่พักในการเก็บข้อมูลวิจัยในครั้งนั้น

๑๑. โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินตรวจเยี่ยมโครงการในพระราชดำรินโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในถิ่นทุรกันดารเป็นประจำทุกปี พระองค์ทรงสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติ ทรงพบว่า ป่าไม้ถูกตัดทำลายไปมาก จึงมีพระราชดำริให้ดำเนินการปลูกฝังการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้นักเรียน ดังกระแสพระราชดำรัสที่ว่า

“เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗ ข้าพเจ้าไปเยี่ยมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนแห่งหนึ่ง มีทางดินเล็กๆ เข้าไป รถติดหล่ม กว่าจะถึงต้องเข็นรถกัน พ.ศ. ๒๕๓๐ ไปที่นั่นอีก คราวนี้มีถนนลูกรังเข้าไปเดินทางสะดวกขึ้น แต่ต้นไม้สองข้างทางถูกตัดหายไปมาก ถามชาวบ้านหมู่บ้านนั้น เขาบอกว่าไม่ได้ตัด มีคนเผ่าอื่น จากหมู่บ้านอื่นมาตัด ข้าพเจ้าไม่ได้เห็นว่าเป็นเรื่องที่จะต้องสอบสวนกัน แต่นึกขึ้นมาได้ว่า ทำอย่างไรจะให้เด็กตัวน้อยๆ ลูกศิษย์ของเรา มีความรู้ ความคิด ในการปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติเก็บไว้ใช้เป็นประโยชน์ต่อตัวเขาได้ดีที่สุด กับทั้งจะต้องให้เขาหาความรู้จากทรัพยากรธรรมชาติรอบตัวเขา เป็นสื่อการสอนที่ดีที่สุด ไม่ต้องไปซื้อหามาจากไหน ข้าพเจ้าไม่ชอบวิธีการที่คนต้องการอนุรักษ์ธรรมชาติแต่ชอบเสนอภาพน่าเกลียดน่ากลัว เช่น โครงการปลูกสัตว์ผูกมา ต้นไม้ถูกเผาเป็นตอตะโก เพื่อให้คนมาปลงอนุสรณ์ฐานเกิดความสลดสังเวช”

(สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ, ๑๒-๑๓)

ในการดำเนินโครงการ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจะจัดกิจกรรมโดยประสานกับโครงการป่าชุมชนที่มีอยู่แล้วเพื่อให้เด็กนักเรียนได้เข้าไปเรียนรู้ธรรมชาติ อีกทั้งได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรเอกชนจากญี่ปุ่นซึ่งมีทั้งศาสตราจารย์ทางด้านวิชาการป่าไม้และวิชาพฤกษศาสตร์มาสอนเด็กนักเรียนถึงวิธีเพาะปลูกและการใช้เครื่องมือด้านอุตุนิยมวิทยา เช่น เครื่องวัดปริมาณน้ำฝน โครงการดังกล่าวนี้ยังได้ส่งเสริมให้ปลูกหญ้าแฝกตามแนวพระราชดำรินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อป้องกันปัญหาที่ดินถูกกัดเซาะทำลาย หรือปัญหาน้ำชะแร่ธาตุในดินไปจนทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ตลอดจนปัญหาดินที่ขอบบ่อเลี้ยงปลาถล่มทำให้บ่อตื้นเขิน

ที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหม่องก๊วะ ดาบสุพัฒน์กิจ โนนทิง ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนได้นำเด็กและชาวบ้านซึ่งทั้งหมดเป็นชาวกะเหรี่ยงปลูกหญ้าแฝก ดาบสุพัฒน์กิจบอกว่า สนใจหญ้าแฝกเมื่อได้ทราบว่าหญ้าแฝกเป็นหญ้าที่มีผู้มาपुरองให้พระพุทธรูปองค์หนึ่งบำเพ็ญสมาธิในคืนก่อนที่จะตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ จากนั้นได้ศึกษาโครงการหญ้าแฝกที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวพระราชดำรินปี พ.ศ. ๒๕๓๔ อย่างจริงจัง เมื่อได้นำกล้าหญ้าแฝกที่ได้รับจากทางกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนมาปลูกบนที่ลาดชันซึ่งเป็นพื้นที่เกษตรในโรงเรียน พบว่าหญ้าแฝกช่วยป้องกันดินพังทลายและช่วยให้แร่ธาตุต่างๆ ในดินดำรงอยู่ได้ ส่วนเด็กนักเรียนในโรงเรียน เบื้องต้นเห็นประโยชน์หญ้าแฝกเพียงแค่หญ้าแฝกที่ปลูกตามไหล่เขาช่วยปักลูกฟุตบอลที่พวกเขาเล่นให้ไม่กลิ้งหล่นไปไกลมากขึ้นเท่านั้น แต่นั่นเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับเด็กๆ ให้เกิดความสนใจหญ้าแฝก ต่อมาดาบสุพัฒน์กิจได้ส่งเสริมให้ชาวกะเหรี่ยงในละแวกนั้นปลูกหญ้าแฝกบ้าง แต่พบว่าไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะชาวกะเหรี่ยงมักจะไม่ค่อยยอมรับสิ่งใหม่ๆ ที่เข้ามาในวิถีชีวิต บ้างก็กลัวว่าหญ้าแฝกจะทำให้มีงูชุกชุมยิ่งขึ้น แต่จากการทุ่มเททำความเข้าใจกับชาวบ้าน ชาวบ้านจึงยอมรับและปลูกหญ้าแฝกกันอย่างแพร่หลาย เมื่อมีหญ้าแฝกจำนวนมาก ดาบสุพัฒน์กิจได้ส่งเสริมให้ชาวบ้านนำหญ้าแฝกมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ อาทิ นำมาสานเป็นวัสดุถุงหลังคา สานเป็นเสื่อเพื่อจำหน่ายเพิ่มรายได้ การส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกอย่างเข้มแข็งต่อเนื่องที่บ้านหม่องก๊วะทำให้โรงเรียนแห่งนี้ได้รับรางวัลชนะเลิศด้านการส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกในระดับประเทศในเวลาต่อมา

อีกหนึ่งโครงการที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินการเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในดินแดนของชาวกะเหรี่ยงก็คือ “อุทยานธรรมชาติวิทยา” ตามพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่ตำบลสวนผึ้ง และตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จากการเสด็จพระราชดำเนินเพื่อทรงติดตามงานโครงการและเยี่ยมราษฎรในพื้นที่ดังกล่าวหลายครั้ง ทำให้ทรงทราบว่าพื้นที่ดังกล่าวมีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายของทรัพยากรทั้งทางกายภาพและชีวภาพ สมควรอนุรักษ์สภาพธรรมชาติเพื่อให้เด็ก เยาวชน และประชาชนได้เข้ามาศึกษาหาความรู้และใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ทั้งทรงเห็นว่าควรเปิดโอกาสให้ชาวบ้านในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและดำเนินการในรูปแบบของป่าชุมชน เพื่อให้พวกเขาเหล่านั้นได้เป็นผู้ดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นด้วยตนเอง อันจะนำไปสู่ความรัก ความหวงแหนที่จะรักษามรดกที่ธรรมชาติให้ไว้สืบไป

ที่อุทยานธรรมชาติวิทยา ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ จะมีมีคคุเทศก์ชาวกะเหรี่ยงตัวน้อยนำทางนักท่องเที่ยวสู่เส้นทางศึกษาธรรมชาติ และชมบริเวณซึ่งเดิมเป็นแหล่งแร่ซึ่งชาวกะเหรี่ยงในสมัยก่อนได้ร่อนแร่ ณ บริเวณนั้นอีกด้วย

อาจกล่าวได้ว่า โครงการเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำรินสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ได้ทรงดำเนินตามรอยพระยุคลบาท วิถีแห่งความพอเพียงแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งนอกจากจะช่วยเหลือราษฎรผู้ยากไร้ให้สามารถพึ่งตนเองได้ อันเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนายั่งยืนแล้ว โครงการในพระราชดำริของพระองค์ยังส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ได้ดำเนินตามรอยพระยุคลบาทพระองค์ในการอุทิศตนเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม ร่วมกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สืบสานวัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนดำรงอัตลักษณ์ของเผ่าชนให้คงอยู่คู่สังคมไทยตราบนานเท่านาน

กะเหรี่ยงดงท่ามกลาตกระแสบัตมไทยสมัยใหม่

“กะเหรี่ยง” ชนเผ่าที่มีวิถีชีวิตอันเป็นเอกลักษณ์ มีภาษา วัฒนธรรมและประเพณีสืบทอดต่อกันมาช้านาน สิ่งที่เป็นอันตรายต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีของชาวกะเหรี่ยงนั้น ผู้เฒ่าผู้แก่ชาวกะเหรี่ยงแห่งป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ได้กล่าวเตือนลูกหลานสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนว่า ได้แก่ ๑) “งูใหญ่เลื้อยผ่านหมู่บ้าน” ๒) “เสาบ้านออกดอก” ๓) “ม้ามี่เขา” ๔) “คนเสียดังมาเรียกไกล่ๆ บ้าน” และกล่าวเตือนว่าหากลูกหลานกะเหรี่ยงไม่เท่าทันทั้ง ๔ สิ่งนี้แล้ว มันจะทำลายทั้งศีลธรรม วัฒนธรรม ประเพณีอันดี ความเชื่อ กระทั่งอาหารและทรัพยากรธรรมชาติจนหมดสิ้น (เพ็ญพรรณ, ๒๕๕๒: ๑๓๕)

ปราชญ์ชาวกะเหรี่ยงแห่งป่าทุ่งใหญ่ได้ตีความคำเตือนของบรรพบุรุษว่า ปัจจุบันสิ่งที่เป็นอันตรายทั้ง ๔ ประการนี้ ได้มาถึงชุมชนชาวกะเหรี่ยงในประเทศไทยเกือบทุกถิ่นที่แล้ว โดยงูใหญ่เลื้อยผ่านหมู่บ้านก็คือ “ถนน” เสาบ้านออกดอก คือ “เสาไฟฟ้า” ม้ามี่เขา คือ “มอเตอร์ไซด์” ส่วนคนเสียดังมาเรียกไกล่ๆ คือ “รถเร่ขายของที่ติดเครื่องขยายเสียง” ทั้ง ๔ สิ่งนี้ ได้นำความเจริญแบบชาวเมืองมาสู่สังคมกะเหรี่ยงและทำให้วิถีชีวิตที่สืบทอดมาแต่ดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงค่อยๆ เลือนสูญไป

ในปัจจุบันพบว่า กะเหรี่ยงในสังคมไทยบางกลุ่มมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมแล้ว การมีรถเร่ขายของ หรือมีมอเตอร์ไซด์ทำให้สามารถขับขีไปซื้อของที่ร้านค้าทำให้กะเหรี่ยงหลายกลุ่มเลิกทำข้าวไร่เพื่อยังชีพ เนื่องด้วยร้านค้าหรือรถเร่ก็มีข้าวให้ซื้อ หรืออาจเนื่องด้วยไม่มีที่ทำกินเพราะถูกผลักดันให้ออกจากถิ่นฐานเดิมซึ่งต่อมาได้รับการประกาศให้เป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ส่วนสาวชาวกะเหรี่ยงหลายคนก็เลิกทอผ้า เพราะได้รับเสื้อผ้าบริจาคมากมายจากชาวเมืองผู้ใจบุญที่ขับรถยนต์มาเยี่ยมเยียนถึงที่หมู่บ้าน หรือหากต้องการเสื้อผ้า สีสันสดใสก็สามารถหาซื้อได้ตามร้านค้า เป็นเหตุให้สาวกะเหรี่ยงรุ่นใหม่ไม่ต้องกรอด้วยอักทอนานแรมเดือนเหมือนสมัยก่อน ก็ทอจึงถูกทิ้งร้าง เด็กกะเหรี่ยงรุ่นใหม่จึงทอผ้าไม่เป็น ในด้านภาษาก็พบว่าเด็กกะเหรี่ยงบางถิ่นไม่พูดภาษา กะเหรี่ยง เด็กๆ กะเหรี่ยงหลายคนใฝ่ฝันที่จะกินขนม อาหาร หรือแต่งกายตามแบบที่เขาได้เห็นในโทรทัศน์ แต่ทั้งนี้พบว่า การเปลี่ยนแปลงวิถีดั้งเดิมดังกล่าวไม่ได้เกิดกับกะเหรี่ยงทุกกลุ่ม บางกลุ่มยังคงดำรงอัตลักษณ์ผ่านกาลเวลามาจนถึงปัจจุบัน

ในบทนี้จะติดตามวิถีชีวิตของกะเหรี่ยง ๖ กลุ่ม ได้แก่ (๑) “กะเหรี่ยงฤๅษี” บ้านเลตองคุ อำเภอู้มผาง จังหวัดตาก (๒) “ปากะญอ” (กะเหรี่ยงสะกอ) ที่นับถือพุทธ ชุมชนวัดพระบาทห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน (๓) “ปากะญอ” ที่นับถือคริสต์ บ้านห้วยหอม อำเภอมะนัง จังหวัดแม่ฮ่องสอน (๔) “โผ่ล่ง” (กะเหรี่ยงโป) ที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี (๕) “กะยา” “กะยัน” “กะยอ” ในอำเภอมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน (๖) “ปะโอ” ที่อพยพจากพม่าเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ ในแง่ที่ว่า “วิถีสังคมไทยสมัยใหม่” มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตดั้งเดิมของพวกเขาเหล่านี้หรือไม่? อย่างไร?

เลตองคุ-กรุงเขมร ความเขมือนขี้แตกต่าง

ในพื้นที่อันกว้างใหญ่และอุดมสมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก “เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผาง” มีหมู่บ้านแห่งหนึ่งอยู่ในป่าทึบ คือ “เลตองคุ” ณ ที่แห่งนี้ คน สัตว์ป่า พืชพันธุ์ หลากหลายชนิดดำรงชีวิตร่วมกันอย่างสงบสุข

หมู่บ้านแห่งนี้มีทั้งปากะญอและโผล่งตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกัน ๒๕๗ ครัวเรือน มีประชากรราว ๑,๑๐๐ คน เป็นชายประมาณ ๕๐๐ คน หญิงประมาณ ๖๐๐ คน ผู้ชายบ้านเลตองคุจะไว้ผมยาว แล้วมัดเป็นมวยไว้เหนือศีรษะทางด้านหน้า นุ่งผ้าสีเขียวสวมเสื้อเชิ้ตผ้าอกมีกระดุมสีสันสดใส ส่วนผู้หญิงไว้ผมยาวมัดเป็นมวยไว้ที่ศีรษะด้านหลัง หากเป็นหญิงสาวจะนุ่งชุดทรงกระสอบยาวสีขาว แต่ถ้าแต่งงานแล้วจะเปลี่ยนไปนุ่งผ้าถุงและเสื้อกะเหรี่ยงเพื่อความสะดวกในการให้นมบุตร ทั้งชายและหญิงถูกกำหนดให้ห้ามสวมชุดชั้นใน ห้ามแต่งกายแบบคนเมือง ต้องแต่งกายชุดประจำเผ่าอย่างเคร่งครัด ชาวเลตองคุมีรายได้จากการปลูกยาง หมาก ลูกเหม็น ทุเรียน พริกกะเหรี่ยง พวกเขาทำไร่ข้าวที่เชิงเขา ผู้หญิงปลูกฝ้ายทอผ้าไว้สวมใส่ ชาวบ้านที่นี่พูดได้ทั้งภาษาปากะญอและโผล่งแต่น้อยคนที่สามารถพูดภาษาไทยได้ เกือบทั้งหมดนับถือ “ฤๅษี”

ชาวเลตองคุตั้งถิ่นฐานอยู่ที่นี่มานานร้อยปีแล้ว มีเรื่องเล่าสืบทอดกันมาว่า “เลตองคุ” และ “กรุงเทพฯ” สร้างขึ้นในวันเดียวกัน ทั้งสองเมืองจึงมีดวงเมืองดวงเดียวกัน ความเป็นไปของเมืองหนึ่งจึงสะท้อนให้เห็นถึงชะตาของอีกเมืองหนึ่งได้

“เลตองคุ” หรือ “เลตังคุ” (ภาษาปากะญอ) หรือ “ไล่ตังคุ” (ภาษาโผล่ง) แปลว่า “หมู่บ้านที่มีน้ำตกท้ายบ้าน” หมู่บ้านนี้มีศาสนสถาน คือ ที่พักของ “ฤๅษี” หรือ “เพอเจะ” ซึ่งเป็นที่ศรัทธาและเป็นศูนย์รวมจิตใจของปากะญอและโผล่ง ทั้งที่อาศัยอยู่ในจังหวัดต่างๆ ทางฝั่งตะวันตกของไทยรวมถึงทางฝั่งพม่า ส่วนตำนานการกำเนิดของฤๅษี หรือเพอเจะ ชาวเลตองคุเล่าสืบทอดมาว่า พระอินทร์ได้มองมาที่โลกมนุษย์แล้วรู้สึกเศร้าใจที่มนุษย์กลุ่มอื่นๆ ล้วนมีแนวทางปฏิบัติสู่การมีศีลธรรมกันหมด เว้นแต่ชาวปากะญอและโผล่งยังเป็นชาวป่าชาวเขา จึงบันดาลให้เกิด “เพอเจะ” องค์แรกขึ้นเพื่อเผยแพร่หลักธรรม นับจากนั้นชาวปากะญอและโผล่งจึงมีวิถีปฏิบัติตนอย่างคนมีศีลธรรม ปัจจุบันฤๅษี “พืออสิมอแน” เป็นผู้สืบทอดตำแหน่งฤๅษีเป็นองค์ที่ ๑๐ ทั้งนี้ผู้สืบทอดตำแหน่งฤๅษีจะต้องเป็นผู้ที่ถือศีล ๕ อย่างเคร่งครัด ต้องอาศัยอยู่ภายในสำนักเท่านั้น เมื่อตัดสินใจมาเป็นลูกศิษย์ฤๅษีแล้วจะไม่กลับไปบ้านอีก ไม่ได้ไปเรียนหนังสือ ผู้ที่ได้รับเลือกเป็นฤๅษีองค์ต่อไปมักจะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดฤๅษีและผู้นั้นจะต้องปรากฏในนิมิตของฤๅษีถึง ๓ ครั้ง ที่ประเทศไทยการพบเห็นฤๅษีอาจเป็นเรื่องยาก ปัจจุบันพบฤๅษีเฉพาะที่บ้านเลตองคุเท่านั้น แต่ที่สหภาพพม่าในปัจจุบันยังคงมีนักบวชฤๅษีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัฐที่ประชากรส่วนใหญ่ นับถือ พุทธศาสนา เช่น ที่รัฐมอญ

การนับถือฤๅษีไม่ใช่เป็นลัทธิแปลกแยกด้วยเหตุที่ว่าฤๅษีสอนตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา สอนชาวบ้านให้ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่กินเนื้อสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดลูกเมียผู้อื่น ไม่พูดหยาบ ไม่พูดเท็จ ไม่เสพสิ่งเสพติด ไม่ดื่มสุรา ไม่เล่นการพนันทุกชนิด นอกจากจะไม่ฆ่าสัตว์และไม่กินเนื้อสัตว์แล้ว การเลี้ยงสัตว์เลี้ยง เช่น หมู เป็ด ไก่ ภายในบ้านก็ยังถือเป็นสิ่งต้องห้ามเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้ชาวบ้านนำหมู เป็ด ไก่ ไปเช่นผี หรือกลับไปนับถือผีอีก ชาวเลตองคุจะเลี้ยงสัตว์เลี้ยง คือ ช้างหรือควายไว้ใช้งานเท่านั้น ฤๅษีสามารถเรียกช้างออกจากป่ามาใช้งานได้ หากสัตว์ที่เลี้ยงตาย ชาวเลตองคุจะต้องทำพิธีเผาให้ด้วยเพื่อแสดงถึงการสำนึกในบุญคุณของสัตว์เหล่านั้น แต่เดิมฤๅษีองค์ก่อนๆ อนุญาตให้ชาวเลตองคุกินปลา หรือสัตว์ป่าได้ แต่ฤๅษีองค์ปัจจุบันได้ห้ามชาวบ้านกินเนื้อสัตว์ทุกชนิด เพื่อให้ดินแดนแห่งนี้ปราศจากคลั่งควาเลือดเพื่อต้อนรับ “พระศรีอริยเมตไตรย” พระพุทธเจ้าที่จะมาโปรดมวลมนุษย์

องค์ต่อไป หากใครกระทำผิดจากสิ่งที่ญาติได้สั่งสอน ผู้นั้นก็จะถูกชาวบ้านขับไล่ออกจากหมู่บ้าน แต่หากสำนึกผิดกลับใจก็อาจได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่อาศัยใหม่

ใน “วันพระ” ชาวเลต้องหยุดทำงาน พวกเขาจะหุงข้าว ทำขนม นำพืชผักผลไม้ไปทำบุญที่สำนักฤๅษียามสายชาวเลต้องดูแลชาวกะเหรี่ยงที่นับถือฤๅษีจากหมู่บ้านอื่นๆ จะหลังไหลกันเข้ามานั่งสมาธิภาวนาจนเต็มลานเพื่อชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ ไม่ให้ตกอยู่ใต้อำนาจของกิเลส อันเนื่องมาจากคำทำนายของฤๅษีองค์ก่อนๆ ที่ว่า “หลังพุทธศาสนาผ่านไป ๒,๕๐๐ ปี คนจะกลายเป็นมาร เมืองจะกลายเป็นป่า ป่าจะกลายเป็นเมือง” บัดนี้พุทธศาสนาได้ล่วงเลยมากกว่า ๒,๕๐๐ ปี ตามคำทำนายแล้วพวกเขาจึงต้องปฏิบัติตนให้ดีพร้อมเพื่อรอรับพระศรีอริยเมตไตรย พระพุทธเจ้าองค์ต่อไป

ในการประกอบพิธีกรรมภายในสำนักฤๅษี กลุ่มลูกศิษย์ฤๅษีจะอยู่ด้านหน้าใกล้กับฤๅษีมากที่สุด ถัดไปเป็นกลุ่มชาวบ้านชายที่นุ่งชุดทรงกระสอบยาวสีขาว ส่วนผู้หญิงจะนั่งอยู่หลังป้ายเขตอนุญาตสำหรับสตรี ผู้ที่จะมาร่วมประกอบพิธีกราบไหว้สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ณ สำนักฤๅษี จะต้องเป็นคนที่ไม่กินเนื้อสัตว์เท่านั้น ในช่วงที่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเคลื่อนไหวกว้างไกลในพื้นที่อู๋มผาง ฤๅษีได้บอกให้ชาวบ้านมุ่งรักษาศีล บำเพ็ญสมาธิภาวนา ไม่ต้องไปร่วมขบวนการดังกล่าว ต่อมาเมื่อทางการเข้าปราบปรามชาวบ้านที่ร่วมอุดมการณ์กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ชาวเลต้องคอยอยู่รอดปลอดภัยจากการปราบปรามในครั้งนั้น

ด้านประเพณี ที่หมู่บ้านแห่งนี้มีประเพณีที่แตกต่างจากกะเหรี่ยงกลุ่มอื่นๆ ได้แก่ “พิธีบูชาไฟ” ซึ่งจัดขึ้นในเดือนธันวาคมของทุกปีเพื่อรำลึกถึงฤๅษีองค์ที่สอง “พื่ออิสิใจยู” ผู้นำที่ปลุกเร้าให้ชาวกะเหรี่ยงต่อสู้กับพม่า ผู้รุกราน ผู้สละชีวิตตนเองโดยการกระโดดเข้าไปในกองไฟเพื่อประท้วงอำนาจที่ชั่วร้าย นอกจากนี้ยังมี “ประเพณีสงกรานต์” ซึ่งจัดในเดือนมีนาคมเป็นงานสำคัญอีกงานหนึ่งที่ชาวกะเหรี่ยงจากจังหวัดต่างๆ ทั้งทางฝั่งไทยจากกาญจนบุรี ราชบุรี อุทัยธานี สุพรรณบุรี ฯลฯ รวมถึงกะเหรี่ยงจากเมืองกอกาเรกและเมืองอื่นๆ ทางฝั่งพม่าอรอนแรมเดินทางมาร่วมงานกันเป็นจำนวนมาก

แม้ว่าวิถีชีวิตของชาวเลต้องจะเรียบง่ายและสุขสงบท่ามกลางธรรมชาติอันงดงาม แต่ทุกๆ เข้าเราจะเห็นแสงไฟจากรถกระบะขับเคลื่อนสี่ล้อของผู้ใหญ่บ้าน “โบโซ คีร์ดูจินดา” ศิษย์เก่าโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเลตองคูส่องสว่างในม่านหมอกยามเช้าเพื่อบรรทุกงา พริก และผลิตผลทางการเกษตรอื่นๆ ของชาวบ้านไปขายที่บ้านเป็งเคล็งและขับขนส่งไปมาวันละหลายๆ รอบ ผู้ใหญ่บ้านเล่าว่าพื้นที่เพาะปลูกของชาวเลตองคูอยู่ที่ฝั่งพม่าเนื่องจากฝั่งนั้นเป็นที่ราบ ส่วนที่เลตองคูเป็นป่าเขา ชาวบ้านจะต้องเสียค่าเช่าพื้นที่เพาะปลูกแก่ทั้งทางการพม่า กะเหรี่ยงเคเอ็นยู (กะเหรี่ยงคริสต์) และกะเหรี่ยงดีเคบีเอ (กะเหรี่ยงพุทธ) นับแสนบาทต่อปี นอกจากนี้ในการขนส่งผลิตผล ชาวบ้านต้องไ้รถอี่ต็อกเดินทางจากฝั่งพม่าไปที่เป็งเคล็งเนื่องจากฝั่งพม่าเป็นพื้นที่ราบ สามารถไปถึงที่เป็งเคล็งได้สะดวกกว่าเส้นทางจากเลตองคูซึ่งเป็นป่าเขา ทำให้พวกเขาต้องเสียค่าผ่านทางที่ฝั่งพม่าไม่น้อยกว่า ๔ ด้าน แต่ละด้านต้องจ่ายค่าผ่านทางไม่ต่ำกว่า ๕๐ บาท หากบรรทุกสินค้าข้าวของก็จะถูกคิดเพิ่มแล้วแต่นายด่านจะกำหนดอัตรา แต่หลังจากที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินมาบ้านเลตองคู ทางกรมได้ทำถนนจากเป็งเคล็งมุ่งสู่หมู่บ้านทำให้ชาวบ้านพอที่จะสัญจรในฝั่งไทยได้สะดวกยิ่งขึ้น ผู้ใหญ่บ้านบอกว่า สาเหตุที่เขาตัดสินใจซื้อรถคันนี้มากก็เพื่อช่วยสร้างอำนาจในการต่อรองให้ชาวบ้านไม่ถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลางที่ดันดันมาซื้อสินค้าถึงที่หมู่บ้าน เพื่อที่จะได้ไม่ต้องเสียค่าผ่านทางหลายด้านให้แก่ทางการพม่าและกะเหรี่ยงกลุ่มต่างๆ ทางฝั่งพม่า ในยามฉุกเฉิน รถคันนี้ยังช่วยส่งชาวบ้านที่อาการทรุดหนักไปยังสถานอนามัยเป็งเคล็งได้ทันทางที่ด้วยเหตุนี้กะเหรี่ยงฤๅษีในยุคนี้จึงมีพาหนะเป็นรถกระบะขับเคลื่อนสี่ล้อ

ปัจจุบัน บ้านเลตองคุได้กลายเป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของอำเภออุ้มผาง หลายคนตื่นตื่นรอนแรมเข้าป่ามาเพื่อที่จะได้เยือนหมู่บ้านกะเหรี่ยงฤๅษีแห่งเดียวในประเทศไทย ได้เห็นนางช้างคู่ขนาดใหญ่กับงาแกะสลัก ลวดลายเป็นรูปพระพุทธรูป ๓ ลำนำฤๅษี และหวังที่จะมารับความสดชื่นและชมความงามของผาน้ำตกขนาดใหญ่ “น้ำตกเลตองคุ” ที่ท้ายหมู่บ้าน

ในคืนส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ คณะนักท่องเที่ยวจำนวนหนึ่งได้เลือกที่จะมาเคาท์ดาวที่บ้านเลตองคุแห่งนี้ คุณครูประจำโรงเรียนบางท่านมีรายได้พิเศษจากการนำคณะนักท่องเที่ยวจากกรุงเทพฯ มาพักที่โรงเรียน ก่อนที่จะรับประทานอาหารค่ำ บรรดาลูกทัวร์ชาวกรุงต่างสนุกสนานกับกิจกรรมรำไฟและรำสุราผู้ลมหนาว เด็กนักเรียนกะเหรี่ยงตัวน้อยๆ จับกลุ่มเมียงมองด้วยความสงสัย ส่วนเด็กโตบางคน ครูได้ใช้ให้ไปช้อนปลาหาโกมาเชือดเพื่อทำอาหาร รับรองนักท่องเที่ยว ครูบอกนักท่องเที่ยวว่าเขตโรงเรียนเป็นเขตที่กินเนื้อสัตว์ได้ นักท่องเที่ยวกลุ่มหนึ่งสนุกสนานกับการถ่ายภาพร่วมกับป้าย “ห้ามนำเนื้อสัตว์ขึ้นบ้านและซื้อห้ามต่างๆ ของทางหมู่บ้าน” ที่ปักไว้ด้านหน้าโรงเรียน

“(คน)เมืองจะกลายเป็น(คน)ป่า (คน)ป่าจะกลายเป็น(คน)เมือง” ฤๅจะหมายถึงดวงเมืองของทั้งสองเมืองนี้

ตามรอยพระบาทห้วยต้ม บุทธวิถีในชีวิตและจิตวิญญาณของชาวกะเหรี่ยง

สังคมของชาวกะเหรี่ยงในประเทศไทย ศูนย์กลางพุทธศาสนาได้แบ่งออก ๒ บริเวณ คือ ศูนย์กลางทางแถบภาคกลางและศูนย์กลางทางแถบภาคเหนือ โดยศูนย์รวมจิตใจของชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ทางภาคกลางรวมถึงดินแดนทางแถบภาคตะวันตกอยู่ที่วัดแจ้งเจริญ ตำบลจอมประทัด อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี ในช่วงสงครามตีชาวกะเหรี่ยงซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นโผล่ง จากจังหวัดสุพรรณบุรี อุทัยธานี ราชบุรี และกาญจนบุรี นับพันคนจะหลั่งไหลมาถือศีลภาวนาสักการบูชา “หลวงพ่อนวม” ที่วัดแจ้งเจริญ แม้ว่าท่านจะมรณภาพไปกว่าร้อยปีแล้วแต่ศรัทธาของชาวกะเหรี่ยงที่มีต่อหลวงพ่อนวมยังคงมั่นคงไม่เสื่อมคลาย ตำนานหลวงพ่อนวมปราบพยศหัวนาคะเหรี่ยงจอมขมังเวทย์ยังคงเล่าขานสู่รุ่นลูกหลานจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ส่วนทางภาคเหนือ ภูมิภาคที่ชาวกะเหรี่ยงทางภาคเหนือศรัทธา ได้แก่ คุรุบาศรีวิชัย คุรุบาชัยขาวปี และคุรุบาชัยวงศาพัฒนา โดยทั้งคุรุบาชัยขาวปีและคุรุบาชัยวงศาพัฒนาต่างก็เป็นภูมิภาคที่มีเชื้อสายกะเหรี่ยง ปัจจุบันศูนย์กลางกะเหรี่ยงพุทธที่ใหญ่ที่สุดทางตอนเหนือของประเทศไทยอยู่ที่บริเวณ “วัดพระบาทห้วยต้ม” ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน “คุรุบาชัยวงศาพัฒนา” อดีตเจ้าอาวาสวัดพระบาทห้วยต้มผู้ล่วงลับนับได้ว่ามีบทบาทสำคัญที่นำไปให้ชาวกะเหรี่ยงทางภาคเหนือซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นปากะญอ เลิกบูชาผีแล้วหันมานับถือพุทธศาสนา

เดิมกะเหรี่ยงโดยรอบวัดพระบาทห้วยต้มอาศัยตามป่าเขาตามดอยต่างๆ พวกเขา นับถือผี เชื่อว่าวิญญาณ และภูติผีซึ่งมีทั้งดีและร้ายสามารถบันดาลให้เกิดความสุขหรือความทุกข์ บันดาลความเจ็บไข้ หรือภัยพิบัติต่างๆ แก่พวกเขาได้ พวกเขาจึงต้องประกอบพิธีบูชาและขอขมาผี ต่อมาเมื่อคุรุบาชัยวงศาพัฒนาลูกศิษย์องค์สุดท้ายของคุรุบาศรีวิชัยไปโปรดชาวกะเหรี่ยงตามป่าเขาในเขตจังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำพูน ตาก ชาวกะเหรี่ยงเหล่านั้นศรัทธาคุรุบาชัยวงศาพัฒนาเป็นอันมาก หลายคนรอนแรมเดินทางมาทำบุญกับคุรุบาถึงที่วัดพระบาทห้วยต้มโดยต้องใช้เวลาและเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางจำนวนมาก ราวปี พ.ศ. ๒๕๓๓-๒๕๓๔ ได้มีชาวกะเหรี่ยงราว ๑,๒๐๐ ครอบครัวอพยพมาอาศัยกับคุรุบาโดยรอบวัดพระบาทห้วยต้ม ด้วยหวังว่าจะได้ปฏิบัติธรรมตามรอยคุรุบาชัยวงศาพัฒนา ทั้งนี้คุรุบาได้ขอให้ชาวกะเหรี่ยงที่จะมาอาศัยโดยรอบวัดนั้นตั้งสัจจะวาจาว่า จะไม่บูชาผี ไม่สูบบุหรี่ และไม่กินเนื้อสัตว์ ด้วยเหตุที่ว่าดินแดนแห่งนี้เป็นที่ศักดิ์สิทธิ์ เนื่องจากมีตำนานเล่าขานสืบกันมาว่าพระพุทธองค์เคยเสด็จมาโปรด

เวไนยสัตว์ ณ ที่แห่งนี้ ในครั้งนั้นนายพรานได้นำเนื้อสัตว์ที่ล่าได้ถวาย แต่พระองค์ไม่ทรงรับ นายพรานจึงต้มผัก และข้าวมาถวาย พระพุทธองค์ทรงรับและฉันภัตตาหารที่นายพรานนำมาถวายนั้น นอกจากนี้ในการเสด็จ ณ ที่แห่งนี้ ในคราวนั้น พระพุทธองค์ได้โปรดประทับรอยพระพุทธรูปไว้ด้วย ปัจจุบันมีรอยพระพุทธรูปรอยหนึ่งในวัดซึ่งทางวัด ได้สร้างมณฑปครอบไว้ ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นรอยเดียวกับที่เล่าขานในตำนานดังกล่าว ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ชาวกะเหรี่ยงทั้ง ๑๔ หมู่บ้าน เกือบทั้งหมดเป็นปาเกะญอ มีโผล่งอาศัยอยู่เพียง ๑-๒ หมู่บ้าน จะหลั่งไหลกันมา ไส้บาตรที่วัด เข้าไปสักการะ รดน้ำที่รอยพระพุทธรูป จากนั้นจะตักน้ำจากรอยพระพุทธรูปไปดื่ม หรือลูบตาม ใบหน้าและร่างกายโดยเชื่อว่าสามารถขจัดโรคภัยและภัยพิบัติทั้งปวงได้

พื้นที่บริเวณวัดพระบาทห้วยต้มค่อนข้างแห้งแล้ง ชาวกะเหรี่ยงที่อพยพมา ถึงแม้จะทำไร่ทำนาได้ผลผลิตน้อย แต่พวกเขาก็จะนำผลผลิตที่ได้มาถวายครูปาก่อนเพื่อให้เป็นผลบุญไว้กินไว้ใช้ในภายภาคหน้าแล้วจึงนำส่วนที่เหลือ มาเลี้ยงครอบครัวหรือเพื่อจำหน่ายต่อไป นอกจากทำไร่แล้วชาวกะเหรี่ยงแถบนี้ยังได้ประกอบอาชีพชุดศิลาแลงขาย หากชุดได้ ๑๐ ก้อน ก็จะได้รายได้ประมาณ ๓๐ บาท หากไม่มีข้าว ไม่มีเงินที่จะทำบุญ ชาวบ้านก็จะนำศิลาแลงที่ ชุดได้ไปถวายวัด คุณสมบัติเด่นของศิลาแลง คือ มีความยืดหยุ่นเมื่ออยู่ใต้ผิวดิน แต่เมื่อตัดเป็นแผ่นนำมาไว้บนดิน แล้วจะแข็งแรงทนทาน ปัจจุบันชาวบ้านได้ตัดแต่งศิลาแลงเป็นเครื่องใช้ที่หลากหลาย อาทิ โต๊ะ เก้าอี้ ฯลฯ นอกจากนี้ พระมหาธาตุเจดีย์ศรีเวียงชัย หนึ่งในพุทธสถานของวัดพระบาทห้วยต้มเจดีย์ศิลปะล้านนาสีทองอร่ามที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ได้ก่อสร้างด้วยศิลาแลงนับหมื่นก้อนที่ชาวกะเหรี่ยงก่อเรียงกระทั่งเป็นเจดีย์อันตระหง่านงาม

นอกจากพระมหาธาตุเจดีย์ศรีเวียงชัยแล้ว ครูบาชัยวงศาพัฒนายังได้นำชาวกะเหรี่ยงร่วมกันพัฒนาวัดพระบาท ห้วยต้มจากเดิมที่เป็นวัดกร้างสร้างขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๔๔ ให้มีความเจริญรุ่งเรืองขึ้นตามลำดับ โดยปลูกสร้าง ศาสนสถานต่างๆ ภายในวัด อาทิ เจดีย์พระบาททกซึ่งเป็นเจดีย์ครอบรอยพระพุทธรูปที่ประทับไว้ที่ร่างกบที่มา ฟังธรรมแต่ต้องคมดอกของนายพรานขณะฟังธรรม ศาลาครอบบ่อน้ำทิพย์ซึ่งเชื่อว่าบ่อน้ำแห่งนี้เกิดเมื่อครั้งที่ พระพุทธองค์นำไม้ปักลงบนดินแล้วมีน้ำผุดขึ้นมา เมื่อพญาละว้าผู้ประสงค์ขอล้างพระบาทพระพุทธองค์เมื่อครั้ง ประทับรอยพระพุทธรูปบนหินแต่หาน้ำไม่ได้ มณฑปพระเจ้าเก้าตื้อ เจดีย์ ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธุ์ มณฑป พระเขี้ยวแก้ว ฯลฯ นอกจากนี้ครูบายังพาศิษยานุศิษย์ชาวกะเหรี่ยงร่วมสร้างหรือบูรณะศาสนสถานต่างๆ ในจังหวัด ลำพูน เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ตาก กำแพงเพชร สุโขทัย มากกว่า ๓๐ วัด ในการก่อสร้างครูบาจะเป็น ผู้ออกแบบศาสนสถานโดยวาดแบบลงบนดินแล้วให้ชาวกะเหรี่ยงร่วมเสียดสนน้ำพักน้ำแรงก่อสร้าง กะเหรี่ยงชาย จะทำหน้าที่เป็นช่างฝีมือ ส่วนกะเหรี่ยงหญิงจะทำหน้าที่ขนหิน ดิน ทราย น้ำ เพราะผู้หญิงไม่สามารถขึ้นเหยียบบน ศาสนสถานขณะก่อสร้างได้ เมื่อการก่อสร้างเสร็จสิ้น ศาสนสถานแต่ละแห่งล้วนสวยงามตระการตาเป็นอย่างยิ่ง

ครูบาชัยวงศาพัฒนาเป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นที่พักของชาวกะเหรี่ยงห้วยต้มเสมอมา ยามใดที่ฝนแล้ง ชาวกะเหรี่ยงจะประกอบพิธีขอฝนโดยให้ครูบาเป็นประธาน ครูบาจะแสดงธรรมในวิหารครอบรอยพระพุทธรูป จากนั้นท่านจะนำน้ำมารดบนห้องแล้วนำห้องออกไปตีทั่วบริเวณ ฝนก็จะตกลงมามากบ้าง น้อยบ้าง ชาวบ้านเชื่อว่า ฝนจะตกมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับศรัทธาต่อครูบาของชาวบ้าน ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา หรือวันสงกรานต์ นอกจากจะมีการทำบุญกันตามปกติแล้ว ทางวัดยังจัดให้มีการสรงน้ำครูบา ผู้ที่สรง จะแนะนำให้ไหลไปตามรางรดองค์ท่านที่นั่งอยู่ภายในกุฏิเล็กๆ ชาวกะเหรี่ยงบางคนนำกระป๋องไปรองน้ำที่ได้คุณกุฏิ ที่ครูบาอยู่มาดื่ม บางคนนำไปอาบ บางคนบิदनน้ำจากผ้าที่ท่านสรงแต่มีน้ำชุ่มอยู่มาดื่มกิน หลังจากที่ครูบาสรงน้ำ เปลี่ยนผ้าครองเรียบร้อยแล้ว กะเหรี่ยงชายจะนอนคว่ำเรียงแถวเป็นแนวยาวต่างสะพานให้ท่านเดินไปยังที่สวดมนต์ โดยเชื่อว่าการที่ครูบาเหยียบบนหลังพวกเขาจะทำให้พวกเขาไม่เจ็บไข้และประสบแต่โชคดี การที่บ้านห้วยต้มมีแหล่งน้ำ ธรรมชาติมากยิ่งขึ้น ครูบาบอกว่าเป็นผลแห่งการปฏิบัติตนในทางที่ดีของชาวบ้าน

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนราษฎรวัดพระบาทห้วยต้ม พระองค์ได้ทรงทราบสัจการและมีพระราชปฏิสันถารกับครูบาชัยวงศาพัฒนาอย่างใกล้ชิด ในครั้งนั้นพระองค์ได้ทรงตั้งศูนย์พัฒนาโครงการหลวงพระบาทห้วยต้มขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ชาวกะเหรี่ยงสามารถปลูกพืชเมืองหนาว เพื่อที่แห่งนี้จะได้ไม่ขาดแคลนอาหาร และชาวบ้านไม่ต้องไปเป็นแรงงานรับจ้างปลูกฝิ่นให้คนไทยหรือชาวเขาเผ่าอื่นๆ โดยพืชที่ทางโครงการหลวงเข้ามาส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกได้แก่ มะเขือม่วงก้านดำ ค่ะน้ายอดดอยคำ มะม่วงพันธุ์จากต่างประเทศ มะเฟืองสายพันธุ์ไต้หวัน มะปราง เสาวรสพันธุ์รับประทานผลสด มะละกอพันธุ์ปากช่อง กุหลาบหนู ตะไคร้หอมเพื่อนำมาสกัดเป็นน้ำมันหอมระเหย เหตุการณ์ที่พ่อหลวงเสด็จพระราชดำเนินเยือนวัดพระบาทห้วยต้ม และได้พบกับพระพุทธาน้อยของชาวกะเหรี่ยง (ครูบาชัยวงศา) ได้ยังความปลาบปลื้มมาสู่ชาวกะเหรี่ยงตราบเท่าทุกวันนี้ มณฑลพระเจ้าแก้วคืออันวิจิตรงดงามเป็นสิ่งปลูกสร้างที่ครูบามีดำริให้ชาวกะเหรี่ยงร่วมสร้างภายในวัดพระบาทห้วยต้มเพื่อเฉลิมฉลองวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวครองสิริราชสมบัติยาวนานที่สุดในโลกและเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เมื่อครั้งที่ครูบายังไม่ละสังขาร ทุกเช้าชาวกะเหรี่ยงห้วยต้มจะนำข้าวเหนียวมาใส่บาตรพระที่วัด ส่วนข้าวสวยและอาหารจะนำขึ้นถวายภายหลัง ก่อนไปทำงานชาวกะเหรี่ยงมักภาวนาโดยวิธีนับลูกประคำรำลึกถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ หรือพิจารณายอดแห่งวิปัสสนา คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา บางคนนั่งภาวนาที่ลานวัดที่มีรูปปั้นฤๅษีประดิษฐานอยู่ จากนั้นพวกเขาจะกราบไว้เจดีย์ก่อนออกจากวัด ในตอนเย็นพวกเขาจะมาฟังพระสวดมนต์ หรือร่วมทำวัตรเย็น ก่อนนอนพวกเขาจะภาวนาเช่นเดียวกับที่ทำในตอนเช้าทุกครั้ง ก่อนวันพระ ๑ วัน ชาวกะเหรี่ยงจะมารับศีลที่วัดแล้วพากันไปสวดมนต์ที่วิหารครอบรอยพระพุทธรบาท วันพระชาวกะเหรี่ยงถือว่าเป็นวันสำคัญทุกคนจะหยุดงานมาบำเพ็ญประโยชน์ที่วัด อาทิ กวาดถูลานวัด ขนหินดินถมที่ให้วัด จากนั้นจะนำขึ้นใส่น้ำส้มป่อยไปประพรมศาสนสถานสำคัญ อาทิ รอยพระพุทธรบาท พระธาตุเจดีย์ แม้กระทั่งห้องสรงของครูบาชาวกะเหรี่ยงก็นำน้ำส้มป่อยไปประพรมเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง คืบวันพระเวลาสองทุ่มครึ่งถึงห้าทุ่มจะมีการเทศน์เป็นภาษาล้านนาถึงแม้ชาวกะเหรี่ยงจะฟังไม่เข้าใจแต่พวกเขาก็พร้อมใจนั่งประนมมือฟังเพื่อที่จะได้บุญ สิ่งหนึ่งที่แสดงถึงความศรัทธาที่ชาวกะเหรี่ยงมีต่อครูบาและวัดพระบาทห้วยต้มอย่างแรงกล้าคือ พวกเขาจะถอดรองเท้าไว้นอกบริเวณวัดแล้วก้มกราบก่อนที่จะเดินเข้ามาภายในวัด

ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ชาวบ้านจะหลังไหลไปที่ไถบ้าน (มณฑลพะตะยังกาเมพระชัยยะวงศาอนุสรณ์) ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องหมายให้ชาวบ้านสมัครสมานสามัคคีอยู่ร่วมกันอย่างร่มเย็นเป็นสุขเพื่อประกอบพิธีสืบชะตาทำบุญถวายเทวดาประจำหมู่บ้านและอุทิศส่วนกุศลให้ญาติผู้ล่วงลับ ในช่วงเทศกาลดังกล่าวลูกหลานชาวกะเหรี่ยงที่ไปทำงานต่างถิ่นต่างที่จะกลับมา นัดหมายกันนำอาหารและ/หรือขนมมาอบแด่ญาติผู้ใหญ่เพื่อขอพร จากนั้นก็จะรดน้ำดำหัวญาติผู้ใหญ่ ลูกหลานที่บรรพชาเป็นสามเณรหรืออุปสมบทเป็นพระภิกษุก็จะกลับมารดน้ำให้พรโยมญาติผู้ใหญ่ที่บ้านด้วย

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ซึ่งเป็นวันวิสาขบูชา ครูบาชัยวงศาพัฒนาได้ถึงแก่กรรมภาพหลังจากอาพาธด้วยโรคหัวใจและไตไม่ทำงานที่โรงพยาบาลมหाराช จังหวัดเชียงใหม่ ศิษยานุศิษย์ได้นำร่างของครูบาบรรจุไว้ในโลงแก้วประดิษฐานไว้บนฐานซึ่งชาวปากะญอร่วมกันนำอัฐมณีชนิดต่างๆ มาบรรจุประดับเป็นรูปดอกสาละ ดอกบัว และโค อันเป็นสัญลักษณ์ให้รำลึกถึงครูบาเจ้าอย่างวิจิตรงดงาม ก่อนนำไปประดิษฐานไว้ในวิหารพระเมืองแก้ว นับจากนั้นในวันที่ ๑๗ พฤษภาคมของทุกปี ชาวกะเหรี่ยงนับพันคนพร้อมศิษยานุศิษย์จากทุกสารทิศจะพร้อมใจกันมาสร่งน้ำและเปลี่ยนผ้าให้แก่ครูบา ก่อนจะนำสรีระหรืออัฐมณีครอบรอยพระพุทธรบาทแล้วนำไปประดิษฐานที่วิหารพระเมืองแก้วดังเดิม

หลังสิ้นครุภาววิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงยังดำเนินต่อไป บางหมู่บ้านเลือกที่จะมีวิถีชีวิตไม่ต่างจากที่เมื่อครั้งครุภายังอยู่ เช่น ที่บ้านน้ำบ่อน้อย พวกเขาเชื่อว่าบ่อน้ำผุดเล็กๆ ในหมู่บ้านเป็นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ น้ำจะเหือดแห้งไปหากชาวบ้านประพฤติไม่ดี พวกเขาจึงตั้งหน้าตั้งตาถือศีลภาวนาและปฏิบัติเสฐริกรรมแบบชาวเมือง พวกเขาต่อต้านการนำไฟฟ้าและ/หรือความเจริญต่างๆ เข้ามาในหมู่บ้าน แต่ทั้งนี้ยกเว้นรถจักรยานยนต์เพราะเห็นว่าเป็นประโยชน์และช่วยให้พวกเขาประหยัดเวลาในการสัญจรไปตามที่ต่างๆ ส่วนกะเหรี่ยงหมู่บ้านอื่นๆ โดยรอบวัดมีไฟฟ้า มีรถจักรยานยนต์ใช้ ปัจจุบันชุมชนโดยรอบวัดพระบาทห้วยต้มมีร้านเกม ร้านอินเทอร์เน็ตที่มีโปรแกรมเครือข่ายสังคม (social network) ที่ช่วยให้ชาวกะเหรี่ยงสามารถสื่อสารกับบุคคลภายนอกได้สะดวกขึ้น นอกจากนี้ วิถีปฏิบัติที่ชาวบ้านไม่กินเนื้อสัตว์ที่ปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน กลับถูกคุกคามโดยนักโภชนาการและนักสาธารณสุข พวกเขาได้เข้ามาส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนกินเนื้อสัตว์ให้มากยิ่งขึ้น ผู้เขียนได้ทำแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นเยาวชนในโรงเรียนวัดพระบาทห้วยต้มจำนวน ๖๐ คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ พบว่า มีเพียงร้อยละ ๑๒ ที่ยังคงกินมังสวิรัตตามเดิม ส่วนร้อยละ ๘๘ ปัจจุบันหันมาบริโภคเนื้อสัตว์ เมนูโปรดคือ อาหารที่ทำจากไก่และไข่ กะเพรา หมูกรอบ เมื่อสอบถามถึงการใช้อินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่ร้อยละ ๙๙ ใช้อินเทอร์เน็ตนานๆ ครั้ง ส่วนการไปทำบุญที่วัดพบว่า ร้อยละ ๙๖ ยังคงชอบไปวัด แต่เมื่อพิจารณาจากความถี่ในการไปวัดของเยาวชนชาวกะเหรี่ยงแห่งวัดพระบาทห้วยต้มพบว่า เยาวชนส่วนใหญ่ยังคงไปวัดทุกสัปดาห์ร้อยละ ๘๘ ตามมาด้วยจำนวนเยาวชนที่ไปวัดเพียงนานๆ ครั้งคือ ร้อยละ ๑๖ ส่วนเยาวชนที่ไปวัดเกือบทุกวันมีเพียงร้อยละ ๑๖ เท่านั้น สาเหตุที่ชาวกะเหรี่ยงวัดพระบาทห้วยต้มมาปฏิบัติธรรมที่วัดกันลดลง อาจเนื่องด้วยต้องออกไปรับจ้างหาเลี้ยงชีพต่างหมู่บ้านในช่วงหมดหนานาไร่ หรือการมีโทรศัพท์ไว้ประจำบ้านก็อาจทำให้ชาวบ้านเพลิดเพลินกับการดูละครโทรทัศน์มากกว่าที่จะทำกิจกรรมอื่นๆ

“พุทธวิถีในวิถีชีวิตและจิตวิญญาณของชาวกะเหรี่ยงแห่งชุมชนวัดพระบาทห้วยต้มตามรอยทางแห่งการพัฒนาของครุภายังวงศาคณาจะหลงเหลือเป็นเพียงตำนานเล่าขานหรือไม่ คงอีกไม่นานกาลเวลาจะเป็นเครื่องพิสูจน์”

ช่วยห้อม ตรีศตธรรมนำกระเชียบสู่สังคมโลก

“บ้านห้วยห้อม” ตั้งอยู่บนไหล่เขาในป่าสงวนแห่งชาติด้านทิศตะวันออกของอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีแหล่งน้ำและทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ อากาศเย็นตลอดทั้งปี ชาวบ้านเกือบทั้งหมดเป็นปกาเกอญอ พวกเขาเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่นี้ราว ๗ ชั่วคน หรือราว ๒๐๐-๓๐๐ ปีแล้ว เดิมบ้านห้วยห้อมชื่อว่า “ซอติ” หมายถึง “ผีไก่ตัวเล็กๆ ที่ชอบไล่จิกคนในยามค่ำคืน” พวกเขาจึงต้องประกอบพิธีกรรมเพื่อเซ่นสรวงบูชาผีไก่ ผีบรรพบุรุษ ฯลฯ มีหมอผีประจำหมู่บ้านเป็นผู้นำประกอบพิธี แต่ต่อมาเมื่อมีผู้มาเผยแผ่ศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ในหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงหันไปนับถือคริสต์โดยชาวบ้านส่วนหนึ่งให้เหตุผลว่า “เพื่อที่พวกเขาจะได้หลุดพ้นจากอำนาจการครอบงำของผี เพื่อที่พระเจ้าจะได้คอยคุ้มครองและช่วยพวกเขาให้หลุดพ้นจากความหวาดกลัวต่างๆ และเพื่อที่พวกเขาจะได้ไม่ต้องฆ่าสัตว์เพื่อประกอบพิธีกรรมเช่นสรวงบูชาผีอีก” แต่ถึงจะเปลี่ยนไปนับถือคริสต์ ชาวปกาเกอญอแห่งบ้านห้วยห้อมก็ยังคงสืบสานการแต่งกายและประเพณีที่ทำมาแต่เดิมไว้ อาทิ ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ ประเพณีขึ้นบ้านใหม่ การลงแขกเกี่ยวข้าว ฯลฯ

วันอาทิตย์ชาวห้วยห้อมถือเป็นวันหยุดและเป็นวันที่พวกเขาจะพร้อมใจกันไปโบสถ์ ก่อนฟ้าสว่างเมื่อเสียงระฆังดังขึ้นภายในหมู่บ้าน ชาวห้วยห้อมจะทยอยเดินกันมายังโบสถ์ซึ่งเป็นอาคารไม้ยกพื้นสูงเพื่อสวดมนต์ขอพรต่อพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของโบสถ์ไม้หลังนั้น บางคนจะมานั่งอธิษฐาน อ่านพระคัมภีร์ที่เขียนด้วยอักษรพม่าสี่ภาษากะเหรี่ยง

ที่เรียกว่า “ลิ วา” ตั้งแต่เช้าจรดค่ำ ในพระคัมภีร์ของชาวห้วยห้อม นอกจากจะสอนเรื่องศาสนาแล้วยังสอนวิธีดูแลดิน วิธีเพาะปลูก วิธีเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ ชาวห้วยห้อมเชื่อว่า การที่พวกเขามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีอาชีพ มีรายได้ มีผู้สั่งซื้อผ้าทอหรือกาแฟของพวกเขา หรือการที่ลูกหลานของพวกเขาได้รับการศึกษา ล้วนมาจากพรที่พวกเขาได้รับจากพระผู้เป็นเจ้าของเขา

นอกจากมิชชันนารีจะนำชาวกะเหรี่ยงห้วยห้อมสู่โลกใหม่ คือ โลกที่มีแต่พระผู้เป็นเจ้าของแล้ว กลุ่มมิชชันนารียังได้เปลี่ยนวิถีชีวิตของชาวห้วยห้อมหลายด้านด้วยกัน อาทิ เข้ามาส่งเสริมให้ชาวบ้านเลี้ยงหมู เลี้ยงแกะพันธุ์ตัดขน ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้แนะนำให้ชาวบ้านทดลองปลูกกาแฟพันธุ์อาราบิก้า เมื่อความทราบถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเยี่ยมราษฎรที่บ้านห้วยห้อม และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้โครงการหลวงแม่ลาน้อยเข้ามาส่งเสริมการปลูกกาแฟและพืชเมืองหนาว เพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นในพื้นที่สูงที่บ้านห้วยห้อม ปัจจุบันผลผลิตกาแฟได้กลายเป็นรายได้หลักของชาวบ้าน นอกจากชาวบ้านจะส่งผลผลิตกาแฟไปยังโครงการหลวงแม่ลาน้อยแล้วมิชชันนารีที่ชาวบ้านพากันเรียกว่า “อาจารย์แมค” ยังช่วยประสานงานให้ผลผลิตกาแฟของชาวบ้านไปจำหน่ายไกลถึงต่างประเทศอีกด้วย

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ อาจารย์แมคได้นำเมล็ดกาแฟของชาวบ้านไปเสนอต่อบริษัทสตาร์บัคที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อทางบริษัทสตาร์บัคตรวจสอบคุณภาพของเมล็ดกาแฟจากห้วยห้อมก็พบว่า กาแฟห้วยห้อมมีสารกาแฟที่มีคุณภาพและปลอดสารพิษตกค้าง เนื่องด้วยชาวห้วยห้อมให้ความสำคัญกับการปลูกพืชแบบปลอดสารพิษเป็นอย่างมากและด้วยความสูงกว่าระดับน้ำทะเลในระดับปานกลางและอยู่ในสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมทำให้กาแฟห้วยห้อมมีรสชาติเข้มข้นหอมกรุ่น ทางบริษัทสตาร์บัคจึงขอรับซื้อไว้ทั้งหมด ในปีที่ผ่านมา (๒๕๕๓) ชาวห้วยห้อมส่งเมล็ดกาแฟขายให้บริษัทสตาร์บัค ๑๘ ตัน ได้รายได้ราว ๕ ล้านบาท

นอกจากจะโดดเด่นด้านกาแฟอันเลื่องชื่อแล้ว ที่ห้วยห้อมยังเป็นหมู่บ้านกะเหรี่ยงแห่งเดียวในประเทศไทยที่ทอผ้าขนแกะ ราวปี พ.ศ. ๒๕๐๐ กลุ่มมิชชันนารีได้เห็นการทอผ้าของชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านซึ่งใช้ฝ้ายพื้นเมืองที่ปลูกเองนำมาทอเป็นเส้นด้าย พวกเขาจึงสอนชาวบ้านให้นำขนแกะมาทำเป็นเส้นด้ายสำหรับทอผ้า ชาวบ้านจึงทดลองทำแล้วนำผ้าทอขนแกะไปทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้พระราชทานแกะพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์จากออสเตรเลียจำนวน ๒๐ ตัว ให้แก่ชาวห้วยห้อมเพื่อให้เลี้ยงแล้วนำมาตัดขนเพื่อทำผ้าทอ แต่ขนแกะที่ได้ก็ยังไม่เพียงพอที่จะนำมาทอผ้าจำหน่าย ในแต่ละปีมิชชันนารีที่เดินทางมาจากนิวซีแลนด์มาที่ห้วยห้อมก็จะช่วยซื้อขนแกะขำน้ำขำมทะเลมาสมทบเพิ่มเติมให้แก่ชาวบ้าน

ในด้านการทอผ้าทอขนแกะ เริ่มจากการนำขนแกะที่ตัดได้มาทำความสะอาดด้วยการซักด้วยน้ำยาสระผมหรือผงซักฟอก จากนั้นนำไปตากให้แห้ง คัดแยกเอาเศษหญ้าและสิ่งปนเปื้อนออก นำขนแกะที่ได้มาดัดยัดเพื่อให้ความนุ่ม แล้วหิวขนแกะด้วยแปรงหวีเพื่อให้ขนฟู สาเหตุที่หมู่บ้านอื่นๆ ไม่สามารถทอผ้าขนแกะได้ มะลิวัลย์ นักทอผ้าหัวหน้ากลุ่มแม่บ้านทอขนแกะแห่งบ้านห้วยห้อมเปิดเผยว่า จะต้องใช้แปรงคุณภาพดีแปรงขนแกะให้ฟูก่อนที่จะนำไปทอเป็นเส้นด้าย ประเทศไทยไม่มีแปรงขนแกะคุณภาพดีจำหน่าย พวกเขาจำเป็นต้องฝากมิชชันนารีนำเข้ามาจากต่างประเทศ

นอกจากทอผ้าฝิ่นแล้ว ชาวบ้านนิยมทอเป็นผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ ผ้าคลุมเตียง ผ้าปูโต๊ะ เลื่อ และย้อม ฯลฯ ปัจจุบันผ้าทอขนแกะของชาวห้วยห้อมได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลที่มีคุณภาพระดับ ๕ ดาว ส่งไปจำหน่ายที่ศูนย์ศิลปาชีพ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่ห้างสรรพสินค้าชั้นนำในจังหวัดเชียงใหม่และกรุงเทพฯ ถึงแม้ว่า

ผ้าทอขนแกะบางผืนจะสนราคาสูงถึงผืนละ ๑,๐๐๐ บาท มะลิวัลย์บอกว่า ก็ยังถูกกว่าที่จำหน่ายในต่างประเทศ อยู่มาก ทุกวันนี้ทางกลุ่มแม่บ้านไม่สามารถทอผ้าทอขนแกะได้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด แต่ละปีผ้าทอขนแกะได้สร้างรายได้ให้ชาวห้วยห้อมโดยเฉลี่ยปีละประมาณ ๑๐,๐๐๐ บาทต่อคน

เมื่อเรื่องราวเกี่ยวกับห้วยห้อมเป็นที่เลื่องลือ ปัจจุบัน “ห้วยห้อม” ได้กลายเป็นจุดหมายปลายทางหนึ่งที่นักท่องเที่ยวใฝ่ฝันอยากจะเดินทางมาเพื่อชมความงามของช่อดอกกาแฟสีขาวบริสุทธิ์ที่แซมด้วยผลกาแฟสีแดงส้มคล้ายลูกเชอร์รี่ และหวังที่จะได้ลิ้มรสกาแฟห้วยห้อมอันหอมกรุ่น สัมผัสผืนผ้าทอที่กินหญาอยู่บนนาขั้นบันได ชมบ่อปลาที่ซ่อนตัวอยู่ในหุบเขา และเพื่อที่จะได้มีโอกาสเลือกซื้อผ้าทอขนแกะคุณภาพดีที่เพิ่งถักทอเสร็จจากกี่เอว หลายคนตัดสินใจมาห้วยห้อม เพื่อตามรอยพระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินเยือนบ้านห้วยห้อม เพื่อเป็นการรับรองและรองรับนักท่องเที่ยว ชาวบ้านจึงได้ปรับปรุงบ้านของตนเองให้เป็นโฮมสเตย์ โดยได้รับการสนับสนุนจากพัฒนาชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอนและโครงการหลวง และได้รับการรับรองว่าเป็นโฮมสเตย์ที่ได้มาตรฐานจากสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ บ้านแต่ละหลังสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ราว ๑๐-๒๐ คน และคิดค่าบริการเพียงหัวละ ๑๐๐ บาท หากต้องการให้ทำอาหารให้ในแต่ละมื้อก็จะคิดเพิ่มอีกหัวละ ๕๐ บาท ทุกเช้าที่โฮมสเตย์จะเสิร์ฟกาแฟห้วยห้อมหอมกรุ่นก่อนรับประทานอาหารเช้า โดยจะเลือกเมนูตำรับชาวเมืองหรือเมนูตำรับชาวกะเหรี่ยงก็ได้

การพักที่โฮมสเตย์ทำให้สามารถสัมผัสชีวิตของชาวปกะญอได้อย่างใกล้ชิด อาจเนื่องด้วยเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์จึงทำให้ชาวกะเหรี่ยงห้วยห้อมไม่ถือเรื่องที่สูงชันจะขึ้นมาอาศัยบนบ้าน เข้าไปในห้องครัว หรือทำสิ่งต่างๆ ที่ผิดจากความเชื่อที่พวกเขาถือถือมาแต่เดิม อาจกล่าวได้ว่า ที่โฮมสเตย์บ้านห้วยห้อม ผู้เข้าพักสามารถสัมผัสวิถีชีวิตของปกะญอนับตั้งแต่พวกเขาตื่นจนกระทั่งหลับ และหากต้องการชมการแสดงวัฒนธรรมชาวกะเหรี่ยงก็สามารถติดต่อผ่านทางโฮมสเตย์เพื่อประสานชาวบ้านจัดการแสดงให้ชมได้ ปัจจุบันนอกจากชาวไทยแล้ว ชาวต่างประเทศจำนวนมากที่ได้มาเยือนห้วยห้อมต่างก็ต้องมนต์เสน่ห์แห่งบ้านห้วยห้อมไปตามๆ กัน ในสมุดลงนามเช่นเยี่ยมแม่จะเขียนด้วยต่างภาษา แต่ก็มีข้อความหนึ่งที่สื่อความหมายตรงกันว่า “อยากจะกลับมาเยือนห้วยห้อมอีก.....”

ในปัจจุบันมิชชันนารียังมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนทุนการศึกษาให้แก่บุตรหลานของชาวห้วยห้อม มิชชันนารีได้บอกพวกเขาว่า “การศึกษาเท่านั้นที่จะทำให้คนแม้จะต่างชนชั้นเท่าเทียมกันได้” ทุกวันนี้แม่ชาวห้วยห้อมจะมีรายได้มากมายจากหลากหลายทาง แต่พวกเขาก็ได้้นำรายได้ที่ได้ทุ่มเทให้การศึกษากับบุตรหลาน ทุกปีจะมีร้อยละของมหาวิทยาลัยต่างๆ จากกรุงเทพฯ อาทิ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตมารับบุตรหลานของพวกเขาถึงหมู่บ้านเลยทีเดียว พวกเขาจะต้องเตรียมจ่ายค่าใช้จ่ายในการศึกษาระดับปริญญาตรีตลอดหลักสูตรราว ๔ แสนถึง ๕ แสนบาท แต่หากยังไม่มีเงินก็สามารถผ่อนชำระรายปีได้

เมื่อมิชชันนารีรุ่นเก่า “อาจารย์แมค” โรยรา ก็มีมิชชันนารีรุ่นใหม่ “อาจารย์ไมค์” บุตรชายมาช่วยดูแลชาวห้วยห้อมแทน มิชชันนารีเหล่านี้ได้มีโอกาสพาชาวห้วยห้อม เช่น มะลิวัลย์และครอบครัวไปไกลถึงต่างประเทศหลายต่อหลายครั้ง

ที่สหรัฐอเมริกา ชาวกะเหรี่ยงที่นับถือคริสต์ที่เดินทางไปใช้ชีวิตที่นั่นได้ส่งภาพถ่ายที่ไปร่วมงานฮัลโลวีนมาให้พ่อแม่ชาวกะเหรี่ยงที่เมืองไทยดู ด้านหลังภาพพวกเขาเขียนเล่าถึงความสนุกสนานจากการแต่งหน้าแต่งกายเป็นผีเคาะประตูตามบ้านเพื่อหลอกคนจนกว่าจะได้รับขนมหวาน

“พลังศรัทธาในคริสต์ศาสนาได้เปลี่ยนแบบแผนวิถีชีวิตและความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงให้สอดคล้องและเป็นหนึ่งเดียวกับกระแสวัฒนธรรมสมัยใหม่...อันเป็นกระแสหลักของโลกในขณะนี้...”

สวนผึ้ง แดนสวรรค์ขอบเขตกว้างเขี้ยว

จังหวัดราชบุรี บริเวณสุดเขตด้านตะวันตกติดกับแนวสันเขาตะนาวศรี เดิมเป็นดินแดนป่าสมบูรณ มีต้นไม้ใหญ่ขนาดหลายคนโอบ มีหมู่ผึ้งมาสร้างรังรังบนต้นไม้ ต้นหนึ่งๆ มีรังผึ้งมากถึง ๒๐๐ รัง บางรังมีความกว้างมากกว่า ๑ เมตร ชาวบ้านเรียกต้นไม้แห่งรังผึ้งดังกล่าวว่า “ต้นชวนผึ้ง” หรือ “ยวนผึ้ง” อันเป็นที่มาของชื่ออำเภอ “สวนผึ้ง” ในปัจจุบัน นอกจากความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าแล้ว ยังพบน้ำพุร้อนและสายแร่ดีบุก ณ ดินแดนแห่งนี้

คนไทยรู้จักสวนผึ้งในอีกนามหนึ่ง คือ “ดินแดนกะเหรี่ยง” เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ในอำเภอสวนผึ้งเป็นชาวกะเหรี่ยงที่ตั้งถิ่นฐานที่นี่มานานกว่า ๒๐๐ ปีแล้ว พวกเขาเป็น “โพล่ง” (กะเหรี่ยงโป) ที่หนีภัยสงครามอพยพมาจากเมืองทวายเข้ามาทางอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เชื่อกันว่ากะเหรี่ยงที่สวนผึ้งนี้สืบเชื้อสายมาจาก “พระยาศรีสุวรรณคีรี” เจ้าเมืองสังขละบุรีคนแรกซึ่งเป็นชาวกะเหรี่ยง ชาวกะเหรี่ยงที่นี่จึงแต่งกายแตกต่างจากชาวกะเหรี่ยงในที่อื่นๆ ผู้ชายจะนุ่งโจงกระเบนสีน้ำเงิน สีน้ำตาล หรือสีม่วง สวมเสื้อเชิ้ตสีขาว สันนิษฐานว่าได้แบบอย่างมาจากเมื่อครั้งเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสหัวเมืองตะวันตก บนศิระโปกผ้าเป็นทองคำลายนอแรด ผู้หญิงที่ยังไม่แต่งงานจะผูกผ้าสไบเฉียงสีอ่อนทับชุดกระสอบสีขาว ส่วนผู้หญิงที่แต่งงานแล้วจะผูกสไบสีเข้มทับเสื้อสีดำที่มีลายดอกดวงงดงามจากการนำลูกเต๋อยหรือเมล็ดพืชมาปักบนผืนผ้า ต่อมาได้มีปากะญอ (กะเหรี่ยงสะกอ) ที่หนีภัยการเมืองอพยพมาจากเมืองทวายและเมืองมะริดมาตั้งถิ่นฐานสมทบ

ทั้งนี้เพื่อแยกปากะญอที่เพิ่งอพยพเข้ามาออกจากกะเหรี่ยงกลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานที่สวนผึ้งมานานแล้ว (โพล่ง) ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการใช้คำว่า “กะหรั่ง” เพื่อเรียกกะเหรี่ยงกลุ่มที่เพิ่งอพยพมาอยู่ใหม่ (วุฒิ บุญเลิศ) ซึ่งมีจำนวนประชากรน้อยกว่ากลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานมานานแล้ว ต่อมาคำว่า “กะหรั่ง” มีความหมายในเชิงดูแคลนว่าเป็น “กะเหรี่ยงไม่แท้” ทำให้ผู้ที่ถูกเรียกว่า “กะหรั่ง” ไม่พอใจ ทางกรจึงได้บัญญัติคำว่า “ไทยตะนาวศรี” ใช้แทนคำว่า “กะหรั่ง”

อาชีพดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้ง คือ การร่อนแร่ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่า บริเวณอำเภอสวนผึ้งในปัจจุบันมีการร่อนแร่ตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ต่อมาในช่วงหลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้มีการเปิดการค้าเสรีท่าลัมปะทานเหมืองแร่ที่สวนผึ้งกันอย่างคึกคัก เป็นเหตุให้มีการตัดถนนระยะทางหลายกิโลเมตรเพื่อลำเลียงเครื่องจักร เครื่องยนต์ เครื่องกลเข้าเหมือง จากเมืองที่เงียบสงบกลับมีผู้คนนับร้อยหลังไหลเข้ามาทำงานในเมือง มีชุมชน ตลาด ร้านค้า สถานือนามัย วัด โรงเรียน กระทั่งบาร์ บ่อน มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ชาวบ้านเริ่มมีไฟฟ้า มีน้ำบาดาลใช้ สวนผึ้งที่เคยเงียบเหงาอยู่ในอ้อมกอดของขุนเขากลับคึกคัก ชาวบ้านได้ติดต่อกับผู้คนภายนอกมากยิ่งขึ้น แต่ต่อมาเมื่อแร่ดีบุกราคาตกเป็นเหตุให้เหมืองแร่และการค้าบริเวณชายแดนปิดกิจการลง ผู้คนจึงพากันอพยพไปอยู่ที่อื่น สวนผึ้งจึงกลับคืนสู่ความเงียบเหงาซบเซาอีกครั้ง ชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งจึงต้องลาร้างจากการยังชีพด้วยการหาแร่ หรือการเป็นลูกจ้างในเมืองแร่ หันมาทำไร่ข้าวโพดเพื่อยังชีพ

“สวนผึ้ง” ที่หลับใหลกลับฟื้นคืนและเป็นที่น่าสนใจของผู้คนอีกครั้งในช่วงที่พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี อันเป็นยุคที่เศรษฐกิจไทยเบ่งบาน ผู้คนหันมาสนใจลงทุนทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์กันมากยิ่งขึ้น เมื่อธรรมชาติอันงดงามในอำเภอสวนผึ้งเป็นที่เลื่องลือในหมู่นักท่องเที่ยว การลงทุนธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เพื่อการท่องเที่ยวก็ขยายตัวมากยิ่งขึ้น ตั้งแต่เขตอำเภอจอมบึงจนถึงอำเภอสวนผึ้งมีบ้านพักแบบรีสอร์ท มีร้านอาหาร ร้านค้า ผุดขึ้นมากมายเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ล้นหลามในช่วงวันหยุด จากกรุงเทพฯ ใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์เพียง ๒-๓ ชั่วโมง ก็สามารถมาพักผ่อนในอ้อมกอดแห่งขุนเขา สูดอากาศบริสุทธิ์ ชมความงดงามของแมกไม้และสายธารที่อำเภอสวนผึ้งได้แล้ว

เมื่อสวนผึ้งกลายเป็นเมืองท่องเที่ยว ชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งก็ปรับวิถีชีวิตตามการเปลี่ยนแปลงนั้นด้วย หลายคนขายที่ขายไร่มาให้ขายทุนทำรีสอร์ท บ้างก็เป็นคนงานก่อสร้างตามรีสอร์ทต่างๆ เป็นคนงานดูแลรีสอร์ทในขณะที่เจ้าของกิจการไม่อยู่โดยเจ้าของกิจการส่วนใหญ่เป็นชาวกรุงเทพฯ จะเดินทางมาที่รีสอร์ทเฉพาะช่วงวันหยุดเท่านั้น บ้างก็เป็นพนักงานทำความสะอาด พนักงานต้อนรับ พนักงานเสิร์ฟอาหาร พนักงานรักษาความปลอดภัย หรือรับจ้างตัดหญ้า ดูแลต้นไม้ บ้างก็เป็นพนักงานชงกาแฟในร้านกาแฟอันทันสมัยและหรูหรา ปกติแล้วหากเราสื่อสารด้วยภาษาไทยแล้วอีกฝ่ายไม่ค่อยเข้าใจจะสร้างความเหนื่อยใจให้แก่เราเป็นอย่างมาก แต่สำหรับที่สวนผึ้งแล้วเรื่องดังกล่าวได้เป็นเสน่ห์หนึ่งที่ผู้มาเยือนไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ด้านวัฒนธรรมประเพณีของชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งก็ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว “ประเพณีกินข้าวห่อ” ที่ชาวกะเหรี่ยงสืบสานเพื่อเรียกขวัญ ในปัจจุบันอำเภอสวนผึ้งได้บรรจุประเพณีดังกล่าวไว้ในรายการการท่องเที่ยว ทุกปีจะมีการจัดงานเพื่อสืบสานประเพณีในวันที่ ๑๒ สิงหาคม เพื่อระลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณที่สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถทรงมีต่อชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ในวันดังกล่าวชาวกะเหรี่ยงชาย-หญิงจากหมู่บ้านต่างๆ จะแต่งกายชุดกะเหรี่ยงมาร่วมกันทำข้าวห่อและร่วมแข่งกันกินข้าวห่ออย่างสนุกสนานที่หน้าว่าการอำเภอ มีการร่ายรำของเด็กหญิงชาวกะเหรี่ยงตัวน้อย ในการประกอบพิธีเรียกขวัญ ผู้อาวุโสที่ชาวกะเหรี่ยงให้ความเคารพนับถือจะใช้ไม้เคาะที่เชิงบันไดบ้านที่สร้างขึ้นชั่วคราวสำหรับงานนี้โดยเฉพาะ เพื่อเรียกขวัญที่ออกท่องเที่ยวไปให้กลับมาคุ้มครองร่างกายของแต่ละคน จากนั้นจะทำพิธีผูกข้อมือรับขวัญและให้พร นักท่องเที่ยวสามารถร่วมพิธีและร่วมกินข้าวห่อกับชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดทั้งสิ้น

ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวที่อำเภอสวนผึ้งจะเฟื่องฟู แต่คุณภาพชีวิตของชาวกะเหรี่ยงที่นั่นกลับไม่ได้ดีตามไปด้วย “พันทิพา หงส์อ่อน” หรือ “คุณอึ้ง” เจ้าของกิจการ “ร้านไส้กรอกเยอรมัน” บนเนินเขาซึ่งเป็นจุดชมวิวที่สวยงามที่สุดแห่งหนึ่งในอำเภอสวนผึ้งเล่าว่า ชาวกะเหรี่ยงที่นี่ไม่มีความมั่นคงในชีวิต อาจเนื่องด้วยมีกะเหรี่ยงจำนวนมากที่ยังไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน ทำให้พวกเขาและลูกของพวกเขาที่แม้จะถือกำเนิดบนผืนแผ่นดินไทยแต่กลับไม่ได้รับการรับรองว่าเป็นคนไทย ทำให้พวกเขาไม่สามารถเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ ของภาครัฐได้ ทั้งในด้านการศึกษา หรือการรับการรักษาพยาบาล และแม้ชาวกะเหรี่ยงที่ทำงานในสถานที่ท่องเที่ยวหลายคนจะได้เรียนรู้วิถีการกินอยู่แบบคนเมือง แต่พวกเขากลับคุ้นชินกับการใช้ชีวิตแบบเดิมมากกว่า คุณอึ้งเล่าว่า คนงานชาวกะเหรี่ยงที่นี่ชอบดื่มน้ำจากภูเขาอันเป็นสาเหตุให้พวกเขาเป็นโรคนีวกันเป็นจำนวนมาก แม้คุณอึ้งจะขอร้องให้คนงานทุกคนดื่มน้ำประปา แต่เมื่อพวกเขากลับไปบ้านก็กลับไปดื่มน้ำจากภูเขาอีกโดยให้เหตุผลว่าน้ำจากภูเขาอร่อยกว่า คุณอึ้งจึงให้พนักงานทุกคนมานั่งรวมกันแล้วนำถังที่รองน้ำจากภูเขาแล้วแกว่งสารส้มในน้ำให้ทุกคนดู เพียงครู่หนึ่งทุกคนต่างก็ตกใจเมื่อเห็นตะกอนขุ่นข้นสีเหลืองนอนอยู่กันถึงจำนวนมาก แต่ไม่นานเมื่อความตกใจจางหายไป คนงานชาวกะเหรี่ยงก็พากันกลับไปดื่มน้ำจากภูเขาอีก ทุกเดือนคุณอึ้งจะแจกยาสีฟัน สบู่ให้แก่คนงานเพราะสังเกตพบว่าคนงานไม่ค่อยแปรงฟัน อาบน้ำ อาจเนื่องมาจากที่หมู่บ้านของคนงานขาดแหล่งน้ำ พวกเขาจึงต้องการให้คุณอึ้งช่วยหาท่อส่งน้ำจากแหล่งน้ำไปยังหมู่บ้าน นอกจากด้านสุขอนามัยแล้ว ด้านคุณภาพการศึกษาก็เป็นสิ่งที่คุณอึ้งวิตกไม่น้อยเช่นกัน เมื่อพบว่าบุตรหลานคนงานชาวกะเหรี่ยงแม้จะเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ แล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถอ่านหรือเขียนภาษาไทยได้ คุณอึ้งจึงคิดที่จะอุทิศตนสอนภาษาไทยให้เด็กชาวกะเหรี่ยงในช่วงบั้นปลายของชีวิต ส่วนคุณลักษณะของชาวกะเหรี่ยงในการทำงานนั้น คุณอึ้งบอกว่าชาวกะเหรี่ยงโดดเด่นในด้านความซื่อสัตย์ ซื่อตรงต่อคำสั่ง แต่อาจจะด้อยในเรื่องความสะอาด ความมีระเบียบวินัยและเรื่องเวลา

อาหม่า ปากะญอ วัย ๔๘ ปี เป็นหนึ่งในผู้ที่มารับจ้างตัดหญ้าให้ร้านไส้กรอกเยอรมันของคุณอึ้ง ภรรยาของอาหม่า คือ นางพอแอะ วัย ๔๒ ปี ทำอาชีพรับจ้างดูแลบ้านพักของชาวกรุงเทพฯ ที่มาปลูกสร้างไว้ไม่ไกลจากร้าน ทั้งสองมีบุตร ๑ คน คือ เด็กชายตาดำ วัย ๑๒ ปี ครอบครัวนี้ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน ทำให้เด็กชายตาดำซึ่งป่วยเป็นโรคเลือดจางธาลัสซีเมียต้องเปลี่ยนถ่ายเลือดทุกเดือนได้รับความยากลำบากยิ่ง ตั้งแต่เด็กชายตาดำถือกำเนิด นางพอแอะต้องอุ้มลูกน้อยลี้ภัยเข้าเมือง พาลูกไปถ่ายเลือดที่โรงพยาบาลโดยลำพังเพราะนายอาหม่าผู้เป็นสามีป่วยด้วยโรคกระดูกพรุนไม่สามารถเดินทางไปด้วยได้ หากถูกเจ้าหน้าที่จับได้ก็อาจถูกส่งตัวไปที่ศูนย์อพยพหรืออาจถูกควบคุมตัวไว้ ณ ที่ใดที่หนึ่ง ในการรับการรักษาแต่ละครั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นค่ารักษาไม่ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ บาท บ่อยครั้งมีเงินไม่พอจ่าย นางพอแอะจะถูกเรียกให้มานั่งลงกับพื้นเพื่อให้เจ้าหน้าที่ต่อว่า ตาดำรู้สึกสงสารแม่เป็นอย่างมากถึงกับออกปากกับพ่อและแม่ในเย็นวันหนึ่งว่า “แม่ไม่ต้องพาผมไปรักษาที่โรงพยาบาลอีกแล้ว ขอให้พ่อ กับแม่เก็บเงินไว้ ผมอยากให้พ่อกับแม่ได้ซื้ออะไรที่อยากกิน ซื้อของใช้ที่อยากจะใช้บ้าง ไม่ต้องนำเงินมารักษาผมอีกแล้ว.....”

บรรดาญาติๆ ของนางพอแอะและนายอาหม่าต่างก็เห็นด้วยกับคำขอร้องของตาดำ พวกเขาเห็นว่าถึงอย่างไร ก็ไม่สามารถดูแลตาดำไปตลอดชีวิตได้ จึงควรให้เขาได้จากไปเสียตั้งแต่ตอนนี้

“สวนผึ้ง” ดินแดนอันงดงามด้วยขุนเขา แมกไม้ สายธาร เปี่ยมไปด้วยสรรพเสียงแห่งความสุขของนักท่องเที่ยว หากแต่เบื้องหลังยังคงมีเสียงคร่ำครวญของชาวกะเหรี่ยงผู้ยากไร้รำระงม ลอยมาตามสายลม ณ แดนสวรรค์แห่งนี้

กะยา กะยัน กะยอ กะเหรี่ยงเผือกการข่อยเขียว

นอกจากปากะญอ (สะกอ) และโผล่ง (โป) ซึ่งเป็นกะเหรี่ยงกลุ่มใหญ่ในประเทศไทยแล้ว ในประเทศไทยยังมีกะเหรี่ยงกลุ่มเล็กๆ อีกหลายกลุ่ม อาทิ กะยา (บเว แบร หรือกะเหรี่ยงแดง) กะยัน (กะเหรี่ยงคอยาว) และกะยอ (กะเหรี่ยงหูลใหญ่) ปัจจุบันกะเหรี่ยงทั้งสามกลุ่มนี้มีบทบาทสำคัญต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ภายใต้รอยยิ้มที่พวกเขามีให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย มีเรื่องราวมากมายเกี่ยวกับพวกเขาที่น้อยคนนักจะล่วงรู้

ทั้งกะยา กะยัน และกะยอ ต่างมีถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่ที่รัฐกะเรนนี่ ซึ่งเป็นรัฐเล็กๆ มีแต่เทือกเขาตลับซัซซันตั้งอยู่ก่อนมาทางตอนใต้ของสหภาพพม่าก่อนถึงรัฐกะเหรี่ยง ทางฝั่งตะวันออกของรัฐกะเรนนี่ก็คือ จังหวัดแม่ฮ่องสอนของประเทศไทย ด้วยเหตุที่ว่าประชากรส่วนใหญ่ในรัฐกะเรนนี่ คือ กะยา หรือคะยาร์ เป็นเหตุให้รัฐดังกล่าวมีอีกชื่อหนึ่ง คือ รัฐคะยาร์

รัฐกะเรนนี่เป็นอิสระมาโดยตลอดแม้ในช่วงที่อังกฤษปกครองพม่า รัฐกะเรนนี่ได้ทำข้อตกลงพิเศษกับรัฐบาลอังกฤษและรัฐบาลพม่าในปี พ.ศ. ๒๔๑๘ ให้ยอมรับความเป็นรัฐอิสระของรัฐกะเรนนี่ โดยทางรัฐจะยอมเปิดเส้นทางคมนาคมและเส้นทางการค้าไปยังประเทศจีนเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน การที่รัฐกะเรนนี่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ มีแร่ธาตุต่างๆ จำนวนมาก ทั้งทองคำ ทองคำขาว พลอย เหล็ก ดีบุก วุลแฟรม ฯลฯ รวมทั้งก๊าซธรรมชาติ มีไม้สักดำซึ่งเป็นไม้หายาก เป็นเหตุให้รัฐบาลทหารพม่าปรารถนาที่จะครอบครองดินแดนแห่งนี้ ในปี พ.ศ. ๒๔๙๑ รัฐบาลทหารพม่าจึงได้ส่งกองกำลังเข้ายึดครอง ชาวกะยา กะยอ กะยันและชนเผ่าอื่นๆ ทั้งไทใหญ่และปะกู่ได้หนีบป็นขึ้นมาต่อผู้ผู้รุกรานในนามพรรคก้าวหน้าแห่งชาติกะเรนนี่ หรือ KNPP (Karenni National Progressive Party หรือนักกรบกะเหรี่ยงแดง)

การต่อสู้ยืดเยื้อยาวนานจนถึงปัจจุบัน แม้จะมีการเจรจาเพื่อหยุดยิงในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ แต่ก็ยุติการยิงได้เพียง ๓ เดือน ไฟสงครามก็ลุกโชติช่วงอีกครั้งหนึ่ง การดำเนินชีวิตในม่านหมอกแห่งสงครามได้ทำให้ชาวกะยา กะยัน กะยอหลายคนกลายเป็นคนไร้บ้าน หลายคนถูกนำไปกักตัวไว้ในศูนย์อพยพ ไม่ได้รับอนุญาตให้ออกนอกค่าย หรือห้ามติดต่อกับบุคคลภายนอกอย่างเด็ดขาด ชาวกะยาเล่าว่า พวกเขาหลายคนอดตายในศูนย์อพยพ บ้างก็ล้มตายด้วยโรคภัยไข้เจ็บ เรื่องเล่าที่มักกับไฟสงครามที่สร้างความเจ็บปวดและความสะพรึงกลัวให้แก่พวกเขา ได้แก่ เรื่องเด็กวัยสามขวบถูกนำไปใส่ในครกกระเดื่องแล้วตำจนแหลกต่อหน้าชาวบ้าน หรือเด็กหญิงวัย ๑๒ ขวบ ถูกผู้รุกรานทั้งกองร้อยรุมข่มขืนจนเสียชีวิตต่อหน้าแม่ หรือการจับชายชาวบ้านที่เข้าใจว่าเป็นสายลับให้แก่ทหารพรคนก้าวหน้าแห่งชาติกะเรนนี่มาใส่กระสอบแล้วสังหาร เรื่องราวดังกล่าวซึ่งไม่ทราบแน่ชัดว่าเท็จจริงประการใดได้ทำให้ชาวกะยา กะยัน และกะยันจำนวนมากตัดสินใจอพยพหนีเข้าไปอยู่ในป่าเพื่อความอยู่รอด บางส่วนข้ามมายังฝั่งไทยเข้ามาอาศัยที่ศูนย์อพยพบ้านในสอย อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

คนไทยมักเรียก “กะยา” ว่า “กะเหรี่ยงแดง” ตามการแต่งกายของหญิงกะยาที่นิยมโพกศีรษะด้วยผ้าสีแดง สวมเสื้อและซิ่นสีสีแดง เอกลักษณ์หนึ่งของสาวชาวกะยา คือ ที่ขาจะมีเชือกไหมแข็งสีด้ามัดเป็นวงใหญ่ ทั้งนี้เนื่องมาจากความเชื่อที่ว่า หากบริเวณใดที่มีการสู้รบกันระหว่างกะเหรี่ยงแดงกับไทยใหญ่ แผ่นดินนั้นจะแยกออกจากกัน ต่อมาเมื่อกะเหรี่ยงแดงรบกับไทยใหญ่ สาวชาวกะยาจึงนำไหมสีด้ามพันเข้าไว้เพื่อไม่ให้ตกลงไปในรอยแยกนั้น ปัจจุบันชาวกะยาทั้งชายและหญิงแม้แต่คนสูงอายุก็ไม่ค่อยแต่งชุดชนเผ่าซึ่งต่างจากพวกปกาเกอญอ โผล่ง กะยัน กะยอที่ยังสวมชุดประจำเผ่าอยู่ กะยาจะสวมชุดชนเผ่าก็ต่อเมื่อเป็นโอกาสพิเศษจริงๆ เท่านั้น (ทำนองเดียวกับพวกปะโอ) ชาวกะยาในประเทศไทยประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา ทำสวน รับจ้างเหมือนกับคนไทยที่อยู่ทางภาคเหนือ ในด้านการค้า ชาวกะยาบ้านห้วยเสือเผ่านิยมนำของกินมาจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว ส่วนมากเป็นของกินเล่น เช่น ถั่วต้ม มันเผา ข้าวโพดเผา ฯลฯ หรือไม่ก็เป็นพืชผลการเกษตร เช่น พริกแห้ง ถั่วนานาพันธุ์ เมล็ดจาดำ งาขาว สมุนไพรจากพม่า ฯลฯ

ช่วงสงกรานต์ในเดือนเมษายนแต่ละหมู่บ้านมีพิธียกเสาที่และถือเป็นโอกาสอันดีในการพบปะสังสรรค์ระหว่างคนกะยาในหมู่บ้านและจากหมู่บ้านอื่นด้วย คนกะยาที่นับถือพุทธศาสนาจะทำบุญทุกวันพระ ทั้งวันพระเล็ก (๘ คำ) และวันพระใหญ่ (๑๕ คำ) ในเวลาเดียวกันก็ไหว้เจ้าที่และผีบ้านผีเรือนแบบง่ายๆ คือ มีข้าวและขนมใส่กระทงใบตองเล็กๆ แล้วจุดธูปจุดเทียนบูชาตั้งจิตอธิษฐานเท่านั้น เพื่อความเป็นสิริมงคลและความผาสุกของตนเองและครอบครัว ส่วนใหญ่จะทำพิธีตอนเช้ามีดของวันพระ ปัจจุบันพบว่ามีชาวกะยาหลายคนถือสัญชาติไทยและมีบางหมู่บ้านที่ผู้หญิงชาวกะยาเป็นผู้ใหญ่บ้านด้วย

สำหรับเรื่องราวของชาวกะยันที่เข้ามาอาศัยในฝั่งไทย ราวปี พ.ศ. ๒๕๒๘-๒๕๒๙ ได้มีบริษัทนำเที่ยวของไทยติดต่อกับชาวกะเหรี่ยงในเขตเมียนมาร์ชื่อ ตูยิมู เพื่อขอให้ชาวกะยันข้ามมาอาศัยที่บ้านน้ำเพียงดินที่ฝั่งไทย เพื่อดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยี่ยมชม ชาวกะยันเห็นดีด้วยเพราะจะได้นำเงินค่าตอบแทนไปซื้ออาหารไว้รบกับทหารพม่า (สมทรง, ๒๕๓๒: ๒๕) แต่ทว่าชาวกะยันแห่งบ้านน้ำเพียงดินต้อนรับนักท่องเที่ยวได้ไม่นาน ก็ได้ถูกทหารพม่าโจมตีทำให้หมู่บ้านของชาวกะยันในฝั่งไทยได้รับความเสียหาย บริษัทนำเที่ยวเกรงว่านักท่องเที่ยวจะไม่ปลอดภัย ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงได้ย้ายชาวกะยันไปตั้งถิ่นฐานไกลออกไปแล้วตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่ว่าบ้านห้วยปูแกง ในช่วง ๒๐ ปีที่ผ่านมาประชากรชาวกะยันมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น บางส่วนได้อพยพไปตั้งถิ่นฐานที่บ้านห้วยเสือเผ่า ซึ่งเป็นหมู่บ้านของชาวกะยา ต่อมาได้มีการนำชาวกะยัน (กะเหรี่ยงคอยาว) และกะยอ (กะเหรี่ยงหูใหญ่) จากศูนย์อพยพบ้านในสอยมาตั้งหมู่บ้านใกล้ๆ ศูนย์อพยพเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยผู้ดูแลพวกเขาในหมู่บ้านต่างๆ ได้กำหนดว่าพวกเขาจะต้องสวมชุดประจำเผ่า และจะได้รับรายได้เดือนละ ๑,๕๐๐ บาท แต่พวกเขาจะไม่ได้รับสัญชาติไทย

ชาวไทยใหญ่มักจะเรียก “กะยั้น” หรือ “กะเหรี่ยงคอยาว” ว่า “ปาดอง” แต่สำหรับพวกเขาแล้วพึงพอใจที่จะให้เรียกพวกเขาว่า กะยั้น หรือแลเคอ มากกว่า “แลเคอ” เป็นคำที่ชาวกะยาใช้เรียกพวกเขา แปลว่า “ตอนบนของลำธาร” อันหมายถึงถิ่นฐานดั้งเดิมของพวกเขาในรัฐกะเรนนี้ เอกลักษณะอันโดดเด่นของชาวกะยั้น คือ ผู้หญิงจะสวมห่วงทองเหลืองรอบคอ โดยอาจเป็นสัญลักษณ์ของความมั่งคั่ง หรืออาจเนื่องมาจากความเชื่อซึ่งเล่าขานกันมาหลากหลายตำนานด้วยกัน บางตำนานก็เชื่อว่าเป็นเพื่อความปลอดภัย บ้างก็ว่าเพื่อความสวยงาม หรือไม่ก็มาจากตำนานอันเกี่ยวเนื่องกับสงคราม

ตำนานที่เชื่อว่าชาวกะยั้นสวมห่วงทองเหลืองรอบคอเพื่อความปลอดภัยกล่าวว่า เนื่องจากสมัยก่อนชาวกะยั้นเป็นชนเผ่าที่ร่ำรวย ผู้หญิงชาวกะยั้นชอบความฟุ้งเฟ้อ พระเจ้าปิโรจึงส่งเสื้อมาฆ่าผู้หญิง ด้วยความกลัวผู้หญิงจะถูกเสื้อมา บรรพบุรุษชาวกะยั้นจึงได้ทำห่วงพันรอบคอเพื่อป้องกันเสื้อมัดคอดระหว่างเดินทาง เดิมห่วงคอทำด้วยทองคำ แต่เมื่อทองคำหายากขึ้นจึงใช้ทองเหลืองแทน (ไพฑูรย์, ๒๕๓๙: ๖๑-๖๒)

ส่วนตำนานที่เชื่อว่าชาวกะยั้นสวมห่วงทองเหลืองรอบคอเพื่อความสวยงามกล่าวว่า ชาวกะยั้นมีพ่อเป็นมังกร มีแม่เป็นหงส์ เพื่อที่จะมีคอสวยงามระหงอย่างหงส์ ผู้หญิงชาวกะยั้นจึงนำเอาห่วงทองเหลืองมาพันรอบคอ (สมทรง, ๒๕๓๒: ๓๑) ส่วนอีกตำนานหนึ่งกล่าวว่า สมัยก่อนได้มีการประกวดสาวงามในหมู่สาวกะยั้นสี่กลุ่ม ได้แก่ กะยั้นละห่วย กะยั้นละทะ กะยั้นกะง่าง และกะยั้นกะเคาะ ในการประกวดครั้งนั้นกะยั้นละห่วยผู้ซึ่งได้นำทองเหลืองมาพันรอบคอชนะการประกวด ชาวกะยั้นจึงเชื่อว่าการนำทองเหลืองมาพันเป็นห่วงรอบคอทำให้ดูสวยงาม

ส่วนตำนานที่เนื่องมาจากสงครามมีเนื้อหาว่า เมื่อครั้งที่ชาวกะยั้นพ่ายสงครามจากการรบกับพม่าซึ่งรวมกำลังกับชนเผ่าบังการซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชาวบังคลาเทศ เมื่ออพยพมาถึงชัยภูมิที่ปลอดภัยจากการติดตามของข้าศึก พระราชธิดาชาวกะยั้นวัย ๙ ปี ได้นำต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์สี่เหลี่ยมทองชื่อต้นปาดองมาพันพระคอแล้วประกาศว่า ชาวกะยั้นจะต้องกลับมาเป็นใหญ่อีกครั้ง มิเช่นนั้นพระองค์จะไม่นำต้นดังกล่าวออกจากพระคอ ต้นปาดองจึงเป็นสัญลักษณ์ของความพ่ายแพ้ในขณะเดียวกันก็เป็นคำมั่นสัญญาที่จะกลับมาเป็นใหญ่อีกครั้งของชาวกะยั้น (สมทรง, ๒๕๓๒: ๓๑) นับแต่นั้นมาชาวกะยั้นชนเผ่าที่รักษาสัจจะวาจาตั้งยั้งชีวิตจึงได้นำต้นปาดองมาพันคอเด็กผู้หญิงสืบต่อกันมา เพราะยังไม่ชนะสงคราม ไม่สามารถกลับไปปกครองพม่าได้ ต่อมาได้เปลี่ยนจากการใช้ต้นไม้เป็นใช้ห่วงทองเหลืองแทนต้นปาดองสี่เหลี่ยมทอง

นอกจากสวมห่วงทองเหลืองรอบคอแล้ว สาวชาวกะยั้นยังสวมห่วงทองเหลืองรอบขาและสวมกำไลเงินที่แขนด้วย เด็กหญิงชาวกะยั้นจะเริ่มสวมห่วงคอเมื่ออายุประมาณ ๕-๙ ปี โดยนำทองเหลืองน้ำหนักประมาณ ๒.๕ กิโลกรัม มาพันรอบคอเป็น ๙ วง และจะเพิ่มจำนวนวงมากขึ้นในภายหลัง การเปลี่ยนห่วงทองเหลืองที่พันรอบคอจะเพิ่มจำนวนความยาวหรือขนาดทุกๆ ๔ ปี ในช่วงชีวิตของหญิงกะยั้นคนหนึ่งจะเปลี่ยนห่วงทองเหลืองที่คอประมาณ ๙ ครั้ง ครั้งสุดท้ายจะเปลี่ยนเมื่ออายุราว ๔๕ ปี ในช่วงอายุดังกล่าวจะใช้ทองเหลืองน้ำหนักราว ๑๓-๑๕ กิโลกรัม นำมาพันรอบคอได้มากกว่า ๑๒ ห่วง ในการพันห่วงรอบคอจะแบ่งออกเป็น ๒ ตำแหน่ง คือ ส่วนที่พันบริเวณคอ (ประมาณ ๒๐ กว่าห่วง) กับ ส่วนที่พันบริเวณขา (ประมาณ ๕-๖ ห่วง) สองส่วนนี้ใช้เส้นทองเหลืองคนละเส้นกัน ห่วงทองเหลืองทำให้ดูเหมือนว่าคอของสาวชาวกะยั้นยาวขึ้น แต่ผลการศึกษาวิจัยของโรเคกเฮมพบว่า นั่นเป็นภาพลวงตา ห่วงทองเหลืองไม่ได้ทำให้ส่วนคอของสาวชาวกะยั้นยาวขึ้น หากแต่ไปกดทับบริเวณขาให้ลู่ลงประมาณ ๔๕ องศา และดันกระดูกขากรรไกรล่างให้เซดขึ้นจึงทำให้ดูเหมือนว่าคอยาวขึ้น (Roekeghem อ้างใน Donjai 2003: 4) ส่วนชายชาวกะยั้นจะแต่งตัวคล้ายพวกไทใหญ่ คือ นุ่งกางเกงกันถุง สวมใส่เครื่องประดับคือกำไล ไม่สวมห่วงคอ ส่วนสาวชาว “กะยอ” จะไม่สวมห่วงทองเหลืองที่คอ แต่จะมีลักษณะเด่น คือ เจาะรูหูใหญ่แล้วเสียบเครื่องประดับเงินหรือโลหะสีเงินมีลักษณะเป็นวงแหวนขนาดใหญ่เพื่อความสวยงาม

ที่บ้านห้วยเสือเฒ่าและบ้านห้วยปูแกง ผู้หญิงกะยันกับกะยอจะจำหน่ายผ้าทอที่ส่วนใหญ่ทำเอง จำหน่ายแปรงจากพม่าและของที่ระลึกสารพัดชนิด นอกจากรูปลักษณะและการแต่งกายที่แปลกตาแล้ว บางครั้งพวกเขาจะเล่นเครื่องดนตรีประเภทพิณ หรือไม้ก็ก็ตาร์ประกอบการร้องเพลง หากมีคำขอก็จะเดินรำให้นักท่องเที่ยวได้ชมด้วยที่น่าสนใจ คือ การขายภาพวาดและภาพถ่ายของตนเอง รวมทั้งขายแผ่นซีดีเพลงที่ร้องเป็นภาษากะยัน กล่าวได้ว่าพวกกะยันและกะยอหาเลี้ยงชีพด้วยการบริการนักท่องเที่ยวอย่างครบวงจรจากทุกรูปแบบ แม้แต่การขายน้ำและให้บริการห้องสุขา โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของผู้นำหรือนายทุนซึ่งเป็นชาวไทยใหญ่ ชีวิตของชาวกะยันและกะยอในฝั่งไทยต่างจากเมื่อครั้งใช้ชีวิตอยู่ที่ฝั่งพม่าเป็นอย่างมาก จากเดิมยังชีพด้วยการทำนา รุ่งเช้าขายชาวกะยันจะนำโคหรือกระบือ ไปไถนาเพื่อเตรียมพื้นที่นา ส่วนสาว ๆ จะช่วยดำนา และแม้ว่าสาวชาวกะยันจะสวมห่วงทองเหลืองที่ขาและที่คอหนักมากกว่า ๕ กิโลกรัม แต่ก็สามารถที่จะตักน้ำ ดำข้าว ดำนาได้ แต่ที่ประเทศไทยพวกเขาไม่มีที่ทำกินจึงไม่สามารถทำนาได้

การนำกะยันและกะยอมาเป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้สร้างความไม่พอใจให้แก่กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน (เอ็นจีโอ) เป็นอย่างมาก พวกเขาไม่เห็นด้วยที่คนไทยกักขังกะยันและกะยอไว้ในหมู่บ้านให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมราวกับเป็นสวนสัตว์ รวมทั้งเรียกร้องให้ประเทศไทยคืนกะยันและกะยอให้แก่พม่า

ในการประชุมคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่นไทย-เมียนมาร์ เมียนมาร์-ไทย เมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้มีการหารือเรื่องกะยันในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ฝ่ายพม่าเห็นว่า การนำกะยันมาโชว์ตัวแล้วเรียกเก็บเงินจากนักท่องเที่ยวที่ประเทศไทย มีพรรคก้าวหน้าแห่งชาติกะเหรณี (KNPP) ซึ่งเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลพม่าอยู่เบื้องหลัง อีกทั้งเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมด้วยแสดงถึงการไม่ให้เกียรติชนกลุ่มน้อยของพม่า พม่าจึงขอให้ฝ่ายไทยส่งชนกลุ่มน้อยชาวกะยันกลับประเทศพม่า ส่วนตัวแทนฝั่งไทยได้กล่าวตอบไปว่า ได้สอบถามทางกะยันแล้วพวกเขาบอกว่ายังไม่สามารถกลับได้ในตอนนี้ เพราะเด็กบางคนยังเรียนหนังสืออยู่ ส่วนเรื่องการเก็บเงินค่าชมการแสดงนั้น ชาวกะยันดำเนินการของเขาเอง ฝ่ายไทยไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับ ปัจจุบันทางจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ดูแลพวกเขาจนอยู่ดีกินดีในระดับหนึ่งแล้ว และยืนยันว่าไม่ได้กระทำการใดๆ ที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนชนกลุ่มน้อยของทางพม่า

ทุกวันนี้ชาวกะยันและชาวกะยอก็คงอาศัยอยู่ทางฝั่งไทย แม่เฒ่ามะโนชาวกะยันแห่งบ้านห้วยเสือเฒ่าเฝ้าฝันอยากไปเที่ยวเชียงใหม่ อยากไปกรุงเทพฯ และหวังว่าชีวิตนี้จะได้สัมผัสทะเลสักครั้ง แต่การที่พวกเขายังไม่มีสัญชาติไทยทำให้แม่เฒ่าและชาวกะยันในประเทศไทยไม่สามารถท่องเที่ยวโดยอิสระได้ ทุกความใฝ่ฝันจึงเป็นเพียงแค่ความฝัน ยกเว้นการจะกลับไปใช้ชีวิตที่ถิ่นฐานเดิม “นั่นไม่ใช่ความฝัน แต่คือความจริงที่เขายังไม่พร้อมที่จะกลับไปเผชิญ....”

ปะโอ กะเหรี่ยงเมือบกรูบ

ไม่เพียงแต่กะเหรี่ยงที่ตั้งถิ่นฐานในฝั่งไทยมาช้านานเท่านั้นที่วิถีชีวิตดั้งเดิมของพวกเขาต้องเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสสังคมไทยสมัยใหม่ กะเหรี่ยงที่เพิ่งอพยพจากฝั่งพม่าเข้ามาในประเทศไทยในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา เช่น “ปะโอ” ก็ถูกกระแสสังคมไทยสมัยใหม่ถาโถมจนแทบตั้งตัวไม่ติดเช่นกัน หลายคนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและใช้ชีวิตสุขสบายไม่ต่างจากคนไทย แต่ก็มีชาวปะโอจำนวนไม่น้อยที่ไม่ได้โชคดีในเมืองฟ้าอมรแห่งนี้

แม้ว่านักภาษาศาสตร์และนักประวัติศาสตร์จัดปะโอเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มหนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง แต่ชาวไทยใหญ่เรียกปะโอว่า “ตองลู” หรือ “ตองลู้” นักวิชาการบางท่านเรียกปะโอว่า “กะเหรี่ยงดำ” เนื่องจากชาวปะโอ

นิยมแต่งกายด้วยชุดสีดำ แต่สำหรับชาวปะโอแล้วเขากลับเห็นว่า “พวกเขาไม่ใช่กะเหรี่ยง” “ปะโอ ก็คือ ปะโอ” เพียงแต่ปะโอและกะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความใกล้ชิดกันมากเท่านั้น กะเหรี่ยงที่ปะโอเห็นว่าใกล้ชิดกับกลุ่มของตน ก็คือ “โพล่ง” (กะเหรี่ยงโป) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากภาษาของปะโอและภาษาของโพล่งมีคำศัพท์จำนวนหนึ่งที่คล้ายคลึงกันมาก และอาจเนื่องมาจากตำนานที่ว่า “วิชา” เทพบุตรผู้มาจากสรวงสวรรค์ ผู้มีร่างเป็นมนุษย์ สามารถบินได้ ได้เสพสมกับนาง “นะกา” (พญานาค) จากนั้นนางนะกาก็ได้ตั้งครรภ์และคลอดบุตรออกมาเป็นไข่ ๒ ฟอง ฟองหนึ่ง คือ “โพล่ง” ส่วนอีกฟองก็คือ “ปะโอ” อันเป็นที่มาของการที่ชาวปะโอได้ใช้รูปพญานาคเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ของตน และผู้หญิงชาวปะโอนิยมนำผ้ามาโพกศีรษะเพื่อให้เหมือนพญานาค แม้ว่าปะโอจะเชื่อว่าเขากับโพล่งเป็นพี่น้องกันจากตำนานดังกล่าว แต่ทว่าเมื่อได้พบปะกันที่ฝั่งพม่าพวกเขาจะสามารถสื่อความเข้าใจกันได้ก็ต่อเมื่อใช้ภาษาพม่าเป็นสื่อกลางเท่านั้น

ชาวปะโอเชื่อว่า เดิมปะโอมีอาณาจักรที่มั่นคงอยู่ที่เมืองสะถุ่น หรือสะเทิม ซึ่งอาณาจักรดังกล่าวพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองเป็นอันมาก ต่อมาพม่าได้ยกทัพมาตีเมืองสะถุ่นแตก ส่วนหนึ่งถูกกวาดต้อนให้ไปสร้างเจดีย์ที่เมืองพะโค (BAGO) หรือหงสาวดี ในขณะที่ส่วนหนึ่งได้หนีกระจัดกระจายไปตั้งถิ่นฐานในรัฐฉาน (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, ๒๕๐๖) ที่ฝั่งพม่ามีปะโอราวห้าล้านคน ส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่รัฐฉาน รัฐมอญ รัฐกะเหรี่ยง ส่วนปะโอในประเทศไทยมีทั้งกลุ่มที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยมาช้านาน เช่น ปะโอที่วัดหนองคำ จังหวัดเชียงใหม่ หรือในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปะโอกลุ่มนี้มีบัตรประจำตัวประชาชนไทย (อดีต เกิดมงคล, ๒๕๕๔) กับอีกกลุ่มคือ กลุ่มที่เพิ่งอพยพเข้ามาอยู่ใหม่ ถือบัตรอนุญาตแรงงานต่างด้าว ส่วนใหญ่มุ่งหน้าเข้ามาขายแรงงานที่ “กรุงเทพมหานคร” ปัจจุบันในกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีชาวปะโอเข้ามาอาศัยอยู่ราวห้าหมื่นคน

คุณวิน บุญคำ ชาวปะโอวัย ๓๖ ปี ประธานโครงการการศึกษาชนเผ่าปะโอ ปัจจุบันปฏิบัติงานในฝ่ายทรัพยากรบุคคลแรงงานสัมพันธ์ ที่โรงงานเย็บผ้าแห่งหนึ่งในอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ได้เล่าถึงเส้นทางการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวปะโอในกรุงเทพฯ ว่า แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ “กลุ่มปะโอที่ต่ำ” กับ “กลุ่มปะโอที่สูง”

“กลุ่มปะโอที่ต่ำ” คือ กลุ่มปะโอที่อพยพมาจากรัฐหรือเมืองต่างๆ ที่เป็นพื้นที่ราบในพม่า ได้แก่ รัฐกะเหรี่ยง รัฐมอญ เมืองย่างกุ้ง หรือเมืองมัตตะละเย่ย์ ปะโอกลุ่มนี้มักเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณย่านถนนพระราม ๒ เนื่องจากบริเวณดังกล่าวมีโรงงานจำนวนมาก ได้แก่ บริเวณหลังเซ็นทรัลพระราม ๒ ย่านบางกระบือ ย่านท่าข้าม ส่วนใหญ่เข้าทำงานในโรงงานเย็บผ้า โรงงานทำรองเท้า โดยมี “นางเกติหน่วย” และ “นายเกาบั้น” เป็นหัวหน้ากลุ่มคอยให้คำปรึกษาช่วยเหลือชาวปะโอที่เพิ่งเข้ามาอยู่ใหม่ อีกกลุ่มหนึ่ง คือ “ปะโอที่สูง” คือ กลุ่มที่มาจากรัฐที่เป็นพื้นที่สูงในพม่า ได้แก่ รัฐฉาน รัฐคะฉิ่น กลุ่มนี้มักเข้ามาตั้งถิ่นฐานย่านบึงกุ่ม ย่านบางกะปิ บ้านเช่าบริเวณด้านหน้ามหาวิทยาลัยรามคำแหง เนื่องจากบ้านเช่าราคาถูกและอยู่ใกล้ตลาดขนาดใหญ่ คือ “ตลาดบางกะปิ” ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างก่อสร้าง ทาสี ส่วนผู้หญิงมักจะประกอบอาชีพทำงานบ้าน ศูนย์กลางของปะโอกลุ่มที่สูงอยู่ที่ชุมชนปะโอในซอยนวมินทร์ ๘๐ เนื่องจากมีศูนย์วัฒนธรรมแรงงานสำหรับชาวปะโอ ทุกวันอาทิตย์คุณวินจะมาสอนภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และคอมพิวเตอร์ให้แก่เด็กๆ ที่ศูนย์แห่งนี้

เส้นทางจากหมู่บ้านที่ฝั่งพม่าสู่กรุงเทพฯ เมืองฟ้าอมรสำหรับชาวปะโอไม่ได้สดใสอย่างที่พวกเขาคาดหวังไว้ คุณวินเล่าว่าเมื่อพวกเขาเข้ามาฝั่งไทยจะมีนายหน้าชาวไทยขับรถมารับเพื่อมุ่งหน้าสู่กรุงเทพฯ หากสาวชาวปะโอคนใดหน้าตาสะสวย รูปร่างดี ก็จะเป็นที่หมายตาของนายหน้า หากกระหว่างเดินทางมีการขับรถแวะเข้าที่เปลี่ยวข้างทาง ก็เป็นที่ทราบดีว่าหญิงปะโอผู้นั้นจะต้องถูกพาลงจากรถไป...ก่อนจะพาตัวกลับมาที่รถด้วยจิตใจอันบอบช้ำ หญิงชาวปะโอที่หน้าตาดีส่วนใหญ่เมื่อเดินทางถึงประเทศไทย บรรดาเพื่อนๆ ที่เดินทางมาพร้อมกันมักจะไม่สามารถ

ติดตามหรือติดต่อได้ คุณวินเล่าถึงสาวชาวปะโอที่หน้าตาสวยงามหมดจดคนหนึ่งเดินทางมารุ่นเดียวกับเขา ชื่อว่า “ลีนหม่า” เป็นผู้หญิงที่สวยงามประดุจดารูปรางดีมาก หลังจากมาถึงกรุงเทพฯ เมื่อนายหน้าได้นำแต่ละคนไปส่งตาม ที่ต่างๆ รวมทั้งลีนหม่า จากนั้นก็ไม่มีใครได้พบลีนหม่าอีก จนกระทั่งเวลาผ่านไปราว ๖-๗ ปี เขาได้พบลีนหม่า อีกครั้งที่ย่านบางพลี แต่ลีนหม่าที่เขาพบดูเลือนลอย ผมหงอกดำขลับยาวสลวยถูกร้อนโกน เธอถูกบังคับให้ทำ อาชีพที่หญิงส่วนใหญ่ไม่พึงประสงค์ คุณวินต้องพาลีนหม่าผู้บอบช้ำทั้งทางร่างกายและจิตใจกลับบ้านยังฝั่งพม่า ไม่เพียงแต่ผู้หญิงที่หน้าตาดีเท่านั้นที่มีจะหายไปอย่างไร้ร่องรอย “มอง” หลานชายของคุณวิน หนุ่มหล่อประจำ หมู่บ้านวัย ๑๗ ปี ในวันที่เดินทางเข้ากรุงเทพฯ บัดนี้เวลาผ่านไป ๘ ปี แล้ว คุณวินยังไม่ทราบชะตากรรมว่าหลานชาย ซึ่งมีทั้งหมายเลขโทรศัพท์และที่อยู่ของเขาว่าไปอยู่ที่ใด ทุกครั้งที่นายหน้าพาชาวปะโอขึ้นรถไฟ พวกเขาต่างไม่อาจ ล่วงรู้ได้ว่าจุดมุ่งหมายปลายทางคือที่ใด สิ่งที่ได้ทำคือได้แต่ภาวนาว่า “ขอให้พวกเขาปลอดภัยและได้พบเจอแต่สิ่งที่ดีๆ” เท่านั้น

แม้จะรอดพ้นภัยคุกคามจากนายหน้า แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าพวกเขาจะโชคดีเสมอไป หญิงชาวปะโอที่ ประกอบอาชีพทำงานบ้านหลายคนอาจประสบเคราะห์กรรมจากนายจ้างชายหรือไม่กี่ลูกชายนายจ้าง คุณวินบอกว่า หญิงชาวปะโอที่ทำงานบ้าน ๑๐๐ คน จะมีเพียงประมาณ ๑๐ คนเท่านั้นที่รอดพ้น ขณะนี้ได้มีหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ เครือข่ายปฏิบัติการเพื่อแรงงานข้ามชาติ เครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติ โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงาน ข้ามชาติและศูนย์วัฒนธรรมแรงงานบางกะปิเข้ามาให้ความช่วยเหลือในเรื่องคดีความแก่ชาวปะโอ รวมถึงปัญหา การถูกนายจ้างโกงค่าแรง ให้ค่าแรงต่ำ หรือให้ทำงานยาวนานเกินกว่าที่กฎหมายแรงงานกำหนด รวมถึงการถูกนายจ้าง ทำร้ายร่างกาย แต่ทั้งนี้กลุ่มต่างๆ ดังกล่าวจะสามารถช่วยเหลือในทางคดีได้ก็ต่อเมื่อชาวปะโอเหล่านั้นได้ขึ้นทะเบียน แรงงานต่างด้าวอย่างถูกต้องเท่านั้น

ในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ชาวปะโอมักไปพบปะสังสรรค์ งามไถ่สารทุกข์สุกดิบของเพื่อนชาวปะโอด้วยกัน ที่ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ ห้างเซ็นทรัลพระราม ๒ เป็นที่พบปะของกลุ่มปะโอที่ต่ำ ส่วนที่เดอะมอลล์ บางกะปิ เป็นที่พบปะของกลุ่มปะโอที่สูง ที่ห้างสรรพสินค้าพวกเขาแต่งกายด้วยเสื้อผ้าทันสมัย ใช้เครื่องมือสื่อสาร แต่บ่อยครั้ง พวกเขาจะถูกคนแปลกหน้าตรวจค้นขอคู่มือใบอนุญาตแรงงานต่างด้าว ถึงแม้ว่าพวกเขาจะมีบัตรอย่างถูกต้องแต่ก็อาจ ถูกยึดเงินสดทั้งหมดที่มีในกระเป๋า และแม้พวกเขาจะแน่ใจว่าผู้ตรวจค้นไม่ใช่เจ้าหน้าที่รัฐแต่ก็ไม่สามารถทำอะไรได้ การที่ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้ ทำให้พวกเขากลายเป็นกลุ่มเปราะบางของกรมมิชชันนารีเหล่านี้ ด้วยเหตุนี้ คุณวินจึงอุทิศตนสอนภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ให้แก่ชาวปะโอด้วยกัน ด้วยหวังว่าจะช่วยให้ชาวปะโอด้วยกันรอดพ้น จากการถูกคุกคาม และสามารถแจ้งความดำเนินคดีกับมิชชันนารีเหล่านั้นได้

ส่วนสาเหตุที่ชาวปะโอจำนวนมากยังคงหลังไหลเข้ามาทำงานในมหานครแห่งนี้ ทั้งๆ ที่มีตัวอย่างชาวปะโอ ที่บอบช้ำเดินทางกลับบ้านไปจำนวนไม่น้อย คุณวินบอกเหตุผลแก่เราเพียงสั้นๆ ว่า “ที่กรุงเทพฯ หาเงิน ๑ วัน ได้กิน ๒ วัน ส่วนฝั่งโน้น (พม่า) หา ๒ วัน ได้กิน ๑ วัน” ทรายใบที่ชาวปะโอฝั่งพม่ายังคงยากแค้น การหลังไหล สู่กรุงเทพฯ มหานครของชาวปะโอก็คงไม่มีวันจบสิ้น

แม้ในทุกๆ วัน ชาวปะโอในเมืองกรุงจะใช้ชีวิตไม่ต่างจากคนกรุงชั้นกรรมาชีพทั่วไป แต่ในวันที่ ๑๙ มีนาคม ของทุกปีซึ่งเป็นวันคล้ายวันสิ้นพระชนม์ของกษัตริย์พระองค์แรกของชาวปะโอ พระนามว่า “สุริยะ จันตา” พวกเขา จะแต่งกายชุดปะโอ ร่วมร้องเพลงประจำเผ่า แสดงศิลปะการรำร่ายรำและการใช้ดาบเพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์เมื่อครั้งที่ ชาวปะโอหนีบดาบขึ้นมาต่อสู้กับอังกฤษในยุคล่าอาณานิคมและต่อสู้กับญี่ปุ่นในสงครามมหาเอเชียบูรพาอย่างทรนง ในงาน “ศิลปวัฒนธรรมชนเผ่าปะโอ” ซึ่งจัดติดต่อกันเป็นครั้งที่ ๗ ณ วัดท่าข้าม ย่านพระราม ๒ ทั้งนี้เพื่อสร้าง

ความสมัครสมานสามัคคีระหว่างชาวปะโอด้วยกันที่เข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล รวมทั้งเพื่อรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของชนเผ่าไม่ให้ถูกวัฒนธรรมอื่นกลืนหาย “เหมือนอย่างที่ว่าวัฒนธรรมของชนชาติอื่นๆ กำลังประสบอยู่ในขณะนี้...”

การติดตามวิถีชีวิตของกะเหรี่ยงทั้ง ๖ กลุ่ม คงมีอุปสรรคได้ว่ากระแสนิยมที่เป็นกระแสหลักกำหนดวิถีชีวิตของคนโดยทั่วไปเข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงมากบ้าง-น้อยบ้าง การรับกระแสวัฒนธรรมสมัยใหม่ก็เพื่อให้กะเหรี่ยงสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันที่จำเป็นต้องติดต่อกับบุคคลภายนอกได้ดียิ่งขึ้น

เมื่อกะเหรี่ยงออกจากป่า มาใช้ชีวิตที่ได้สัมผัสวิถีคนเมืองมากยิ่งขึ้น การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวก็ตามมา ทั้งนี้ศาสนาไม่ว่าจะนับถือฤๅษีหรือพุทธ ก็มีผลอย่างยิ่งในการดำรงอัตลักษณ์วิถีพอเพียงของชาวกะเหรี่ยงไว้ เนื่องจากคำสอนของฤๅษีและศาสนาพุทธเน้นพัฒนาทางด้านจิตใจมากกว่าความเจริญทางด้านวัตถุ ส่วนการนับถือคริสต์ได้เปลี่ยนแปลงวิถีของชาวกะเหรี่ยงให้ดำเนินไปอย่างใกล้เคียงกับแนวทางการดำเนินชีวิตของคนในสังคมสมัยใหม่มากยิ่งขึ้น แต่หากไม่ใช่ปัจจัยทางด้านศาสนา การเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว หรือการผันตัวเองมาเป็นแรงงานในสังคมเมืองก็เป็นแนวทางหนึ่งที่กะเหรี่ยงเชื่อว่าจะทำให้พวกเขาดำรงชีวิตอยู่ในสังคมสมัยใหม่ได้ ซึ่งนั่นอาจจะไม่ใช่ความจริง

แนวทางพัฒนากะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยอย่างยั่งยืนควรเป็นอย่างไร?...คงจะต้องถามคำถามอีกหนึ่งคำถามที่สัมพันธ์กับคำถามแรกว่า “ผู้ที่จะเข้ามาแก้ปัญหา หรือผู้ถามคำถามได้รู้จักและเข้าใจชาวกะเหรี่ยงอย่างแท้จริงแล้วหรือยัง...”

แนวทางการพัฒนาเกษตรที่ยั่งยืน

“การพัฒนาที่ยั่งยืน” แนวทางการพัฒนาซึ่งมุ่งสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกำลังเป็นแนวทางการพัฒนาที่ทั่วโลกต่างประจักษ์ถึงความสำคัญและเรียกร้องให้นำมาใช้แทนที่การพัฒนาแบบเดิมที่มุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อสร้างความเจริญด้านอุตสาหกรรม เหตุที่การพัฒนาในช่วงที่ผ่านมาถึงความเจริญด้านอุตสาหกรรมนั้น เนื่องจากตลอดระยะเวลาที่ผ่านมามีการนำสภาพเศรษฐกิจที่ผูกโยงกับความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมมาเป็นเครื่องชี้วัดว่าประเทศนั้นๆ “พัฒนาแล้ว” “ด้อยพัฒนา” หรือ “กำลังพัฒนา” ทุกประเทศจึงเร่งพัฒนาตามแนวทางดังกล่าว ส่วนประเทศที่สภาพเศรษฐกิจต้องพึ่งพาการส่งออกพืชพันธุ์ธัญญาหารและเพาะปลูกโดยใช้ภูมิปัญญาที่สืบสานกันมาแต่โบราณได้ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศ “กำลังพัฒนา” หรือ “ด้อยพัฒนา” แต่ทว่าในปัจจุบันองค์การระดับโลกและกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วต่างเห็นตรงกันว่า การพัฒนาที่ผ่านมามีจะสร้างความเจริญทางด้านถาวรวัตถุ และสร้างความรุ่งเรืองทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่มนุษย์กลับใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเพื่อประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมอย่างกว้างขวางจนก่อให้เกิดผลร้ายต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาตามแนวทางที่ผ่านมาทำให้ป่าไม้ทั่วโลกถูกทำลายไม่ต่ำกว่าปีละ ๑๐๕ ล้านไร่ สัตว์และพืชสูญพันธุ์ไปกว่า ๕,๐๐๐ ชนิด (พระธรรมปิฎก, ๒๕๔๑: ๓๓) หลังจากป่าถูกทำลายจำนวนมาก ประเทศต่างๆ ต่างก็ประสบอุทกภัยบ่อยขึ้น อุทกภัยก็ได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นในหลายพื้นที่ ในบางปีพื้นที่ที่เคยประสบอุทกภัยกลับเกิดปัญหาภัยแล้งแหล่งน้ำเหือดแห้ง แนวทางการพัฒนาที่ผ่านมามีจึงเป็นการพัฒนาที่ไม่สมดุลและไม่ยั่งยืน

ด้วยเหตุนี้ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” แนวทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญทางเศรษฐกิจอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมจึงเป็นแนวทางที่คนทั่วโลกต่างเห็นตรงกันว่าเป็นทางออกเดียวที่จะรักษาโลกแห่งนี้ให้ดำรงอยู่ได้ นั่นหมายถึงการรักษามวลมนุษยชาติให้ดำรงอยู่ด้วย

ความเขินอายของการพัฒนาในประเทศไทย

แต่เดิมประเทศไทยไม่มีคำว่า “พัฒนา” มีใช้แต่คำว่า “ทำนุบำรุง” เช่น “ทำนุบำรุงบ้านเมือง ให้ราษฎรอยู่เย็นเป็นสุข” ซึ่งเป็นการพัฒนาในลักษณะที่ไม่ได้กำหนดแผนเพื่อดำเนินการล่วงหน้า ต่อมาได้ปรากฏใช้คำว่า “พัฒนา” เป็นคำสำคัญในราชการไทย เมื่อครั้งที่กระทรวงมหาดไทยได้เสนอ “โครงการพัฒนาท้องถิ่น” เป็นโครงการของชาติ โดยรัฐบาลได้มีมติเห็นชอบตามข้อเสนอดังกล่าวในวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๙ (พระธรรมปิฎก, ๒๕๔๑: ๒๐)

๕ ปีต่อมา องค์การสหประชาชาติได้เร่งรัดให้ทั่วโลกมีการพัฒนามากขึ้นโดยได้ประกาศให้ปี พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๑๓ เป็นทศวรรษแห่งการพัฒนา (development decade) ประเทศไทยจึงได้เร่งพัฒนาอย่างแข็งขัน หลังจากมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ ๑ ภาครัฐได้ระดมสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน สร้างถนนหนทางครั้งใหญ่ ตลอดจนเกิดกิจการด้านอุตสาหกรรมหลายแห่ง การพัฒนาตามความเข้าใจของคนไทยในยุคนั้นสมัยนั้น คือ การสรรค์สร้างความเจริญทางวัตถุ เช่น ตึก อาคารทันสมัย หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ส่วน “ป่า” กลับถูกมองว่าเป็นเครื่องหมายของความไม่เจริญ อาจเนื่องด้วย “ป่า” มักปรากฏร่วมกับคำว่า “เถื่อน” ซึ่งมีความหมายในเชิงลบ

หมายถึง ไม่พัฒนา (พระธรรมปิฎก, ๒๕๔๖: ๒๗) ด้วยเหตุนี้ วิธีง่ายๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาสำหรับคนในยุคนั้น คือ ตัดต้นไม้ ถางป่าเพื่อสร้างถนน ปลุกสร้างอาคารทันสมัย นอกจากต้นไม้แล้ว วิถีแห่งความพอเพียงที่คนไทยยึดถือมาแต่เดิมก็กลับถูกมองว่าไม่เอื้อต่อการพัฒนาด้วยเช่นกัน ดังปรากฏในสาส์นที่นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น (จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์) ที่ได้ส่งถึงที่ประชุมสัมมนาพระคณาธิการทั่วราชอาณาจักร เมื่อวันที่ ๑๘ เม.ย. ๒๕๐๕ เพื่อขอความร่วมมือให้พระสงฆ์ไม่สอนหลักธรรมเรื่อง “ความพอเพียง” ความว่า

“นี่เป็นเรื่องที่ทางรัฐบาลและกระผมเองร้องขอเพราะเหตุว่า พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามีอยู่ทุกทางที่สามารถเลือกเอามาสอนหรือจูงใจให้คนประพฤติปฏิบัติ มีคำสอนให้คนมีกน้อยสันโดษไม่อย่าทำอะไร ไม่อย่าได้อะไร อย่างที่เคยสอนกันว่า ไม่จำเป็นต้องชวนชวชวยตายแล้วก็เอาไปไม่ได้ คำสอนอย่างนี้อาจจะเหมาะสำหรับกาลสมัยหนึ่งแต่จะไม่เหมาะสำหรับสมัยปฏิวัติซึ่งต้องการชวนชวชวยหาทางก้าวหน้าจำต้องเลือกสรรเอาธรรมะที่สอนให้มีวิริยะ อุตสาหะ ขยันหมั่นเพียร ประกอบสัมมาชีพ ไม่ประมาท ไม่หวังพึ่งคนอื่น พึ่งแต่ตัวเองและความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจเหล่านี้ ซึ่งกระผมเข้าใจว่ามีพุทธภาษิตอยู่มากหลายที่จะนำมาสอนได้ จึงใคร่ขอร้องคณะสงฆ์ให้พยายามสอนคนไปในทางนี้ จะเป็นการช่วยแผนการเศรษฐกิจและงานทุกอย่างที่รัฐบาลปฏิบัติกำลังทำอยู่ โดยมุ่งความวัฒนาถาวรของประเทศชาติซึ่งจะเป็นความวัฒนาถาวรของพระศาสนาเอง”

(พระธรรมปิฎก, ๒๕)

การพัฒนาโดยปราศจากหลักธรรมเรื่องความพอเพียงได้ทำลายกำแพงที่เป็นประหนึ่งเครื่องกั้นค้นหาและทำให้กระแสน้ำแห่งความทะยานอยากไหลบ่าเข้าสู่จิตใจของคนไทยอย่างรวดเร็วและรุนแรง รวมทั้งได้สร้างค่านิยมและเป้าหมายใหม่ในการดำรงชีวิตของคนในสังคมไทยให้แต่ละคนดำรงชีวิตอยู่ตามแรงปรารถนาที่จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มีจุดหมายในชีวิตคือ “ความร่ำรวย” ต่างคนต่างขยันขันแข็งทำงานเพื่อเงิน ดังคำขวัญของรัฐบาลที่ออกอากาศทางวิทยุทุกเช้าค่ำในสมัยนั้นที่ว่า “งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข” แต่ดูเหมือนว่า ถึงจะหาเงินได้มากเท่าไรก็ไม่เคยพอ เพราะความต้องการและความร่ำรวยไม่มีขอบเขต ไม่มีที่สิ้นสุดในจิตใจมนุษย์

ตลอดระยะเวลา ๕๐ ปี แห่งการพัฒนาประเทศไทยตามแนวทางดังกล่าว แม้จะสร้างความเจริญทางด้านวัตถุอย่างมาก แต่กลับทำให้ประเทศไทยและนานาประเทศที่พัฒนาตามแนวทางดังกล่าวต่างต้องประสบกับปัญหาสังคมมากมาย มีช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนที่ห่างกันมากขึ้น ประชากรโลกมีลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ร่วมกัน อาทิ มีความเครียดสูง ป่วยเป็นโรคจิตโรคประสาทกันมากยิ่งขึ้น มีอัตราการฆ่าตัวตายของประชากรสูงขึ้น เกิดโรคร้ายใหม่ๆ คุณภาพชีวิตประชาชนทั่วโลกมากมาย บางโรคก็เกิดจากมลภาวะ สารเคมีในสิ่งแวดล้อมสัมผัสร่างกายหรือปนเปื้อนในอาหาร เช่น โรคมูมิแพ้ โรคมะเร็ง บ้างก็เกิดจากจิตใจที่เปราะบางมีแต่ความทุกข์ เช่น โรคซึมเศร้า บ้างก็เกิดจากการใช้ชีวิตที่ปราศจากบริโภคนิยมอย่างพอดี เช่น โรคไขมันอุดตันในเส้นเลือด บ้างก็เกิดจากการใช้ชีวิตที่ผิดธรรมชาติ หรือขัดต่อวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามที่มีมาแต่เดิม เช่น โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ หรือโรคเอดส์ เป็นต้น

ในปัจจุบันแม้ว่ากระแสโลกาภิวัตน์จะโยงโยยชาติต่างๆ และหลอมรวมสังคมมนุษย์ให้กลายเป็นสังคมเดี่ยว แต่กลับไม่สามารถสร้างความสมัครสมานสามัคคีในหมู่มวลมนุษย์ที่มีความแตกต่างกันทั้งด้านเชื้อชาติ ผิวพรรณ หรือศาสนาได้ และกลับแพร่กระจายปัญหาต่างๆ ให้มนุษย์ชาติต้องเผชิญและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ทั้งปัญหาความขัดแย้ง

แย่งชิงผลประโยชน์ระหว่างชนชาติ สงครามทำลายล้าง ปัญหาการค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ ปัญหาโสเภณีและการก่ออาชญากรรมข้ามชาติ ฯลฯ

เมื่อการพัฒนาคู่ขนานเผชิญหน้ากับวิถีกะเหรี่ยง

เมื่อการพัฒนาที่มุ่งสร้างความเจริญทางวัตถุเข้าสู่สังคมกะเหรี่ยงในประเทศไทย ในเบื้องต้นชาวกะเหรี่ยงรู้สึกดีใจที่ถนนเข้าถึงหมู่บ้าน มีรถยนต์พาหนะและมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แต่สิ่งที่ติดตามความเจริญมา คือ การทำลายวิถีดั้งเดิมของพวกเขา อาทิ การใช้ชีวิตอย่างพุ่มเพื่อซึ่งขัดต่อวิถีความพอเพียงที่ชาวกะเหรี่ยงยึดถือมาแต่เดิม หรือการเสพวัฒนธรรมและความบันเทิงแบบชาวเมืองที่เสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ได้กลืนกลายวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง รวมถึงนำปัญหาใหม่ๆ อาทิ ปัญหายาเสพติด ปัญหาเด็กไม่เชื่อฟังคำสอนของผู้ใหญ่ รุกเข้าสู่หมู่บ้าน

ชาวกะเหรี่ยงบ้านหนองเต่า อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ได้เรียกสารพันปัญหาที่เนื่องมาจากความเจริญนี้ว่า “ผีร้ายภายนอก” พวกเขาได้ร่วมกันตั้งกฎหมู่บ้านเพื่อต่อสู้กับสิ่งแปลกปลอมเหล่านั้น นับตั้งแต่มันได้เข้ามาทำลายหมู่บ้านพวกเขาในปี พ.ศ. ๒๕๒๘ นอกจากบ้านหนองเต่าแล้วยังมีกะเหรี่ยงอีกหลายหมู่บ้านที่ตั้งกฎหมู่บ้านขึ้นมาเพื่อยับยั้งความเจริญแบบคนเมืองและเพื่อธำรงรักษาวิถีกะเหรี่ยงของพวกเขาไว้ เช่น บ้านเลตองคูและบ้านแม่จันทะ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก บ้านน้ำบ่อน้อย อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน เป็นต้น

มีนิทานกะเหรี่ยงเรื่องหนึ่งซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการต่อสู้ระหว่างวิถีแห่งความพอเพียงที่ยึดถือมาแต่เดิมกับการพัฒนาที่นำกระแสวัตถุนิยมมาสู่ชุมชนกะเหรี่ยง เรื่องราวมีอยู่ว่า

“มีครอบครัวครอบครัวหนึ่ง ลูกชายชอบเที่ยวเตร่ ไม่ชอบทำอะไรทำนา และไม่ยอมอยู่ในหมู่บ้าน วันหนึ่งได้บอกพ่อกับแม่ว่าจะออกไปทำงานรับจ้างหาเงินหาทองมา จะได้ร่ำรวย พ่อแม่ได้ยินก็คัดค้านและขอร้องไม่ให้ไป โดยให้เหตุผลว่าที่บ้านเรามีข้าว มีผัก มีหญ้า มีถั่ว มีงา ขอเพียงขยันทำไร่ ก็พอกินอยู่แล้ว แต่ลูกชายไม่เชื่อ ตี้อันที่จะออกไปทำงานภายนอก ลูกชายได้หายจากบ้านไปนาน กระทั่งวันหนึ่งได้กลับมาพร้อมกับเพื่อน เขาได้คุยโอ้อวดถึงการได้ออกไปทำงานหาเงินได้มากมาย พ่อแม่ได้ฟังแล้วรู้สึกเสียใจ เมื่อถึงเวลาอาหาร แม่ก็ได้ยกเอาสำรับออกมาเลี้ยงดูลูกชายและเพื่อน ในสำรับที่ยกออกมานั้นมีแต่เหรียญสตางค์เต็มไปหมด”

(ประชา, ๒๕๕๐: ๘๒)

นิทานดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ชาวกะเหรี่ยงให้ความสำคัญกับความเป็นอยู่อย่างพอเพียงมากกว่าการแสวงหาวัตถุเงินทองตามกระแสแห่งการพัฒนาแบบไม่ยั่งยืน

การพัฒนาแบบไม่ยั่งยืนที่เข้าถึงชุมชนชาวกะเหรี่ยงในช่วงกว่า ๒๐ ปีที่ผ่านมา ได้สร้างความเจ็บปวดให้แก่ชาวกะเหรี่ยงหลายเรื่อง ขณะเดียวกันก็ได้สร้างบทเรียนหลายบทให้คนในสังคมร่วมกันศึกษาบทวน ในที่นี้จะขอกล่าวถึงรอยทางแห่งการพัฒนาอย่างไม่ยั่งยืนอันนำไปสู่การที่กะเหรี่ยงถูกขับไล่ออกจากพื้นที่ป่า กรณีภาคธุรกิจปล่อยสารพิษสู่สิ่งแวดล้อมของชาวกะเหรี่ยง และกรณีกะเหรี่ยงจับปืนปะทะกับตำรวจตระเวนชายแดนไทย จากนั้นจะนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหานิวลีแห่งการพัฒนาอย่างยั่งยืนในลำดับต่อไป

กะเหรี่ยง วิถีกษปชา หรือ ทำลาย

ตลอดระยะเวลา ๓๐ ปีที่ผ่านมา สื่อมวลชนมักนำเสนอภาพลักษณ์ของชาวกะเหรี่ยงในลักษณะที่ว่า “กะเหรี่ยง คือ ผู้บุกรุกแผ้วถางทำลายป่า” ดังกรณีการเสนอข่าวภารกิจการขับไล่กะเหรี่ยงออกจากพื้นที่ป่าแก่งกระจาน ซึ่งต่อมาได้เกิดอุบัติเหตุเฮลิคอปเตอร์ตก ๓ ลำ ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต ๑๗ ศพ แม้ความจริงจะยังไม่เปิดเผยแน่ชัดว่า กะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานรุกที่ป่า ซ่องสุมกำลังพลเคลื่อนไหวตามแนวชายแดนตามที่เจ้าหน้าที่ ปฏิบัติภารกิจขับไล่รายงาน หรือแท้ที่จริงพวกเขาอยู่ที่นั่นอย่างสุขสงบมานานแล้วแต่ถูกเจ้าหน้าที่ทางการทำร้าย เผาทำลายยั้งฉาง จะยังคงเป็นที่ถกเถียง แต่สิ่งที่แปลก คือ การนำเสนอข่าวว่า โศกนาฏกรรมเฮลิคอปเตอร์ ๓ ลำ ตกเกิดจาก “กะเหรี่ยงข่มขู่เวทสาปแช่ง” (เดลินิวส์, ๒๕๕๕: ๑) ได้สร้างความประหลาดใจและยังความสลดใจ ให้แก่ผู้ที่รู้จักและคุ้นเคยกับชาวกะเหรี่ยงเป็นอย่างยิ่ง

นักวิชาการชาวตะวันตก มาร์โลว์ (Marlowe, ๑๙๗๙) เห็นว่า ภาพลักษณ์ของชาวกะเหรี่ยงที่ถูกบิดเบือน มาโดยตลอดนั้นเกิดขึ้นจากการที่ทางการไทยได้รวมกะเหรี่ยงและกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งทางด้านภาษา วัฒนธรรม ประเพณี นิสัยใจคอ ตลอดจนเป้าหมายและวิถีการดำรงชีวิตเข้าไว้ด้วยกัน โดยเรียกรวมว่า “ชาวเขา” เมื่อมีเผ่าใดเผ่าหนึ่งปลูกฝิ่น กะเหรี่ยงซึ่งเกี่ยวพันกับการปลูกฝิ่นน้อยมาก โดยพบว่าเป็นเพียงผู้เสพและ พบในกลุ่มที่เป็นแรงงานในไร่ให้แก่พวกม้าวเท่านั้น กลับถูกเหมารวมว่าเป็นหนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นทั้งผู้ปลูกและผู้ค้ายาเสพติด

นอกจากนี้ยังพบว่า หากเผ่าใดทำไร่เลื่อนลอยบุกรุกที่ป่า วิธีการทำไร่หมุนเวียนของชาวกะเหรี่ยงซึ่งในปัจจุบัน ได้รับการยอมรับว่าเป็น “ภูมิปัญญาที่ช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของผืนดิน” ที่อาศัยความรู้ด้านนิเวศวิทยา ทั้งความรู้เรื่องป่า ภูมิอากาศ พันธุ์พืช ฯลฯ กลับถูกมองว่าเป็นการทำลายป่าไม่ต่างจากการทำไร่เลื่อนลอย ทั้งๆ ที่การทำไร่หมุนเวียนของชาวกะเหรี่ยงมักใช้พื้นที่ป่าไผ่ ไม่ใช่ป่าดงดิบ ไม่ตัดโค่นต้นไม้ใหญ่ ทำไร่ข้าวปลูกพืช อื่นๆ ในพื้นที่เดียวกันกับที่ทำไร่ข้าวเพียงแค่ออกิน ใช้พื้นที่เพียงหนึ่งหรือสองปีแล้วเวียนไปเพาะปลูกที่พื้นที่อื่น เพื่อให้ผืนดินได้พักฟื้นคืนความสมบูรณ์แล้วจึงกลับมาเพาะปลูกอีก ในขณะที่การทำไร่เลื่อนลอยของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น มักทำในป่าดิบชื้น ตัดโค่นต้นไม้ใหญ่เพื่อเพาะปลูกและปลูกซ้ำพื้นที่เดิมกระทั่งดินเสื่อมสภาพแล้วจึงโยกย้ายถิ่นฐาน ตั้งหมู่บ้านใหม่

หากศึกษาถึงความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงก็จะพบว่า ความเชื่อที่สืบสานมาแต่ครั้งบรรพบุรุษเหล่านั้นได้ช่วย รักษาความสมบูรณ์ของระบบนิเวศในป่าได้เป็นอย่างดี เช่น ไม่ควรเพาะปลูกบนที่ดินหลังเต่า เพราะเต่าเป็นสัญลักษณ์ ของความเชื่อซึ่งอาจนำโชคไม่ดีมาให้ แต่ในทางนิเวศวิทยาแล้วที่ดินลักษณะดังกล่าวมีโอกาสที่หน้าดินจะพังทลายสูง หรือไม่ทำไร่ในเขตที่มีน้ำผุดเพราะเชื่อว่าจะทำให้เจ็บป่วยเป็นโรคคอกพอก แต่ในทางนิเวศวิทยาแล้ว คือการไม่เพาะปลูก บริเวณต้นน้ำลำธารนั่นเอง ในการถือครองที่ดินเพื่อเพาะปลูก ชาวกะเหรี่ยงจะถือครองที่ดินร่วมกัน ไม่กำหนดแน่นอน ว่าที่ดินบริเวณใดเป็นของใคร อันเนื่องมาจากความเชื่อว่า ผืนดินมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองเปรียบได้กับพระแม่ธรณี ของไทย ผืนดินจึงยิ่งใหญ่เกินกว่ามนุษย์ผู้พึงพิงธรรมชาติอย่างพวกเขาจะครอบครองได้ แต่ทว่า การไม่ถือครองที่ดิน ของชาวกะเหรี่ยงกลับถูกมองว่าเป็นพฤติกรรมที่เข้าข่ายว่าเป็นผู้ยังชีพด้วยการทำไร่เลื่อนลอย

เมื่อต้องปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาของภาครัฐ ชาวกะเหรี่ยงต้องออกจากป่ามาถือครองที่ดินตามที่ภาครัฐ กำหนด และต้องเปลี่ยนมาปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดเดียวในไร่ตามที่รัฐส่งเสริม เช่น ปลูกข้าวโพด ปลูกสับปะรด ฯลฯ ซึ่งต้องใช้สารเคมีจำนวนมากในการเพาะปลูก พวกเขาต้องปลูกพืชบนผืนดินซ้ำๆ เพราะไม่มีที่อื่นที่จะหมุนเวียน

เพาะปลูกได้ เป็นเหตุให้ผืนดินเสื่อมสภาพและนำไปสู่การรุกพื้นที่ป่าขยายวงกว้างมากขึ้น แต่ก็ยังมีกะเหรี่ยงจำนวนไม่น้อยที่ยังคงดำรงถิ่นฐานอยู่ในป่า เช่น ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรมรดกโลกทางธรรมชาติที่ยังคงความสมดุลทางธรรมชาติและเป็นศูนย์กลางความรู้ทางด้านนิเวศวิทยา ซึ่งชาวกะเหรี่ยงที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณดังกล่าวนี้บรือยปีได้ร่วมกันรักษาไว้

จิระนันท์ พิตรปรีชา กวีซีไรท์ ได้บันทึกความสมบูรณ์ของป่าอู๋มผางเมื่อครั้งลี้ภัยการเมืองเข้าป่าอาศัยร่วมกับชาวกะเหรี่ยงไว้ว่า

“เส้นทางของเราตัดผ่านป่าหลายประเภท ตั้งแต่ป่าโคกหรือป่าแพะที่มีไม้เตี้ยผลัดใบ เป็นสีน้ำตาลกรอบเกรียม ป่าไผ่ร่มครึ้มที่มีวังน้ำลึกสีเขียวเข้มเหมือนขนมเปียกปูน และทุ่งหญ้าสีฟ้าสูงท่วมหัวที่เราลุยเข้าไปโดยไม่เห็นกระทั่งสองสามตัวที่กำลังนอนพักอยู่ตรงหน้า กว่าจจะรู้ตัวก็ต่อเมื่อได้ยินเสียง “ฟืบ” ที่พวกเขาควบกระโจนอย่างรวดเร็วจนมองเห็นแค่หนอกหลังสีเข้มพลายเขาไวๆ ฉันยังได้สัมผัสกับความงามบริสุทธิ์ของเอื้องป่าช่อม้าที่แขวนพวงอยู่บนคบไม้ ภาพอัศจรรย์ของรังผึ้งที่มานับลิบรังที่ระย้าย้อยอยู่บนต้นยางโทนขนาดยักษ์ ลีลาการบินของนกเงือกใหญ่ที่ร่อนติงกว้างอยู่เหนือหัวโดยสองปีกแผ่หนึ่งแทบไม่กระพือ ตลอดจนเสียงเจี๊ยวจ้าวลั่นป่าของฝูงลิงซุกซนและความงามศักดิ์สิทธิ์ของธารน้ำตกหินปูนซึ่งมีสีฟ้าสาดใสราวสระว่ายนํ้าตามโรงแรมใหญ่ แต่ที่เหนือกว่าอย่างเทียบไม่ได้ก็คือ ความบริสุทธิ์ตามธรรมชาติและความนํ้าเย็นที่ซึมซับได้ทางลมหายใจที่สุดเข้าไป

คนเดินป่ามักจะมองเห็นแต่รายละเอียดของสิ่งที่ผ่านสายตาดูใจได้ว่า “เห็นต้นไม้แต่ไม่เห็นป่า” หลายปีต่อมาฉันจึงเข้าใจว่าโลกสีเขียวที่เราต้องใช้เวลาหลายวันเดินทางไปมานั้นไม่ได้กว้างใหญ่อย่างที่คิด เมื่อนักอนุรักษ์ของเราระบุว่าผืนป่าตะวันตกของเมืองไทยซึ่งเชื่อมต่อเป็นผืนเดียวกับพื้นที่ป่าในเขตพม่า นั้นคือระบบนิเวศของป่าเขตร้อนที่สมบูรณ์ที่สุดและมีความหลากหลายทางชีวภาพสูงสุดบนพื้นที่ทวีปเอเชีย แต่ขณะเดียวกันขนาดของมันกำลังหดเล็กลงอย่างรวดเร็วด้วยนํ้ามือของเหล่ามนุษย์ในยุคเลื่อยยนต์และเขื่อนพลังไฟฟ้าค้ำที่ดิน เนื่องจากคนประเภทนี้มีแรงจูงใจและประสิทธิภาพสูงกว่าชนเผ่ากะเหรี่ยงที่เคยใช้ชีวิตกลมกลืนกับกฎแห่งป่าหลายร้อยเท่า

นับเป็นโชคดีที่ฉันได้มีโอกาสสัมผัสพิภพธรรมชาติเช่นนี้ก่อนจะเหลือเพียงตำนาน”

(จิระนันท์, ๒๕๔๙: ๒๖๒-๒๖๓)

การประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๗ ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงมติดณะรัฐมนตรีที่อนุมติเมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๒๘ กำหนดให้ป่าอนุรักษ์ ๑๕% และป่าเศรษฐกิจ ๒๕% เปลี่ยนเป็นให้ใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าไม้ใหม่เป็นให้ป่าอนุรักษ์ ๒๕% และป่าเศรษฐกิจ ๑๕% ทำให้พื้นที่อนุรักษ์ขยายจากเดิม คือ ๒๖ ล้านไร่ เป็น ๘๘ ล้านไร่ (ชัชยกร, ๒๕๔๔: ๑๘๓) นับจากนั้นชาวกะเหรี่ยงจำนวนมากได้ถูกผลักดันให้ออกจากพื้นที่ป่าเพื่อที่ทางการจะได้เข้าฟันฟูป่า แต่ชาวกะเหรี่ยงกลับเชื่อว่าทางการไม่สามารถฟันฟูป่าได้จริงเพราะต้นไม้ที่ทางการนำไปปลูกมักเป็นไม้ชนิดเดียวกัน เช่น สน กระถินณรงค์ ยูคาลิปตัส การปลูกพืชชนิดเดียวในป่าไม่สามารถสร้างความหลากหลายทางธรรมชาติและไม่สามารถสร้างป่าต้นน้ำได้

ป่าในความคิดของชาวกะเหรี่ยงต้องมี ๗ ชั้น ชั้นที่หนึ่งมีพืชและสัตว์เล็กๆ เช่น ไล่เดือน จิ้งหรีด หรือเห็ดราหน้าดิน ชั้นที่สองเป็นไม้เล็กคลุมดิน ชั้นที่สามเป็นไม้พุ่มเตี้ย ชั้นที่สี่เป็นไม้ใหญ่มีกิ่งก้านมากมาย ชั้นที่ห้า คือ

ตะไคร่น้ำที่เกาะบนไม้ ชั้นที่หก คือ ดอกเอื้องและกาฝากทั้งหลาย และชั้นที่เจ็ด คือ เถาวัลย์ที่เกี่ยวข้องกันไม่ต่าง ๆ จึงจะถือว่าเป็นป่าที่สมบูรณ์ (ชมัยภร, ๒๐๖-๒๐๗)

ปัจจุบันมีชาวกะเหรี่ยงที่ถูกบังคับให้อพยพออกนอกพื้นที่ป่าจำนวนไม่น้อยได้ร้องขอกลับไปตั้งถิ่นฐานในป่า และให้ทางการทบทวนว่า การที่ป่าไม้ถูกทำลายเป็นวงกว้างนั้นเกิดจากสองมือของพวกเขาหรือการสัมปทานป่าไม้ที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องยาวนานนับร้อยปี พวกเขาขอกลับไปใช้ชีวิตที่สุขสงบในป่า พวกเขาไม่ต้องการเข้ามาดิ้นรนขายแรงงานและเผชิญชะตากรรมอันโหดร้ายในเมือง หากได้กลับคืนสู่ป่า พวกเขาสัญญาว่าจะช่วยดูแลป่าและต้นน้ำลำธารตามรอยทางของบรรพบุรุษที่ปฏิบัติสืบต่อกันมานับร้อยปี

หากอยากทราบว่ากะเหรี่ยงพิทักษ์ป่าหรือทำลายป่า ชาวกะเหรี่ยงฤๅษีบ้านเลตองคุแห่งป่าอู่มผางซึ่งเชื่อว่า เลตองคุกับกรุงเทพฯ สร้างเมืองในวันเดียวกันเสนอว่า ให้นำต้นไม้ในหมู่บ้านเลตองคุเปรียบเทียบกับที่กรุงเทพฯ ก็คงพอจะทราบคำตอบได้

“แนวทางเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน” คือ “การพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” น่าจะเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยคลี่คลายปัญหานี้ได้

คลิตี้ล่าง ฝันร้ายที่รอวันตื่น

คลิตี้ล่าง เป็นชื่อหมู่บ้านของโผล่ง (กะเหรี่ยงโป) ในอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี หมู่บ้านแห่งนี้แวดล้อมด้วยป่าไม้สมบูรณ์ มีลำห้วยซึ่งเปรียบเสมือนเส้นเลือดหล่อเลี้ยงคนในชุมชนนามว่า “คลิตี้”

ชาวคลิตี้ตั้งถิ่นฐานและอยู่อย่างสุขสงบ ณ ที่แห่งนี้เป็นเวลากว่า ๑๐๐ ปีแล้ว พวกเขายังชีพด้วยการทำไร่ เก็บของป่า แต่เมื่อแนวทางการพัฒนาที่เร่งสร้างความเจริญในด้านอุตสาหกรรมแผ่ขยายเข้ามาโดยรอบหมู่บ้าน วิถีชีวิตที่สุขสงบของชาวคลิตี้ก็กลับกลายเป็นเพียงแค่เรื่องเล่ายามรำลึกความหลัง ชีวิตในโลกปัจจุบันชาวคลิตี้ต่างรู้สึกว่าการกำลังเผชิญชะตากรรมอันโหดร้ายและปรารถนาให้มันเป็นแค่ความฝันเพื่อที่ว่าเมื่อพวกเขาตื่นพวกเขาจะได้มีความสุขร่วมกันดังที่เคยเป็นมา

ฝันร้ายของชาวคลิตี้เริ่มก่อเคำกลาง เมื่ออยู่ๆ วัว ควายที่ชาวบ้านเลี้ยงต่างล้มตายโดยไม่ทราบสาเหตุ ปลาในลำห้วยลอยน้ำตาย จากนั้นความผิดปกติก็เริ่มเกิดกับคนในหมู่บ้าน หลายคนเริ่มมีอาการแขนขาชาอ่อนแรง มือเท้าบวม หลายคนเสียชีวิตโดยไม่ทราบสาเหตุที่แน่ชัด ส่วนเด็กๆ ที่ถือกำเนิดในหมู่บ้านต่างมีศีรษะโต ตัวลีน มีพัฒนาการช้า ความจำไม่ดีและอารมณ์แปรปรวนง่าย ทารกหญิงบางคนเกิดมาไม่มีช่องคลอด แม้พวกเขาจะเดินเท้ากว่า ๒๐ กิโลเมตร และเหมารถเข้าเมืองเป็นระยะทางกว่า ๑๐๐ กิโลเมตร เพื่อรับการรักษา แต่การแพทย์แผนปัจจุบันก็ไม่สามารถหยุดยั้งอาการประหลาดต่างๆ เหล่านี้ได้ หลายคนเชื่อว่านี่คืออาเพศและได้พยายามแก้ไขด้วยวิธีทางไสยศาสตร์แต่ก็ไม่เป็นผล สุดท้ายจึงจำต้องยอมจำนนกับหน้ารับชะตากรรมอันแสนโหดร้ายนั้น

เบื้องหลังชะตากรรมอันเลวร้ายของชาวคลิตี้ล่างได้เริ่มเผยขึ้น เมื่อสำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เข้ามาตรวจสอบสิ่งมีชีวิตที่ห้วยคลองงูที่ไหลผ่านหมู่บ้านคลิตี้ล่าง ในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ และได้พบว่าคลองดังกล่าวมีสารตะกั่วในน้ำสูงเกินกว่าระดับมาตรฐานถึง ๔ เท่า เกินเกณฑ์มาตรฐานที่มนุษย์และสัตว์จะรับได้ ชาวบ้านเชื่อว่าโรงงานแต่งแร่ซึ่งตั้งอยู่ริมลำน้ำได้ปล่อยสารพิษดังกล่าวลงสู่ลำธารที่พวกเขาใช้ดื่มกินเป็นระยะทางกว่า ๑๙ กิโลเมตร ในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ชาวบ้านจึงร่วมกันร้องต่อสื่อมวลชน หลังจากที่ฝันร้ายของชาวคลิตี้ล่างตกเป็นข่าวอยู่ในความสนใจของคนในสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และสื่อมวลชน ก็ได้เข้ามา

ช่วยเหลือชาวคลิตี้ล่าง โดยจัดหาแหล่งน้ำที่ปลอดภัยในการดำรงชีพและทำการเกษตร มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอส.) ได้เข้ามาจัดทำโครงการเพื่อฟื้นฟูสุขภาพผู้ได้รับพิษสารตะกั่วเพื่อบรรเทาทุกข์เชิงสุขภาพของชาวบ้าน ด้านนักวิชาการได้ช่วยเหลือชาวบ้านในการเข้ายื่นฟ้องเรียกค่าเสียหายจากบริษัทตะกั่วคอนเซนเตรทส์ จำกัด บนเส้นทางต่อสู้ที่แสนยาวนาน ปลายทางแห่งการต่อสู้ได้มีชาวบ้านเสียชีวิตด้วยอาการประหลาดรวมแล้ว ๒๐ ราย

ในที่สุดวันที่ชาวคลิตี้ล่างรอคอยก็มาถึง ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ศาลชั้นต้นจังหวัดกาญจนบุรีได้วินิจฉัยว่าบริษัทดังกล่าวปล่อยสารตะกั่วลงสู่ลำห้วยอันส่งผลกระทบต่อร่างกายแก่ชาวบ้านจริง จึงได้ตัดสินให้ทางบริษัทชดใช้เงินแก่ชาวบ้านรวม ๓๖,๐๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่ชาวบ้านแต่ละราย และให้บริษัทดำเนินการฟื้นฟูลำห้วยที่มีสารตะกั่วปนเปื้อนให้กลับมาใสสะอาดดังเดิม (ประชาไทย, ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๓)

โศกนาฏกรรมที่เกิดจากลำห้วยแห่งบ้านคลิตี้ล่าง นอกจากจะเป็นกรณีศึกษาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนที่ได้รับความสนใจจากหลายประเทศทั่วโลกแล้ว ยังนับได้ว่าเป็นบทเรียนสำคัญบทหนึ่งของสังคมไทยที่เตือนให้เราหันกลับมาทบทวนแนวทางในการพัฒนาประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาที่แนวทางการพัฒนาและการอนุรักษ์เป็นขั้วตรงข้ามกัน รวมทั้งได้กระตุ้นให้คนไทยตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยของเรา เพราะทุกปัญหาสัมพันธ์โยงใยพวกเราเข้าไว้ด้วยกัน

หากยังมีภาพไม่ออกว่าชาวเมืองอย่างไรเราเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหาของชาวกะเหรี่ยงแห่งบ้านคลิตี้ล่างได้อย่างไร ก็ให้นึกถึงปลายทางของลำน้ำห้วยคลองงูที่ไหลผ่านหมู่บ้านคลิตี้ล่างไหลลงสู่เขื่อนศรีนครินทร์ ไหลลงลำน้ำแควและไหลไปบรรจบรวมกับลำน้ำสายต่างๆ ก็คงจะทำให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้นว่า เราได้รับผลกระทบจากการพัฒนาแบบไม่ยั่งยืนร่วมกันอย่างไร

เมื่อกะเหรี่ยงปลุกขลุ่ย

เหตุใดชาวกะเหรี่ยงผู้รักความสุขสงบ ดำรงชีวิตอย่างสันโดษในถิ่นฐานทางฝั่งไทยจึงจับปืนลุกขึ้นต่อสู้กับคนไทยอันนำมาซึ่งการสูญเสียเลือดเนื้อและชีวิตด้วยกันทั้งสองฝ่าย เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

ความสัมพันธ์ที่ไม่ราบรื่นระหว่างกะเหรี่ยงจำนวนหนึ่งกับทางการไทยเริ่มก่อตัวขึ้น เมื่อทางการไทยได้ส่งกำลังเข้าไปยังบ้านหมู่บ้านกะเหรี่ยงฤๅษีเลตองคุ อำเภอกุ่มผาง จังหวัดตาก และได้ยึดงาช้างแกะสลักรูปพระพุทธรูปเจ้าพระพุทธรูปทองคำซึ่งเป็นสมบัติของฤๅษี เมื่อชาวกะเหรี่ยงที่เคารพศรัทธาในองค์ฤๅษีได้ทราบข่าว ต่างก็รู้สึกไม่พอใจ ต่อมาพวกเขาได้พบกับสหายเลาเล่งซึ่งสัญญาว่าจะนำพวกเขาต่อสู้กับทางการ โดยปฏิบัติการในนามพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ชาวกะเหรี่ยงจึงร่วมปฏิบัติการ (ประชา, ๒๓) ต่อมาได้ขยายขอบเขตไปยังพื้นที่อื่นๆ ที่มีชาวกะเหรี่ยงเคารพศรัทธาในองค์ฤๅษี คือจากอำเภอกุ่มผาง จังหวัดตาก ขยายขอบเขตไปยังอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี และอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยมีบ้านหม่องค๊ะ อำเภอกุ่มผาง จังหวัดตาก เป็นศูนย์กลางการประสานงาน หลังจากอยู่ที่อำนาจพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยและพบว่า การต่อสู้ไม่ได้ทำให้ชีวิตของพวกเขาดีขึ้น ชาวกะเหรี่ยงส่วนหนึ่งจึงหวังให้การต่อสู้ดังกล่าวยุติลง เสกสรรค์ ประเสริฐกุล หรือสหายไท หนึ่งในแกนนำนักศึกษาต่อสู้กับทางการในช่วงเหตุการณ์เดือนตุลา ผู้ลุกขึ้นมาต่อต้านแกนนำพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยหลังจากต่อสู้ร่วมอุดมการณ์กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยมาอย่างยาวนานนับสิบปี ได้บันทึกเหตุการณ์ช่วงนั้นไว้ว่า

“สิงหาคม ๒๕๒๓ ขณะที่นักศึกษาที่เหลือนอยู่ในอุ้มผางชุมนุมประท้วงฝ่ายนำพรรคคอมมิวนิสต์อยู่แถวริมแม่น้ำแม่จัน แพล์หนึ่งได้ล่องลงมาจกต้นน้ำอย่างเงียบกริบ บนนั้นมีผู้ชายสองคนนั่งไต่ร่องไถ่ๆ และปล่อยอกเปลือยเปล่า ช่วยกันถ่อ ช่วยกันคัดเพลงมาตามกระแสน้ำอย่างจัดเจนภูมิประเทศ ทั้งคู่วัยมัธยมและเกล้ามวยเป็นกระจุกเล็กๆ ค่อนมาทางหน้าผาก คนหนึ่งเป็นชายวัยฉกรรจ์ อีกคนหนึ่งอยู่ในระยะเริ่มต้นของวัยชรา ทั้งสองลงมาจากหมู่บ้านเกริงโบ บรรทุกกล้วยมาหลายเครือและยังมีเหยี่ยวใหญ่อีกหนึ่งตัวถูกมัดคองไว้บนแพ

‘เรารู้ว่าพวกคุณไม่มีอะไรกิน เลยเอาของมาฝาก’ คนหนุ่มพูดกับผมพร้อมหัวเหยี่ยวตัวนั้นส่งให้ ‘มันถูกพายุพัดตกน้ำ เราเก็บได้ตอนเอาเพลงมา’

ผมมองตาเขาก็อึ้งวุ่นนี่คือสัญลักษณ์ของการเห็นด้วยกับการต่อสู้ของเรา”

(เสกสรรค์, ๒๕๓๒ อ้างใน จิระนันท์, ๒๕๔๙ หน้า ๒๗๔)

๒ ปีต่อมา ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ชาวกะเหรี่ยงที่ถูกขึ้นต่อสู้กับทางการได้วางอาวุธแต่ความสัมพันธ์ระหว่างชาวกะเหรี่ยงกับไทยก็ยังไม่ราบรื่น หลังจากที่ทางการไทยได้เข้าควบคุมพื้นที่ในอำเภออุ้มผาง จังหวัดตากโดยเฉพาะพื้นที่ที่มีชาวกะเหรี่ยงเคยเข้าร่วมอุดมการณ์กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย การนับถือฤๅษี การบูชาเจดีย์ดินปักลำไผ่ (โงะ) ที่ชาวกะเหรี่ยงสร้างขึ้นจากความเชื่อที่ว่าเพื่อเป็นที่ประทับของอดีตพระพุทธเจ้าทั้ง ๔ พระองค์และพระศรีอริยเมตไตรย กลับถูกมองว่าเป็นสัญลักษณ์ของลัทธิใหม่ที่อาจสร้างความไม่สงบสุขในบ้านเมือง ชาวกะเหรี่ยงส่วนหนึ่งที่ไม่มีความสุขกับการนุ่งขาวห่มขาว การถือศีล ๕ และการต้องกินมังสวิรัตอย่างเคร่งครัด ได้เข้าร่วมกับทางการไทยเพื่อต่อสู้กับชาวกะเหรี่ยงด้วยกัน

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๗ เจดีย์ที่ชาวกะเหรี่ยงเคารพบูชาในบางหมู่บ้านถูกทางการเข้าทำลายด้วยข้อหาบุกรุกที่ของทางราชการ ความขัดแย้งระหว่างตำรวจตระเวนชายแดนและชาวกะเหรี่ยงค่อยๆ ลูกหลานบานปลายยิ่งขึ้น กระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ชาวกะเหรี่ยงบ้านแม่จันทะจำนวนหนึ่งได้เข้าตีค่ายตำรวจตระเวนชายแดนแม่จันทะ มีผู้เสียชีวิตฝ่ายละ ๔ ราย (ประชา, ๒๖) ชาวกะเหรี่ยงส่วนหนึ่งถูกจับกุมในข้อหาบุกรุกและเป็นผู้นำการต่อสู้กับทางการไทย

ยะสะ งามยิ่ง ผู้เฒ่าชาวกะเหรี่ยงบ้านแม่จันทะได้เล่าถึงเหตุการณ์ก่อนที่เขาถูกทางการจับกุมและต้องโทษจำคุกถึง ๕ ปี ว่า เขาเกิดที่จังหวัดสุพรรณบุรี เดิมบวชเป็นพระสงฆ์ ต่อมาลาสิกขามีครอบครัวและย้ายถิ่นฐานมาอยู่ที่บ้านแม่จันทะ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ที่บ้านแม่จันทะแห่งนี้เป็นที่รวมของกะเหรี่ยงที่อพยพมาจากที่ต่างๆ ทั้งสุพรรณบุรี อุทัยธานี และกาญจนบุรี ผู้ที่อพยพมาเกือบทั้งหมดนับถือฤๅษี บูชาเจดีย์ ซึ่งก็คือการนับถือพุทธนั่นเอง

เจดีย์ที่ชาวกะเหรี่ยงบูชาจะก่อด้วยดิน อันหมายถึง แม่ ปักด้วยลำไผ่ซึ่งหมายถึง พ่อ ผู้ให้กำเนิดพวกเราภายในรั้วไม้ไผ่จะมีเจดีย์เล็กๆ อีกองค์ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ประทับของพระพุทธเจ้า ๔ พระองค์ ที่เสด็จมายังโลกนี้แล้ว ส่วนตรงกลางของเจดีย์จะเป็นที่ประทับของพระศรีอริยเมตไตรยพระพุทธเจ้าองค์ที่ ๕ ที่ยังไม่เสด็จลงมาหากชาวกะเหรี่ยงประพฤติดี รักษาศีล ๕ อย่างเคร่งครัด เมื่อล่วงลับไปแล้ว ดวงวิญญาณจะมาสติอยู่รอบๆ เจดีย์เพื่อรอรับพระศรีอริยเมตไตรย แม้ว่ายะสะจะถูกจองจำยาวนานกว่า ๕ ปี แต่ศรัทธาในองค์ฤๅษีและเจดีย์ไม่ได้ถูกลั่นคลอนลง ยะสะเชื่อว่าการถูกจำคุกคือการชดใช้หนี้ให้แก่เคราะห์กรรมที่เขาเคยสร้างไว้ ส่วนมูลเหตุแห่งการปะทะนั้น ยะสะบอกว่า เนื่องจากชาวบ้านทราบข่าวว่าทางการจะเข้ามาฆ่าชาวบ้านทั้งหมู่บ้าน พวกเขาจึงตัดสินใจบุกโจมต

การพัฒนาในพื้นที่ที่เป็นถิ่นฐานของชาวกะเหรี่ยง ตลอดจนการปฏิบัติต่อกลุ่มกะเหรี่ยงในช่วงที่ผ่านมาหลาย เหตุการณ์สะท้อนให้เห็นว่า ผู้เข้าไปพัฒนาหรือปฏิบัติการกับชาวกะเหรี่ยงยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชาวกะเหรี่ยง ทั้งในมิติสังคม วัฒนธรรม และนิเวศวิทยา การพัฒนากลุ่มกะเหรี่ยงอย่างยั่งยืนบนผืนแผ่นดินไทยโดยคำนึงถึงเฉพาะ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญตามแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนของคณะกรรมการ โลกกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาเพียงอย่างเดียวคงไม่เพียงพอ แต่จะต้องคำนึงถึงวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรม ของชาวกะเหรี่ยงด้วย

แนวทางการพัฒนาชาวกะเหรี่ยงอย่างยั่งยืน

แนวทางเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน แม้จะมีเป้าหมายเดียวกันคือให้การพัฒนาเป็นการพัฒนาอย่างแท้จริง ไม่ก่อให้เกิดปัญหาสังคมและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่ที่ผ่านมาได้มีผู้เสนอแนวทางและนิยามที่แตกต่างกันไป ในเวทีระดับสากลสามารถแบ่งออกเป็น ๒ แนวทางใหญ่ๆ คือ แนวทางของคณะกรรมการโลกกว่าด้วยสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาที่เสนอให้ดำเนินนโยบายที่สนองความต้องการของประชาชนในปัจจุบัน โดยไม่ต้องทำลายทรัพยากร ซึ่งจะเป็นที่ต้องการในอนาคตและแนวทางของยูเนสโกที่ได้เสนอให้ถือคุณค่าของมนุษย์และวัฒนธรรมเป็นหัวใจสำคัญ ของการพัฒนา ในการกำหนดวิธีการพัฒนาจะต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านมนุษย์ ให้ถือคุณค่าทางวัฒนธรรมรวมอยู่ใน กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมควบคู่กับการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม (พระธรรมปิฎก: ๕๗-๖๐)

แม้ทั้งสองแนวทางจะมีจุดหมายปลายทางเดียวกัน แต่ก็มีจุดเน้นในการพัฒนาที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การพัฒนา ที่เสนอโดยยูเนสโกเน้นวัฒนธรรมเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ ให้ความสำคัญกับการเข้าใจและเข้าถึงความเป็นมนุษย์ ส่วนการพัฒนาที่เสนอโดยคณะกรรมการโลกกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาให้ความสำคัญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม คือ องค์กรประกอบรอบตัวมนุษย์ แต่สำหรับประเทศไทยแล้วแนวทางในการพัฒนาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงดำเนินผ่านโครงการ พระราชดำรินพระองค์นับพันโครงการได้ผสมผสานแนวทางในการพัฒนาเพื่อดำรงรักษาวัฒนธรรม เข้าถึงความ เป็นมนุษย์ ควบคู่กับการอนุรักษ์ดิน น้ำ ป่าไม้ และสิ่งแวดล้อม สอดประสานกันอย่างน่าอัศจรรย์

เศรษฐกิจแบบพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ด้วยทรงตระหนักว่า การนำสิ่งของไปแจกจ่ายให้ราษฎรผู้ยากไร้ในถิ่นทุรกันดารเป็นการบรรเทาความเดือดร้อน เฉพาะหน้า เป็นการช่วยเหลือที่ไม่ยั่งยืน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงตั้งพระราชหฤทัยที่จะพระราชทาน ความช่วยเหลือราษฎรอย่างยั่งยืน คือ การช่วยให้ราษฎรพึ่งตัวเองได้ ตลอดระยะเวลา ๖๕ ปี ที่ทรงครองสิริราชสมบัติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานความช่วยเหลือราษฎรของพระองค์ผ่านโครงการพระราชดำรินมากกว่า ๓,๐๐๐ โครงการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรจำแนกประเภทได้เป็น โครงการส่งเสริมความรู้ด้านการ เพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ โครงการเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำ โครงการปรับปรุงและรักษาสภาพดิน โครงการอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าไม้ และโครงการด้านวิศวกรรมต่างๆ โครงการพระราชดำรินต่างๆ ทุกโครงการดังกล่าว ล้วนมาจากพระราชประสงค์ ที่จะให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในประเทศไทย

เนื่องจากราษฎรผู้ยากไร้ในประเทศไทยส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรง ส่งเสริมทางด้านความรู้เพื่อการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์แก่ราษฎรโดยให้การวิจัยนำการพัฒนา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้โครงการหลวงดำเนินโครงการวิจัยพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของราษฎรในแต่ละถิ่นที่

เมื่อโครงการหลวงทดลองเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์จนได้ผลเป็นที่น่าพอใจ จึงจะนำไปฝึกอบรมและส่งเสริมแก่ราษฎร เพื่อทดแทนการทำไร่เลื่อนลอย หรือการลักลอบปลูกฝิ่นในพื้นที่ต่างๆ ทรงส่งเสริมให้ราษฎรปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการพังทลายของดินและช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของผืนดินและทรงดำเนินโครงการพระราชดำริเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำ พระราชทานฝนหลวงเพื่อประโยชน์ในการเพาะปลูก ชาวกะเหรี่ยงในภูมิภาคต่างๆ ในประเทศไทยที่ยังชีพด้วยการทำเกษตรกรรมต่างได้รับการส่งเสริมในด้านการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์จากโครงการหลวง ทำให้พวกเขามีอาหารเพียงพอที่จะบริโภคและจำหน่ายสามารถพึ่งพาตนเองได้จนถึงทุกวันนี้

เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้สังคมไทยและเพื่อให้การพัฒนาประเทศเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่และแนวพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียง ทรงตระหนักว่าการพัฒนาอย่างยั่งยืนจะบังเกิดขึ้นได้ ต้องพัฒนาตั้งแต่จิตใจให้รู้จักพอเพียง เพื่อที่การพัฒนาจะได้ไม่ขับเคลื่อนไปด้วยความโลภ หรือการเบียดเบียนสร้างความสะดวกสบายให้แก่ผู้อื่น เพื่อให้การพัฒนาบังเกิดขึ้นพร้อมกับความสุขของราษฎรของพระองค์

แนวพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียงนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวพระราชดำริดังกล่าวในวาระและโอกาสที่แตกต่างกันเป็นเวลายาวนานกว่า ๓๐ ปี ครั้งหนึ่ง คือ ช่วงก่อนปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เมื่อครั้งที่รัฐบาลพยายามผลักดันให้ประเทศไทยเป็น “เสือตัวใหม่ทางเศรษฐกิจของเอเชีย” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทไว้ว่า “การเป็นเสือมันไม่สำคัญ สำคัญที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน หมายความว่า อุ่มชูตัวเองได้ ให้มีเพียงพอสำหรับตัวเอง” ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ประเทศไทยประสบภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ประชาชนว่างงานเป็นจำนวนมาก หลายคนกลับถิ่นฐานในชนบทดำเนินชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจแบบพอเพียงทำให้ประเทศไทยและคนไทยผ่านพ้นวิกฤตดังกล่าวมาได้

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง “ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง มีความสมดุล ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท มีความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง ไม่ทำอะไรสุดโต่ง ไม่โลภมาก ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ดำรงชีวิตอยู่ในอัตภาพของตัวเองด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความเพียร ความขยัน อดทนและอดออม” ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสอดคล้องกับหลักธรรมในพุทธศาสนาแต่ก็ไม่ขัดแย้งกับความเชื่อของศาสนาอื่นๆ มีเป้าหมายคือ พัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนที่ยากจนซึ่งเป็นรากฐานของประเทศส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรม มุ่งช่วยเหลือให้ประชาชนที่ยากจนเหล่านั้น “พอมี พอกิน อุ่มชูตัวเองได้” โดยเริ่มพัฒนาที่ตัวมนุษย์ ให้รู้จักปรับความคิดและพฤติกรรมให้ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความพอเพียงซึ่งสวนกระแสแนวทางเพื่อการพัฒนาที่มุ่งให้คนเกิดความปรารถนา ใช้ความโลภเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่เป็นที่แพร่หลายไปทั่วโลก

ปัจจุบันแนวพระราชดำริดังกล่าวได้มีผู้น้อมนำไปใช้ในการพัฒนาในระดับนานาชาติแล้ว ดังที่นายโคฟี อันนัน เลขาธิการองค์การสหประชาชาติในขณะนั้นได้กล่าวไว้เมื่อครั้งเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทเพื่อทูลเกล้าฯ ถวายรางวัล “ความสำเร็จสูงสุดในด้านการพัฒนามนุษย์” (UNDP Human Development Lifetime Achievement Award) ความว่า

“ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายมีปณิธานที่จะเสริมประสพการณ์และแนะแนวทางการปฏิบัติ ในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันทรงคุณค่าอย่างหาที่สุดมิได้ของพระองค์ท่านมาช่วยจุดประกาย แนวคิดในปรัชญาดังกล่าวสู่นานาชาติต่อไป”

แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘๓ จะบัญญัติไว้ว่า “รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง” แต่ในปัจจุบันพบว่าพรรคการเมืองต่างๆ ยังคง

ดำเนินนโยบายประชานิยมซึ่งต้องใช้งบประมาณจำนวนมากดำเนินนโยบายและไม่ได้ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักพอเพียง ส่วนประชาชนเองกลับหลงใหลนโยบายที่จะทำให้พวกเขาได้ครอบครองสารพัดวัตถุ แม้ว่าพวกเขาจะต้องรับผิดชอบหนี้สินจำนวนมหาศาล การพัฒนาตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียงจึงยังไม่ได้ดำเนินไปด้วยความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายอย่างแท้จริง

ในภาวะวิกฤติน้ำท่วมภาคเหนือและภาคกลางเป็นวงกว้างในประเทศไทยในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ผู้ประสบภัยหลายคนแม้จะมีทรัพย์สินเงินทองมากมายแต่ก็ไม่สามารถหาซื้ออาหาร ไข่ไก่ น้ำ ฯลฯ ได้ ชาวกะเหรี่ยงบ้านท่าเสา อำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี ต่างรู้สึกสลดตงสารคนไทยเมื่อทราบข่าวดังกล่าว แม้ว่าวิกฤติน้ำท่วมจะทำให้สินค้าขาดตลาดข้าวของราคาแพง แต่พวกเขาก็รู้สึกเบาใจว่า อย่างน้อยในไร่ของเขายังมีข้าว มีผัก ในบ่อยังมีปลา ในเล้ายังมีไก่ มีไข่เพียงพอที่จะเลี้ยงทุกคนในครอบครัวและคงจะช่วยให้พวกเขาผ่านพ้นวิกฤตินี้ไปได้

หากพิจารณาวิถีของชาวกะเหรี่ยงผู้ยากไร้ซึ่งดำรงชีวิตโดยการทำเกษตรกรรมแบบพอมีพอกินแล้ว การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวกะเหรี่ยงโดยใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจแบบความพอเพียงน่าจะเหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมของพวกเขาเป็นอย่างดี

ถึงเวลาแล้วหรือยังที่วิถีแห่งความพอเพียงจะกลับคืนสู่จิตใจคนไทยและคนไทยจะน้อมนำแนวพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างจริงจังเพื่อที่ประเทศไทยจะได้พัฒนาอย่างยั่งยืนอย่างแท้จริง

ศิลปะแห่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตควบคู่การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ในการตามเสด็จพระราชดำเนินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเยี่ยมเยียนราษฎรในถิ่นทุรกันดารอย่างต่อเนื่องยาวนาน สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงรู้สึกสะเทือนพระราชหฤทัยในชะตากรรมของราษฎรผู้ทุกข์ยาก ทั้งจากภัยธรรมชาติ อาทิ น้ำท่วม ฝนแล้ง ครั้งแล้วครั้งเล่า หากไม่ใช่ภัยจากธรรมชาติก็จะต้องเผชิญภัยจากมนุษย์ที่คอยเอาไรต์เอาเปรียบทำให้พวกเขาไม่สามารถตั้งตัว ดำรงความยากจนเจ็บไข้ ไม่ได้รับการดูแล รวมทั้งลูกหลานของราษฎรของพระองค์ไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษา ในขณะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอุทิศพระองค์ในการพัฒนาที่ดินและแหล่งน้ำ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ทรงติดตามดูแลครอบครัวของราษฎร เมื่อพระองค์ได้ทอดพระเนตรเห็นงานฝีมือของราษฎรหญิงในทุกถิ่นที่ผ่านงานศิลปหัตถกรรม พระองค์จึงมีพระราชดำริให้ดำเนินโครงการศิลปาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ราษฎรจากการสร้างสรรค์งานฝีมือ นอกจากนี้ยังช่วยธำรงศิลปวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นให้ดำรงอยู่อีกด้วย ปัจจุบันราษฎรที่ได้รับความช่วยเหลือผ่านมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพสามารถประดิษฐ์งานฝีมือคุณภาพเยี่ยมยอดเป็นที่ต้องการของตลาด ไม่ใช่ซื้อหาเพื่อการกุศลเหมือนก่อน การที่ราษฎรมีรายได้เพิ่มมากขึ้นย่อมทำให้พวกเขามีความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น พึ่งพาตนเองได้ ในการพระราชทานความช่วยเหลือ ทรงพระเมตตาทุกกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ภายใต้พระบรมโพธิสมภาร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยทั่วกัน ในส่วนของชาวกะเหรี่ยงสามารถพัฒนาฝีมือในงานศิลปหัตถกรรมได้เป็นอย่างดี ดังความพระราชดำริตอนหนึ่งว่า

“...ชนกลุ่มน้อยมาอยู่บ้านเรา แล้วเขายากจนอดๆ อยากๆ รู้สึกว่ามันไม่เป็นเกียรติแก่ประเทศเราเลย ถ้าเพื่อช่วยกันคนละไม้ละมือ ให้เขามีพอกินพอใช้ ไม่ใช่ว่ารุ่งเรืองอะไรนักหนา พอกินพอใช้ แล้วลูกก็ได้เล่าเรียน เจ็บเป็นไข้ป่าอย่างแรงๆ ก็ได้รับการรักษา”

“เดี๋ยวนี้ชาวกะเหรี่ยงทอผ้าไหมลายกะเหรี่ยงแล้วก็ปั่นภาชนะสวยๆ นำไปแสดงที่ประทับ
ที่หัวหิน สวยมากเลย แปลว่าเก่งจริงๆ แล้วก็สมัครไปเรียนที่ศิลปาชีพ ที่วังไกลกังวล ๕๖ คน
เขียนลาย ปั่น ทอผ้าทอจก และสลักไปได้ไกลมากเลย”

(กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๖)

เหตุที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงมุ่งสร้างรายได้ พัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ
ด้วยทรงตระหนักว่าเมื่อราษฎรพึ่งตัวเองได้แล้ว พวกเขาจะตระหนักถึงความจำเป็นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ร่วมกันป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า เนื่องจากพระองค์เคยรับสั่งถามราษฎรว่า เหตุใดจึงรับจ้างตัดไม้ในป่า ราษฎรตอบว่า
เพราะรวยเร็วดี พระองค์จึงทรงเร่งให้ความช่วยเหลือด้านศิลปาชีพเพื่อให้ราษฎรมีรายได้เพียงพอ จะได้ไม่ต้องรับจ้าง
ตัดไม้ทำลายป่า ในด้านการใช้ชีวิตอยู่ในป่าตามวิถีดั้งเดิมและการอนุรักษ์ป่าไม้ พระองค์มีพระราชกระแสว่า ควรให้
ราษฎรอยู่ในพื้นที่ดั้งเดิม แต่ควรให้ความช่วยเหลือเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตให้แก่พวกเขา และทรงเห็นว่าชาวกะเหรี่ยง
น่าจะทำหน้าที่ดูแลป่าไม้ได้เป็นอย่างดี ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“พระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่า ที่บนภูเขานี้เป็นของชาวเขาอยู่มาดั้งเดิมควรให้เขาดูแลต่อไป ให้เขา
อยู่ไปตามวิถีของเขา ให้เขาอยู่อย่างธรรมชาติ เราเพียงแต่มาช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิต เพิ่มรายได้
ให้เขาอยู่ได้ ให้หมู่บ้านเล็กๆ ค่อยขยายตัวออกไปเอง ไม่ใช่้นำความเจริญจากภายนอกเข้ามา
ให้ทำนุบำรุงสิ่งที่ดีที่เหมาะสมกับเขา”

“ทุกหนทุกแห่งของประเทศไทย ถ้าได้รับความช่วยเหลือแล้ว ชาวบ้านจะฟื้นตัวได้อย่าง
ไม่ยากเลย และจะทำให้ประเทศชาติของเราก้าวหน้าไปได้เร็วยิ่งขึ้น อย่างชาวกะเหรี่ยงก็ไม่นิยม
การตัดไม้ทำลายป่า เขาบอกว่า ต้นไม้ทุกต้นศักดิ์สิทธิ์ เพราะฉะนั้นเราก็สบายใจฝากให้เขาดูแล
รักษาป่า”

พระราชดำรัส

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๓

ครั้งหนึ่งชาวกะเหรี่ยงได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พวกเขาได้ให้
คำมั่นว่า จะไม่ทำลายป่า จะไม่ปลุกผีคน จะทำตามพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พวกเขาขอพระราชทาน
ความช่วยเหลือจากพระองค์โดยขอพระราชทานงานทำ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเห็นว่าชาวกะเหรี่ยง
ไม่ต้องการเงินมากมาย พึงพอใจที่จะมีความสุขสบายตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียง พระองค์จึงได้นำ
เงินส่วนพระองค์ที่สมาชิกโครงการศิลปาชีพทูลเกล้าฯ ถวาย นำมาซื้อที่ดินเพื่อทำฟาร์มขนาดใหญ่ที่บ้านขุนแตะ
อำเภอจอมทอง เพื่อเพาะปลูกพืชสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ต่างๆ อาทิ หมูพันธุ์จินหัว เป็ดพันธุ์ฮีเลียส ฯลฯ
มีพระราชเสาวนีย์ให้ชาวกะเหรี่ยงเข้ามาทำงานในฟาร์มตัวอย่าง ฝึกฝนให้ชาวกะเหรี่ยงเลี้ยงไก่ เลี้ยงแกะภายในฟาร์ม
เพื่อจะได้นำความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติงานไปใช้ในชีวิตประจำวันในหมู่บ้านได้ ต่อมาโครงการฟาร์มตัวอย่างตามแนว
พระราชดำริได้ขยายไปหลายจังหวัดในถิ่นทุรกันดาร รวมทั้งพื้นที่ที่มีกะเหรี่ยงจำนวนมากอาศัยอยู่ เช่น ที่บ้านบ่อหวี
และบ้านพุระกำ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยที่บ้านพุระกำมีโรงทอผ้าพระราชทาน ทั้งนี้ด้วยมีพระราชประสงค์
ให้ครอบครัวของราษฎรของพระองค์ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ไม่ต้องเดินทางไกลไปทำงานต่างถิ่นหรือในเมือง ตอนเช้า

พ่อเดินเท้าไปทำงานในฟาร์มตัวอย่าง แม่ทอผ้าสร้างรายได้ที่บ้าน ตอนเย็นพ่อกลับมาอยู่พร้อมหน้ากับลูกที่บ้าน สร้างครอบครัวของราษฎรให้อบอุ่นมั่นคงสมดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ให้ความไว้วางพระราชหฤทัยรับสั่งให้พระองค์ดูแลครอบครัวของราษฎร

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศนั้น สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถมีพระราชวินิจฉัยว่าเกษตรกรรมจะนำพาประเทศไทยให้มีเศรษฐกิจที่ดียิ่งขึ้นได้ ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“วิธีพัฒนาเศรษฐกิจให้เพียงพอเลี้ยงตัวเองนั้น คงไม่มีวิธีใดดีไปกว่าเปลี่ยนจากเน้นการปฏิวัติอุตสาหกรรม มาเป็นเน้นการปฏิวัติกิจกรรมและเกษตรกรรมเพราะจะทำให้ผลิตสิ่งอุปโภคบริโภคได้มากขึ้น ซึ่งแม้จะหวังความมั่งคั่งจากการนั้นได้ไม่มากนัก ก็จะช่วยให้สามารถเพิ่มผลผลิตเพื่อช่วยตนเองได้อย่างเพียงพอทั้งยังคงมีเหลือพอที่จะแปรรูปเป็นสินค้าส่งออกสู่ตลาดโลกได้ด้วย”

พระราชดำรัส

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

๖ มีนาคม ๒๕๑๘

รอยทางแห่งการพัฒนาแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสริมสร้างคุณภาพชีวิตราษฎรผู้ยากไร้ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ให้ธำรงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และร่วมอนุรักษ์ป่าไม้และสิ่งแวดล้อมให้ดำรงอยู่ ซึ่งก็คือแนวทางแห่งการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่นานาประเทศปรารถนาและเชื่อว่าเป็นแนวทางที่จะช่วยให้อนุชนและโลกนี้ให้ดำรงอยู่โดยปกติสุขได้

แนวทางยั่งยืนเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

การตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ทำให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงตั้งพระราชปณิธานที่จะอุทิศพระองค์เพื่อพระราชทานความช่วยเหลือผู้ยากไร้ในถิ่นทุรกันดารตามรอยพระยุคลบาทพระราชบิดาที่พระราชทานความช่วยเหลือให้ราษฎรในภาคเกษตรมีอาหารและมีรายได้ที่พอเพียงและพระราชมารดาที่ทรงส่งเสริมให้ราษฎรหญิงสร้างรายได้จากการรังสรรค์งานศิลปหัตถกรรมในท้องถิ่น จุดมุ่งหมายในการพัฒนาของพระองค์คือ มุ่งที่จะพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารด้วยทรงตระหนักว่า “เด็กและเยาวชนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต”

ตลอดระยะเวลากว่า ๓ ทศวรรษที่ผ่านมา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีได้พระราชทานโครงการพระราชดำริกว่า ๑๐ โครงการ เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร โครงการในพระราชดำรินี้พระองค์มุ่งพัฒนาทั้งตัวมนุษย์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวมนุษย์ ด้วยทรงตระหนักว่าการพัฒนาจะไม่สามารถสัมฤทธิ์ผลได้หากผู้ได้รับการพัฒนายังคงขาดแคลนปัจจัยพื้นฐาน อาหารไม่พอกินหรือประสบโรคภัยต่างๆ ในเบื้องต้นของการพัฒนาจึงทรงมุ่งสร้างแหล่งอาหารและดูแลสุขภาพอนามัยของราษฎรให้มีสุขภาพอนามัยที่ดีผ่านโครงการพระราชดำรินี้อย่างได้แก่ โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน โครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีนเพื่อป้องกันโรคต่อมไทรอยด์บกพร่องและเพื่อให้สมองมีพัฒนาการที่เหมาะสมพร้อมที่จะเรียนรู้ โครงการส่งเสริมโภชนาการแม่และเด็ก โครงการหน่วยแพทย์พระราชทาน โครงการสุศาลาพระราชทาน ฯลฯ เมื่อมนุษย์มีสภาพร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บแล้ว พระองค์ทรงดำริว่า กุญแจสำคัญของการพัฒนามนุษย์ที่จะสามารถพึ่งพาตนเองได้ในอนาคต คือ การให้การศึกษา การฝึกอบรม และถ่ายทอดเทคโนโลยีพื้นฐานที่เหมาะสม ไม่ขัดต่อวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามที่มีมา

แต่เดิม จึงพระราชทานความช่วยเหลือเพื่อส่งเสริมด้านการศึกษา การฝึกอบรม และการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่ราษฎร อาทิ โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์เพื่อช่วยเหลือเด็กที่ไม่มีทุนศึกษาต่อ หากเด็กมีความสนใจที่จะประกอบอาชีพมากกว่าที่จะศึกษาต่อหรือไม่สามารถสอบเพื่อเรียนต่อในสายสามัญได้ พระองค์ได้พระราชทานโครงการฝึกอาชีพเพื่อรองรับเด็กเหล่านั้น นอกจากนี้พระองค์ทรงตระหนักว่า การพัฒนาด้านการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพของครูควบคู่กันไปด้วย พระองค์จึงได้พระราชทานโครงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาครูในโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้ได้รับวุฒิปริญญาตรีทางการศึกษา และพระราชทานทุนการศึกษาให้ศิษย์เก่าที่ประสงค์กลับมาเป็นครูที่โรงเรียนเดิมในโครงการครูทายาท นอกจากนี้ยังพระราชทานโครงการส่งเสริมสหกรณ์เพื่อให้สหกรณ์โรงเรียนเป็นที่พึ่งของชุมชน เพื่อปลูกฝังความละเอียดรอบคอบ ความมีระเบียบวินัย การทำงานร่วมกันและการแสดงความคิดเห็นอันเป็นพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยด้วย

ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินการโครงการ “อุทยานธรรมชาติวิทยา” ตามพระราชดำริ ที่ตำบลสวนผึ้ง และตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในดินแดนของชาวกะเหรี่ยงและจัดให้มีมีคฤหฤคณน้อยชาวกะเหรี่ยงนำนักท่องเที่ยวเดินชมเส้นทางธรรมชาติ และเส้นทางร่อนแร่ของชาวกะเหรี่ยงแต่ดั้งเดิมด้วย เพื่อเปิดโอกาสให้ราษฎรในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งทรงปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าไม้และสิ่งแวดล้อมทั้งในหมู่เยาวชนชาวกะเหรี่ยงและในหมู่ชาวเมืองผู้มาเยือนด้วย ดังกระแสพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“การพัฒนาจะยั่งยืนมิได้ หากประชาชนในพื้นที่ไม่มีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ความยั่งยืนเกิดจากการที่นักพัฒนาถ่ายทอดความรู้ อุดมการณ์ และความตั้งใจสู่รุ่นต่อๆ ไป ที่สำคัญคือต้องสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรุ่นลูกหลาน เพื่อให้เขาเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวเขา ความยั่งยืนจะขึ้นอยู่กับการพัฒนาศักยภาพของประชาชน เพื่อให้เขาสามารถพัฒนาต่อไปได้เอง โดยไม่ต้องพึ่งพาคนภายนอกตลอดเวลา”

(มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา, ๒๕๕๒: ๓๒-๓๓)

อนาคตของชาติจะเป็นอย่างไร เด็กและเยาวชนจะเป็นผู้กำหนด สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงตระหนักว่า เพื่อให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า เพื่อให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าได้ด้วยความดีจะต้องพัฒนาเด็กและเยาวชนตั้งแต่วินาทีนี้ให้พวกเขาได้รับการศึกษาเพราะการศึกษาจะช่วยทำให้ไม่ว่าจะยากจน ร่ำรวย หรือเกิดในชาติพันธุ์ใดเกิดความเท่าเทียมกันได้ การศึกษาจึงเป็นหนทางไปสู่สันติภาพบนโลกนี้ ส่วนการที่จะให้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมดำรงอยู่ได้นั้นจะต้องปลูกฝังเยาวชนให้รู้คุณค่าและประโยชน์ของสิ่งเหล่านั้นเพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ซึ่งกล่าวได้ว่าแนวทางที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงดำเนินเพื่อพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น เป็นแนวทางเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในกลุ่มราษฎรชาวกะเหรี่ยงผู้ยากไร้ตลอด ๓ ทศวรรษที่ผ่านมา

การพัฒนากะเหรี่ยงอย่างยั่งยืนในมุมมองของปราชญ์ชาวกะเหรี่ยง

จอนิ โอโดชา ปราชญ์ชาวกะเหรี่ยงแห่งบ้านหนองเต่า อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ อดีตผู้นำหมู่บ้านที่นำชาวกะเหรี่ยงต่อสู้กับสิ่งแปลกปลอมที่มาจากการพัฒนา ผู้เคยยื่นหนังสือถึงจอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี

ในสมัยนั้นเพื่อขอให้งบเลิกสัมปทานแร่ดีบุกที่บ้านหนองเต่า ได้มองย้อนรอยทางแห่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวกะเหรี่ยงของภาครัฐที่ผ่านมาในหนังสือที่นำเสนอชีวิตประวัติของเขา เรียบเรียงโดย ชมักร แสงกระจ่าง ว่าเป็นการพัฒนาที่ไม่ได้มองปัญหาแบบองค์รวม รัฐบาลพัฒนาและแก้ไขปัญหาแยกออกเป็นส่วนๆ แก้ปัญหาด้วยความไม่เข้าใจปัญหา ไม่เปิดโอกาสให้ชาวกะเหรี่ยงเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำนโยบายและแผน หรือเสนอแนวทางในการพัฒนาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของพวกเขา เมื่อไม่เข้าใจปัญหาก็แก้ปัญหาแบบฝักชัโรยหน้า

ส่วนปัญหาชาวกะเหรี่ยงนั้น จอนิมองว่ากะเหรี่ยงแต่ละหมู่บ้านมีปัญหาแตกต่างกันไป ทั้งนี้สามารถจัดกลุ่มหมู่บ้านได้ ๕ ลักษณะ คือ หมู่บ้านที่ปิดเจตสภาพปัญหาอย่างหนึ่ง หมู่บ้านกึ่งเปิดกึ่งปิด หมู่บ้านเปิดเต็มที่ หมู่บ้านที่แตกสลาย หมู่บ้านที่เผชิญสงครามตามชายแดนไทย-พม่า แม้แต่ละหมู่บ้านจะมีปัญหาที่แตกต่างกัน แต่ในเกือบทุกหมู่บ้านจะมีปัญหาร่วมกัน ๒ เรื่องใหญ่ๆ คือ ปัญหาการไร้สัญชาติและการไม่มีเอกสิทธิ์ที่จะใช้ผืนดินทำกิน

จอนิได้มองนโยบายอนุรักษ์ป่าไม้ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของภาครัฐว่า ภาครัฐดำเนินนโยบายแบบแยกส่วนแยกเป็นปัญหาป่าไม้ ปัญหาสัตว์ ไม่เคยเห็นว่่างานส่วนของตนสัมพันธ์กับงานผู้อื่นอย่างไร จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเบ็ดเสร็จ การแก้ปัญหาหนึ่งมักจะนำไปสู่ปัญหาอื่นๆ อยู่เสมอ ทา (สุภาวิชิต) ของปากะญอได้สอนการเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ไว้ว่า “มือที่จับก็รักษาที่มีมือ ไม่คิดว่าจะปวดถึงใจ” ชาวปากะญอเชื่อในความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง เขาเชื่อว่าคน ป่า น้ำ ธรรมชาติสัมพันธ์กัน หากป่า น้ำ ธรรมชาติดี แต่ถ้าคนไม่ดี สิ่งต่างๆ เหล่านั้นก็ไม่สามารถอยู่ได้ หรือหากคนดี แต่ป่า น้ำ ธรรมชาติไม่ดี คนก็อยู่ไม่ได้เช่นกัน จอนิมั่นใจว่า หากชาวกะเหรี่ยงได้รับสิทธิการทำกินบนที่ดิน พวกเขาจะร่วมกันดูแลป่าต้นน้ำลำธาร พร้อมทั้งจะทำเกษตรเชิงอนุรักษ์และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการกำจัดยาเสพติด และเมื่อพวกเขาได้รับสิทธิการเป็นพลเมืองไทยที่ถูกต้อง พวกเขาก็พร้อมที่จะรักษาสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เพื่อการพัฒนาและเพื่อความยั่งยืนของประเทศสืบไป

เพื่อเป็นการรักษาสีงแวดล้อม อนุรักษ์ป่าไม้และวิถีวัฒนธรรมชาวกะเหรี่ยงให้ดำรงอยู่คู่กันสืบไป จอนิได้จัดทำหลักสูตรวัฒนธรรมปากะญอเสนอให้โรงเรียนต่างๆ จัดไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนโดยให้ครูปากะญอเป็นผู้สอนด้วยเป็นหวังว่าวัฒนธรรมและภูมิปัญญาปากะญอจะสู้กับวัฒนธรรมที่ขึ้นมาจากพื้นราบไม่ไหว เพราะสื่อโทรทัศน์และสื่อวิทยุมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและการดำรงวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงเป็นอย่างมาก หลักสูตรนี้เน้นให้ผู้เรียนที่เป็นชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านรู้จักการใช้ชีวิตตามวิถีดั้งเดิม รู้จักป่า สภาพแวดล้อม และมีความภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น เนื้อหาหลักสูตรจะครอบคลุมประวัติศาสตร์และความเป็นมาของชนเผ่า การพัฒนาหลักสูตรเริ่มจากการเสาะหาผู้รู้ชาวปากะญอมาจากพื้นที่ต่างๆ เช่น แม่สะเรียง แม่แจ่ม สะเมิง จอมทอง เพื่อให้ผู้รู้เหล่านั้นบอกเล่าความเป็นมาของชนเผ่าที่บอกเล่าผ่านนิทานต่างๆ และภูมิปัญญาของชาวกะเหรี่ยงมารวบรวมบันทึกไว้ จอนินิมีโครงการที่จะรวบรวมภูมิปัญญาปากะญอด้วยการบันทึกเทปเพื่อเป็นหลักฐานต่อไปในอนาคต

ในด้านการปลูกฝังให้เยาวชนชาวกะเหรี่ยงรักป่า จอนิได้จัดทำค่ายรักป่ารักษ์น้ำสำหรับเยาวชนในช่วงโรงเรียนหยุดด้วยการพาเด็กๆ เข้าป่าเพื่อเรียนรู้จากป่าและเข้าใจป่า รวมทั้งการจัดทำค่ายตามสถานการณ์ เช่น การจัดเด็กนักเรียนออกปฏิบัติทำแนวกันไฟป่าเพื่อเรียนรู้เรื่องป่าอย่างมีจิตสำนึก หลักสูตรวัฒนธรรมปากะญอเริ่มทดลองสอนครั้งแรกที่มอวาคี จากนั้นก็ได้รับการบรรจุไว้ในแผนการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านหนองเต่า ทุ่งหลวง ทุ่งยาว และห้วยเกียง ในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยเด็กๆ จะต้องสวมชุดปากะญอไปเรียนหนึ่งวันด้วย

ริมหูหญิงชาวกะเหรี่ยงภรรยาของจอนินำผ้าที่ทอแล้วมาอวด ผ้าที่ทอนั้นไม่ใช่ฝีมือเธอแต่เป็นฝีมือของลูกสาวทั้งสองคน นั่นอาจเป็นผลลัพท์หนึ่งของหลักสูตรวัฒนธรรมปากะญอ แต่เหนือสิ่งอื่นใด นั่นคือสัญญาที่ดีที่สุดที่ทำให้เห็นว่าอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงจะดำรงอยู่ไม่สูญหาย

แนวทางที่จอนิรีเริ่มดำเนินการเพื่อธำรงวัฒนธรรมปากะญอและปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติให้แก่เยาวชนปากะญอ หากมีการขยายผลนำไปปฏิบัติในกลุ่มกะเหรี่ยงกลุ่มอื่นๆ หรือกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ต่อไปก็จะทำให้การพัฒนาอยู่ควบคู่กับการธำรงรักษาวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมได้

แนวทางเพื่อการพัฒนาชาวกะเหรี่ยงของภาครัฐในปัจจุบัน

ในปัจจุบันภาครัฐตื่นตัวเรื่องการดูแลและฟื้นฟูวัฒนธรรมกะเหรี่ยงมากยิ่งขึ้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงตามที่กระทรวงวัฒนธรรมเสนอเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ และได้มอบหมายให้หน่วยงานต่างๆ นำนโยบายและหลักไปปฏิบัติใน ๕ ด้าน ได้แก่

๑. **ด้านอัตลักษณ์ชาติพันธุ์และวัฒนธรรม** มอบหมายให้กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนชาวกะเหรี่ยงในเรื่องอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ (Ethnic identity) และวัฒนธรรมกะเหรี่ยง ให้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมชาติที่มีความหลากหลายและให้กระทรวงวัฒนธรรมและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดำเนินการส่งเสริมสังคมให้มีความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันแบบพหุวัฒนธรรม โดยให้เรียนรู้อัตลักษณ์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง

๒. **ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ** มอบหมายให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับกระทรวงมหาดไทยยุติการจับกุม และให้ความคุ้มครองชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่เป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่อยู่ในพื้นที่ข้อพิพาทเรื่องที่ทำกินในพื้นที่ดั้งเดิม และมอบหมายให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม กระทรวงยุติธรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับกระทรวงมหาดไทย จัดตั้งคณะกรรมการหรือกลไกการทำงานเพื่อกำหนดเขตพื้นที่ในการทำกิน การอยู่อาศัย และการดำเนินวิถีชีวิตตามวัฒนธรรม (Demarcation Committee/Mechanism) เพื่อจัดการข้อพิพาทการใช้ประโยชน์หรือการถือครองพื้นที่ของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงกับหน่วยงานรัฐ กำหนดอำนาจหน้าที่มุ่งเน้นการส่งเสริมแนวทางการจัดการความขัดแย้งในเชิงสร้างสรรค์ (Constructive Dialogue)

๓. **ด้านสิทธิในสัญชาติ** มีมติคณะรัฐมนตรีให้ชาวกะเหรี่ยงที่ได้รับบัตรประจำตัวสำหรับบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (บัตรประจำตัวบุคคลบนพื้นที่สูงและบัตรสำรวจชุมชนบนพื้นที่สูงเดิม) ที่อพยพเข้ามาตั้งแต่วันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๘ สามารถขอเป็นคนต่างด้าวมีถิ่นอยู่ถาวรในประเทศไทยและได้รับใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวส่วนบุตรที่เกิดในประเทศไทยให้สามารถขอสัญชาติไทยตามกฎหมายสัญชาติ มาตรา ๗ ทวิได้ ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายประมาณ ๔๐,๐๐๐ คน และเร่งรัดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาการขอเป็นคนต่างด้าวมีถิ่นที่อยู่ถาวรในประเทศไทยและได้รับใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวรวมทั้งบุตรที่เกิดในประเทศไทยขอสัญชาติไทยตามกฎหมายสัญชาติ มาตรา ๗ ทวิ ที่ได้ยื่นเรื่องขอเป็นเวลานานแล้ว

๔. **ด้านการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม** มอบหมายให้กระทรวงวัฒนธรรม โดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ศูนย์บูรณาการไทยสายใยชุมชน เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมร่วมกันส่งเสริมศูนย์วัฒนธรรมชุมชนโดยเชื่อมโยงวิถีชีวิตและฐานคิดดั้งเดิมให้เป็นศูนย์วัฒนธรรมที่มีชีวิต

๕. **ด้านการศึกษา** มอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการให้ชุมชนมีส่วนในการกำหนดหลักสูตรการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม รวมทั้งสามารถจัดการศึกษาได้ด้วยตนเอง และส่งเสริมการจัด

การศึกษาโดยท้องถิ่น เช่น งบประมาณ รวมทั้งพัฒนาศักยภาพผู้บริหารการศึกษา ครู คนในท้องถิ่น เช่น กรรมการโรงเรียนให้สามารถจัดการศึกษาได้ด้วยตนเอง โดยการฝึกฝนอบรมและศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง และปรับระบบการบริหารของโรงเรียนให้เกิดความเหมาะสมกับชุมชนตลอดจนสนับสนุนทุนการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขาที่จำเป็นในการพัฒนาชุมชน เช่น ด้านสาธารณสุข (ประชาไท, ๙ สิงหาคม ๒๕๕๔)

อย่างไรก็ตาม ปลัดกระทรวงวัฒนธรรมเปิดเผยว่า การรับทราบการดำเนินงานของส่วนราชการต่างๆ เพื่อฟื้นฟูวัฒนธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวกะเหรี่ยงยังไม่มี ความชัดเจน (เดลินิวส์, ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๔) จะต้องมีการประชุมหารือเพื่อสร้างความเข้าใจและสรุปผลความคืบหน้าในการดำเนินงานให้คณะกรรมการรับทราบต่อไป

สรุป

จากเรื่องราวของชาวกะเหรี่ยงทำให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงแม้จะขัดสนทางด้านวัตถุ แต่ร่ำรวยทางด้านวัฒนธรรม ความเคารพธรรมชาติ ความรู้เกี่ยวกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งป่าไม้ สัตว์ป่า และทุกสรรพชีวิตในป่า ให้ดำรงอยู่อย่างสมดุลสืบสานผ่านเรื่องเล่า กำหนดเป็นความเชื่อวิถีปฏิบัติร่วมกันระหว่างคนในชุมชน ชาวกะเหรี่ยงเชื่อว่าธรรมชาติผู้มีพระคุณยิ่งต่อมวลมนุษย์ยิ่งใหญ่มากกว่าที่มนุษย์จะเข้าครอบครอง มนุษย์ตัวเล็กๆ อย่างพวกเขาจึงพึงพาอาศัยธรรมชาติเพาะปลูกเพียงพอกินเท่านั้น

เป็นที่น่าเสียดายว่า ความเข้าใจคลาดเคลื่อนที่ผู้เข้าไปพัฒนามีต่อกลุ่มกะเหรี่ยงได้ทำให้ชาวกะเหรี่ยงต้องมียุทธวิธีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเห็นว่า การทำไร่หมุนเวียนซึ่งช่วยรักษาสมดุลของผืนดินและธรรมชาติที่ชาวกะเหรี่ยงสืบสานภูมิปัญญามากกว่าร้อยปีเป็นการทำลายป่าไม่ต่างจากการทำไร่เลื่อนลอย พวกเขาจึงถูกผลักดันออกจากพื้นที่ป่าที่อาศัยอย่างสงบสุขมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษยาวนานนับร้อยปี ตั้งแต่สมัยที่สัตว์ป่ายังเดินลอดใต้ถุนบ้านของพวกเขา ชาวกะเหรี่ยงถูกมองว่าเป็นผู้ทำลายป่า ทั้งๆ ที่เขาเคารพป่าและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาดที่สุด เช่น ในการสร้างบ้าน เดิมชาวกะเหรี่ยงจะใช้ไม้ไผ่ปลูกสร้างเท่านั้น พวกเขาจะไม่ใช้ไม้ใหญ่ซึ่งเป็นไม้เศรษฐกิจสร้างด้วยเห็นว่าทำให้บ้านคล้ายกับโลงของคนเมือง แต่ต่อมาเมื่อมีเจ้าหน้าที่เข้ามาประจำการในป่า ถนนและคนเมืองก็ตามเข้ามาด้วย สัตว์ป่านานาชนิดถูกล่าจนหลายชีวิตอยู่ในภาวะที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ ต้นไม้ใหญ่ที่อยู่ร่วมกับชาวกะเหรี่ยงมานับร้อยปีที่ชาวกะเหรี่ยงไม่ตัดเพราะเชื่อคำบรรพบุรุษว่าจะทำให้สัตว์นานาชนิดได้มีที่อาศัย หากเป็นต้นตะเคียน ต้นโพธิ์ ต้นไทร ไม้ใหญ่ต่างๆ ก็จะไม่ตัดโค่นเพื่อให้ผีอยู่อาศัย แต่เมื่อนายทุนเข้ามาไม้เหล่านั้นกลับถูกกลุ่มนายทุนสั่งให้ตัดโค่นลง เมื่อพวกเขาพร้อมใจไปแจ้งเจ้าหน้าที่ บ่อยครั้งที่กลับกลายเป็นว่าทั้งหมดเป็นการกระทำของชาวบ้าน บ้างก็สรุปว่าผู้กระทำการได้หลบหนีไปแล้วทั้งๆ ที่ทุกคนยังคงก่อการอยู่ในป่า มีกะเหรี่ยงจำนวนไม่น้อยที่ต้องสิ้นชีวิตเพราะเข้าขัดขวางการทำลายป่าของนายทุน บางคนถูกจับกุมข้อหาบุกรุกป่า ดังเช่น นายศุภชัย พลทิพย์ ชาวบ้านจะคี (ตะเคียนทอง) อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ถูกดำเนินคดีข้อหาบุกรุกป่า ๑๒๐ ไร่ ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันมากถึง ๑๐๐,๐๐๐ บาท

เมื่อไม่สามารถตัดทานการล่วงละเมิดต่อป่าได้ ชาวกะเหรี่ยงส่วนหนึ่งจึงผันตัวไปรับจ้างให้ตัดต้นไม้ให้นายทุน บ้างก็ถูกกว่าจ้างให้ล่าสัตว์โดยใช้ปืนไรเฟิลที่มีอนุภาพสูงที่ชาวเมื่อนำมาใช้ล่า ละเมิดสิ่งที่บรรพบุรุษชาวกะเหรี่ยงสอนสืบต่อกันมาว่าสัตว์ป่าหลายชนิดคือพี่น้องของพวกเขา

ในตำนานกะเหรี่ยง มีเรื่องเล่าถึงความเป็นมาของกระทิงที่เล่าสืบต่อกันมาว่า กระทิงคือหนุ่มชาวกะเหรี่ยงที่ต่อสู้กับผีร้ายที่มาเป็นแม่เลี้ยงใจร้ายของพวกเขา ผีร้ายได้บอกให้พ่อจับพวกเขาและพี่น้องอีก ๖ คนไปลอยแพ

วิญญาณที่ผู้ล่วงลับเพราะผีแม่เลี้ยงได้บอกให้เขานำเขามาสมที่ศีรษะเพื่อขวิดผีแม่เลี้ยง เขาได้ทำตามจนผีแม่เลี้ยง
 ลื่นไป แต่ท้ายที่สุดเขากลับถอดเข้านั้นออกจากศีรษะไม่ได้ จึงได้กลายเป็นกระตึง ชาวกะเหรี่ยงจึงไม่ล่ากระตึง
 เมื่อมีภัยอันตรายจากสัตว์อื่นในป่า พวกเขาได้รับการสอนให้เข้าไปอยู่ในฝูงกระตึงแล้วพวกเขาจะปลอดภัย แต่เมื่อ
 มีปัญหาจากชาวเมืองให้ล่ากระตึงและสัตว์อื่นๆ พวกเขาจำต้องล่า เมื่อสัตว์ถูกล่า ป่าถูกทำลายจนเกือบจะสูญสิ้น
 ชาวเมืองก็จากป่าเลื่อมโทรมแห่งนั้นไปแสวงหาป่าสมบูรณ์แห่งใหม่ ทิ้งไว้เพียงข้อกล่าวหาให้กะเหรี่ยงอย่างพวกเขา
 ตกเป็นจำเลยของสังคมว่าเป็นผู้ทำลายธรรมชาติและสัตว์ป่า

การกระทำการล่วงละเมิดวิถีป่าของกะเหรี่ยงเพียงส่วนหนึ่ง ได้ทำให้กะเหรี่ยงทั้งหมดต้องอพยพออกจาก
 ถิ่นฐานดั้งเดิมในป่าที่อยู่อาศัยมานานหลายชั่วอายุคน เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่าหากไม่มีชาวกะเหรี่ยงตั้งถิ่นฐานในป่า
 ช่วยดูแลรักษาป่า ประเทศไทยคงจะไม่มีมรดกทางธรรมชาติ “เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร-ห้วยขาแข้ง”
 ซึ่งได้จดทะเบียนเป็นมรดกโลกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๔ มาจนถึงทุกวันนี้

นอกจากวิถีชาวกะเหรี่ยงที่อยู่อย่างสอดคล้องและกลมกลืนกันธรรมชาติจะถูกคุกคามแล้ว ความเชื่อ สิ่งที
 ชาวกะเหรี่ยงนับถือศรัทธา ก็ได้ถูกความเจริญและกระแสสังคมสมัยใหม่ทำลายเช่นกัน อาทิ การบูชาฤๅษี บูชาเจดีย์
 ไม้ไผ่ (โยะ) ซึ่งกำหนดวิถีชาวกะเหรี่ยงให้ถือศีล ๕ อย่างเคร่งครัด ไม่เบียดเบียน ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่กินเนื้อสัตว์ เพื่อสื่
 จุดหมายปลายทางคือการที่จะได้อยู่ร่วมกับพระพุทธเจ้าองค์ต่อไป ถูกแปรความว่าเป็นลัทธิใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคง
 ของชาติ ความเจริญได้สรรค์สร้างความเจริญทางวัตถุ อาทิ ถนน อาคารแทนที่บริเวณที่เป็นป่าไม้ ต้นไม้ถูกตัดฟัน
 แร่ธาตุถูกนำไปแปรเพื่อใช้ประโยชน์ทางด้านอุตสาหกรรมส่งผลให้ธรรมชาติขาดสมดุล สภาพดินฟ้าอากาศที่แปรวนแปร
 ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล เป็นเหตุให้พืชผลที่เพาะปลูกไม่อุดมสมบูรณ์เหมือนก่อน ชาวกะเหรี่ยงจึงยิ่งยากไร้ อีกทั้ง
 ต้องเผชิญโรคร้ายในป่าลึก ทั้งโรคจากการขาดสารอาหาร สาธารณสุขมูลฐานไม่ดีพอ และโรคร้ายจากนักลงทุนผู้แสวง
 ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติปล่อยสารเคมีเข้าคุกคามธรรมชาติบริเวณหมู่บ้านของชาวกะเหรี่ยง การไม่สามารถ
 ทำกินโดยพึ่งพาธรรมชาติที่ทำสืบต่อกันมาแต่เดิมทำให้กะเหรี่ยงผู้ยากไร้กลายเป็นผู้ยากแค้น ประกอบกับกระแส
 การอนุรักษ์ป่าไม้ทรัพยากรธรรมชาติ การประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทำให้เจ้าหน้าที่รัฐ
 ได้ผลักดันชาวกะเหรี่ยงให้ออกมาตั้งถิ่นฐานนอกป่าอันเป็นถิ่นฐานดั้งเดิมที่อยู่กันมานับร้อยปี ทำให้ชาวกะเหรี่ยง
 เข้ามาทำงานในเมือง ส่วนใหญ่เข้ามาทำงานในโรงงาน เป็นคนงานก่อสร้าง รับจ้างทั่วไป มีรายได้เพียงเลี้ยงตัวเอง
 เนื่องจากนายจ้างให้ค่าแรงต่ำ บ้างก็โกงค่าแรงเพราะเห็นว่าเป็นชาวกะเหรี่ยงไม่ใช่คนไทย บ้างก็ให้เพียงที่อยู่อาศัย
 และให้อาหารเพียงประทังชีวิตเท่านั้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
 สยามบรมราชกุมารี ทรงห่วงใยความเป็นอยู่ของราษฎรทุกกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยบนผืนแผ่นดินไทย ทุกพระองค์
 ทรงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวกะเหรี่ยงเป็นเหตุให้ปัญหาของชาวกะเหรี่ยงซึ่งถูกละเลยมา
 อย่างยาวนานได้รับการเยียวยาแก้ไข ที่สำคัญคือทำให้ชาวกะเหรี่ยงตระหนักว่าพวกเขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย
 ทำให้พวกเขามีจิตสำนึกที่จะช่วยเป็นหูเป็นตาดูแลประเทศไทยตามแนวชายแดน และทำให้พวกเขาอยู่ร่วมกับคนไทย
 อย่างร่มเย็นเป็นสุขถึงปัจจุบัน แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวกะเหรี่ยงตามแนวพระราชดำริของทุกพระองค์
 ล้วนสอดคล้องกับวิถีดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยง และช่วยธำรงวัฒนธรรมความเป็นกะเหรี่ยง ตลอดจนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
 ควบคู่ไปด้วย ได้แก่ การพระราชทานความช่วยเหลือเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำการเกษตร การส่งเสริมด้านศิลป-
 หัตถกรรม ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรเหล่านั้นให้ดียิ่งขึ้น
 ปัจจุบัน นานาประเทศต่างยอมรับว่าโครงการในพระราชดำริเพื่อพัฒนารัฐในถิ่นทุรกันดารของทุกพระองค์นำไปสู่

การพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ สมควรอย่างยิ่งที่ภาครัฐจะน้อมนำแนวพระราชดำริมาดำเนินการสานต่ออย่างจริงจังเพื่อแบ่งเบาพระราชภาระ และเพื่อที่สังคมไทยจะได้ก้าวสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม ตลอด ๓ ทศวรรษที่ผ่านมา แม้การปกครองในแต่ละท้องถิ่นต่างๆ จะมีองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คอยปกครองดูแลความเป็นอยู่ของคนในชุมชน แต่สำหรับหมู่บ้านชาวกะเหรี่ยงซึ่งมักอยู่ในที่ห่างไกลและการคมนาคมเป็นไปอย่างยากลำบากแล้ว หลายคนปฏิเสธความเป็นพลเมืองและดำเนินชีวิตตามแบบแผนประเพณีในถิ่นทุรกันดารของตนต่อไป เมื่อชาวบ้านเหล่านั้นไม่ค่อยได้สัมผัสเจ้าหน้าที่ปกครองของทางภาครัฐ จึงอาจไม่เชื่อถือหรือไม่ยอมรับเท่ากับผู้นำทางศาสนาหรือผู้นำทางจิตวิญญาณของพวกเขา อาทิ การนับถือฤๅษี การศรัทธาในผู้นำทางศาสนา อาทิ ครูบาเจ้าชัชวงศาพัฒนา หรือหลวงพ่อนวมวัดแจ้งเจริญ หรือการศรัทธาในพระเจ้า หรือเคารพนับถือมิชชันนารี เป็นต้น ทั้งนี้พบว่า การถือบวชในพุทธศาสนา หรือการเข้านับถือศาสนาคริสต์เป็นทางออกหนึ่งเพื่อให้ลูกหลานชาวกะเหรี่ยงได้รับการศึกษา หรือช่วยให้พวกเขามีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น ดังนั้นการเข้าไปพัฒนาชาวกะเหรี่ยงที่ชาวชุมชนเคารพศรัทธาผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้เข้าไปพัฒนาควรศึกษาวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อของพวกเขาให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และนำการพัฒนาในแนวทางที่ไม่ขัดต่อความรู้สึก ประเพณี หรือความเชื่อของพวกเขา การสร้างสัมพันธ์กับผู้นำทางจิตวิญญาณและพัฒนาตามความต้องการของพวกเขา ก็จะสามารถนำชาวชุมชนให้มามีส่วนร่วมในการพัฒนาและทำให้การพัฒนาดำเนินไปอย่างต่อเนื่องได้

การฟังความเห็นของผู้นำชุมชน หรือปราชญ์ชาวกะเหรี่ยงเพื่อนำมากำหนดแบบแผนในการพัฒนาก็เป็นเรื่องที่สำคัญ ปราชญ์ชาวกะเหรี่ยง “จอนิ โอด์เซา” เห็นว่า ไม่สามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาให้เป็นในลักษณะใดลักษณะหนึ่งโดยเฉพาะได้ เพราะกะเหรี่ยงในประเทศไทยมีความหลากหลาย มีความต้องการการพัฒนาและมีปัญหาที่แตกต่างกันไป การพัฒนาจึงต้องรับฟังปัญหาที่แท้จริงของพวกเขา ตลอดจนทำให้พวกเขาได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการพัฒนาและเลือกแนวทางการพัฒนาที่ไม่ขัดต่อวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมของพวกเขา

จากการศึกษาเรื่องราวและงานวิจัยเกี่ยวกับชาวกะเหรี่ยงรวมทั้งการลงพื้นที่ ผู้เขียนพบว่า การพัฒนาชาวกะเหรี่ยงอย่างยั่งยืน คือ “การส่งเสริมอาชีพสร้างรายได้ ให้การศึกษา พัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริมด้านสาธารณสุข มูลฐานและการรักษาพยาบาล แก้ปัญหาเรื่องที่ดินทำกินและการถือสัญชาติ ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมให้ดำรงอยู่ โดยการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ให้เยาวชนชาวกะเหรี่ยงตื่นตัว ให้เขาซาบซึ้งในคุณค่าของวัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งแวดล้อมที่บรรพบุรุษของพวกเขาสืบสานยาวนานหลายร้อยปี” แต่คงต้องให้เป็นไปตามที่ปราชญ์ชาวกะเหรี่ยงได้กล่าวไว้ นั่นคือ เราคงต้องพิจารณาแต่ละหมู่บ้านเป็นรายๆ ไป เพราะแต่ละที่อาจมีความต้องการที่แตกต่างกัน ความต้องการความเจริญเข้าสู่หมู่บ้านของชาวกะเหรี่ยงก็แตกต่างกันไปด้วย บางหมู่บ้านปฏิเสธความเจริญแบบชาวเมือง เช่น บ้านน้ำบ่อน้อย ตำบลนาทราย อำเภอเถิง จังหวัดลำพูน หรือบ้านเลตองคู อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก เราจึงควรเข้าไปพัฒนาให้เป็นไปตามความต้องการของชาวบ้าน และไม่ทำให้พวกเขารู้สึกว่าถูกชาวเมือง หรือความเจริญคุกคามเหมือนดังที่เป็นมาในอดีต

อย่างไรก็ตาม การมุ่งแก้ไขปัญหาพัฒนาชาวกะเหรี่ยงโดยปราศจากการพัฒนาชาวเมืองให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สูงค่า มุ่งสร้างความเจริญโดยดำรงอยู่บนวิถีแห่งความไม่เบียดเบียน ย่อมไม่อาจนำไปสู่การพัฒนาชาวกะเหรี่ยงบนวิถีทางแห่งการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ การพัฒนาอย่างยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อทุกฝ่ายร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาจากข้างในสู่ข้างนอก คือพัฒนาจิตใจให้รู้จักเพียงพอ ไม่โลภ ไม่เบียดเบียน เข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ ร่วมสร้างครอบครัวที่อบอุ่น คนในครอบครัวห่วงใยดูแลซึ่งกันและกัน ร่วมสร้างสังคมที่มีแต่ความเกื้อกูล ร่วมมือร่วมใจกันสร้างสิ่งแวดล้อมที่มีความสมดุลไร้ซึ่งมลพิษ และสร้างโลกที่มีความสมดุลทางธรรมชาติ เปี่ยมไปด้วยสันติภาพและสันติสุข จึงจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยถาวรได้

นอกจากนี้ การตระหนักว่าทุกกลุ่มชาติพันธุ์บนผืนแผ่นดินไทยล้วนมีคุณค่า ไม่ได้ด้อยกว่าคนในสังคมเมือง ก็เป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะจะทำให้เราปราศจากการมีจิตคิดดูถูก เอาเปรียบ หรือรังเกียจเด็ดฉันทว่า เขาเข้ามาพึ่งพา หรือไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยอันจะนำมาซึ่งปัญหาต่างๆ ระหว่างชาวเมืองกับชาวกะเหรี่ยงดังที่ผ่านมา การจะปราศจากจิตในลักษณะดังกล่าวได้ก็ต่อเมื่อเรารู้จักและเข้าใจชาวกะเหรี่ยง การจะรู้จักและเข้าใจได้ก็ต้องเรียนรู้ ศึกษาหรือวิจัย ยิ่งไปกว่านั้นการเรียนรู้ชนกลุ่มน้อยก็จะช่วยให้เราเข้าใจตัวเราและสังคมของเราชัดเจนยิ่งขึ้นด้วย เพราะ “ทุกสรรพสิ่งล้วนสัมพันธ์กันหมด” การพัฒนาชาวเมืองก็จะนำไปสู่การพัฒนาชาวกะเหรี่ยง การพัฒนาชาวกะเหรี่ยงก็จะนำไปสู่การพัฒนาชาวเมือง เพราะความเป็นอยู่ของทุกกลุ่มทุกคนในสังคมล้วนส่งผลกระทบต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การพัฒนาผู้อื่นจึงไม่สามารถปราศจากการพัฒนาตนเองควบคู่ไปด้วยได้ ดังบทกวีของพ่อเลป่า กวีปากะญอผู้ล่วงลับ แห่งบ้านแม่แฮใต้ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ใช้ถ่านไม้ขีดเขียนทา (บทกวี) บนกระดาน ซึ่งถอดความเป็นภาษาไทยได้ว่า

“แม่น้ำสาละวินใหญ่ หลงตัวว่าใหญ่เอง
แม่น้ำโขงใหญ่ หลงตัวว่าใหญ่เอง
ใหญ่เพราะห้วยเล็กๆ ไหลลงสู่
ใหญ่เพราะสายน้ำเล็กๆ ไหลลงสู่
เล็กๆ ไม่ไหลลงสู่
ใหญ่ๆ ก็แห้งขอด”

(เนชั่นสุดสัปดาห์, ๒๔ เมษายน ๒๕๕๒)

ถึงเวลาแล้วหรือยังที่คนในสังคมจะร่วมกันถามความต้องการที่แท้จริงของเราเองว่า อะไรเป็นสิ่งที่มีความหมายและมีความหมายที่แท้จริงสำหรับชีวิตเราและสำหรับชีวิตผู้ที่เราจะเข้าไปพัฒนา ตลอดจนถามว่ารอยทางแห่งการพัฒนามนุษย ครอบครัว สังคม สิ่งแวดล้อม ที่ประเทศของเราและนานาชาติในโลกใช้ในการพัฒนาประเทศ เป็นแนวทางที่ถูกต้องและนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนอย่างแท้จริงแล้วหรือยัง แล้วเมื่อไรเราจึงจะพร้อมใจกันร่วมเดินไปสู่วิถีทางแห่งการพัฒนาอย่างยั่งยืนและอย่างจริงจังเสียที

“บนภูเขา มีหญ้ามีหนาม
บนเทือกเขา มีหญ้ามีหนาม
เด็กๆ ไป เด็กๆ ถามทาง
ผู้ใหญ่ไป ผู้ใหญ่ถามทาง
ที่ไม่ถามทางคือกระต่าย
ไปเอง หลงทางเอง”

“พ่อเลป่า” (เนชั่นสุดสัปดาห์, ๒๔ เมษายน ๒๕๕๒)

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ พรหมเสาร. ๒๕๓๕. **ลมหายใจของล้านนา : ทรัพยากรที่หายไปคือลมหายใจของล้านนา**. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา.
- กองบรรณาธิการวีรกรรม. ๒๕๑๗. **ชาวเขาในเมืองไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วีรกรรม.
- ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. ๒๕๔๐. **ชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่า**. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- ขวัญชีวิน บัวแดง. ๒๕๔๙. **กะเหรี่ยง หลากหลายชีวิตจากขุนเขาสู่เมือง**. เชียงใหม่: โรงพิมพ์มิ่งเมือง.
- คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. ๒๕๕๒. **รายงานผลการดำเนินงานโครงการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาครูในโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้ได้รับวุฒิ ปริญญาตรีทางการศึกษา รุ่น ๒**. ราชบุรี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- คณะศึกษานิเทศน์ วัดพระบาทห้วยต้ม. ๒๕๕๒. ๙ ปี **บารมีครูบาวงศ์**. ลำพูน: วัดพระบาทห้วยต้ม.
- เงาศิลป์ คงแก้ว. ๒๕๓๗. **ชีวิตบนเส้นด้ายของ ๑๓ เผ่าไทย**. กรุงเทพฯ: สามัคคีสาร.
- จันทบูรณ์ สุทธิ. ๒๕๓๙. **กะเหรี่ยง ชีวิต จารีตประเพณี สิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยชาวเขา.
- จิระนันท์ พิตรปรีชา. ๒๕๔๙. **อีกหนึ่งฟางฝัน บันทึกแรมทางของชีวิต**. กรุงเทพฯ: แพรวสำนักพิมพ์.
- ชัยภกร แสงกระจ่าง. ๒๕๔๔. **จอห์น โอโดเฮา ปราชญ์นักสู้แห่งภูเขา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ.
- ชวลิต นิยมธรรม. ๒๕๔๗. **พืชดอกในอุทยานธรรมชาติวิทยาตามพระราชดำริ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี: กลุ่มน้ำห้วยผาก**. กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.
- ชัชวาลย์ ทองดีเลิศ. ๒๕๔๔. **เส้นทางแห่งศรัทธา**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ดำรงราชานุภาพ, กรมพระยา. ๒๕๔๕. **พงศาวดารเรื่องไทยรบพม่า**. กรุงเทพฯ: พิมพ์แอนด์พริ้นติ้งเซ็นเตอร์.
- เดลินิวส์. ๒๕๕๔. กรุงเทพฯ: ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๔.
- ทรศนะ บุญขวัญ. ๒๕๕๔. **๓๘ เส้นทางความสุข โครงการหลวง (คู่มือท่องเที่ยวและเรียนรู้โครงการหลวงฉบับ สมบูรณ์เนื่องในโอกาสสมโภชสมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเจริญพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษา)** กรุงเทพฯ: อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์.
- ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กระทรวง. ๒๕๔๖. **สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. (ออนไลน์) http://21114u.blogspot.com/2011/05/blog-post_6574.html (๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๔)
- ทิตยา เถาธรรมพิทักษ์. ๑๓ ปี **“บ้านคลิตี้ล่าง ชีวิต สายน้ำ ที่ไร้หวัง”** (ออนไลน์) <http://www.manager.co.th/qol/ViewNews.aspx?NewsID=9540000058549> (๘ ตุลาคม ๒๕๕๔)
- เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ. ๒๕๕๑. **พระราชนิพนธ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเกี่ยวกับตำรวจตระเวนชายแดน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตน ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.
- ธรรมรัตน์ ทองเรือง. ๒๕๕๓. **กะเหรี่ยง ฉนวนหรือฉนวนสงครามไทย-พม่า ยุคใหม่**. กรุงเทพฯ: ธารบัวแก้ว.
- ธีรภาพ โลหิตกุล. ๒๕๔๑. **สายน้ำและความทรงจำ**. กรุงเทพฯ: แพรวสำนักพิมพ์.
- นคร พันธุ์ณรงค์, ชาลวิทย์ เกษตรศิริ และกาญจน์ ละอองศรี. ๒๕๔๐. **ปัญหาชายแดนไทย-พม่า**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

“นักรบกะเหรี่ยงแดง”. (ออนไลน์) <http://padsakorn.multiply.com/journal/item/78> (๘ ตุลาคม ๒๕๕๔)
เนชั่นสุดสัปดาห์, กรุงเทพฯ: ๒๔ เมษายน ๒๕๕๒.

บุหลัน รัตน์. ๒๕๕๒. **กะเหรี่ยงผู้พิทักษ์หัวเมืองตะวันตก**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์บ้านหนังสือ.

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. ๒๕๐๖. **ชาวเขาในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ประชา แม่จัน. ๒๕๕๐. **อุ้มผาง ชีวิตเบื้องหลังธรรมชาติ**. นนทบุรี: เพอเพ็คท์ พรินติ้ง.

ประเทศไทย, กรุงเทพฯ: ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๓ <http://prachatai.com/journal/2010/12/32363> (๓๑ มกราคม ๒๕๕๔)

_____. กรุงเทพฯ: ๙ สิงหาคม ๒๕๕๔. <http://prachatai.com/journal/2011/08/36402> (๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๔)

ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. ๒๕๓๙. **ภูมิปัญญาในเวศวิทยาชนพื้นเมือง : ศึกษากรณีชุมชนกะเหรี่ยงในป่าทุ่งใหญ่นเรศวร**. กรุงเทพฯ: โลกดูดยภาพ.

พอล ลูวิสและอีเลน ลูวิส. ๒๕๒๘. **หกเผ่าชาวดอย**. เชียงใหม่ : หัตถกรรมชาวเขา.

พาโนรามา เวลด์ไวด์. ๒๕๕๐. “ประเพณีบนดอย จุดกำเนิดโครงการหลวง เรื่องราวแห่งความภูมิใจและความ เป็นไปบนดอยสูง”. (วีดิทัศน์)

พ้อเลป่า. ๒๕๓๖. **คนปกากะญอ**. เรียบเรียงโดย กัลยา-วีระศักดิ์ ยอดระบำ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปัจจุบัน.

“พ้อเลป่า หลับพักผ่อนชั่ววันจันทร์” ๒๕๕๒. เนชั่นสุดสัปดาห์. (ออนไลน์) http://www.localtalk๒๐๐๔.com/cfs/detail_main.php?dataid=85&code=c1_25042552_01 (๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๔)

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). ๒๕๔๑. **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.

เพ็ญพรรณ อินทปิ่นดี. ๒๕๕๒. **วิถีแห่งจอมป่า รักษาป่าตะวันตก**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสืบนาคะเสถียร.

ไพฑูรย์ พรหมวิจิตร. ๒๕๓๙. **เสียงเพรียกจากชาติพันธุ์**. เชียงใหม่: ศูนย์ชาติพันธุ์และการพัฒนา สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. ๒๕๔๒. **พระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาฯ พระราชวังดุสิต วันศุกร์ที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๑**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นท์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

มานิช รัตนเลขา, พ.อ. ๒๕๕๐. “ความพึงพอใจของราษฎรชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในอำเภอสวนผึ้งต่อการดำเนินงานโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริในพระองค์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ จังหวัดราชบุรี” การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา. ๒๕๕๒. **ไอซีที สถานความรู้และเทคโนโลยีสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

เลปอดดี. ๒๕๕๔. “จากบางกลอย-กะมาปโลว์ ถึงยุทธการต้นน้ำเพชร ความลับในป่ากะเหรี่ยง” เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉ.๑๐๐๐ (วันศุกร์ที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๔). ๑๒-๑๓.

วุฒิ บุญเลิศ. ๒๕๕๔. ใน “เสวนา ฮ. ตก กับปัญหาอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน” (ออนไลน์) <http://prachatai.com/journal/2011/08/36402> (๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๔)

ศยามล ไกยูรวงศ์, อัญชลี ผลเกลี้ยง และสมนึก เบญจวิทย์ธรรม. ๒๕๓๕. **คู่มืออาสาสมัครส่งเสริมสิทธิ: สิทธิชาวเขา**. กรุงเทพฯ: สมาคมสิทธิและเสรีภาพของประชาชน.

สมโชค สวัสดิ์รักษ์, ชาลวิทย์ เกษตรศิริ และ กาญจณี ละอองศรี. ๒๕๔๐. **ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-พม่า-กะเหรี่ยง**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- สมทรง บุรุษพัฒนา. ๒๕๓๒. “ป่าดอง: กะเหรี่ยงคอยาว”. วารสารภาษาและวัฒนธรรม. ๘(๒), ๒๓-๒๗.
- สมภพ ลาขโรจน์. **ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง**. กรุงเทพฯ: กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย, ม.ป.ป.
- สถาบันวิจัยชาวเขา. ๒๕๓๗. **ปกิณกะชาวเขา**. เชียงใหม่: นันทกานต์.
- สมัย สุทธิธรรม และ สมชาย แสงเดช. ๒๕๓๐. **คนบนดอย: กะเหรี่ยง**. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สมาคมโภชนาการแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. ๒๕๕๓. **เจ้าฟ้านักโภชนาการ ๓๐ ปี ในโครงการพระราชดำริ โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร**. กรุงเทพฯ: สุขุมวิทมีเดีย มาร์เก็ตติ้ง.
- สว่าง ศรีศกุน. ๒๕๕๔. “๓ มิติ ปรัชญา ‘เศรษฐกิจแบบพอเพียง’ กับนโยบายของรัฐบาลใหม่” **สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์**. ปีที่ ๕๘ ฉบับที่ ๔๗. (๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔)
- สังคิด จันทนะโพธิ. ๒๕๔๔. **เทพีกะเหรี่ยงดำเมืองลับแล**. นนทบุรี: ธารบัวแก้ว.
- _____. ๒๕๔๒. **คนภูเขาชาวกะเหรี่ยง**. นนทบุรี: ธารบัวแก้ว.
- สารณีย์ ไทยานันท์. ๒๕๓๙. **รายงานวิจัย ฝืนสู่เฮโรอีน. วิฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดปัญหาถูกใช้ในสังคมชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง**. เชียงใหม่: ฝ่ายบริการและเผยแพร่สถาบันวิจัยชาวเขา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. “เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร” (ออนไลน์) <http://www.sufficiencyeconomy.org/detail.swf>. (๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๔)
- สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, ๒๕๕๑. **แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๙**, กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการปฏิบัติการทางจิตวิทยาแห่งชาติ. ๒๕๑๘. **ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง**. กรุงเทพฯ: กรมแผนที่ทหาร.
- สุนทร สุขสรณจิต. ๒๕๔๗. “ด้านมืดของดวงจันทร์ ด้านสว่างแห่งตัวตน : บทบันทึกว่าด้วยบางแง่มุมของปกากะญอ “คนเถื่อน” ผ่านสายตา “คนอื่น” กรณีศึกษาปกากะญอ ณ หมู่บ้านห้วยไก่อ่า หมู่ที่ ๑๔ ต.แม่ตื่น อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่”. สารนิพนธ์รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครองมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุนทรี่ ศิลพิพัฒน์. ๒๕๒๖. **ประวัติแนวความคิดทางสังคมวิทยา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุรพงษ์ กองจันทิก. ๒๕๓๔. “ตำนานการเกิดของกะเหรี่ยง”. **เสียงภูเขา**. ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๓ (พฤษภาคม-กรกฎาคม).
- สุรินทร์ เหลือสมัย. ๒๕๔๘. “ปิดตำนานเหมืองแร่ที่สวนผึ้ง” **วารสารเมืองโบราณ** ฉบับที่ ๓๑.๔
- สุริยา รัตนกุล และ สมทรง บุรุษพัฒนา. ๒๕๓๘. **กะเหรี่ยงสะกอ**. สำนักงานวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุริยา รัตนกุล, วิรัช นิยมธรรม และ โสภนา ศรีจำปา. ๒๕๒๙. **พจนานุกรมภาษาไทย-กะเหรี่ยงสะกอ**. บัณฑิตวิทยาลัยและสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ.
- เสรี อาจสาถ์. ๒๕๐๖. **๑๕ เผ่าในไทย จากตำหรับเก่า**. พระนคร: สำนักพิมพ์พิทยาคาร.
- เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. ๒๕๓๒. **รวมเล่มชุด เดินป่าเสาะหาชีวิตจริง**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เทียนวรรณ.
- อดิศร เกิดมงคล. ๒๕๔๓. **จากย่างกุ้งสู่ราชบุรี บทเรียนเพื่อสันติภาพ**. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตยในพม่า (กรพ.).

- อุมาพร แซดอน. ๒๕๔๗. “การศึกษาคุณภาพชีวิตชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงบ้านเลตองคุ อำเภอลี้ผาง จังหวัดตาก” วิทยานิพนธ์คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาคอครัวและสังคม) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Donjai Chawanaporn, 2003. “Facial and Dental Characteristics of Paduang Woman Wearing Brass Neck-Coils (Long-Neck Karen) in Mae Hong Son Province, Thailand”. Thesis of Master degree of Science in Othodontics. Chiang Mai University.
- Keshishian, J.M. 1797. “Anatomy of a Burmese beauty Secret”. **National Geographic**. 155.6: 798-801.
- Keyes C.F. 1979. **Introduction. Ethnic Adaptation and Identity: The Karen on the Thai Frontier with Burma**. Philadelphia: Institute for the Study of Human Issues.
- Marlowe, D.H. 1979. In the Mosaic: The Cognitive and Structural Aspects of Karen-Other Relationships. In **Ethnic Adaptation and Identity: The Karen on the Thai Frontier with Burma**, ed.
- Renard, R.D. 1980. “Kariang : History of Karen-Tai Relations from the Beginnings to 1923”. Ph.D. Thesis, The University of Hawaii.
- Rajah. A. 2008. **Remaining Karen: A study of cultural reproduction and the maintenance of identity**. Australia: ANU E Press.
- Tharckabaw, D. and Watson R. 2003. **The Karen People of Burma and The Karen National Union** (online). <http://www.dictatorwatch.org/articles/karenintro.html>, (November 11, 2010).

Getting to Know the Karen

Nowadays, very few Thais are ignorant of the Karen. This is because, over the past decade, the Karen have been presented in the Thai media in different images; for instance, they are the laughing stock in Thai films and soap operas, evoking humour by their mispronunciation of Thai words or they are known as magicians whose wicked spells have been able to cause helicopters to crash. Some Thais may think that the Karen have nothing to do with them but, in reality, the Karen have become very close to the Thais. Some Thais may have Karen maids in their households or have them taking care of their young children; some may have Karen construction workers to build their houses and some may hire Karen as security guards for their estates or as helpers in their university canteens. Some Thais know the Karen as growers of the famous Karen chillies and for supplying Karen chillies noodles food stalls.

Though the Thais have become more familiar with the Karen, the image of this ethnic group reflected in the media is not real since what is presented does not depict the genuineness or the values of the Karen way of life. A number of issues indicate that the Thais have a misunderstanding of the Karen. One example of this is that the Thais have classified the Karen as a hill-tribe group but it has been found that a large number of Karen have established their villages on the plains near streams allowing them to become known as “the Water Karen”. Also, in addition to the term “Karen,” there are many more terms that relate to this ethnic group, for example, Karang, Kayah, Kayan, Kayaw, Sgaw, Paganyaw, Pagaganyaw, Pwo, Phlaung, Bwe, Pa-O, Taungthu, Padaung and more. Very few people know which group of the Karen these terms apply to or whether they really belong to the Karen tribe at all.

Some interesting questions are why the Karen have been able to maintain the identity of their language, culture and way of life until the present day; where they are from; when they arrived in Thailand; whether they are “preservers” or “destroyers” of forests; how more than five hundred thousand Karen have been able to co-habit in peace with the Thais in Thailand; whether it is true that the Thais and the Karen really co-habit in peace; how living in Thailand has made the Karen preserve or lose their identity; and what kind of development guidelines we should apply to make their development sustainable.

This book will help you to find answers to all the above questions.

Where Are the Karen From?

The Karen are an indigenous group of Mainland Southeast Asia. Approximately 600 to 700 years ago, they settled in the areas from the North to the South along the Thai-Burmese border. (Keyes, C.F., 1971) Academics assume that they migrated from the North to settle down

in the Eastern part of Burma and the Northern region of Thailand before the eighteenth century. (Renard, R.D., 1980) A number of these Karen immigrants came to live in the land known, today, as Thailand even before the Thais moved on to the Suvannabhume Peninsular. (Khachadphai Buruspat, 1975: 73) As for their settlements in Burma, the Karen are assumed to have arrived there after the Mon-Khmer Group. (The Office of the National Psychological Operations Committee Secretariat, 1975: 1)

Karen scholars have made different assumptions about the original settlements of the Karen. Some refer to the Karen narratives about their ancestors' journey across "the Sea of Sand," which is assumed to have been a wide space where sand flowed like water currents. Also, some Karen have spoken about their original settlement in the land called "Thibi-Golbi," which has caused some people to speculate that Tibet and the Gobi Desert were the original location of the Karen tribe. (Paul and Elain Lewes, 1985: 70) Another group of scholars has assumed that the original Karen settlement may have been somewhere in Mongolia prior to their flight from the devastation of war to settle in the East of Tibet. Subsequently, they migrated to China and were called "the Chow Nation" by the Chinese. (Suriya Ratanakul and Somsonge Buruspat, 1995: 1). Western scholars and the missionaries who worked in close proximity to the Karen have assumed that the original settlement of the Karen may have been in the West of China before they migrated to Burma. They believe that the Karen settled in an area around the Yangtse River, whose name means the river basin of the Yang people. (Rajah, A., 2008: 307) The word "Yang" is another term used to refer to the Karen and people in the Northern part of Thailand and in the Shan State in Burma refer to the Karen as the Yang. (Sunthorn Sukhsaranchit, 2004:11)

Rajah (Rajah, A. 2008) analyzed the original settlement and the migratory route of the Karen and his proposal is in line with the idea of the scholars previously mentioned stating that, in approximately 2617 B.C. the Karen settled in Mongolia. Around 2013 B.C. they moved to the East of Turkistan and then to Tibet in about 1,864 B. C. In 1385 B.C. they migrated to Yunnan in China prior to their migration to Southeast Asia. The first group arrived in Southeast Asia around 1125 B. C. and they were joined by another group that arrived approximately 759 B. C. (Rajah, A., 2008: 309) The Karen settlements are located in the East of Burma, in the North and along the Western borders of Thailand.

The Karen in Thailand

It has been assumed that all the Karen in Thailand migrated from Burma. (Suriya Ratanakul and Somsonge Buruspat, 1995: 2). The groups that have been in Thailand since days of old are the Phlaung and the Paganyaw and those that have recently arrived are the Taungthu, the Kayah, the Kayan and the Kayaw. The migration of the Karen from Burma to Thailand took place on several occasions. Around the eighteenth century, in the late Ayuthaya and early Ratanakosin Periods, the Karen on Burmese territory are assumed to have crossed the Salween River to Thailand. In the past, Thailand and Burma were frequently at war. No matter which country took the offensive in their battles their troops had to pass the land occupied by the Karen. A number of

Karen were made prisoners of war and had to provide provisions and serve as scouts for the armies. Once these Karen had been taken on to Thai territory some chose to continue living in Thailand after the war in the hope that they would be able to have a peaceful life. Prince Damrong Rajanupharp's historical record mentions the name, "Saenphume Lokapetch," who was a soldier in the army of King Naresuan the Great when the King led his troops against Hongsawadee and this soldier is believed to have been a Karen. The same document describes a small town administration resembling that of a Karen community (the Krieng) combining with the Lua or the Lawa, on the Northern border in the towns of Ramtre, Umluk and Intakhiri, when Ayuthaya was at war with Chiang Mai in the reign of King Narai the Great in 1661. (Renard, R. D., 1980: 56-57) This is another piece of evidence of Karen settlement in Thailand since the Ayuthaya Period.

It has also been found that the Karen in Burma settled in the Lanna Kingdom at a time when the Eastern bank of the Salween River was under the rule of the Yonok Kingdom. The Karen submitted to the Yonok's sovereignty and moved to settle in an area close to Mae Sariang District in Chiang Mai, which had been the habitation of the Lua people. (Paul and Elain Lewes, 1985: 70) A Karen legend recounts how the Karen obtained the land for their settlement from the Ruler of Chiang Mai and that, in addition to their payment of money, they had to pay an annual tribute in the form of clothes, wild honey and agricultural produce. The amicable relationship between the Karen settlers and the Ruler of Chiang Mai was expressed in the statement,

*"As long as the Salween River still flows,
 The buffaloes' horns remain curved and the royal power still remains,
 The City-State of Chiang Mai and the town of Yang Daeng (the Karen)
 Will maintain their relationship and will not invade each other."*

(Weeratham Publishing House, 1974: 2-3)

In 1875, a large number of Karen migrated to Thailand once again. When King Alaungpaya (Ongcheya) of Burma went to war to suppress the Mon, the Karen helped the Mon by offering them refuge from the Burmese. The Karen were threatened by Burmese troops so they followed the Mon into Thai territory. One group that came with the Mon arrived in the areas of Suphan Buri, Ratchaburi and Uthai Thani. (Pinkaew, 1996: 47-48) Today, the Karen in these provinces still observe the Mon way of practising Buddhism and all the chanting verses and sermons are written in the Mon alphabet. (The Hill-Tribe Research Institute, 1996: 14)

Originally, the land of the Karen in the East of Burma, which is adjacent to the West of Thailand, was not separated. Later, during the Colonial period, the habitation of the Karen was divided by the Western map. One part was assigned to Burma and the other to Thailand, resulting in two groups of Karen—Burmese Karen and Thai Karen. During the British colonization of Burma in 1885, once again, the Karen escaped in great numbers to Thailand. This is because Chaw La Phaw, Head of the Karen, refused to remain under British rule and so the British sent troops to subdue the Karen. (The Office the National Psychological Operations Committee

Secretariat, 1975: 2) One group of Karen settled in Kanchanaburi, Prachuap Khiri Khan and Phetchaburi Provinces, another in the western area of Mae Hong Son Province and as far north as Tak, Lamphun, Lampang, Chiang Mai and Chiang Rai Provinces. (Somphop Lachroch, n. d.)

After the Colonial period, small groups of Karen continued to migrate to Thailand. They were the Kayah or the Red Karen, the Pa-O or the Taungthu, the Kayan or the Long-Necked Karen and the Kayaw or the Large-Ear-Lobed Karen. Some escaped from the war in Burma while some took flight from hunger and some were brought into Thailand by tourism operators.

In 2011, the Karen population in Burma is expected to reach 3.7 million and approximately 500,000 in Thailand. However, the number of Karen in Thailand will be over one million if the the Karen in refugee camps along the western border of Thailand as well as the Karen from Burma who have come to work as alien labour are taken into consideration. Most of the Karen in Thailand are the Paganyaw and the Phlaung. The Pa-O, the Kayah, the Kayan and the Kayaw are small in number. They have settled in 18 provinces in the North, the Central Part and the West, namely, Chiang Rai, Chiang Mai, Mae Hong Son, Lampang, Lamphun, Tak, Phrae, Sukhothai, Kamphaeng Phet, Kanchanaburi, Ratchaburi, Phetchaburi, Suphan Buri, Uthai Thani, Prachuap Khiri Khan, Ranong, Nakhon Pathom and Bangkok.

Who Are the Karen?

“Karen” is the term that Thai people in general use for the ethnic group living in concentrations in the area east of Burma and in the North and the West of Thailand.

Karen living in Burma outnumber the Karen on the Thai side. The number of the Karen population is second to the Burmese. (Tharckabaw, D. and Watson, R., 2003). The Burmese Karen consist of many groups. On May 6th, 1936 the Burmese Government announced that there were 11 groups of the Karen, (1) the Sgaw, (2) the Pwo, (3) the Pa-O, (4) the Paku, (5) the Mon-Ney-Bwa, (6) the Bwe, (7) the White Karen, (8) the Padaung, (9) the Eastern Bwe (Ka-renni or Kayah), (10) the Con-Ker, and (11) the Geh-Bah. (Rajah A., 2008: 309) Yet, if you ask an ordinary Burmese how many groups of Karen there are, the answer will be two groups—the Buddhist Karen (DKBN) who are called by the Paganyaw the Kho-Peu-Bo, which means yellow headdresses, and the Christian Karen (KNU), who are called by the Paganyaw the Kaw Su Ley, meaning black land, because they like to plunder villagers and burn down houses and farms to a charred black colour. At present, the Buddhist Karen support the Burmese government whereas the Christian Karen have assembled arms and soldiers in the forests near the Mon State in the vicinity of Tak Province on the Thai border to fight with the Burmese army. Whenever there is a clash between the Karen and Burmese troops and the Karen have to retreat, they escape into the forests on the Thai side. They then change their status to that of refugees and live in the Refugee Camps in Thailand. That the Thai authorities have sheltered and helped the Karen has caused the Burmese Government discontent and they have retaliated against the Thai authorities in different ways, for example, by closing the markets on the border, especially Rim Moei Market

in Mae Sot District, Tak Province, which is located close to the Christian Karen settlement. The Burmese in Meowadee and the Thais in Mae Sot have been unable to communicate across the border for a long time. Thai soldiers who are on duty on the western border have been pushed into a difficult situation. They have to maintain a good relationship with Burmese soldiers, help them to buy provisions from the Thai side and play Takraw (rattan ball) with them as a way of strengthening friendship; at the same time, these Thai soldiers cannot ignore their humanitarian duty of helping the Karen who have escaped from death in the war into Thai territory.

Thai academics have classified the Karen in Thailand into 4 sub-groups; (1) the Paganyaw (the Sgaw or Mountain Karen), found in plenty in Chiang Mai, Chiang Rai and Mae Hong Son, (2) the Pwo or (the White Karen, White Yang or Water Karen), found in Kanchanaburi, Ratchaburi, Phetchaburi, Prachuap Khiri Khan and Ranong, (3) the Bwe (the Red Karen, the Red Yang), found in Ban Huai Suea Thao, Ban Huai Duea and Ban Khun Huai Duea in Mae Hong Son Province, and (4) the Taungthu or the Pa-O (the Black Karen), found in very small numbers in the Northern part of Thailand. (Somsong, 1989: 25) Each group speaks a different language. The Sgaw call themselves the Paganyaw and the Pwo call themselves the Phlaung. These two terms mean “human beings” in their own language. They do not like being called Kariang or Karang since the two terms suggest the idea that they are inferior and are being looked down upon.

Academics assumed that the use of the word Karen for this ethnic group might originate from the Mon who call the group the “Kareng,” (Suriya Ratanakul and Somsong Buruspat, 1995: 1) or, from Westerners who call this ethnic group the “Karen,” presumably following the lead of the Burmese who call this group, “the Khayin” or the “Kayin”. (Sunthorn Sukhsarancit, 2004: 11)

As well as the terms used by other people for the Karen, it has been found that many other words are related to this ethnic group, all of which have negative connotations. An example is Kayah, meaning barbarians and also the terms Khayin or Kayin. (Suntaree Silaphiphat, 1983: 152) When the word “Kayah” is changed to “Yang” in the Northern dialect, the word Yang then refers to an ethnic group that is dirty, inert, inarticulate and stupid. (Chatchawal Thongdeelerd, 2001: 27) Some people call this ethnic group the “Yang Ka Loe,” which means barbarians with dirty bodies. (Kannikar Phromsao, 1992: 15) As well as denigrating their physical condition, other ethnic groups talk about the Karen with contempt. A narrative of the Lua in Mae Sariang District shows contempt for Karen’s intelligence, saying that “Three most intelligent Karen cannot compete with one most stupid Lua”.

However, if people truly get to know the Karen, they will find that this ethnic group has a simple way of life that has made them become one with and respect nature. They have their own language and cultural heritage that have lasted for a long time. Therefore, their way of life is valuable and not inferior as many people have assumed. Their trustworthiness, their sufficient way of life, their love of peace and their tendency not to retaliate against others may result in their being looked down upon as stupid but they are not so in reality.

The Karen believe that their tribe and other ethnic groups have a close connection. A Karen legend told by the local Spiritual Leader in Ban Rai Sub-district, Ban Rai District, Uthai Thani Province and the stories included in other pieces of researches emphasize a similar idea that the Karen and other tribes in the world are siblings. The Karen deserve respect from other tribes because the Karen are the eldest brother and the younger siblings are the Mon, the Thai, the Burmese and Westerners, respectively. (Umaphorn Khaedon, 2004: 66). The reason why the Karen are poorer and have led their lives in more difficulties than other tribes is explained in the legend that tells how, when they were given a scroll of scriptures from God or the Lord Buddha (Paul and Elain Lewes, 1985: 71), the Karen were busy cutting grass and did not come to pick up the scroll. Another legend tells how the small brother took the scroll for his siblings but they placed it on a wood stump while they were working in the fields. Wild animals chewed and destroyed the leather scroll and this explains why the Karen are not intelligent, illiterate and have had to live in poverty and hardship until now. Some legends add that eventually the smallest child (a Westerner) would bring a scroll from overseas to help improve the living conditions of the Karen. Therefore, when missionaries arrived to preach Christianity to the Karen and had the Bible translated into the Karen language, the Karen were delighted and converted to Christianity because what had occurred had followed the legend that the youngest white brother would give help to them. This legend might be the reason why a large number of the Karen gave up worshipping ghosts and spirits to become Christian.

The local Spiritual Leader, who performs rituals and looks after religious places in Ban Chao Wat Yang Daeng, Uthai Thani Province, said that, originally, there was only one group of Karen. The Paganyaw and the Phlaung belonged to the same group; they were loving brothers to each other. The two brothers promised that they would share what they were able to acquire and when the Paganyaw got elephant meat, he shared it with his elder brother. One day the Phlaung got porcupine meat but he thought a porcupine could not provide much meat so he did not share it with his younger brother. The Paganyaw found some porcupine quills and thought that they must have come from a huge animal because they were much larger than elephant hair. He felt slighted at his elder brother's not sharing with him so he fled to the mountains. The Phlaung tried to track down his younger brother but could not find him because the Paganyaw went higher and higher into the mountains. After they had lost contact for a long time they began to speak a different language and, eventually, the Paganyaw and the Phlaung were unable to understand each other's language.

Another tale is similar to the above legend but in this version the Phlaung and the Paganyaw took the porcupine meat to the stream to share it with each other but did not give any to the youngest brother, the Pa-O, because they did not have enough meat for three people. When the Pa-O found the porcupine quills, he felt neglected by his brothers and fled, thinking that his brothers did not love him. That is why the Pa-O's settlements are separated from those of the Phlaung and the Pagayaw while the Phlaung's and Paganyaw's settlements are usually close to each other. (The Hill-Tribe Research Institute, 1985: 12) Another legend tells a different story.

The Pa-O was able to get porcupine meat from a hunt whereas the Paganyaw and the Phlaung could not get anything. The Pa-O did not share the meat with anyone. The Paganyaw and the Phlaung considered the Pa-O to be selfish so ever since then they have lived apart from the Pa-O. (Suriya Ratanakul et al., 1996: 15)

The fact that the languages, clothes and social behaviour of the Pa-O, the Kayah (the Red Karen), the Kayaw (the Large Ear-Lobed Karen) and the Kayan (the Long-Necked Karen) are different from those of the Paganyaw and the Phlaung, has led many academics to believe that the Pa-O, the Kayah, the Kayaw and the Kayan are not a sub-group of the Karen. Professor Theraphan Luangthongkum, Director of the Karen Linguistics Project, has demonstrated this using Comparative and Historical Linguistics and has found that the six ethnic groups speak sister languages. By use of a comparative method, the original Karen language or Proto-Karen can be fabricated from the languages of the six ethnic groups. These Karenic languages form a branch of the Tibeto-Burman language family.

It is also assumed that the Pa-O language differs from the languages of other Karen groups because the Pa-O separated from the original Karen before the other sub-groups. They migrated to live with the Tai Yai in the Shan State; some went to live in the Mon and the Kayin States. Therefore, the Pa-O were influenced by the languages, social and cultural conditions of the Tai Yai, the Mon and the Phlaung owing to cultural and language contact. When the languages of the Kayan, the Kayah and the Kayaw are compared, it is found that the Kayan language is quite different from the Kayah and the Kayaw languages. The Kayah and the Kayaw languages are closer to one another than to the Kayan language. This may be because the Kayaw is only a small community in the Kayah State and has thus come into frequent contact with the Kayah.

For all the aforementioned reasons, this book aims to present the way of life of the six groups of Karen in Thailand; namely, the Paganyaw, the Phlaung, the Kayah, the Kayan, the Kayaw and the Pa-O; however, it will not deal with historical or cultural accounts since much has been studied already. It will focus on how the Karen who live in Thailand have recently developed and what guidelines should be used for their further sustainable development. The researcher has obtained information from documents, research and works on the Karen and sustainable development as well as from fieldwork and questionnaires distributed in Mae Hong Son, Tak, Lamphun, Ratchaburi, Uthai Thani, Phetchaburi and Bangkok, and from observations made in the Mon State, which is adjacent to the Karen State in the Union of Burma.

Finally, it has been found that in order to study the six groups of Karen, researchers do not have to go very far since all the six groups of Karen can be found in Bangkok, and there may be some other groups in addition to these six groups. There are eleven groups of the Karen in Burma and they have migrated with Burmese workers to Bangkok to sell their labour.

In order to fully acknowledge the way of life of the Karen, you should read this book with your heart in the same way that the Karen think with their heart, as is illustrated by the statement made by Phaw Ley Pa, the Karen poet, "Most people lead their lives through the use

of their eyes and ears, not their heart. Excessive use of the eyes and the ears causes us to have insatiable desires. We do not use our heart to reconsider. When we realize this, the insatiable desires destroy us all”.

Using your heart to guide your reading will lead you to discover “what genuine Karen are like and what have been the Karen development guidelines in the past and what should be appropriate guidelines for the Karen’s sustainable development”.

Royal Parents of the Karen

In 1964, Their Majesties the King and Queen visited hill-tribe people who lived in the high mountains. They were exposed to their hardships and deprivation, earning their living by doing migratory farming, looking for forest products and growing opium. They found that migratory farming and opium growing were the major causes of deforestation and damage to water sources. The King was determined to encourage these hill-tribe people to replace their opium growing by cultivating other kinds of plants, to revive the damaged water sources as well as to restore fertility to forests. In 1969, the King had the “Royal Project for the Welfare of Hill-Tribe People” established (later the Royal Development Project), to conduct research on growing temperate-climate plants instead of opium. It has been almost four decades since the Royal Development Project has promoted the cultivation of temperate-climate plants among hill-tribe people and today they are able to enjoy a better quality of life.

The Karen are one of the ethnic groups that has been helped by Their Majesties and they feel deep gratitude to the King and Queen, seeing them as most revered persons and considering them to be their “Royal Father and Mother,” who will always have a special place in their hearts.

Phayo Taro, a 65-year old Paganyaw of Ban Nong Lom, Doi Inthanon in Chiang Mai Province, has a vivid memory of Their Majesties’ visit to their village. He reminisced about the time when the King came to his house and asked him, *“How do you live? What do you do for living?”* Then, the King noticed a coffee tree that had grown well from the ground of his home and he said, *“Coffee grows well here. It is likely that coffee would be a plant that yields a high economic value for this area. I will send instructors to teach you how to grow coffee.”*

As for the Queen, she was at a rock platform distributing rice to the people who came to see her. After that she sang “Salawan Tia Long,” a popular Thai folk song, and asked them to join her in singing. These people were not familiar with the Thai language so they were not able to sing with her but they joyously clapped their hands to the music. That royal visit has left a deep impression on the Karen people of Ban Nong Lom ever since.

Ta Loe Khankhiao, an 81-year-old Paganyaw of Ban Huai Hom, has had the chance of an audience with the King three times—in 1971, 1976 and 1978. He talked about the King’s first visit to Ban Huai Hom in 1971. The King asked him, *“How many years do people in the mountains spend doing each round of rotation farming?”*

He answered, *“Each round lasts for eight years.”*

Then the King said, *“There is plenty of space in the mountains. You should grow plants and vegetables for consumption. It will be good if you can grow coffee too because coffee is consumed everywhere, in the country and all over the world. The produce remaining from local consumption can be exported.”*

Karen villagers had never realized how coffee, which had never been part of their way of life, could become a plant of economic value. In 1972, a group of missionaries introduced Arabica coffee to Ban Huai Hom and Ta Loe’s was the first family that experimented with coffee growing. Later, the Department of Agriculture provided more Arabica coffee bushes to villagers. In 1980, the Mae La Noi Royal Development Project helped to develop coffee cultivation, resulting in an increased number of coffee growers in Ban Huai Hom and its neighbouring villages.

Coffee growers in Ban Huai Hom pay particular attention to producing organic produce. The village’s location at 800 metres above sea level and its suitable climate contributes to the rich and aromatic flavour of its coffee. As well as being sent to the Royal Development Project, Huai Hom coffee has been sold to Starbucks in California since 2002. Currently, Huai Hom villagers are able to operate a full-circle of coffee production, from raising young plants, growing coffee bushes, collecting coffee berries, roasting, grinding and packaging.

During their second visit to Ban Huai Hom in 1976, the King suggested that villagers direct water from natural sources to their farms using bamboo poles bored in the middle as water pipes. As this had never done before, Ta Loe did not know how to do it. Two days later, the King sent a helicopter to take Ta Loe and two other villagers to Doi Suthep to see how the people there supplied water to their gardens. Ta Loe and his group were thus taught how to direct water from its source for use in their farms and villages.

Two year later, during his third visit to Ban Huai Hom in 1978, the King found that people in the neighbouring villages still practised rotation farming and sneakily grew opium. He said, *“This can’t continue. It causes damage to the water source. People and water need to coexist and so do people and forests. Villagers need to have land to eke out their living but they have to conserve the forests where the water source is.”* He had a reservoir built, reinforced by rocks and equipped with a drainage system. The village headman, Ta Loe, led his villagers to dig three wells. The first well, known as the father, was for containing the water to be used on farms; the second well, or the mother, was for water to be used in rice fields and the third one, the child, was for water to be used for the coffee plantations. The King’s speech given over thirty years ago is still cherished in the mind of Ta Loe, who has now reached his 81st year of age. Except for on Sundays when he has to go to church to pray all day to his Lord, early every morning Ta Loe will go to the mountain to inspect the reservoir, weed his coffee plantation and he comes home late in the evening. Today, he has more wells excavated and is still doing what he was taught by the King, reasoning, *“I want to make the King happy to see that all he taught us has been put into practice. ...”*

The King's visits to Karen villages in different parts of the country made him realize the problem of the shortage of rice for consumption, which affected people's health. So, he had a rice bank established in the Karen community in Chom Thong District, Chiang Mai Province which he visited in 1976. He gave an amount of rice to the village headmen to be used as capital for the management of their rice bank. He gave guidelines in the management as follows:

“When you borrow rice, which is a communal possession, for your personal use, you have to return it with interest at the due date as specified in the agreement. If any unavoidable circumstance occurs, you need to give an explanation to the Committee for their consideration. All villagers have to cooperate in building a strong granary. If the principles are strictly observed, the circulation of rice in the bank will never halt and its size will continue to increase. Then you will have enough rice for consumption by the younger generation. The rice bank will serve to protect the profits of villagers and become the source of a food reserve of the village.”

The royal initiative on “the rice bank” has become widely known. The Government has included it as one of the major plans for rural development. For Karen people, who consider “rice as a significant part of their way of life” and that having insufficient rice to serve their guests is considered as a shame, the problems of rice shortage were alleviated by the suggestion of His Majesty the King.

Accompanying the King to the high mountains, the Queen realized the problems faced by people in each area she went to. As she is interested in arts and knowledgeable in the craftsmanship of artists of the inner court, she found that the designs of cloth presented to her by the people in those remote areas reflected their invaluable artistic heritage. She initiated the establishment of the SUPPORT Project to operate in parallel with the King's Royal Development Project. Her initiative would not only contribute to the development of people's quality of life but also preserve and promote the popularity of folk arts and crafts.

As well as being well-known for its coffee, Ban Huai Hom is also famous for its woollen fabrics. Maliwan Nakropphrai, a daughter of Ta Loe, who pioneered coffee growing in Ban Huai Hom, has served as head of the Housewives' Wool Weaving Group. Maliwan says that the members of her group wove woollen fabrics to present to the Queen and she commented, *“Beautiful craftsmanship but the wool is not quite soft.”* Then Their Majesties provided them with 20 Australian wool sheep to obtain wool for weaving. Maliwan explains that the kind of woollen fabric to be woven depended on the type of sheep from which the wool was obtained. The wool obtained from the Bond breed was appropriate for weaving scarves and that from the Corriedale breed for shawls. Before they obtained sheep that yielded soft wool, the villagers had to mix their wool with cotton to soften the texture of their fabrics which were made into tablecloths, sachets, shawls and other materials. The good breeds of sheep that were given to them by the King and the Queen enabled them to produce woollen fabrics of 100% wool. The Queen encouraged the Karen villagers in Ban Huai Hom to weave in their traditional designs; for example, “Honey Combs,” “Corncob,”

“Dok Khem, “Double Dok Khem,” “Look Kaew,” “Dok Saeng’ and “Quadrangle,” as a way of conserving these designs.

Currently, the Huai Hom villagers weave woollen fabrics with a manual waist-loom, using the traditional weaving technique. Their beautiful and neatly woven fabrics are in great demand. Often the villagers will bring their products for sales at the Royal Development Project Fair, which is organized in major department stores or shopping centres in the heart of Bangkok; for example, the Siam Paragon or Central World. It turns out that the supply of woollen fabrics from Ban Huai Hom cannot meet market demand. Maliwan, apart from chairing the Housewives’ Wool Weaving Group, also teaches how to weave woollen materials to people in other villages.

Her Majesty the Queen also encouraged Karen people from other villages to weave as their supplementary occupation; for example, Ban Phurakam in Suan Phueng District, Ratchaburi Province and Ban Wat Chan, Ban Chan Sub-district, Mae Chaem District, Chiang Mai Province. The SUPPORT Centre was established in Ban Wat Chan.

Before 1979, Ban Wat Chan had been a Communist insurgent area and villagers had earned their living through opium growing. During Their Majesties’ visit to the village in 1979, the Queen saw that traditional Karen fabrics had beautiful designs. In order to promote cloth weaving, she had the SUPPORT Centre established in the village. The centre also featured a weaving plant to train villagers to weave. A traditional Karen cloth weaving group was formed. In 1987, the Queen had young Karen sent to Huai Duea Support Centre in Mae Hong Son Province to learn how to raise silkworms and spin silk yarn to promote their knowledge in weaving. After that, they had to come back to work in Ban Wat Chan Centre.

At the present time, cloth weaving has created more income for the Karen. For this reason, all the yarn that the Karen members of the SUPPORT Project have woven into fabrics are meaningful to them since these yarns are reminders of the care the Queen has bestowed upon them. That the Queen is able to see the value and significance of Karen woven fabrics and her wish to promote their artistic creation make the villagers feel a deep sense of gratitude to her.

Together with supporting cloth weaving, the Queen has also developed a source of food for her subjects in remote areas by having sample farms established. One sample farm is in Ban Bo Wi, Tanao Si Sub-district, Suan Phueng District, Ratchaburi Province. This farm serves as a source of food production that generates knowledge in growing organic vegetables and raising animals for people, mostly of the Karen ethnic background. They have learnt how to raise fish in hinged floating baskets in the water, how to raise E-lieng ducks, bantams, Jin Hua pigs and Lao San goats, which come from China. Karen villagers have been hired to work on the farm. As well as gaining an income, these Karen workers have acquired new agricultural techniques and they have been able to disseminate their knowledge to people in their villages. Not only does the sample farm sell its produce in form of vegetable products and meat to the public, it also sells processed food in the farm’s shop; an example being Karen chilies, one of the best known products of the farm.

One piece of evidence to show that the Karen villagers who live in the vicinity of the sample farm have adopted the new agricultural techniques that they have learnt from the sample farm to create more income to their families is that they have grown many kinds of fruit that had never been part of their way of life; for example, rambutan, pomelo, longan and even durian, each of which is carefully packed in paper bags before being selected and sold in the market.

As well as the new plants that have come into the life of the Karen, many kinds of animals that yield economic value have been introduced to them. An example is the rainbow trout. After the Royal Development Project had experimented with the raising of rainbow trout with satisfactory results, the Karen were introduced to this kind of fish and at the present time, rainbow trout yields high economic value to the Karen in Ban Mae Klang in Chiang Mai Province. They have raised the fish for restaurants and food shops in Chiang Mai and Bangkok. Another kind of animal that can create a high economic value and that has been promoted by the Royal Development Project is the red clawed prawns, which were originally from Australia. This kind of prawns loves to eat weeds in rice fields, enabling the rice to grow fast. The Royal Development Project has had the Karen in Ban Mae Klang Luang, Doi Inthanon, Chiang Mai Province, raise red clawed prawns in their rice fields; this has contributed to more rice production for Karen rice growers as well as creating more income from selling the prawns.

Nowadays, the mountainous areas which used to be covered by fields of opium blossom have been turned into temperate-climate fruit orchards. Those barren mountains have become once again lush green forests. Water resources have been restored to the Karen communities. From their migration to look for a fertile land to grow their rotating crops or opium, now the Karen have been able to settle down and do not have to roam any longer.

At this time when the King has been hospitalized in Siriraj Hospital, the Karen are worried about his condition. The Karen from villages all over the country have come to sign their names in the guest-book at the hospital, wishing that their King will recover from his illness soon. The Karen villagers of Ban Wat Chan, who have been helped by Their Majesties, wrote a get-well note to the King:

“On hearing that you are not doing well, all the Karen would like to make a wish and invoke the power of the Triple Gems and all the sacred beings in Ban Chan to protect you and take care of you so that you will recover from your illness soon and live with the Thais for a long time. You are the one and only King of this land, the one and only that cannot be found elsewhere. When you are happy, we the Karen are delighted and our spirit is boosted; when you are ill, we become exhausted and lose our strength. Life lacks warmth, unlike when we are with you. We Karen are born to live in the same country with you. We do not have anything to pay you back with, except our intention to be good citizens of Thailand.

We love and are concerned about you very much.”

When the letter arrived at Siriraj Hospital, the Queen read it to the King, who thanked them for their concern.

The benevolence that the King and the Queen have bestowed on the Karen people has become a strong tie that has unified all the Karen in Thailand, who live under the Sovereignty of their “Royal Parents”.

Following the Path of the Father

“I grew up when Thailand faced a lot of problems, especially the problem of the difficulties and hardships of our countrymen who lived in rugged and remote areas far from modern means of communication. They received very few services from the Government and were threatened and harmed by thefts and fights. Their Majesties the King and Queen spent most of their time visiting these places to help their people by promoting their occupations in order to create income, giving them medical care and education and finding solutions to their problems or obstacles.

I was assigned with the duty of interviewing the people before they were given help. I was asked how I knew that this or that person was really poor. They might be lying or deceiving us by wearing worn-out clothes to look poor. Our criterion was that whatever we were able to do to help them without causing trouble to other people, we would do it. Our priority went to those with health problems. This was pretty evident. If you had any experience, you could distinguish the sick. They could not pretend. After being exposed to a wide range of experience, I wished that when I grew up I would be able to play a part in solving people’s problems.”

(H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn, 2008: 5)

Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn accompanied her parents in visiting rural people in all parts of the country. This exposed her to a great number of the deprived, especially children and the young, who had a hard life. The Princess became determined to help them to achieve a better quality of life. In 1980, she initiated a project for the development of children and young people in remote and rugged areas, aiming to improve their quality of life and give them the chance of education so that they would be able to develop themselves and become both self-reliant and dependable upon by others. The development project promoted by the Princess followed the principle of sustainable development initiated by His Majesty the King.

In more than three decades of her work to develop children and the young in rural parts of the country, Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn has emphasized children and young people as the focus for development, employing education to create a balance in the promotion of their potential. The education concentrates on a general education that teaches them what they need in their lives and their education; an ethical education, which emphasizes their sense of morality and ethics, their trustworthiness both to themselves and to others, their responsibilities and their public conscience; skills and handicrafts, which deal with knowledge and work skills, creativity, a good attitude towards work and an awareness of the value of work; and physical education, which emphasizes good health, nutrients and appropriate exercises, cleanliness and public

health (The Office of H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn's Development Projects, 2008: 1). The Karen Linguistics Project wishes to present in this book the projects initiated and supported by Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn that have helped to alleviate the hardships and suffering of deprived people in rural areas, through reference to the Princess' statements about the background of the projects and information gathered from fieldwork. The book pays particular attention to the Princess' assistance to the Karen ethnic group.

1. The Agriculture for Lunch Project: this first royally initiated project, which aims to help children and youth in remote areas, was launched in 1980. The Princess is aware that "nutrition is the foundation for other kinds of development," stating,

"I feel that among the poor, those who are most affected by poverty are pale and worn-out children. They do not have enough to eat and their diets are poor. How can they develop enough energy and a healthy brain for their education? They will grow up to be haggard, lacking in energy to eke out their living. Then, their lives will get worse. People say that the problem of food shortage in the old days was not as severe as today because the population was still small and natural resources had not yet been destroyed. Whenever they felt hungry, they could look for frogs or dig sweet potatoes from the ground for their food.

I started planning nutritional work for school children, thinking that we had to teach them how to practise agriculture and cook from agricultural products as well as have a basic knowledge of nutrition."

(H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn, 7)

The Agriculture for Lunch Project was operated from Princess Maha Chakri Sirindhorn's donations in the form of her private funds, objects, plants, animals, tools for agriculture and for cooking to the schools under the Project because she wished that the pupils, their teachers and parents would undertake agriculture together so as to cook lunches from their agricultural products. As most of the dwellers on the Thai borders are hill-tribe people, particularly the Karen, the Princess considered it important to study their consumption culture before promoting knowledge of nutrition to them, as is illustrated by her statement:

"The fact that each school consists of children from different tribes makes it difficult to promote nutrition among them. Each tribe has different eating habits. We had to eat with them to learn their taste and then modify or add nutritional food into their meals."

(H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn, 6)

This shows that the Princess was aware of the differences and ethnic diversity in Thailand and she believed that all ethnic groups should have the right to maintain their own identity. Some of the plants that are grown by members of the Project are Chinese broccoli, bog choy, water spinach, pumpkin and mushrooms. They are encouraged to raise cat fish, tilapia fish, chickens,

pigs, frogs and crickets. What to cook the pupils for lunch depends on their consumption culture. The Princess knew that a true understanding of consumption culture would be able to lessen the gap between local people and government officials in the areas. The researcher found that the Agriculture for Lunch Project would not promote the raising of animals in a Karen Village where the villagers worship the Richi Spiritual Leader, who forbids the consumption of meat or animal rearing in the households. A Project that promoted animal rearing on the school grounds could cause a conflict in these Karen villages and it might stop them from sending their children to school; an example being the Border Patrol Police School in Ban Mae Chantha. The Princess suggested that the children at this school, who are mostly worshippers of the Richi, could get protein from gluten substances or dried tofu cake instead of meat. This is a way to solve the conflict caused by different consumption culture.

Though all officers of the Project have been working hard, the operational results for each school are different; some are quite successful but some are not. In certain areas, the villagers do not understand why their children have to do agriculture at school since they already do it at home. The Princess has commented on this:

“Each school does not progress to the same level due to many factors—the location of schools, the size and fertility of the land and the tribe of the pupils. One head teacher of a Border Patrol Police School made a remark to me that his school would not be able to compete with other schools since it had little land for cultivation and the soil was bad. For some schools, their compound covered a large piece of land so that they could grow rice on it. I had to encourage him, making him realize that each school was different. We would not compare notes. One school asked for permission to grow vegetables on a vacant lot in the village that villagers did not use. When it yielded a profit, the villagers took it back so that they themselves were able to grow vegetables. I said that this was good because it showed that the school was able to persuade and set a good example for the villagers. Some asked what the point of teaching agriculture to the children of farmers was since these children knew better than us. I had to explain that some new techniques might help to improve their agriculture. What has evidently contributed to small scale agriculture is that organic fertilizers can reduce the use of chemical fertilizers or chemicals for pest control. If chemicals are needed for plant pest controls, how can they be used to ensure safety?”

(H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn, 8-9)

At present, the Project not only helps to solve the problem of poor children foregoing lunch, it also teaches Karen children and those of other tribes knowledge of nutrition and a new method of agriculture. After they finish school and may not have the chance to further their studies, they will be able to apply their knowledge of a new type of agriculture to the rice growing and farming that their tribes have done to make their living since the old days. The knowledge will

contribute to an increase in their agricultural productivity and secure their income and this will enable them to be sustainably self-reliant.

2. The Project for the Control of Diseases Caused by Iodine Deficiency: Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn encountered an outbreak of goiter due to iodine deficiency when she visited children in Border Patrol Police Schools and from reports of the Ministry of Public Health. So, in October 1990, she considered launching a project to control diseases caused by iodine deficiency. As she stated:

“One morning, in 1990, I turned on Radio Thailand and listened to the broadcast of an article by the Ministry of Public Health about cretinism, a form of mental retardation caused by iodine deficiency. This reminded me of my experience ten years previously when I had followed Their Majesties to remote villages in the vicinity of Mae Hong Son Province. There was a village where almost all the villagers looked deranged and they had become a burden for normal people. I thought that cretinism patients had to look like what I had seen. Later, I visited Border Patrol Police Schools where the problem of iodine deficiency was serious; I discussed with Ajarn Phaiwan and Ajarn Phisit Khunkitti (The Royal Household Bureau) how to look for ways to alleviate this problem. We started at Border Patrol Police Schools as usual. The working group studied work guidelines, did a survey and collected information, which was not easy because of the lack of statistics. We did our own survey in the Central Region and in the South, trained the Border Patrol Police how to examine students and taught these children how to use iodine in water as well as how to use iodine-mixed salt. In the Border Patrol Police Schools where we did our survey, more than 70% to 80 % of students suffered from iodine deficiency; 100% in some schools. Though we faced many problems and obstacles, we were able to reduce a lot of the problems in the third year of the project’s operation. In certain areas, health officials solved the problem by giving iodine tablets to pregnant women and students every six months and the results were very good. Still, it cannot achieve the objective set by the Ministry of Public Health, which aims to solve the problem within the next four years but no matter how far we have gone, we have participated in solving the country’s problem.”

(H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn, 13-14)

Now, when we visit any Border Patrol Police Schools or any schools in remote parts of the country we find that the schools have provided drinking water fountains that their children can drink from after they have finished lunch or have become exhausted after playing. The water can quench their thirst as well as preventing them from contracting the disease caused by the malfunction of their thyroid gland, which gives them a low IQ of 30-40. Some patients become deaf and dumb and are not able to walk. The Project has thus helped to prepare students for their educational pursuits.

3. The Project for the Promotion of Educational Quality: the Princess considers that “education is a foundation for the country’s development” and yet, those from deprived families lack the chance of education. As they are going to be the main labour force of their country in the future, the Princess determined to give them an equal chance to education on a par with children in the towns or cities. In 1983, she initiated a project to develop the quality of education. Initially the project was operated under Border Patrol Police Schools. As she said:

“Border Patrol Police Schools represent schools in remote areas. I have been acquainted with Border Patrol Police since I was young. When I went to Hua Hin, I became familiar with those from the Naresuan or Marue-Khathayawan Patrol Police Camps. When I went to Chiang Mai, Border Patrol Police were stationed at Doi Buak Ha to maintain security for the King. Everyday, police officers would make swings and animal figures from twigs for me to play with. Their Majesties the King and Queen, the Princess Mother and Princess Galayani all promoted Border Patrol Police Schools which have given an equal chance of education to children in rough and dangerous areas, which ordinary teachers are unable to reach.”

(H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn, 6)

Though most people are aware that education will help improve their quality of life, some groups of Karen, who lead their lives close to nature looking for forest products and growing dry field rice, considered education to be unnecessary. Some Karen families blamed education for making their children lazy and refusing to help their parents on the farm or in the orchard. So they did not support their children’s education. Some families showed an interest in sending their children to school but they were not of Thai nationality and thus lacked the chance of education. In promoting education for these poor children, the Princess had teachers in the Border Patrol Police Schools survey obstacles caused by the problem of nationality of children from different tribes and look for ways to help. To gain equal status or Thai nationality would give these children rights to welfare from the Government. As the Princess said:

“Most of the Border Patrol Police Schools are located on the borders and their students have a different social status. A large number have not yet been granted Thai nationality. Personal status is a very complex issue. In the past, students lacking Thai nationality were not allowed to attend school but the rule has been relaxed and children without Thai nationality are now allowed to go to school but they do not have the right to serve in the government sector and are not eligible to certain elements of welfare. Teachers in Border Patrol Police Schools were thus assigned with another duty—surveying students’ personal status in order to compile the results and report them to the related work unit, in case there was a way of helping them.”

(H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn, 23)

The Project for the Promotion of Educational Quality started from looking for villages that would be interested in sending their children to school. If they showed such an interest, a school would be built. If they did not want a school, the Princess would not force them to have one. The Princess suggested that the children's parents take part in school building to ensure that the village really wanted to have a school. Then, she would provide them with learning materials, agricultural tools and a library, which she considered to be "the heart and the brain of a school." She would give them computers and CDs to be used as teaching aids. Some schools were equipped with long distance learning equipment via satellite to enable students to study subjects that their teachers in school might not be very keen on from other teachers. The Princess emphasized the quality and opportunity for education, not just teaching for the sake of teaching. Teachers should not only give knowledge to their students but also make learning enjoyable. Teaching should not be too serious or focus on reprimanding students.

During one field trip to observe the teaching of Karen children, the researcher found that, in one school, almost all the students were Karen. The school was run by the Border Patrol Police. The teachers in that school did not teach in the way the Princess suggested. They scolded their students. Talking to these teachers revealed that they thought that these children were not Thai and neither were their parents because they could not speak or write Thai. Therefore, they could not communicate with Thai teachers. More importantly, those teachers considered that "Giving education to those Karen children would not benefit Thailand in any way". Some even thought that they should have been pushed out of the country. The Princess held a different view and believed helping children on the borders as significant since it would contribute to creating security in the country. Though these students are of a different ethnic background, their teachers should be able to instil in them a love of the nation and teach them to choose to do good things.

The researcher came across other problems that affected the quality of the education of these deprived children; for example, some schools did not have enough teachers and some had only one or two teachers who had to teach all subjects at six levels. Some teachers had to teach subjects they were not very keen on, especially English. Many times, they had to attend meetings and thus cancelled their classes. Another problem was caused by visitors who wished to see how the school was administered. In this case, the school had to prepare the children to welcome the guests and some might have to rehearse for a welcoming ceremony, which meant that they had to miss classes.

For schools where majority of the students are Karen and where there is a gap in communication between teachers and students, language is a major obstacle to the students' chance of education even though the school is equipped with modern educational tools.

4. The Students under the Royal Patronage Project: as schools in remote areas, such as Border Patrol Police Schools, offered classes until Pathom 6 (Grade 6) only, most of the students did not have the chance to further their studies because their families were poor and no school in their village offered a higher level of education. Her Royal Highness Princess Maha Chakri

Sirindhorn wished to support these children so that they would have the chance to further their education according to their ability and as appropriate. So, she put the Students under the Royal Patronage Project into operation in 1988. The students who were selected to come under the royal patronage were those from poor families who had completed Prathom 6 and whose educational results were good enough to enable them to pursue a higher level of education. They would receive financial support for school fees and other expenses during their school years until the completion of their education.

Initially, the funds to support these students came from proceeds from the Princess' publications only; however, there have been more and more donors to the Project. Each year, 200 students are taken under the royal patronage. From 1988 to 2008, the number of students was 3,683 and they studied in 409 academic institutions across the country. The Princess has talked about this matter:

“At present, the educational policy of Thailand is to offer the chance for students to finish high school or at least secondary school. I have tried to encourage them to go for the highest education possible. I want them all to continue their secondary school education but my wish has been left unfulfilled because some students have health problems; some are not very bright and do not care about educational pursuits; some have to work to earn their living or help their families; and some have already moved elsewhere. Those who cannot attend regular school will be advised to take programmes offered by the Non-Formal Education Department.

I cannot support all students in furthering their studies but I have chosen a number that I can handle. At first, the funds came from the proceeds of my publications and later there were donors. Some students had the chance of studying at secondary school and university level. Some studied for a Master's degree. Their area of study varies. In 2007, a former student from a Border Patrol Police School was the first student in our Project to be accepted as a medical student. I have sent some to further their studies in China and India and I may send them elsewhere as appropriate.”

(H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn, 22)

The researcher had the chance to visit the section responsible for students under the royal patronage in the Office of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn's Projects in the Bureau of the Royal Household, Chitralada Palace, and found hundreds of letters that students had written to report their academic results to Uncle Kitti (Acting Sub-Lieutenant Kitti Khanthamit, Senior Court Official in H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn's Private Affairs Division). Some apologized for having lost contact for a long time; some were late in sending their grade reports; some showed remorse for the decline in their GPA and promised that they would be more attentive to their studies; and some requested things they needed. The conversation with the working group of the Project showed that the most important problem for these students was that their basic knowledge

was different from that of students in urban areas. So, the Princess arranged supplementary classes for these students. The researcher had the chance to observe these students who were receiving special sessions to upgrade their fundamental knowledge during weekends at Chulalongkorn University's Demonstration School. It was found that among more than one hundred students who wished to further their studies at secondary school level were 16 Karen children from the Paganyaw and Plaung tribes from different provinces. They were determined to go for a Bachelor's degree. Most of the female Karen students wanted to become teachers in their villages. The boys wanted to be policemen, soldiers, teachers in Border Patrol Police Schools or health officers in their villages. Everyone displayed a serious intention to return to develop their villages and help their people to have a better life.

However, quite a number of these students dropped out; some got married because of their ethnic beliefs; for instance, the Karen encourage their children to get married at the age of 14 to 16. Girls over that age, who remained single, are considered spinsters. Whether or not these students were able to accomplish their academic goal they did not have to pay back the funds they had received, as can be seen in the Princess' statement:

"I do not expect them to pay back but I want them to have a better life. I only hope that while they are studying, they will have the chance to go home, to visit their former schools and their teachers. They may have some good advice for their juniors."

(H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn, 10)

The students under the royal patronage feel grateful for the benevolence Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn has shown to them. They aim to follow the royal path in dedicating themselves to the good of the public. This can be seen in their determination to return home to develop their region.

5. The Occupational Training Project: as a number of former students from Border Patrol Police Schools were unable to pursue higher education or to be parts of the formal education programme due to their mental capability or their lack of Thai nationality, the Princess had the Occupational Training Project launched in 1988, emphasizing training in occupations appropriate for each locale. In its initial stage, a pilot project was established in schools under the Department of Vocational Education, one school for each region. Students were trained so as to be able to work in different occupations in the future; for example, electricians, mechanics, brick makers, agriculturists, seamstresses or tailors, barbers or hair-dressers, cooks and craftsmen.

6. The Project for the Development of Teachers to Enable Them to Obtain a Bachelor's Degree in Education: this project started in 2008 as the result of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn's concern about the education of teachers—those in Border Patrol Police Schools, teachers under the Office of the Basic Education Commission, those in Buddhist Ecclesiastical schools and those under the Office of the Promotion of Non-Formal Education. She considered enhancing their chances to further their education for a Bachelor's degree in education

without the need to request a leave of absence from their duties. She assigned the Office of the Royal Projects under Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn to coordinate with universities to organize distance learning via TV conferencing. The first batch operated from 2003 to 2007, producing 157 graduates. The Princess talked about this Project as follows:

“At present there are projects to promote the education and the academic standing of teachers in rural areas, offering the chance for them to further their studies without being absent from their teaching duties. Teachers, who started their teaching career without a B.A., can work for a B.A., and those who already have a B.A., can study for an M.A. The teaching is conducted by making the teachers who want to join the programme convene at a centre where there is a receiver for long distance signals so that they are able to attend lectures relayed from the hub, which consists of institutions of higher education; for example, Srinakharinrawit University, King Mongkut’s University of Technology Thonburi and Rajabhat Universities. These institutions also prepare teaching media for them. Some teachers who cannot afford to miss the class will accumulate their vacation to constitute a longer holiday so that they can be away from work and study. These teachers have great determination but some complain that it is difficult or there are problems with their meeting place; for example, power failure makes it impossible to use equipment so an electrical generator has to be on standby.”

(H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn, 26)

The researcher had the chance to observe a project organized in the form of an exhibition about teachers in remote areas who had resumed the role of students. This exhibition, at Ban Mae Tan Community School in Tha Song Yang District, Tak Province, was part of the graduation requirements for the second batch of participants in the Project for the Development of Teachers. These teachers collaborated in the organization of the exhibition, emphasizing activities; for example, games, performances and gifts for children who visited the exhibition. A number of teachers who had the chance of higher education were the offspring of Karen villagers.

The researcher interviewed Khru Somchet Nakhamueang, a Paganyaw from Tha Song Yang Community School, where all the students were Karen—those born in Thailand or domestic Karen, and those who had migrated from Burma or foreign Karen. Khru Somchet told us that his family supported him until Mattayom Suksa 6. After that he took the university entrance examination and got accepted at many academic institutions. Unfortunately, lack of finance hampered him in his academic pursuit. When he heard about the second batch of the Project he applied to take part in it. Khru Somchet continued telling us about poverty, which is the most critical problem for Karen children in the remote countryside. Some families make their children take turns in attending classes so that the one who is at home can help their parents by being a hired hand on the farm. Another is their health problems. Karen children are often sick from kidney-stones caused by drinking water from an unclean water source, worms and malaria. As he had the chance

to study for a B.A., Khru Somchet felt thankful to Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn for turning his dream into a reality. All kinds of knowledge he obtained from the Project would subsequently be given to poor children.

Other teachers in the Project had different opinions of the exhibition that was to be evaluated by specialists. Some wished that the exhibition would enhance activities that transmitted more knowledge rather than activities in how to put up an exhibition. Some felt that the great deal of money that had been spent on organizing the exhibition and buying snacks for its visitors was a waste and it would have been more beneficial if this sum had been spent on helping Karen children in their schools. This sum could be of a great deal of benefit to a larger number of children.

7. Project for the Promotion of the Co-Operative: Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn considered that to teach and promote the knowledge about the co-operative to school children would create a spirit of co-operation and unity among children, teachers and local people in a continual and systematic manner. In 1991, she had a co-op started in Border Patrol Police Schools. As she said:

“The school co-op, which started in 1991, is one of the works I have tried to establish in every school. When the Project started, I made it clear that agricultural products were not to be sold. They are for students’ food to make them healthy, which is the main objective of the Project. If there is more than they can consume, it can be preserved or given to students to take home. Since the Project has become quite a success, some of the products may be sold to earn money to be used as a rotating fund so that the Project can support itself. It must be ensured that this does not affect the students’ nutrition. Their selling and buying are aspects of an economic system and I think that the system appropriate to the area where Border Patrol Police Schools are located is the co-op system because no member has that much and they have to contribute their capital to the pool in order to be able to invest in any kind of business. ...

Some of the villages where we established a co-op in the school do not have shops or are located in very rugged areas and cannot contact the outside world in the rainy season; here the co-op in their school plays a significant role in giving them services. However, some of the co-ops are very successful and the teachers and children are busy with selling and thus tend to ignore teaching, so, they need to be warned.”

(H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn, 11)

Visiting the Co-op Project in Border Patrol Police Schools, the researcher found that the success of the Project in each school varied. Its efficiency greatly depended on the efficiency of the Agriculture for Lunch Project. This means that if the Agriculture for Lunch Project in a certain school was not as successful as expected, it would affect the Co-op Project in that school. In a

school where the Agriculture for Lunch Project was a success, the school's co-op would have non-toxic, organic vegetables for sales; for example, gourds, pumpkins and bog choy. The members of some co-ops made dish washing liquid for sale in their villages and their product had been well received. The researcher considered that the administration of the co-op depended on the management skill of a teacher whose educational background was in accountancy or finance. An example is Thanphuying Tawee Maneenuch School in Mae Sot District, Tak Province, which has Khru Namfon of the Kharu Tayat Project under the Border Patrol Police School, an accountancy graduate, to manage the co-op. The Co-op Project of the school has been able to use revolving funds to buy lunches for the students when the budget for buying lunches for children does not arrive in time. The inefficiency of the Co-op Project in some Border Patrol Police Schools may be caused by the inadequacy of agricultural productivity that results in insufficient products for sale or a lack of cooperation from villagers. What the head teachers of those schools need to do, when the budget for lunches does not arrive on time, is buy goods on credit and some schools are over one hundred thousand Baht in debt and some shops have declined to give them more credit, arguing that they need money for their revolving fund to buy more merchandise. This has caused suffering to the teachers because they can find no solution to the problem, "how can we provide tomorrow's lunch to our children?"

The Princess thinks that the co-op in the school will be able to instil the different skills needed for the children to live in a democratic society. As she said:

"Training students about co-op work enables them to acquire many skills; for example, they are trained how to get together for meetings and learn how to use reason in their arguments, which is the sort of training for living in a democratic society. They have to take notes and write minutes, which is good training for writing. They have to learn how to sell and from selling, learn how to keep accounts, which is part of mathematics. I consider accounting very important because it trains children to be meticulous and neat."

(H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn,11)

The school co-ops, which were created as a result of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn's farsightedness, have contributed a great deal to the strength of local communities. They have become self-reliant and have been sustainably developed.

8. The Royal Medical Project: the Princess's visits to the projects that she had initiated enabled her to witness health and hygiene problems in a great number of children and local people. Medical examinations of children in Border Patrol Police Schools showed that most Karen children had dysentery, common colds, malaria, anaemia, dental disease and worms. She considered diseases caused by worms as a major obstacle to the success of the Project for the Promotion of Nutritional Condition to Children in Remote Areas. Since 1983, her visits to rugged rural areas have been accompanied by a medical unit to give medical examinations and health education to people who come for help.

9. Project for the Promotion of Nutrition and Health in Mothers and Children: starting in 1986 when the Princess expressed her desire that pregnant women, mothers who breastfed their babies and new born babies should be entitled to appropriate health services and knowledge about food and nutrition, the Project not only helps mothers to a nutritional and healthy condition, it also promotes the growth and development of babies. The Princess emphasizes the fundamental health-care of mothers and children, provides them with the necessary tools and equipment and supports the training of traditional midwives for each ethnic group, for instance the Karen, to ensure safe and correct child delivery.

10. The Project for the Establishment of a Health Pavilion: in areas where there were no hospitals, health stations or any government units that provided medical services to people, the Princess had the medical unit in the Border Patrol Police School developed to become a Health Pavilion, hoping that it would serve as a medical and health haven for children and people in general during times of normality and in times of emergency. As well as providing medical and health care services to people, the Health Pavilion Project creates trust between the people living on the borders and government officials, which, in turn, contributes to the nation's security.

The researcher visited the Health Pavilion Project in two Karen villages in Le Tong Khu and Mae Chan Tha. In Le Tong Khu, the researcher met Chaw Yi Maw Sibuppha or Mo Uan, a Karen who worshipped the Richi Spiritual Leader. This Karen was knowledgeable in acupuncture, the medical treatment he had learnt when he was a comrade and shared a political ideology with student activists who had retreated to live in the forests after the October Political Uprising. Mo Uan had passed public health training before he was appointed a doctor in the Le Tong Khu Health Pavilion. In addition to Mo Uan, Chaiyo, a young Karen, served as a nurse assistant, with the duty of interviewing patients to classify them and Panyatip Phatsaen, a nurse who had just graduated and specialized in anaesthesia, had chosen to work here as a way of paying back her scholarship. Most of the Karen in Le Tong Khu Village suffered from malaria. One morning, after the researcher had finished collecting information from the village and was preparing to leave, he witnessed something that he would never forget. The morning of his departure, he was picked up by the village headman from the Border Patrol Police School to be taken to Ban Poeng Khloeng. A few seconds after the headman started his four-wheel-drive pick-up, he rushed to his destination, the Health Pavilion, given to the village by the Princess.

There, we saw a senile Karen woman lying on a bed and crying in pain, and an approximately ten-year old girl in a long traditional Karen dress, lying in the bed next to her. The picture is still vivid. The innocent young girl whom the researcher had met the day before was now talking confusedly in delirium. Mo Uan said these two patients' brains had been affected by malaria. The old woman refused to accept our offer to take her to hospital, no matter how hard the headman had tried to coax her. So, the village headman decided to carry the girl by pick-up to the Health Station in Ban Poeng Khloeng. Though the place was only 15 kilometres away, it took more than two hours to reach because the dust road was filled with potholes and wound its way through sharp mountain slopes. As we were leaving the Health Pavilion, we looked

back at the old woman with regret as this was our last goodbye to her. The Karen girl was unconscious in the pick-up long before we reached the Health Station in Ban Poeng Khloeng and the doctor there told us that she had only a 50% chance of survival. We prayed that a miracle would happen to her though we knew that human beings do not escape the realities of life—birth, old age, sicknesses and death.

The headman of Ban Le Tong Khu told the researcher that, often, patients taken from the Health Pavilion in the village died in the car before they reached the hospital and he had to drive back to the village to bring the deceased home for their families to organize a funeral ceremony. However, a number of them were able to survive because of the primary medical care they received from the Health Pavilion. In some cases, they needed to stitch a patient's wounds but where some treatments were not effective, the medical personnel at the Health Pavilion would phone specialists for their suggestions.

The Health Pavilion in Ban Mae Chan Tha was not in operation when the research team visited the place due to the lack of a doctor on duty. So, we were allowed to sleep in the beds at the Health Pavilion while we were collecting information for this research.

11. The Project for the Conservation of Natural Resources and the Environment: Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn's visits to Border Patrol Police Schools allowed her see the changes in natural resources, especially the problem of deforestation. She thus wished to teach natural resource conservation to young students, as can be seen in her statement:

“In 1984, I went to a Border Patrol Police School, which could be reached by a small dirt road. Our car got stuck in the muddy potholes and in order to reach our destination we had to push it. In 1987, I went back there again. This time, the road to the school was made of laterite, making it easier to get there. But I noticed that many trees along the road had been felled. I asked the villagers about this and they said they had not cut down the trees but people from other tribes from other villages had done so. I did not think that this had to be investigated but I wondered what to do to make our children become knowledgeable and think about how to protect and conserve natural resources for their own benefit. In this way, they learn from their natural surroundings, which is their best teaching medium for which they do not have to pay. I do not like the way that some people want to conserve nature through their use of ugly or horrific images; for example skeletons, slaughtered animals and charred burnt trees in order to stir sympathy.”

(H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn, 12-13)

In operating the Project, the Border Patrol Police Schools have to cooperate with the Community Forest Project in organizing activities to enable students to learn about nature. The Project has received assistance from a Japanese private organization, which has sent specialists in forestry and botany to teach children about planting and how to use meteorological instruments; for example, a tool to measure the amount of rainfall. The Project has also promoted the cultivation

of vetiver grass, which was initiated by His Majesty the King, in order to prevent soil erosion or to remedy the lack of nutrients in the soil because the minerals in the soil are washed away by rain water, or the problem of the erosion of the earthen banks of fish ponds.

At the Border Patrol Police School in Ban Mong Kua, Police Senior Sergeant Major Suphatkit Nonthing, a teacher in the school, has led Karen children and villagers to plant vetiver grass. He says that he had become interested in this kind of grass on learning that the Lord Buddha was seated on a seat made of vetiver grass when he meditated and eventually attained Enlightenment. Later in 1991, he studiously studied the Project for the Cultivation of Vetiver Grass, which was started by His Majesty the King. He planted vetiver grass that he had obtained from the Office of the Border Patrol Police on the slopes which were used as agricultural plots on the school grounds to prevent soil erosion and to add more nutrients to the soil. At first, the children saw that the vetiver grass on the slopes only helped to stop their football from rolling further down but that was the starting point of their interest in this kind of grass. Later, Police Senior Sergeant Major Suphatkit encouraged Karen villagers to grow the grass but this was not an easy task because these villagers were not ready to accept anything new in their way of life; some were afraid that vetiver grass would become the habitat of snakes. But he tried to create understanding among these villagers and they started to accept and grow vetiver grass widely. After that he encouraged them to make products from vetiver grass; for instance, by weaving it into thatched roofs or mats. This could earn them supplementary income. The promotion of vetiver grass in Ban Mong Kua earned them a reward at a national level.

Another project that was launched by Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn to conserve natural resources in a Karen village is the Natural Science Park in Suan Phueng and Tanao Si Sub-districts, Suan Phueng District, Ratchaburi Province. Having visited the Project and the people of these areas several times, she realized the abundance of and the biological as well as physical diversity of natural resources in the area. It should be conserved in its natural condition so that children and people could come here to seek knowledge or for relaxation. She believed that local people should take part in the conservation and the project should be operated in the form of a community forest. This would make them love and feel that it is their duty to conserve their natural heritage.

At the Natural Science Park, on Saturdays and Sundays, there are Karen children who serve as guides to take visitors along the nature trails to visit the old mine of Karen villagers.

It can be said that all the projects for the development of children in rugged areas which were initiated by Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn have followed the guidelines on sufficiency led by His Majesty the King. They not only help those people to become self-reliant—that is the key to sustainable development—but also encourage these children to follow her example through dedicating themselves to the public good, conserving natural resources, continuing the tradition and the identity of their tribe.

The Karen amidst the Influx of Modern Social Trends

The Karen is an ethnic group which has a unique way of life, language and culture, which have been transmitted from one generation to another. Elderly Karen who live in an area in the Thung Yai Naresuan Forest warn their children of four things that will destroy their way of life and culture. They are 1) Snakes that move across their villages; 2) Their house posts that bear flowers; 3) Horses with horns; and 4) Loud people who come near their houses. They say that if the Karen are not aware of the dangers brought about by these four things, their morality, culture, custom, beliefs, and even their food and natural resources, will be eliminated. (Phenphan, 2009: 135)

A sage of the Thung Yai Forest has interpreted the warnings of his elders saying that the four harms have already arrived in almost all the Karen communities of Thailand. The snakes are roads; the flowering house posts are electric lamp posts, horned horses are motorcycles and loud people who come near are the hawkers' pick-ups which are fitted with amplifiers. These four items will bring progress to the Karen communities but they will cause their traditional way of life to disappear.

At present, the way of life of some Karen communities has already changed. The arrival of hawkers in pick-ups and the use of motor cycles have enabled local people to access the goods they need, so many Karen groups have abandoned growing dry-field rice because they are able to buy it from hawkers or from a shop. Some of them have lost the land where they used to eke out a living because they were forced to leave their settlements, which were annexed by the authorities to national parks or wildlife conservation areas. A number of young women do not weave anymore because they receive clothes donated by townspeople who arrive in their villages by car and, if they wish to have colourful clothes, they are able to buy them in shops. Therefore, young Karen women today do not want to spin yarn and weave their own cloth because it takes months to finish. The looms are now deserted and young people do not know how to weave. Young Karen do not use their own language; they dream of enjoying the snacks, fast food and clothes they see on television. However, it must be noted here that such changes have not happened in all groups since some have been able to conserve their identity until the present time.

This chapter is going to present the way of life of six groups of Karen: (1) "the Richi Karen" in Ban Le Tong Khu, Umphang District, Tak Province, (2) "the Buddhist Paganyaw" (the Sgaw Karen) living in the community near Wat Phra Bat Huai Tom in Li District, Lamphun Province, (3) "the Christian Paganyaw" in Ban Huai Hom in Mae La Noi District, Mae Hong Son Province, (4) "the Phlaung" ("the Pwo") in Suan Phueng District, Ratchaburi

Province, (5) “the Kayah,” “the Kayan” and “the Kayaw” in Mueang District, Mae Hong Son Province and (6) “the Pa-o”, who migrated from Burma to live in Bangkok. It is going to discuss whether and how “the modern Thai way of life” has affected their traditional Karen lifestyle.

Le Tong Khu-Bangkok—Similar and Yet Different

One of the largest and most abundant forests in the world is the location of “the Umphang Wildlife Reservation,” where a small village is hidden in the thick, dense forest. This village is Le Tong Khu, where people, wild animals and a diversity of plants and vegetation live happily in harmony.

Le Tong Khu is a settlement of 247 households of the Paganyaw and the Phlaung. The population is 1,100—approximately 500 males and 600 females. Men in Ban Le Tong Khu grow long hair that is worn in a bun on the front of their heads. They wear green sarongs and their shirts are open at the front and fastened with colourful buttons. The women also wear their hair long, styled in a bun in the back of their heads. Young, single women wear white sacks and after they are married, their attire changes to traditional skirts and Karen-style blouses to make it convenient to breastfeed their babies. Both males and females are forbidden to wear underwear or wear townspeople’s clothes and they are obliged to wear their tribal outfits. Le Tong Khu villagers earn their living from growing sesame, betel nuts, look nieng (*Archidendron jiringa*), durian and Karen chilies. They grow dry-field rice at the foot of the mountain and the women grow cotton for the fibre to be woven into cloth. The villagers speak both the Paganyaw and Phlaung languages and very few are able to speak Thai. Almost all of them worship the Richi.

Le Tong Khu villagers have been settled here for hundreds of years. It is said that Le Tong Khu village and Bangkok were founded on the same day; the two communities thus share the same astrological sign, so what is happening in one community can reflect the destiny of its counterpart.

“Le Tong Khu” or “Le Tang Khu” in the Paganyaw language or “Lai Tang Khu” in the Phlaung language means “a village with a waterfall at the back of the village”. It is the location of a religious sanctuary—the abode of the “Richi” or the “Phoe Che,” who is the centre of their Faith and the Supreme Spiritual Leader of the Paganyaw and the Phlaung who live in the Western provinces of Thailand as well as those in Burma. The story of the birth of the Richi or the Phoe Che has been recounted by Le Tong Khu villagers from one generation to another. It said that, at one time, the god, Indra, looked down on the earth and was saddened to find that other groups of human beings led their lives in a moral and righteous way whereas the Paganyaw and the Phlaung were still uncivilized. Indra thus created the first “Phoe Che” and made him disseminate moral principles to the Paganyaw and the Phlaung. Since then, these villagers have adopted the moral way of life. The current Phoe Che is named “Maw Nae”. He is the thirtieth of the Phoe Che line. The person who is eligible to become the Phoe Che has to strictly observe the Five Precepts of Buddhism and has to live only in the religious sanctuary. Once he has made the

decision to become a disciple of the Richi, he is not allowed to return home or go to school. The one who is chosen to become the next Richi has to be close to the present Richi and he has to appear three times in one of his visions. It is a rare occasion to meet the Richi in Thailand and there is only one in Ban Le Tong Khu. However, there are still quite a few of them in Burma, especially in the states where most inhabitants are Buddhist; for example, the Mon State.

Worship of the Richi does not mean that the Karen renounce Buddhism. In fact, the Richi preaches in the Buddhist way. He teaches villagers to refrain from killing and become vegetarian, to refrain from stealing, committing adultery, lying or using profane words, taking drugs or alcohol and gambling in any way. As well as refraining from killing animals and partaking of animal meat, followers are forbidden to raise animals—pigs, ducks and chickens—in the household as a way of preventing them from slaughtering animals as sacrifices to ghosts and spirits and thus returning to ghost worship. Le Tong Khu villagers raise elephants and buffalo for labour. The Richi is believed to have the power to summon elephants from the forest to work in the village. When their animals die, villagers cremate the carcass as a way of showing their gratitude to the animals. In the past, other Richis permitted villagers to consume fish or wild animals but the current Richi has forbidden the consumption of all kinds of meat to make this land clean of blood in preparation for the arrival of “Phra Sriariya Mettrai,” the next Lord Buddha who will come to preach to human beings. Anyone who violates the teaching of the Richi is banished from the village; however, if he feels remorse, he might be permitted to return.

Le Tong Khu villagers will not work on a Buddhist Sabbath Day but they will prepare food, fruit and vegetables and bring them to the Richi’s sanctuary. Late in the morning, Le Tong Khu villagers and Karen from other villages arrive at the courtyard of the Richi’s sanctuary to meditate and purge their minds from defilements. What they are practising is the result of the prediction of their former Richis, *“2,500 years after the establishment of Buddhism, people will turn evil; towns will change into forests and forests into towns.”* Now that Buddhism is over 2,500 years old, the prediction has guided them to the righteous way of life awaiting the arrival of the next Lord Buddha, Phra Sriariya Mettrai.

During the rituals in the Richi’s sanctuary, the disciples are seated in the front row closest to the Richi; next is a group of male villagers wearing white sacks. Women are seated in the area behind the placard, “women permitted in this area”. People who join the rituals have to be vegetarian. During the time of the insurgency of the Communist Party in Thailand in Umphang District, the Richi taught the villagers to observe the moral precepts, meditate and avoid joining the Communist movement. Therefore, when the Thai authorities suppressed villagers who shared their ideology with the Communist Party, Le Tong Khu villagers were not affected in the clampdown.

The culture of Le Tong Khu Village is different from that of other Karen groups. One example is the “Fire Worshipping” ritual, which is organized annually in December in memory of the second Richi, “Phue Isi Cho Yu,” who boosted the Karen’s courage to confront the Burmese invaders. He sacrificed his life by jumping into a fire in protest against the evil power.

Another is Songkran festival, organized in March, when Karen people from Thai provinces—for example, Kanchanaburi, Ratchaburi, Uthai Thani and Suphan Buri, and those from Kokarek and other towns on the Burmese border gather to celebrate the festival.

The way of life in Le Tong Khu is simple and peaceful in the midst of beautiful nature. Early every morning people see, in the morning mist, the head lights of the four-wheel-drive pick-up of the village headman, Bo So Khiridutchinda, a former student of the Ban Le Tong Khu Border Patrol Police School. The pick-up carries sesame seeds, chilies and agricultural produce for sales in Ban Poeng Khloeng. The village headman drives back and forth between his village and the market several times a day. He says that most of the agricultural areas of the villagers are on the plain in Burma whereas their dwelling places in Thailand are in the mountains and forests. They have to pay rental fees of approximately one hundred thousand Baht per year for their agricultural areas to the Burmese authorities, the KNU Karen (Christian Karen) and the DKBA (Buddhist Karen). In the past, the agricultural produce from Burma to Poeng Khloeng was carried in a small open, motor carriage along the road in Burma because the Burmese side is a plain, making it more convenient to get to Poeng Khloeng rather than using the route from Le Tong Khu, which cuts through forest. Then, they had to pay fees at a minimum of four Burmese checkpoints; each checkpoint demanded not less than forty Baht. If they carried goods in addition to agricultural produce, the fees would increase, depending on the rate demanded by the checkpoint officers. After Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn visited Le Tong Khu Village, the Government had a road built from Poeng Khloeng to the village, making communication on the Thai territory more convenient. The village headman explained that he had bought this pick-up because he wanted to have a bargaining chip for the villagers so that the price of their products would not be pushed very low by merchants who had come a long way to buy goods from the village. Also, they would not have to pay fees at the Burmese checkpoints or those run by the Karen in Burma. In time of emergency, the pick-up would help to carry seriously ill patients to the Poeng Khloeng Health Station. As a result, more Richi Karen villagers own a four-wheel-drive pick-up now.

At present, Le Tong Khu Village is one of the most well-known tourist attractions in Umphang District. A number of tourists wander into the forests because they want to visit the only Richi Karen village in Thailand. They want to see a pair of gigantic elephant's tusks and ivory carved into a Buddha image in the Richi's sanctuary. They also enjoy the freshness and beauty of the Le Tong Khu Waterfalls plunging from the gorge at the far end of the village.

One New Year's Eve, a number of tourists chose to come here for the count-down. Some teachers at the village school were able to make extra income from bringing in tourists from Bangkok to stay at the school. Before dinner, the tourists from Bangkok enjoyed playing cards and drinking alcohol to keep themselves warm in the cold weather. Young Karen children looked on their behaviour with doubt. The teachers made some older children kill chickens and fish to serve as dinner for the guests. The teachers told these tourists that they could eat meat on the school grounds while a group of tourists enjoyed taking photographs with the placard, "Do not bring meat into the house," and other rules of the village that are posted at the front of the school.

“Towns (people) will become wild (people); wild (people) will become towns (people).”

Maybe this statement is applicable to the astrological signs of Le Tong Khu and Bangkok.

Following the Path of Phra Bat Huai Tom—the Buddhist Way in the Life and Spirit of Karen People

There are two centres of Buddhism for Karen people in Thailand—the centre in the Central Region and that in the North. The spiritual centre for Karen people in the Central and Western Regions is Chaeng Charoen Temple in Chomprathat Sub-district, Wat Phleng District, Ratchaburi Province. During the Songkran celebration, thousands of Karen, mostly of the Phlaung ethnic group from Suphan Buri, Uthai Thani, Ratchaburi and Kanchanaburi Provinces come to meditate and pay respect to Reverend Luang Po Nuam at Chaeng Charoen Temple. That the Reverend passed away more than a hundred years ago has not altered the faith that Karen people have in him. The story of how the Reverend subdued a Karen leader who exercised black magic has been told by the Karen from one generation to another until the present time. In the North, Karen people have strong faith in Reverend Khru Ba Sri Wichai, Reverend Khru Ba Chai Khao Pi and Reverend Khru Ba Chaiya Wongsapattana. Reverend Khru Ba Chai Khao Pi and Reverend Khru Ba Chaiya Wongsapattana were Buddhist monks of Karen origin. Currently, the largest centre for the Buddhist Karen in the North of Thailand is in Phra Buddha Bat Huai Tom Temple in Na Sai Sub-district, Li District, Lamphun Province. The late Reverend Khru Ba Chaiya Wongsapattana, former abbot of the temple, played an important role in making the Karen in the North—mostly the Paganyaw, stop worshipping ghosts and spirits and turn to the Buddhist Faith.

In the past, Karen villagers living in the neighbourhood of Phra Bat Huai Tom Temple lived in mountainous areas. They worshipped ghosts and spirits in belief that there were both good and bad ghosts that could create happiness and suffering, illnesses and ailments as well as disasters for them. So, they performed rituals in homage to ghosts and spirits and to ask for their pardon. Later, Reverend Khru Ba Chaiya Wongsapattana, the last disciple of Reverend Khru Ba Sri Wichai, went to preach to the Karen in the mountains in Chiang Mai, Mae Hong Son, Lamphun and Tak Provinces and the Karen had strong faith in him. They came to Phra Bat Huai Tom Temple to make merit with the Reverend though their journey to the temple was expensive and time-consuming. From 1970 to 1971, approximately 1,200 Karen families migrated to settle in the vicinity of the temple in order to be close to their Spiritual Leader, in the hope that they would be able to practise the Dhamma in the same way as the Reverend, who persuaded them to take a vow that they would refrain from worshipping ghosts and spirits, taking opium and that they would become vegetarian. These temple grounds are considered sacred because, as legend has it, it is believed that the Lord Buddha came to preach in this area. At that time, a hunter presented the Lord Buddha with a dish prepared from the meat of an animal he had hunted but the Lord Buddha declined it. So the hunter offered boiled rice and vegetables to the Lord Buddha and he accepted the food alms and partook of them. On this occasion, the Lord Buddha impressed his footprint at this place. The Mondop Chedi was built to cover the footprint that is believed

to be that of the Lord Buddha. On important days in Buddhism, Karen people from 14 villages, most of which are the Paganyaw, and the Phlaung living in one or two villages, come to give food alms offerings to the monks and pay respect to and pour lustral water on to the Buddha's footprint. Then, they obtain water from the footprint for drinking or applying to their faces or their bodies because they believe that the water is able to cure illness and ward off misfortune and disaster.

The area around Phra Bat Huai Tom Temple was quite dry and the Karen migrants did not gain much from their farming but they presented their agricultural products to Reverend Khru Ba Chaiya Wongsapattana, believing it was the way to accumulate merit for their better life in the future. The products left over were to feed their families or to sell. As well as farming, Karen people earned their living by digging laterite for sale. Ten blocks of laterite would earn them approximately 30 Baht. If these villagers did not have enough rice or money to donate to the temple, they would present the laterite blocks they had excavated from the earth to the temple. The distinctive quality of laterite is that it is flexible when it is underneath the ground and when it is cut into blocks and taken above ground it is strong and durable. Now villagers make laterite into furniture; for example, tables and chairs. The Golden Phra Maha That Chedi Sri Wiangchai, Thailand's largest Chedi in the Lanna architectural style on the grounds of Phra Bat Huai Tom Temple, is built of tens of thousands of laterite blocks dedicated to the temple by Karen villagers.

As well as building the Maha That Chedi Sri Wiangchai, Reverend Khru Ba Chaiya Wongsapattana led Karen villagers in rescuing the temple from becoming a deserted Buddhist sanctuary built in 1901 to becoming modern and prospering. Many buildings were erected, for example, the Frog-Shaped Chedi to cover the Lord Buddha's footprint. As legend has it, a frog that came to listen to a sermon was accidentally killed by a hunter's lance while attending the sermon. A pavilion was built to protect the sacred well believed to have been created by the Lord Buddha when he inserted a piece of wood into the ground and water seeped from it. Phraya Lawa, who wanted to clean the Lord Buddha's feet when the Lord Buddha impressed his footprint on a stone slab, used the water for his wish. Other structures built by the Reverend were the Phra Chao Kao Tue Mondop, the 84,000 Phra Dhamma Khant Chedi and the Phra Khiao Kao Mondop. The Reverend also urged his Karen disciples to build or renovate religious buildings in more than 30 temples in the Provinces of Lamphun, Chiang Mai, Chiang Rai, Lampang, Tak, Kamphaeng Phet and Sukhothai. He designed the buildings and sketched them on the ground for the Karen to build them. Karen men were responsible as builders whereas the women carried rocks, soil, sand and water to the construction sites because they were forbidden to climb on the buildings while they were being built. After the construction had been completed these buildings looked spectacular.

Reverend Khru Ba Chaiya Wongsapattana represented a spiritual haven for the Karen in the Huai Tom community. When they suffered from drought, they organized a rain ritual and had the Reverend preside over the ceremony. He preached the Dharma in the Viharn enshrining the Lord Buddha's footprint. Then he poured water on a gong before it was struck while being

taken around the community. It would start raining and sometimes there was much rain but sometimes little. Villagers believed that the amount of rainfall depended on their faith in the Reverend. On important days in Buddhism, for example, the beginning of Buddhist Lent or the end of Lent and Songkran Day, villagers came to the temple to make merit and the temple also organized a bathing ceremony for Reverend Khru Ba Chaiya Wongsapattana. Villagers poured water into a trough from which the water flowed to bathe the Reverend, who was seated in a small abode. Some went underneath the abode with a tin can to hold the water that seeped through the abode's floor. They drank or bathed themselves in the water they obtained. Some squeezed the water from the Reverend's bathing robe and drank it. After the Reverend had changed his attire, he proceeded to a place where he chanted the Buddhist verse. At this time, Karen men would lie face down in a long line like a bridge for the Reverend to walk on to the place of chanting. They believed that the Reverend's stepping on their backs would protect them from illnesses and provide them luck. The Reverend also explained that Ban Huai Tom had more natural water resources because of their doing good.

In 1978, His Majesty the King came to visit the people of Ban Huai Tom and he had the chance to pay his respect to and talk with Reverend Khru Ba Chaiya Wongsapattana. At that time, the King had the Development Centre for the Phra Bat Huai Tom Royal Project established to encourage Karen villagers to grow temperate-climate fruit to solve the problem of food shortages and to stop villagers from being paid labourers to grow opium for Thais or other hill-tribe people. The plants provided for them by the Royal Project were, for example, black-stalked aubergine, Doi Khum Chinese broccoli, mangoes from abroad, Taiwanese star-fruit, hog plumes, passion fruit—the kind that is served fresh, Pak Chong papayas, miniature roses and citronella grass to be extracted for its essence. The King's visit and meeting with their highly respected Buddhist monk has been cherished by Karen villagers up until today. The exquisite Phra Chao Kao Tue Mondop in Phra Bat Huai Tom Temple was built at the Reverend's initiative to commemorate the occasion of His Majesty the King's becoming the longest reigning monarch in Thai history and it was a way of dedicating merit to the King.

Every morning, when the Reverend was still alive, the Karen villagers of Ban Huai Tom gave offerings of glutinous rice to the monks. Later, they presented them with rice and food. Before they went to work, they meditated by counting the rosary and thinking about the Lord Buddha, the Dhamma and the Sangha or they considered the essence of meditation—Aniccang (transiency), Dukkhang (suffering) and Anatta (soullessness). Some meditated in the temple courtyard which had a statue of the Richi. Before leaving the temple, they paid respect to the Chedi. In the evening, they came back to listen to the monks' chanting or to take part in the evening prayer. They prayed before going to bed in the way they did in the morning. One day prior to a Buddhist Sabbath day, they came to observe the Five Precepts in the temple before chanting the Buddhist verse in the Viharn that enshrined the Buddha's footprint. They took a Sabbath day as an important day. They would not work but came to do voluntary work in the temple for example, sweeping or cleaning the temple courtyard and carrying rocks or soil into the temple. After that, they sprinkled

water mixed with the Som Poi (*Acacia concinna*) from a bowl on the places of worship; for example, the Lord Buddha's footprint, Phra That Chedi and the shower room of the Reverend in order to bring themselves good fortune. From 8.30 p.m. to 11 p.m. on a Sabbath night, there was a sermon delivered in the Lanna language. Though they did not understand the sermon, they sat with their palms pressed together as a gesture of respect in order to make merit. One indication of the Karen's faith in Reverend Khru Ba and Phra Bat Huai Tom Temple was that they removed their shoes and left them outside before they entered the temple.

During the Songkran Festival, Karen villagers gather at the Village's Spiritual Shrine (the Hatayungkamae Phra Chaiwongsanusorn Mondop), which was established with the objectives of making the villagers cohabit in peace and happiness, to perform rituals to ensure the longevity of the community and to make merit in dedication to the village's guardian angel as well as to their deceased relatives. This is a time when Karen youngsters who work elsewhere return home. They prepare food and desserts to present to the elderly and ask for their blessing before bathing the elderly. Those who are ordained as novices or monks also return home to bathe their elderly on this occasion.

On May 17th, 2000, which coincided with Visakha Bucha Day, Reverend Khru Ba Chaiya Wongsaphatthana died of heart disease and kidney failure at Maharaj Hospital in Chiang Mai Province. His disciples placed his remains in a glass coffin placed on a base that was decorated with precious gems made into flowers—Sala and lotus flowers, and cows, which were a symbol of the Reverend, before enshrining him in the Phra Mueang Kaeo Viharn. Since then, on May 17th every year, Karen people from all directions will come to bathe and change the robes of Reverend Khru Ba before carrying the glass coffin around the Viharn that enshrines the Lord Buddha's footprint before returning it to the Phra Mueang Kaeo Viharn.

Since the death of Reverend Khru Ba the life of the Karen villagers has continued. Some villages have chosen to lead their lives in the same way as they did when the Reverend was still alive. An example is in Ban Nam Bo Noi where people believe that the well-spring in their village is sacred and the well will dry up if they misbehave. For this reason, they live their lives according to Buddhist Precepts and meditate as well as rejecting the progress brought to them by townspeople. They are against the use of electricity or the introduction of technology into their village, with the exception of motorcycles. They find motorcycles useful because they help save time in going places. Karen people in other villages around the temple have incorporated electricity and motorcycle into their lives. They have computer game shops and Internet shops that offer the social network that enables them to communicate with outsiders. The vegetarian way of life that has been practised for a long time is threatened by nutritionists and public health officers, who promote the consumption of meat by children and young people. The researcher sent a questionnaire to 60 randomly selected students of Wat Phra Bat Huai Tom School and found that only 12% had remained vegetarian; 88% consumed meat and their favourite dishes were chicken, eggs and crispy pork stir-fried with basil leaves. On being asked about the use of the Internet, 79% said they rarely used it. As for merit making at the temple, 96% still liked attending and, in terms

of frequency, it was found that 48% of the young people at Wat Phra Bat Huai Tom School went to the temple every weekend, 36% rarely went to the temple and 16% went to the temple every week. The reason why fewer young people go to the temple may be that they have to work in other villages after their planting and harvest season is over, or they have television at home and they enjoy watching soap operas on television more than getting involved in other activities.

“Whether or not the Buddhist Path in the way of life and the spirit of Karen villagers in the Phra Bat Huai Tom Community that have followed Reverend Khru Ba Chaiya Wongsaphatthan’s development path will become only a legend, time will soon tell”.

Huai Hom: When the Christian Faith Leads the Karen to the Global Community

“Ban Huai Hom” is situated on a mountain shoulder in the National Reserve Forest in the East of Mae La Noi Sub-district, Mae Hong Son Province. It is blessed with water resources and abundant forest products. The weather is cool all year round. Almost all the villagers are Paganyaw, who have settled here for seven generations or approximately 200-300 years. Originally, the village was named “Sorti,” meaning “small chicken ghosts that like to peck people at night”, so they had to organize sacrificial rites for chicken ghosts and the spirits of their ancestors and have their witch doctor perform the rites for them. Later Protestant missionaries arrived at the village and the villagers turned to embrace the Christian Faith reasoning that “they would be released from the power of the ghosts and God would protect them and free them from fear and they would not have to slaughter animals for sacrifice to ghosts and spirits.” Though they have been converted to Christianity, the Paganyaw in Ban Huai Hom continue in their traditional way of dressing and customs, for example, in the bathing ceremony for the elderly, the house warming tradition and using communal labour to harvest rice.

Sundays are holidays for the Ban Huai Hom villagers and they go to church. At daybreak when the village bell is rung, villagers slowly walk to the church and pray to God in the elevated wooden building. Some make wishes and read the Bible written in Burmese to communicate the Karen language, known as “Li Wa” from morning till dusk. The Ban Huai Hom version of the Bible teaches not only a religious lesson but also how to take care of the soil, how to grow trees and how to take care of animals. Huai Hom villagers believe that the blessings they receive from God will enable them to have a good life, a good occupation, more income from more orders of their woven cloth or coffee as well as education for their children.

Besides guiding Huai Hom villagers to a new world—the world ruled by God—these missionaries changed the way of life of the villagers in many respects. They encouraged the villagers to raise pigs and rear sheep for wool. In 1972, they suggested that they try growing Arabica coffee. The King heard of this, so when he and the Queen came to visit Ban Huai Hom he had the Mae La Noi Royal Project promote coffee growing and the cultivation of temperate-climate fruit to solve the problem of opium growing in the high areas of Ban Huai Hom. At present,

coffee products have become the main income of the villagers, who not only send their coffee to the Mae La Noi Royal Project but, in coordination with a missionary who is known as “Ajarn Mac,” also sell their coffee on the foreign market.

In 2002, Ajarn Mac introduced coffee berries from Ban Huai Hom to Starbucks in the U.S.A. After examining the quality of Ban Huai Hom coffee berries, Starbucks found that they were of good quality and free of residual toxic substances because the Ban Hua Hom coffee-growers emphasized organic growing. Also the location of the coffee plantations which is above sea level and the appropriate weather conditions make the coffee strong in flavour and aroma. Starbucks therefore bought all the coffee and, in 2010, Huai Hom coffee-growers sold 18 tons of coffee to Starbucks and made about 5 million Baht.

As well as being famous for its coffee, Ban Huai Hom is the one and only Karen village in Thailand that weaves woollen cloth. In around 1957, missionaries saw that the Karen wove fabrics from the yarn spun from the cotton they grew. They taught these weavers how to weave woollen thread. The weavers tried weaving woollen cloth and presented them to Their Majesties the King and Queen. In 1997, the King and the Queen provided these villagers with 20 breeders from Australia in order to produce wool to be woven into fabrics but they could not produce sufficient for the market. Each year, missionaries from New Zealand come here with wool they have bought for the villagers from home.

The process of wool weaving starts with washing wool that has been shorn from the sheep with hair shampoo or washing detergent and then hanging the wool to dry and separating grass or unwanted particles from it. The wool is stretched to soften it and combed until it becomes fluffy. Maliwan Nakropphrai, Leader of the Wool Weaving Housewives Group of Ban Huai Hom, explains that other villages were not able to weave wool because they needed good quality brushes to comb the wool until it was fluffy before being made into wool yarn. These brushes are not available in Thailand and they have to have the missionaries acquire the brushes for them from abroad.

As well as weaving woollen materials, villagers weave shawls, scarves, bed spreads, table cloths, shirts and sachets. At present, the woollen materials of Ban Huai Hom are considered as Five Star products and are sent for sale at the SUPPORT Foundation Centre in Mae Hong Son Province, major department stores and shopping centres in Chiang Mai and Bangkok. Some pieces can fetch as high a price as 7,000 Baht and yet, Maliwan says, they are much cheaper than those sold abroad. Currently these housewives are not able to weave sufficient to meet the market demand. Each year, their woollen products create an annual income of approximately 10,000 Baht per person.

As stories about Ban Huai Hom have become more widely known the village has become a tourist destination. Tourists want to come here to see the beautiful, white coffee flowers and red sherry-like coffee berries before tasting aromatic Huai Hom coffee. They want to see flocks of sheep nibbling grass on ladder-slope fields and a fish pond hidden in the gorge. After this they have a wide selection of good quality woollen materials woven from a waist loom to buy

and take home. Many come here because they want to follow in the footsteps of the King and Queen who have been here. In order to welcome and take care of tourists, villagers have modified their houses to offer a home-stay service to visitors. This is supported by the Community Development officers of Mae Hong Son Province and the Royal Project. In 2011, their home-stay service was awarded a certificate from the Office of Tourism Development in the Ministry of Tourism and Sports. Each house can accommodate about 10 to 20 tourists. The charge is only 100 Baht per head. If meals are needed, an extra 50 Baht per head is charged for each meal. Every morning, Huai Hom coffee is served before breakfast. Tourists can choose between a traditional Karen menu or the townspeople's menu.

The home-stay service enables tourists to fully experience the way of life of the Paganyaw. Because they have converted to Christianity, the Karen in Ban Huai Hom do not mind having outsiders stay in their houses, entering their kitchens or doing things differently from them. So, tourists who stay in the Karen households see how they live from morning till night. If they want to see cultural shows, the home-stay service is able to coordinate with villagers for cultural performances. Domestic and foreign tourists who have been here are attracted by the village life; they sign a guest-book and, though may be expressed in different languages, what is written shares the same content, "Wishing to come back to visit Ban Huai Hom."

The missionaries have played a significant role in lending financial support to the Huai Hom children's education. The missionaries tell them, "*Only education will be able to make people, though they differ in class, equal*". Today, Huai Hom villagers can make more income from different channels and they have invested their income in their children's education. Every year, buses sent by universities in Bangkok; for example, Ratanabandit University, will come to pick up these children from the village. They have to come up with 400,000 to 500,000 Baht to cover the expenses for the undergraduate degree. If they are not able to pay in full, the fees can be paid by annual instalments. The missionaries of the older generation like Ajarn Mac are getting older but they will be replaced by the younger generation such as Ajarn Mike. These missionaries have, many times, taken Huai Hom villagers, like Maliwan and her family, abroad.

In the U.S., Christian Karen who have spent their lives there send their photographs taken when they have gone to a Halloween party to their folks in Thailand. On the back of the photographs, they describe the fun of having their faces painted as ghosts and how they have been on a trick or treat to their neighbours.

"The Christian Faith has changed the way of life and beliefs of the Karen to live in harmony and become one with the new cultural trend, which is now the world's major current."

Suan Phueng: Paradise for Tourists

Ratchaburi Province, located on the westernmost boundary close to the Tanao Si Mountain Range, was once covered with lush green forests of gigantic trees that took many men to encircle them around the trunk. Bees built bee-hives on these trees and some trees accommodated 200

bee-hives. Some of these bee-hives were more than one metre wide. Local people called these trees, “Ton Chuan Phueng” or “Ton Yuan Phueng,” meaning the tree that attracts bees, and which inspired the name of the district, “Suan Phueng” District. As well as its natural fertility, this district also has hot springs and tin mines.

Thai people know Suan Phueng by another name, “the Land of the Karen”, because the majority of the population are Karen people whose ancestors settled here over 200 years ago. They were the Phlaung or the Pwo who escaped from the war in Tavoy in Burma to Sangkhla Buri District, Kanchanaburi Province. It is believed that the Karen in Suan Phueng are descended from Phraya Srisuwankhiri, the first Karen Governor of Sangkhla. The clothes of Karen people in this district are different from those in other places. The men will wear Chongkrabane trousers in blue, brown or purple and a white shirt. Presumably, this style of clothing originates from the style of clothes they wore when they had an audience with King Chulalongkorn during his visit to the western provinces. They wear a turban made in the shape of a rhinoceros horn. Unmarried women wear a white sack and a body wrap of light colour over the top part of the sack. Married women wear a dark coloured body wrap on top of their black sack embroidered with dried seeds in colourful designs. Later, the Paganyaw or the Sgaw migrated from Tavoy and Marid to join their folks in Sangkhla.

In the reign of King Vajiravudh in order to separate the Paganyaw who had just migrated to Thailand from those who had been settled in Suan Phueng for a long time (the Phlaung), the word Karang was used to call the newcomers (Wuthi Boonlert), who were smaller in number. Later, the name Karang developed a negative sense, meaning a “fake Karen,” and thus caused discontent to those who were called Karang. So, the Government used the term, “Thai Tanao Si” to refer to the Karang.

The original occupation of the Karen in Suan Phueng was mining. Historical documents show that mining in Suan Phueng District started at the beginning of the Ratanakosin Era. After the Second World War, the mining concession was free and mining activities in Suan Phueng became active. This made it necessary to build a road to transfer machinery, motors and mechanics into the mines. From a peaceful community, Suan Phueng became the destination of hundreds of people coming to work in the mines. The community featured a market, shops, a health station, temples, schools and even bars and gambling-houses. Facilities were introduced in the form of electricity and artesian water. Suan Phueng, which nestles in the tranquil mountains, became lively and local people had more contact with the outside world. Unfortunately, a decrease in the price of tin caused the mines and trade on the Thai-Burmese border to stop and people began to leave to settle elsewhere. The Karen had to stop making their living from mining or being employed as miners and turned to growing corn.

The slumbering Suan Phueng was re-awakened and received attention from people again during the premiership of General Chatichai Choonhavan—a time when the Thai economy flourished and more people became interested in investing in real estate businesses. The beautiful natural

scenery of Suan Phueng was well-known to tourists and investment in real estate to promote tourism increased. Many resorts, restaurants and shops were built in the area from Chom Bueng District to Suan Phueng to cater to the demands of tourists who came here at weekends or on vacation because it is only a 2- 3 hour drive from Bangkok and one arrives in a town that is surrounded by mountains and one can enjoy pure, clean air and lush green trees and unpolluted streams.

As Suan Phueng became a tourist attraction, the Karen in this district had to adjust their way of life to the change. Some sold their land to businessmen who turned it into resorts; some became employees in these resorts, taking care of them while their owners were not around as most of the owners were from Bangkok and only came here at weekends or during holidays. Some worked as cleaners, receptionists, waiters in restaurants, security guards, gardeners or made coffee in luxurious and modern coffee shops. Usually, we tend to be fed up when communicating with people who cannot understand us but in the case of Suan Phueng, this problem became an attraction that visitors could not avoid.

Karen culture has become part of tourism. Now, Suan Phueng District has included “Wrapped Rice Rituals,” organized to boost the Kwan or peoples’ “morale” in the programme. Every year rituals will be organized on August 12th to show their appreciation of Her Majesty the Queen’s kindness to the Karen villagers in Suan Phueng. On this day, Karen men and women from different villages, in their traditional attire, gather in front of the District Office. Then they cook wrapped rice and compete in consuming the rice. This is accompanied by dances performed by young Karen children. When performing the Kwan rituals, the well respected elderly strike the foot of the stairs of a house temporarily built for this occasion as a gesture of summoning the Kwan, which is believed to have wandered away, to return to protect the body of each Karen. Then, there is a wrist-binding ceremony for tourists who will be blessed with good luck. Tourists can join the rituals and enjoy the wrapped rice free of charge.

Though tourism in Suan Phueng has flourished, the way of life of the Karen has not improved. Phuntipha Hong-orn or Khun Ueng, the owner of a German sausage shop, which is located on one of the most beautiful scenic spots in Suan Phueng, says that the Karen here do not have security in life. This may be because a large number of them do not have identity cards so they and their children who were born in Thailand are not accepted as Thai citizens and this makes it impossible for them to access basic services from the Government such as education and healthcare. Though a number of the Karen who work in tourist sites may have been introduced to the way of life of townspeople, they are familiar with and prefer the old lifestyle. Khun Ueng adds that her Karen employees liked to drink water from the mountains giving them kidney stones. Though she suggested that they drink tap water they went back to drinking water from the mountains when they returned home, reasoning that it tastes better. Therefore, Khun Ueng made them sit together and stirred potash alum into a bucket of water from the mountains. After a while, they were astonished to see the yellowish residue accumulating at the bottom of the bucket but their astonishment did not last very long because they went back to drinking water from the mountains. Every month, Khun Ueng gives them tooth-paste and soap because she noticed that they rarely

take a bath or brush their teeth. This might be because their villages lack water resources so they need Khun Ueng's help to provide them with pipes to carry water from the water sources to their villages. Not only is Khun Ueng concerned with her employees' health, she is also worried about their education and has found that the children of these Karen employees, though they have finished Pathom 4, are still unable to read or write Thai. She considers that later in her life she will teach Thai to Karen children. She has found these Karen workers distinctive in their loyalty and obedience but they are inferior in terms of cleanliness, discipline and punctuality.

Amaw, a 48 year old Paganyaw, is one of the Karen workers responsible for mowing the lawn of Khun Ueng's German sausage shop. His 42-year-old wife, Po Ae, makes a living by taking care of a resort house owned by a Bangkok resident, which is not very far from the shop. They have one son, Tadam, aged 12. They do not have identity cards, which makes it very difficult for their boy, who has thalassemia, to have his blood transfused every month. Since the boy was born, Po Ae has had to sneak her son into the hospital for a blood transfusion all alone because her husband has osteoporosis. She has to avoid being arrested by the authorities because this would mean she would be sent to the Refugees' Centre or incarcerated in one place or another. Each blood transfusion costs no less than 3,000 Baht and sometimes they do not have enough to pay for the treatment and the Mother is made to sit on the floor to be scolded by the hospital personnel. Feeling sorry for his parents, Tadam told them one evening, *"Mom does not have to take me to the hospital any more. I want you to save the money and I want you to buy what you want to eat or use. You do not have to pay for my treatment anymore."*

All their relatives agreed with Tadam. They thought that it would be impossible to take care of the boy for the rest of their lives so they should let him go now.

"Suan Phueng"—is a land that is blessed with the beautiful scenery of mountains, trees and streams that are able to make tourists happy but behind this beauty is the cry of the deprived Karen that is blown by the wind through this paradise on earth.

Kayah, Kayan, Kayaw: the Karen for Tourism

As well as the Paganyaw (Sgaw) and the Phlaung (Pwo) who constitute the majority of the Karen in Thailand, there are still many small groups of Karen; for example, the Kayah (Bwe, Bre or Red Karen), the Kayan (Long-Necked Karen) and Kayaw (Large-Ear-Lobed Karen). These three ethnic groups have played an important role in the tourism of Mae Hong Son. However, underneath their untiring and friendly smiles to visitors, there are a lot of stories about these groups that not many people know.

All the Kayah, Kayan and Kayaw had their original settlements in the Karenni State, a small state located in the rugged mountainous terrain in the South of the Union of Burma, before reaching the Karen State. East of the Karenni State is Mae Hong Son Province in Thailand. As most of the population of this state consists of Kaya or Khayah people, the state is known by the name, Khayah State.

Karenni was an independent state. In 1875, during British rule in Burma, the Karenni State signed a special agreement with the British and Burmese Governments to accept the independence of the state in exchange for an agreement to open a communications and trade route to China. Since this state was abundant in natural resources—gold, platinum, gem stones, iron, tin, wolfram, natural gas and the rare to find black teak, the Burmese Government wanted to rule this state. In 1948, the Burmese Government sent forces to seize the Karenni State and the different ethnic groups in the state—the Kayah, Kayaw, Kayan as well as the Tai Yai and Pagu, resisted their invaders under the name of the Karenni National Progressive Party or the KNPP (the Red Karen Warriors).

The fighting has continued to the present even though there was talk of a ceasefire in 1995 but the truce lasted for only three months and the fighting started again. Leading their lives in a war has made a large number of the Kayah, Kayan and Kayaw homeless. Some have been taken to the Refugees' Centre and are strictly prohibited from going out of the Centre or contacting outsiders. The Kayah say that some have been starved to death in the Centre and some have died of illness. All the narratives related to the war have brought them pain and fear; for example, the story of a 3-year old child who was put into a rice mortar and pounded into small pieces before the eyes of villagers or the anecdote of a 12-year old girl who was violently raped by a troop of invaders until she died in front of her mother or the episode of a villager, taken to be a spy for the KNPP, who was put in a sack and brutally killed. There is no evidence for these incidents but they have made the Kayah, Kayaw and Kayan flee for their survival into the forests in great numbers; some have escaped into Thai territory to live in the Refugees' Centre in Ban Nai Soi in Mae Hong Son Province.

In Thailand, most Thais call the Kayah “the Red Karen” because most Karen women wear a red headdress, a red blouse and a red skirt. One feature of Kayah women is that they wear a bundle of black silk around their legs because of their belief that the area where there was a fight between the Red Karen and the Tai Yai was split and, later when there was a fight between the Red Karen and the Tai Yai, Kayah women fastened a black silk bundle around their knees to prevent them from falling into the split. Today, Kayah men and women, even the elderly, do not wear traditional clothes whereas the Paganyaw, the Phlaung, the Kayan and the Kayaw still wear their tribal attire. The Kayah will wear their traditional costume on special occasions only (in the same way as the Pwo). The Kayah in Thailand earn their living by growing rice, farming, cultivating orchards and being helping hands like the Thais in the Northern part. They like to sell food, mostly snacks, to tourists; for example, boiled peanuts, grilled sweet potatoes and corn; other goods they sell are agricultural produce; for example, dries chillies, different kinds of nut, black and white sesame seeds and herbs from Burma.

During the Songkran Festival in April, each Kayah village organizes a Tee Pole ceremony and they take it as the opportunity to meet their fellow villagers or those from other villages. Kayah Buddhists make merit on every Sabbath day, both the minor Sabbath day (the eighth lunar night) and the major one (the fifteenth lunar night). At the same time, they pay homage to the

guardian spirit and the spirit of the household. Their offerings consist of rice and desserts in small banana leaf containers. Then they light joss-sticks and candles before making a wish for good fortune and happiness for themselves and their families. The rituals are organized for the dawn of a Sabbath day. It has been found that many Kayah villagers have Thai nationality and some villages have Kayah women as their village head.

As for the lives of the Kayan who migrated to settle in Thailand, around 1985 and 1986, a Thai tour agency contacted a Karen, named Tuyeemu, in Burma, to lead the Kayan across the Thai-Burmese border to Thai territory to live in Ban Nam Phiang Din to attract tourists. The Kayan liked this idea because they would receive money for buying arms to fight with Burmese soldiers. However, they were only able to entertain tourists in Ban Nam Phiang Din for a short while before they were attacked by the Burmese armies on Thai territory. The tour agency was afraid that it would not be safe for tourists to visit the village so, in 1992, the Kayan were moved to resettle in a new village named Ban Pu Kaeng. Over the past twenty years, the number of the Kayan has increased. Some moved to settle in Ban Huai Suea Thao, which was originally a Kayah village. Later, the Kayan (Long-Necked Karen) and the Kayaw (Large-Ear-Lobed Karen) were led from the Refugees' Centre in Ban Nai Soi to establish a new village in the vicinity of the Centre in order to welcome tourists. The condition is that they have to wear traditional clothes for their income of 1,500 Baht per month and they will not be granted Thai nationality.

The Tai Yai often call the Kayan or the Long-Necked Karen, the Padaung but the Kayan prefer calling themselves the Kayan or the Lae Khoe. Lae Khoe is the term the Kayah use for the Kayan, meaning "the upper part of the stream," which refers to the Kayan's original settlement in the Kerenni State. When living in the Karenni State, the Kaya lived in the lower part of the stream. One distinctive characteristic of the Kayan is that Kayan women wear brass coils around their necks. These coils are taken as a symbol of prosperity or they may be explained by legends that have been handed down over the years; one legend says that they are for safety, another for beauty and another relates to the war.

The legend of Kayan women wearing brass coils for their safety describes how in the past the Kayan were a wealthy tribe and their women led an extravagant life. God became infuriated with their luxurious lifestyle so he sent tigers to kill the women. So, the Kayan males made coils for women to wear around their necks to protect them from being bitten on the neck by tigers while they were travelling in the forest. Originally, these coils were made of gold but as gold became more difficult to find, these coils were made of brass. (Phaitoon, 1996: 61-62)

The legend of Kayan women wearing brass coils for beauty describes how the Kayan's father was a dragon and their mother was a swan. In order for Kayan women to have beautiful slender necks like swans, the Kayan wore brass coils around their necks. Another legend tells the story of a beauty pageant in the old days in which young women from four groups competed. These were the Kayan La Huai, the Kayan La Ta, the Kayan Ka Ngang and the Kayan Ka Koh. In this pageant, a Kayan La Huai woman who wore brass coils around her neck won. This made the Kayan believe that wearing brass coils around their necks would make them more attractive.

The legend related to the war describes how after losing the war with Burma, which was united with the Bung Kari tribe—the ancestors of the Bangladeshi, the Kayan, moved to a place where they could be safe from their enemies' pursuit. A 9-year old Kayan royal daughter put a sacred golden plant, named Padaung, around her neck and announced that either the Kayan would become powerful again or else she would not remove that tree from her neck. The Padaung tree thus became a symbol of defeat but at the same time it symbolizes the promise that the Kayan will come back to power again. (Somsonge, 1989: 31) Since then, the Kayan—the tribe that is believed to keep their word more than their lives—have worn the Padaung tree around the necks of their girls because they still have not managed to win the war with Burma and rule the Burmese. Later, they changed from the golden Padaung tree to brass coils.

As well as wearing brass coils around their necks, young Kayan women also wear brass coils around their legs and silver bracelets around their arms. Kayan girls start wearing brass coils around their necks when they are 5 to 9 years old. The brass coil, 2-5 kilogrammes in weight, is wound around their necks, making 9 coils and the number of the coils increases later. The brass coils are changed every four years to increase the length or the size. In her life, a Kayan woman will change her brass coils nine times, the last time being when she is approximately 45 years old. During this life span, the brass weighs about 13 -15 kilogrammes and it is wound around the neck to make more than 32 coils. The process of winding the brass coils involves two positions—winding around the neck (approximately 20 coils) and winding in the area of the shoulders (approximately 5 to 6 coils). These two areas use different sets of brass coils. The brass coils make the necks of the Kayan women appear longer. However, a research by Roekeghem has found that this is just an illusion. These brass coils do not make the Kayan women's necks longer but they press upon the shoulders, causing them to tilt at about 45 degrees and making the lower jaw bones tilt upwards; this, therefore, makes the neck look longer. (Roekeghem quoted in Donjai 2003: 4) Kayan men dress themselves like Tai Yai men—wearing baggy trousers and bracelets but they do not wear brass coils. Kayaw women who do not wear brass coils but their distinctive characteristic is that they have their ears pierced and wear ring-like silver ornaments for a decorative purpose.

In Ban Huai Suea Thao and Ban Pu Kaeng, Kayan and Kayaw villagers sell their hand-woven cloth, talcum powder from Burma and a variety of souvenirs. In addition to their physical appearance and different style of clothing, they sometimes attract tourists' attention by playing their traditional musical instrument that looks like a lute and the guitar in accompaniment to their singing. If requested, they will dance for tourists. They also sell their paintings and their photographs as well as CDs of Kayan songs. It can be said that the Kayan and the Kayaw earn their living by giving a full cycle of services. Sales of drinking water and lavatory services are managed by the leaders of the communities, who are mostly the Tai Yai. The way of life of the Kayaw and the Kayan on Thai territory is much different from when they were still in Burma. Formerly, they made their living by growing rice. Early in the morning they would lead their cows or buffalo to plough the fields in preparation for the paddy fields. Kayan women would help carrying water,

planting young rice or pounding rice to separate the grains from the husks though they wore brass coils around their legs and necks that weighed more than 5 kilogrammes. In Thailand, they do not own land so rice growing is not possible for them.

Using the Kayan and the Kayaw as a sales advantage in the tourism of Mae Hong Son Province has caused discontent in the Non Governmental Organization or NGO. They disagree with the way in which the Thais treat the Kayan and the Kayaw in the village for tourists to visit as if they were in the zoo. They have urged Thailand to return the Kayan and the Kayaw to Burma.

In a meeting of the Thailand-Myanmar and Myanmar-Thailand Local Border Committee on August 2nd, 2007, there was a discussion about the Kayan in Mae Hong Son Province. The Burmese delegates thought that to put the Kayan on show in order to collect money from tourists in Thailand was backed up by the Karenni National Progress Party (KNPP), which was opposite to the Burmese Government, and doing so was not appropriate as it showed disrespect to the minorities in Burma. So they asked Thailand to send the Kayan back to Burma. The Thai delegates responded that they had interviewed the Kayan who said they could not go back because their children still went to school. As for charging for their shows, the Kayan took care of this themselves without any interference from the Thai side. Mae Hong Son Province took good care of them so that their living conditions improved to a certain level. The Thai delegates confirmed that nothing had been done to violate the human rights of the minority groups in Burma.

Today, the Kayan and the Kayaw are still living in Thailand. Mano, a Kayan elder woman of Ban Huai Suea Thao, dreams of visiting Chiang Mai or Bangkok. She wishes that one time in her life she will be able to go to the seaside. However, the fact that Mano and other Kayan in Thailand do not have identity cards makes it impossible for them to travel freely in this country. All their hopes remain unattainable dreams. *“Returning to their home country is not their dream but it is a reality that they are not ready to face. ...”*

The Pa-O: the Karen in the Capital

The modern trend of Thai society has not only changed the way of life of the Karen who came to settle in Thailand a long time ago but it has also affected the lives of those who have migrated in the past few years. An example is the Pa-O, who have been unable to avoid the influx of modernization. Many of them are able to live a better way of life, no different from Thais, but quite a number are not as fortunate in this City of Angels.

Linguists or historians have categorized the Pa-O as a sub-group in the Karen ethnic group; the Tai Yai call them the “Taungthu” or the “Toungsu” while some academics refer to them as the “Black Karen” because of their black attire. The Pa-O do not consider themselves to be Karen. For them “the Pa-O are the Pa-O.” The Pa-O and the Karen are merely two ethnic groups that are very close to one another. The Karen ethnic group considered to be the closest to the Pa-O is the Phlaung (the Pwo Karen). This might be because there are a number of words in their

languages that are similar to each other. Another reason is related to the legend of Wicha, an angel from heaven who was human in his physical guise and was able to fly. He had intercourse with Nang Naga (the Serpent) and she became pregnant and lay two eggs—one being Phlaung and the other being Pa-O. This is the reason why the Pa-O use the Naga as the symbol of their ethnic group and their women wear a turban in the shape of the Naga's head. Though the legend suggests that the Pa-O and the Phlaung were siblings, in reality when they meet in Burma they are able to communicate only when they use Burmese as the means of communication.

The Pa-O believe that in the past their ancestors securely settled in the town of Sathun or Satoem, where Buddhism flourished. The town was invaded and destroyed by Burmese troops and some of the Pa-O people were taken to Bago (Hongswadee) to build Chedis whereas others escaped to settle in the Shan State (Boonchaui Srisawasdi, 1973). Today, there are approximately 5 million Pa-O in Burma who live in the Shan, Mon and Karen States. Those living in Thailand consist of two groups. The first group is the Pa-O who have lived here for a long time, for example, the Pa-O in Nong Kham Temple in Chiang Mai or in Mae Hong Son Province. They hold Thai identity cards. (Adisorn Kerdmongkol, 2011) The other is those who have recently arrived. They hold a work permit for aliens and most of them aim to sell their labour in Bangkok. Currently, there are approximately 50,000 Pa-O labourers in Bangkok and the periphery.

Win Bunkham, a 36-year old Pa-O, who is Chairman of the Pa-O Studies Programme and currently works in the Human Resource and Labour Coordination Section of a garment factory in Chaibadan District, Lop Buri Province, describes how the Pa-O who come to Bangkok can be classified into the two groups—the Pa-O from the Lower-Area and those from the Upper Area.

The Pa-O from the Lower Area are those who migrated from states or towns on the plains of Burma. These places are the Karen State, the Mon State, Yangon and Mandalay. They came to live in the area around Rama II Road since this is the locations of factories, for example, the area behind Central Rama II, Bang Kradee and Tha Kham Districts. Most of them work in garment and shoe factories and those who have just arrived have “Mrs. Keytinuai” and “Mr. Kaobun” as their leaders and consultants. The other group is the Pa-O from the Upper Area, who came from states located in the high areas of Burma; for example, the Shan and the Kachin States. They have come to settle in the Bueng Kum and Bang Kapi Districts, renting cheap houses in front of Ramkhamhaeng University. These houses are close to a large market, Bang Kapi Market. Most of them are construction workers and painters of buildings. Women become house maids. Their centre is the Pa-o Community in Soi Nawamindra 80. As there is a Labour Cultural Centre for the Pa-O, every Sunday, Win comes here to give English, Thai and computer lessons to children at the centre.

The route from their Burmese villages to Bangkok was not as wonderful as the Pa-O migrant workers had expected. Win says that, as soon as they arrived in Thai territory, a Thai agent was waiting to drive them to Bangkok. A good looking, young Pa-O woman caught his attention. On the journey the car stopped at a deserted place and the good looking woman was

taken from the car and led back with pain in her heart. After arriving in Thailand, most good looking Pa-O women can no longer be reached or contacted by their travelling companions. Win talked about one attractive Pa-O woman, named Sin Ma, who came to Bangkok with his group. On reaching the destination, the agent sent each Pa-O, including Sin Ma, to different places. After that, no one met her again. About 6 or 7 years passed and Win met Sin Ma again in Bang Phlee but she looked different. Her long, black hair had been cropped short and she had been forced into a profession that women do not want to be in. He took Sin Ma, who had been abused physically and psychologically, back to Burma. Not only attractive young women disappear without a trace, Win's nephew, "Mong," a seventeen year old, handsome young man of the village disappeared after his arrival in Bangkok. Now 8 years have passed and Win has not heard anything about his nephew's fate though he has the telephone number and the address of the boy. Every time an agent leads the Pa-O to his car, they do not know where their fate lies. All they can do is pray that they will be safe and encounter only good fortune.

Though the Pa-O can be saved from the threat of agents this does not mean that they will always be lucky. Some Pa-O women who work as house maids can be victimized by their master or a son of their master. Win said that out of 100 Pa-O house maids, only 10 are safe from sexual molestation. Now a number of organizations—the Action Network for Migrants (ANM), the Migrant Working Groups (MWG) and the Project for the Development of the Quality of Life of Transnational Labour and the Bang Kapi Labour Culture Centre, provide assistance in Pa-O legal cases as well as solutions to the problem of being cheated by their employers, low payment, long hours of work over the limit specified by the labour law and their being physically abused by their employers. However, these organizations can only help them when they are legally registered as alien labourers.

At week-ends, the Pa-O in Bangkok get together in large shopping centres in order to talk and share their experiences with one another. The Pa-O from the Lower Area meet at Central Rama II and those from the Upper Area gather at the Mall, Bang Kapi. They wear fashionable clothes and use high technology communication devices and, many times, they may be requested by a stranger to show their work permit. Though they carry their work permit, the cash in their wallet can be confiscated. They cannot do anything though the stranger is not a state official. As they cannot communicate in Thai they become a target for these gangsters. For this reason, Win Boonkhum has dedicated himself to teaching Thai and English to his fellow Pa-O in the hope that they will be able to escape threats and report gangsters to the police.

Why are a large number of Pa-O still coming to Bangkok though quite a number of them have returned home? Win believes that, *"In Bangkok, working for one day will feed you for two days but on the other side (in Burma), working for two days will feed you for a day."* As long as the Pa-O are poor they will continue to move to Bangkok.

Though the Pa-O in Bangkok lead their lives in the same way as the working class in Bangkok, on March 19th of every year, which commemorates the death of their first king,

King Suriya Chanta, they organize a “Pa-O Cultural and Art” event at Tha Kham Temple in the Rama II area. They wear traditional clothes, sing the songs of their tribe and dance and demonstrate sword fighting in memory of the time when the Pa-O used their swords to fight against the English during the Imperial period and also the Japanese in the Great East Asia War. This event has continued for 7 consecutive years in order to create unity among the Pa-O who live in Bangkok and the periphery as well as to prevent their culture from being assimilated into another culture, *“in the same way that the culture of some other nations is facing now. ...”*

It cannot be denied that the way of life of the six Karen groups is, more or less, dictated by the influx of capitalism, which is the major trend in people’s life in general. The adoption of this modern trend is a way for the Karen to survive as they have to have more contact with outsiders.

The Karen left the forests to lead their life in the city and they have to be in contact with the way of life of the city people. Changes and adjustments have followed. Religions—whether it is the Richi sect or Buddhism, have played a significant role in making the Karen continue in their self-sufficient way of life because the teachings of the Richi and Buddhism aim more at spiritual development than material gain. Their adoption of Christianity has changed their way of life so it has become closer to the way of life of the modern world. It is not only religion that has contributed to their survival in the modern world and the Karen consider their becoming a part of tourism or becoming labourers in the capital is a way of helping them to survive in modern society. But this may not be true.

What should constitute sustainable development for the Karen living in Thailand? ... This poses the further question, “Do those who are attempting to solve problems truly know or understand the Karen? ...”

Sustainable Development for the Karen

Today, most countries in the world realize the importance of “sustainable development”—development that focuses on economic progress together with environmental conservation. They urge that sustainable development should be adopted to replace development which merely emphasizes industrial progress. Over the past five decades, development has relied on industry and economic conditions that have been tied to industrial progress and this has served as an index classifying countries and determining whether they are “developed,” “underdeveloped,” or “developing”. Most countries have accelerated the growth of their development in keeping with the guidelines of industrial progress. Those countries whose economic condition is based on the exportation of agricultural produce and their agricultural methods on the folk traditions that have been employed for centuries have been classified as “developing” or “underdeveloped”. However, many world organizations and developed countries now agree that, though development in the past brought about material gain and progress in science and technology with people using knowledge in science and technology to make natural resources yield them economic and industrial profits, the result has been damage to nature and the environment. At least 105 million Rai (1 Rai = 1,600 square metres) of forests around the world were felled in one year and more than 5,000 kinds of plant and wildlife were destroyed. (Phra Dhammapidok, 1998: 37) When countries become deforested, they suffer from more frequent flooding. In many areas, floods have become more devastating but, sometimes, areas that used to suffer from floods have begun to face the problem of drought as their water resources dry up. The development guidelines that have been adopted have, consequently, resulted in imbalanced and unsustainable development.

For this reason, “sustainable development,” which suggests the development guidelines that are based on the conservation of the environment, is what people around the world unanimously agree as the only sensible way to save this world, and the whole human race, from extinction.

Background of Development in Thailand

Originally, the word “develop” was not used in Thailand. A Thai word that means “maintain” was used as in the phrase, “to maintain the country so as to ensure that people are able to live in peace and happiness”. The statement suggests the notion of development but it is a kind of development without planning in advance. When the word “develop” was introduced, it became an important byword for Thai bureaucracy, as in the Ministry of Interior’s proposal for “the Project for Local Development” as a national project and the Government’s approval of the proposal on June 6th, 1956. (Phra Dhammapidok, 1998: 20)

Four years later, the United Nations encouraged countries around the world to launch more development activities and it pronounced 1960 to 1970 as the Development Decade. So, Thailand accelerated its development activities by issuing the First National Economic Development Plan. The government sector provided basic public facilities and infrastructure; roads were constructed and industry was promoted. For Thais during this decade, development meant material progress in the form of modern buildings and facilities. “Forests” were seen as uncivilized because the term suggested the negative meaning of being wild or undeveloped. (Phra Dhammapidok, 1998: 27). For this reason, a short cut to progress could be made by simply felling trees to get rid of the forests in order to build roads or modern buildings. In the same way that forests obstructed progress, sufficiency, which had been part of the Thai way of life, was deemed to be an obstacle to development. This sentiment is found in a letter from Field Marshal Sarit Thanarat, the Thai Prime Minister at the time, to the Assembly of Ecclesiastical Monks on April 18th, 1965, requesting that they refrain from preaching the Buddhist principle of “sufficiency”. Part of the letter reads:

“This is what the Government and I myself request. The Teachings of the Lord Buddha deal with all kinds of subject matter that monks may choose to teach people or guide their behaviour. There are lessons that encourage people to be satisfied with what they have, to be contented with their condition so that they do not want to do anything and have no desire for anything. It has been taught that people do not have to seek for anything more because they cannot take things with them when they die. This kind of preaching may have been appropriate for a certain time but it is not for these revolutionary times when people have to look, diligently, for ways of moving forward. Therefore, religious lessons selected to teach people should be those that promote perseverance, persistence and diligence. They should be encouraged to have honest livelihoods and occupations, avoid being careless, become self-reliant instead of depending on others and be unified. I understand that these notions can be preached through many sayings found in Buddhism. I would therefore like to request that monks preach along lines that will contribute to the economic plan and all the activities undertaken by the Revolutionary Government, thus aiming for national progress, which will, in turn, contribute to the progress of religion.”

(Phra Dhammapidok, 25)

Development that was not controlled by the sufficiency principle demolished the barrier that had protected people from insatiable desire; and ambition and greed speedily and violently infected the Thai way of life. New values and aims in life emerged; people were motivated by their desire for facilities and luxury. Their ultimate aim in life was wealth and they worked hard to obtain more and more. What they were doing reflected the government slogan that was aired on the radio day and night, “Work is money; money is work, which will bring happiness.” Yet, it seems that however much money they were able to make was not sufficient because human need and riches are limitless.

During the fifty years of development in accord with the former development guidelines, material progress was immense but it also brought social problems to Thailand and all other countries that followed the same development guidelines. The gap between the rich and the poor widened. People displayed more and more undesirable symptoms; for example, stress, psychological problems, an increase in the rate of suicide and new diseases that threatened the lives of people. Some of the ailments, for example, allergies or cancers, were caused by pollution—the body being exposed to chemicals in the environment or contaminated food. Some illnesses were caused by a frail mental condition, such as depression; some, for example, high cholesterol, were caused by the excessive consumption of food; some, for example, sexually transmitted diseases like AIDS, were caused by the failure to observe the natural or cultural way of life.

Nowadays, globalization has connected nations and has moulded human communities into one; yet, it cannot create unity among people who are different in race, skin colour and religion. On the contrary, globalization has brought with it more problems that people have to face and solve. These problems involve the conflict between countries in their attempts to protect and maintain their profits, devastating wars, drug and human trafficking, prostitution and transnational crimes.

When Development Encounters the Karen Way of Life

When material development first arrived in the Karen community in Thailand, Karen villagers were delighted to see that a road and motor vehicles had reached their village as well as by the facilities that were introduced to them. However, what followed was that their traditional way of life was destroyed. The materialistic way of life was in conflict with the traditional sufficient way that the Karen had adopted in their livelihoods. The lifestyles and entertainment of townspeople that they saw on television not only replaced the traditional way of life but they also brought about new problems into their villages; for example, drugs and the young ignoring what the elderly taught them.

The Karen in Ban Nong Tao, Mae Wang District, Chiang Mai Province call all the problems caused by the modern way of life, “evils from outside”. They have cooperated in establishing rules in the village to fight against these external elements that have afflicted their village since 1985. As well as Ban Nong Tao, other villages have also set up their own rules to stop the influx of progress introduced by townspeople and to maintain the Karen way of life. Examples are Ban Le Tong Khu and Ban Mae Chan Tha in Umphang District, Tak Province and Ban Nam Bo Noi in Li District, Lamphun Province.

There is one story that reflects the conflict between the sufficient way of life and the development that has brought materialism to the Karen community.

“There was a family whose son loved to hang around doing nothing and he did not like farming. The boy did not want to live in the village any more. One day he told his parents that he was going to become a hired hand in order

to make money and get rich. His parents objected to this idea and asked him not to go. They reasoned with him that at home they had rice, vegetables, grass, beans and sesame seeds. The only thing needed was that he should be studious and work on the farm. That would be sufficient for their life. The boy did not listen and persisted in going to work outside the village. He was away from home for a long time. One day he returned with his friends. They boasted about their opportunity to work outside and that they had made a lot of money. The parents were dismayed at this behaviour. When it was time to serve dinner, the mother prepared the dishes for her son and his friends. The dishes served were filled with lots of small changes, which could not be consumed or subdue their hunger like food.”

(Pracha, 2007: 42)

This story shows how the Karen lend importance to a sufficient way of life rather than to searching for material wealth that results in unsustainable development.

Unsustainable development has arrived in the Karen community over the past twenty years and it has caused pain to them in many ways; however, this has also provided many lessons that people should take note of. This chapter is going to present how unsustainable development forced the Karen to leave their habitation in the forests, how the business sector released toxic substances into the environment of the Karen, how the Karen took up arms to fight with Thai Border Patrol Police and it will conclude with suggested solutions, which are based on sustainable development, to the problems.

The Karen: the “Forest Protector” or the “Destroyer”

Over the past thirty years, the mass media has tended to present the Karen as “trespassers and destroyers of forests”. An example is the story about the eviction of the Karen from the Kaeng Krachan Forests, which was followed by the crash of three helicopters, resulting in seventeen deaths. It is not clear whether the Karen in the Kaeng Krachan National Park intruded into the forests and assembled an armed force to conduct an insurgency along the borders, as reported by the authorities responsible for evicting intruders, or, in fact, the Karen had been living there in peace for a long time before their barns were burnt down by the authorities. However, what is unusual is the news that the three helicopter crashes were caused by “the curse of the magical Karen” (the *Daily News*, 2011: 1). This news made those who know and are familiar with the Karen surprised and saddened.

A Western academic, Marlowe (1979), thinks that the image of the Karen had always been distorted because the Thai authorities combined the Karen and other ethnic groups into one, calling them “hill-tribe people,” in spite of their differences in language, culture and tradition, behaviour and disposition as well as in their aims and ways of life. When one tribe grew opium, the Karen were hardly involved with the opium growing and only those who worked in the Hmong plantations were found to be taking the drug but all the Karen were assumed to be a tribe that grew and sold the drug.

The rotation farming of the Karen, now accepted as “the folk intelligence that helps to preserve the fertility of the soil,” and relying on knowledge of the ecological system, the forests, the climate and the vegetation, was once considered to be the destroyer of forests in much the same way as the migratory farming that trespassed on the forests. In fact, rotation farming is done in bamboo groves not dense forests and no big trees are felled. The Karen grow rice and other plants on the same piece of land to ensure that they have enough for consumption. They will farm in the same place for one or two years before they move their farm to other places to enable the soil to regain its fertility before coming back to do farming there again. Migratory farming practised by other ethnic groups is done in thick forests and they will fell tall trees to make space for their farming. They grow plants in the same place until the soil becomes devoid of nutrients before they move to settle in a new place.

The study of the Karen shows that their beliefs have contributed a great deal to the conservation of the ecological system. They believe that they should not farm on a slope that looks like a turtle’s shell because the turtle is a symbol of slowness and it may bring about ill fortune. Ecological science explains that the surface of this kind of land is at risk of soil erosion and the Karen will not do farming in an area where water springs from the ground, believing that it will cause them to suffer from goiter. Ecological science suggests that this is to avoid farming on an area that is the source of water. In terms of possession, the Karen hold communal ownership of land. They believe that the land is protected by a Sacred Being, like Mother Earth in the Thai traditional belief. Therefore, the land is too grand to be owned by human beings who have to depend on nature. However, the Karen’s lack of individual land ownership has made other people consider them to be migrants who earn their living by migratory farming.

Having to comply with the authorities’ development guidelines, the Karen have been evicted from the forests and have had to re-settle on land specified by the Government. They grow only one kind of plant on their farms; for example, corn and pineapples, or whatever is promoted by the government sector. Their farming depends on a lot of chemical fertilizers. Having repeatedly grown the same kind of plant on the same piece of land because they do not have space for rotation farming, the Karen have found that their land has become degraded and this has caused them to trespass into the forests. However, quite a number of Karen have been able to maintain their habitation of the forests; for example, the Thung Yai Naresuan National Park—the world’s natural heritage site where natural balance is maintained and serves as a bank of knowledge on ecology. The Karen who have lived there for hundreds of years have helped to conserve the natural surroundings.

Chiranun Phitpreecha, the SEAWRITE poet, recorded the abundance of the Umphang Forest when she went into exile from the political conflicts of the city to live with the Karen:

“Our route passed through many kinds of wood and forest, which included clumps of low trees, shedding dark brown and parched dry leaves, shady bamboo trees towering over a whirlpool of deep green Khanom Piakpoon colour and a field

of head-high haystacks, sending out thick clouds of dust as we walked through. We were unaware of the few bulls relaxing in front of us. We began to realize this only when we heard a whizzing sound, suggesting that they had dashed off very quickly and we were able to get a glimpse of their dark-coloured humps and the tips of their horns from afar. I was able to appreciate the pure beauty of the huge sprays of wild orchids on wooden crotches; the marvel of approximately ten large bee-hives hanging on a solitary gigantic native yang tree; the flight of a hornbill gliding in a circle above my head and spreading its wings steadily almost without fluttering; the loud noise of naughty monkeys echoing in the woodland; and the sacred beauty of the limestone waterfall whose bright blue water is like the water in a swimming pool in a major hotel. Above all were pristine nature and the cool air that could be felt when inhaled.

Forest travellers may see only details of what has come into their sight. They can “see the trees but not the forest”. Many years later, I was able to understand that the green world that took us many days to arrive at was not as large as I had thought. Our conservationists stated that our forest in the West, which was connected into one piece with that on the Burmese side, featured the most perfect ecological system of tropical forest and it consisted of the greatest biological diversity in Asia; however, its size had been rapidly diminished at the hands of people in a time of motor chain-saws and electro-power dams. These people were more motivated and efficient, many hundreds of times more than the Karen, who lived in harmony with nature.

I was fortunate to have the chance to experience miraculous nature before it became only a legend.”

(Chiranun, 2006: 262-263)

On December 3rd, 1985, the Seventh Social and Economic Development Plan was announced to alter the Cabinet’s decision, which had specified the use of forests—15% for conserved forests and 25% for economic forests, — to allocating the use of forests as 25% for conserved forests and 15% for economic forests. This would increase the area of conserved forests from 26 million Rai to 88 million Rai. (Chamaiphorn, 2001: 183). Since then, a large number of Karen have been forced to move from the forests and there have been attempts to improve the condition of the forests. However, the Karen firmly believe that the authorities will not be able to replant the forest because most of the trees are of the same kind; for example, pine, acacia and eucalyptus trees. They will not be able to create diversity in nature or water resources.

The Karen believe that a forest in perfect condition must have seven levels: the first level consists of small plants and creatures; for example, worms, crickets and fungi on the soil surface; the second level consists of small plants that cover the soil; the third level has low shrubs; the

fourth level features tall trees with lots of branches; the fifth level consists of lichen that cover the tree bark; the sixth level has wild orchids and parasitic plants and the seventh level consists of vines and climbers that clamber up and bind different kinds of plant together.

Now quite a number of the Karen who were forced to evacuate from the forests have asked for permission to return to their original settlements in the forests and have requested that the authorities review whether the forests have been destroyed to any great extent by them or by the result of the forest concession which has been continually granted for over one hundred years. They wish to be able to live in peace in the forests and do not want to struggle to sell their labour and be mistreated in the city. They promise that they will take care of the forests and water sources in the same way that their ancestors did if they have the chance to return to live in the forests.

If you want to know whether the Karen are protectors or destroyers of the forests, the Richi Karen in Ban Le Tong Khu in Umphang Forest, who believe that Le Tong Khu and Bangkok were constructed on the same day, suggest that counting the number of trees in Le Tong Khu and comparing it to the number of trees in Bangkok will answer the question.

“*Sustainable development*” with an emphasis on economic development which is based on the conservation of nature and the environment should be one way of solving the problem of deforestation.

The Lower Klitee: a Nightmare that Is Waiting to Wake up

The Lower Klitee is a village of the Phlaung (the Pwo) located in Thong Phaphum District in Kanchanaburi Province. This village is surrounded by forests in perfect condition and has a stream, which is like a major vein to nurture the lives of the villagers, running through it.

The Klitee villagers have settled here in peace for over a hundred years. They once earned their living by farming and collecting forest products. When the development that accelerated industrial progress arrived in the village, their tranquil way of life became simply a story narrated when they want to reminisce about their past. At present, the Klitee villagers feel that they are meeting an unfortunate destiny and hope that it is only a nightmare so that when they wake up, their nightmarish experience will be gone and they will be able to enjoy their happy life once again.

The nightmare of the Klitee villagers started when, without cause, their cattle and the fish in the village's stream died. Then, villagers began to suffer from abnormal physical conditions; some felt that their arms and legs had become weakened or swollen. Some died without any clear cause. Babies were born with enlarged heads and stunted bodies; their growth was slow; their memory was short and their temperament was turbulent. Some baby girls were born without a vagina. Though these villagers had to walk for over 20 kilometres before they could hire a car to take them to town, which was more than 100 kilometers away, to get medical treatment, modern medicine could not cure their abnormal symptoms. Many people believed that these

abnormalities were caused by bad luck and they used black magic to deal with them. But their attempts failed and they had to accept the consequences of misfortune in their lives.

The cause of these misfortunes was revealed when, in 1988, the Office of National Environment at the Ministry of Science and Technology came to examine life in the Huai Khlong Ngu—the stream that passes through the Lower Klitee Village. They found that the stream contained four times higher than the standard level of lead, more than human beings and animals could cope with. The villagers believed that a factory that extracted the lead ore on the banks of the stream was sending toxic lead waste into the 19-kilometre stream which was the source of their drinking water supply. In 1998, the villagers raised this issue with the mass media arousing the interest of Thai society. Private development organizations, academics and the mass media helped the Klitee villagers by providing them with safe water resources for consumption and farming. The Foundation of Volunteers for Society organized a project to rehabilitate the health of those who had been affected by toxic lead; academics offered help through legal procedures, suing Lead Concentrates Company Limited for the damage that had been done to the villagers. The legal action was a long process during which time twenty villagers with the abnormal symptoms lost their lives from. Finally, the day the villagers had been waiting for arrived. On December 20th, 2010, the Lower Court of Kanchanaburi Province adjudged that the Company had released toxic lead waste into the stream and this had affected the villagers' physical condition. The Court sentenced the Company to pay damages to each villager amounting to 36,050,000 Baht in total and the Company was instructed to improve the quality of the polluted water in the stream to ensure its cleanliness.

The tragic incident that happened to the stream and people in the Lower Klitee Village serves not only as a case-study of how environmental management affects a community and has received attention from many countries, it is also a good lesson for Thai society that may make Thais review the guidelines that have been used to develop the country. In the past, development guidelines and conservation were at two opposite ends of the spectrum. This incident should urge Thai people to realize the significance of their participation in problem solving because all problems connect us all.

If you still cannot imagine how the problems faced by the Lower Klitee Village can involve city-dwellers like us, you should think about how the Khlong Ngu Stream flows past the Lower Klitee Village into the reservoir of the Sri Nagarindra Dam before the water flows into the Khwae River which merges with other waterways. This will give you a clearer picture of how we all can be affected by unsustainable development.

When the Karen Stood up to Fight back

Why did the Karen who loved peace and had led their lives in solitude on Thai territory take up arms to fight with the Thais, leading to the loss of lives on both sides?

The relationship between a number of Karen and the Thai authorities worsened when the Thai authorities sent a force into the Le Tong Khu Village, whose villagers worshipped the Richi, in Umphang District, Tak Province. The force confiscated the Richi's property—ivory carved into the Lord Buddha's image and a Black Gold Buddha image. This caused resentment among the Karen who had a deep respect to their Richi. They went to see Comrade Lao Leng, who promised to lead them in a fight with the authorities and they would carry out their operations under the name of the Communist Party of Thailand. The Karen joined in operations (Pracha, 23) which expanded to other areas where the Karen who respected the Richi lived, from Umphang District, Tak Province to Sangkhla Buri in Kanchanaburi Province, to Dan Chang District in Suphan Buri Province and Ban Rai District in Uthai Thani Province. Ban Mong Kua in Umphang District, Tak Province was the centre of operations. After being under the control of the Communist Party of Thailand and realizing that fighting did not improve their quality of life, some Karen hoped that the fighting would come to an end. Seksan Prasertkul or Comrade Tai, one of the leading student activists who had fought with the authorities during the October Uprising, rose to oppose the leaders of the Communist Party of Thailand after an almost ten year collaboration with the Communist Party of Thailand to fight for communist ideology. He recorded what happened at that time:

“In August, 1980, while the students who had been left in Umphang gathered to protest against the leaders of the Communist Party in the area close to the Chan River, a raft was quietly coming from the source of the river. On the raft were two men in tattered sarongs and their chests were bare. They helped each other to steer and manoeuvre the raft in the current in a way that showed that they were familiar with the geographical surroundings. They wore long hair tied into a small bun on their foreheads. One was in his prime of life but the other was on the verge of old age. They had come down from Kroeng Bo Village. The raft carried several bunches of bananas and a large hawk that had been tied and left on the raft floor.

‘We know that you have nothing to eat so we have brought you food,’ the young one said to me and handed me the hawk. ‘It was swept into the water by a storm and we picked it up while we were rafting down here.’

I looked into his eyes and realized that this was a symbol of his agreement with our opposition.”

(Seksan, 1989 cited in Chiranun, 2006)

Two years later, in 1982, the Karen who had fought with the authorities laid down their weapons; however, the relationship between the Thai authorities and the Karen has not been really smooth. The Thai authorities moved in to control Umphang District, Tak Province, especially the areas where Karen who used to share the ideology of the Communist Party of Thailand lived.

Their worship of the Richi, their homage to the earthen Chedi stuck with a bamboo pole (the Kho) that the Karen built from their belief that the Kho would serve as the dwelling places of the four Lord Buddhas and Phra Sriariya Mettrai, were viewed as symbols of a new sect that might cause an uprising in the country. Some of the Karen were not happy with their being made to wear white attire, at having to follow the Five Precepts in Buddhism and being made to become strictly vegetarian in order to purge their land from blood before the arrival of Phra Sriariya Mettrai according to the prediction of the Richi. This group of Karen joined the Thai authorities to fight with their Karen brothers.

In 1984, the Chedi (the Kho) in some of the villages were pulled down by the authorities on a charge of trespassing on public land. The conflict between the Border Patrol Police and the Karen became more and more serious until, in 1992, a group of the Karen in Ban Mae Chan Tha attacked the Mae Chan Tha Border Patrol Police Unit, resulting in the loss of four lives on each side. Some Karen were arrested for trespass and instigating conflict with the Thai authorities.

Yasa Ngamyng, a Karen elder of Ban Mae Chan Tha, described the situation before he was arrested and jailed for five years. He was born in Suphan Buri Province, ordained as a Buddhist monk and left to start a family and moved to Ban Mae Chan Tha, Umphang District, Tak Province. Mae Chan Tha was a gathering place for Karen migrants from different places—Suphan Buri, Uthai Thani and Kanchanaburi Provinces. Almost all of them worshipped the Richi and the Kho, which in fact means they were Buddhist.

The Kho is made of clay, meaning Mother, and stuck with a bamboo pole, meaning Father, who both gave birth to us. The Kho is surrounded by a bamboo fence; inside the fence is a small Chedi built to serve as the residence of the four Buddhas who were already reincarnated on earth. The centre of the Chedi is the residence of Phra Sriariya Mettrai, the fifth Buddha, who has not yet descended to earth. If the Karen behave well and strictly observe the Five Precepts of Buddhism, after they die their souls will remain around the Chedi to wait for the arrival of Phra Sriariya Mettrai. Though Yasa was imprisoned for more than five years, his faith in the Richi and the Chedi was not shaken. He believed that the imprisonment was payment for the bad deeds he had done. The reason for the clash between the Karen and the Border Patrol Police was that the villagers had heard a rumour that the authorities would invade the village to wipe out all the villagers so they decided to attack the Border Patrol Police first.

The development of the areas where the Karen have settled and the treatment of the Karen over the past many years indicate that those developers and those who have come into contact with the Karen lack a knowledge and understanding of this tribe from the social, cultural and ecological perspective. Sustainable development for the Karen in Thailand that takes natural resources and the environment into consideration along the guidelines of the World Commission on Environment and Development is not sufficient because their way of life, in the social and cultural sense has to be considered as well.

Guidelines for the Sustainable Development of the Karen

All guidelines for sustainable development share the same aim that true development will not create social problems or a negative impact on the environment but people have come up with different guidelines for or different definitions of the term. At a global level, there are two major guidelines—the guideline of the World Commission on Environment and Development suggesting that sustainable development has to respond to the current needs of people without destroying the resources that will be in demand in the future and the guideline of UNESCO which proposes that the values of human beings and cultures should be considered the key to development. Development methods have to be based on human factors and cultural values have to be included in economic and social activities along with solutions to environmental problems. (Phra Dhammapidok: 57-60)

Though the two guidelines have the same aim, their focus is different. The development proposed by UNESCO is culture-centred, emphasizing the understanding of and access to the meaning of being human whereas the proposal of the World Commission on Environment and Development gives importance to the environment—all those composites around human beings. As for Thailand, the development guidelines that Their Majesties the King and Queen and Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn have used in thousands of their projects are development guidelines that will contribute to the conservation of our culture, help us to access the spirit of being human and, at the same time, promote the conservation of soil, water, forests and the environment.

Sufficiency Economy for Sustainable Development

Believing that giving things to poor people in the remote areas is only an immediate and temporary form of relief, His Majesty the King has been determined to provide sustainable assistance that will enable them to depend on themselves. Over the sixty-five years of his reign, the King has helped his subjects through over 3,000 projects that he initiated to improve their quality of life. These projects can be classified into those for the promotion of agriculture and livestock; projects to develop water sources; projects for the improvement and maintenance of soil condition; projects for the conservation of forests; and projects dealing with various aspects of engineering. All these royally initiated projects have come from the King's intention to launch sustainable development in Thailand.

As most of the deprived people are in the agricultural sector, the King has promoted the knowledge of agriculture and animal husbandry in his people by the use of research to guide development. He has had the royal development projects experiment on cultivating plants and raising animals until the results are satisfactory and can be taught to the people as an alternative to migratory farming or growing opium. He has encouraged them to plant vetiver grass to prevent soil erosion and to protect the nutrients in the soil. He has launched projects for the development of water sources and to make artificial rain to benefit agriculture. The Karen in all regions in

Thailand who earn their living from farming have been encouraged to grow a variety of plants and raise animals, enabling them to produce enough food for consumption or sale so that they can become self-reliant.

In order to strengthen Thai society and to make the country's development sustainable, the King has introduced the New Theory and the economic philosophy of sufficiency economy to his people. He is aware that sustainable development that will result in his people's happiness can only become a reality when the people understand the true meaning of sufficiency and development is not motivated by greed or the exploitations of others.

The King has talked about his philosophy of the sufficiency economy on several occasions and at different times for more than thirty years. At one time, prior to 2007, the Government of the day tried to push Thailand towards becoming "a New Tiger in the Asian economy". The King commented, *"To become a tiger is not important. What is important is that we must have a sufficiency economy, which means that we are able to take care of ourselves and have enough for our own lives."* When Thailand faced the 2007 economic crisis, a large number of Thais became unemployed. Many people moved back to their homes in the country and chose to lead their lives according to the principle of the sufficiency economy. They and their country were thus able to weather the economic crisis.

The philosophy of the sufficiency economy encompasses the following characteristics: "moderation, reasonableness, immunity to change, balance, carefulness, intelligence, thoroughness, cautiousness, avoiding doing things to the extreme, refraining from greed, not exploiting others, leading life according to one's own means with honesty, perseverance, diligence, endurance and economy." It is in accord with Buddhist teachings and does not conflict with the beliefs of other religions. Its aim is to develop the quality of life of the poor who form the foundation of the country and are mostly in the agricultural sector. These poor will be helped to "live sufficiently, to have sufficient food for consumption and be able to take care of themselves." The development starts with the people, making them adjust their way of thinking and behaviour so as to lead their lives with sufficiency, which is opposite to development that has spread around the world, which stirs the desires of people and uses greed as an economic motivation,.

Now the King's economic philosophy has been applied to development at an international level. This is illustrated by the citation of the former U. N. Secretary-General, Kofi Annan, during an audience with the King to present him with the UNDP Human Development Lifetime Achievement Award:

"...with this award, we hope to further promote the invaluable experiences and lessons learnt from Your Majesty's development endeavours and help draw attention to Your Majesty's visionary thinking beyond the borders of the Kingdom of Thailand."

Though the Constitution of the Royal Kingdom of Thailand, B.E. 2550, states in Article 83 that, "The Government must promote and support operations guided by the philosophy of the

sufficiency economy,” it can be seen that political parties employ populist policies that rely on a large budget and do not promote the principle of the sufficiency economy in the people. The people themselves are attracted by a policy that promises them material gain though they have to carry the burden of huge debt. So, the King’s development guidelines have not yet been fully implemented with the cooperation of different sectors in society.

The devastating 2011 floods in the North and the Central Region of Thailand demonstrated that some of the flood victims, though wealthy, were unable to use their money to acquire food and water. The Karen villagers in Ban Tha Sa Lao, Kaeng Krachan District, Phetchaburi Province felt sorry for the misfortune of the Thais. Though the floods caused a shortage of goods in the market and prices to rise, they felt thankful because at least they still had enough rice and vegetables on their farms, fish in their ponds and chickens in their coops. All this provided enough food for everyone and helped them to survive the critical moment.

When considering the Karen way of life, which depends on agricultural activities, it is the most appropriate to use the King’s sufficiency economy to develop the quality of life. This philosophy is also in harmony with their lifestyle and their social and cultural conditions.

Is it not time that the notion of sufficiency was brought back into the minds of the Thais so that they can adopt it as their way of life and, in turn, enable their country to enjoy truly sustainable development?

The Art of the Development of the Quality of Life Side by Side with the Conservation of Culture and the Environment that Leads to Sustainable Development

Having followed His Majesty the King’s visits to people in remote areas for a long time, Her Majesty the Queen has been moved by the sufferings of those people faced with natural disasters—floods or droughts—and also their exploitation by opportunists, making it impossible for them to be economically independent. Time and again, they have had to live in deprivation, become ill but never received any medical care. Young children lack the chance to education. While the King has devoted himself to the development of soil and water resources, the Queen has been assigned by the King to take care of those poor people’s families. The Queen observed these people’s artistic skills in their handicrafts and, consequently, initiated the Project of Supplementary Occupations and Related Techniques or SUPPORT to create a supplementary income from their art work. This would also contribute to the preservation of art and crafts in each locale. At present, people who have been assisted by the SUPPORT Foundation are able to produce quality handicrafts that are in great demand in the market and these art works are bought for a charitable reason no longer. That the people could earn more income has meant that their way of life can be improved and they can become self-reliant. The Queen has assisted all the ethnic groups of Thailand, including the Karen, who have been able to develop their outstanding craftsmanship. As the Queen has said,

“...that the minorities settled in our country and we let them live in poverty and starvation, I feel, is not a source of pride to our country at all. If possible, each and every one of us should lend a hand and help them to have enough to eat. This does not mean that they have to prosper but they should have enough to live on or to eat and their children should get the chance of an education. When they suffer from jungle fever, they should have the chance of medical treatment.”

“Now the Karen are able to weave silk in the Karen designs and make beautiful pottery to show at the palace in Hua Hin. They are truly beautiful. This means that they are really good. Fifty-six of them have applied to the SUPPORT Centre at the Sans Soucis Palace. They have learnt how to paint, sculpt, weave silk and the Chok-designed cloth and carve. They have gone very far.”

(The Ministry of Natural Resources and Environment, 2003)

The Queen emphasized the creation of income as a way of developing the quality of life of these ethnic groups because she considered that, once they were able to rely on themselves, they would be aware of the necessity for environmental conservation. They would help to protect the forests from being felled. This is because she once asked them why they were hired to fell trees and they answered that it was a shortcut to wealth. She has thus helped them by creating supplementary occupations to give them enough income so that they do not have to work as hired hands to do logging. As for those minorities living in the forests and the conservation of forests, the Queen thought that they should be allowed to live in their old places but help should be given to boost their quality of life. She considers that the Karen will be able to serve as the protectors of forests:

“The King has said the areas in the mountains were where the hill-tribe people have lived since the old days and they should be allowed to remain there. Let them live according to their nature; make them live naturally. We have come here to improve the quality of their life and create more income so that they can live. We should let these small villages grow, gradually, not bring progress from outside to them. We should maintain what is good and appropriate for them.”

“Everywhere in Thailand, if they are given appropriate help, people will be able to recover without difficulty and this will move our country forwards. The Karen do not like cutting down trees because they say all trees are sacred. For me it is quite a relief to let them protect the forests.”

Her Majesty the Queen’s Speech
August 11th, 2000

At one time a group of Karen villagers had an audience with the Queen and they promised that they would not destroy forests nor grow opium. They would follow the words of the King. They asked the Queen to provide them with work to do. The Queen saw that they did not want

much money and enjoyed a life under the principles of the sufficiency economy, so she allocated the funds that had been presented to her by the members of the SUPPORT Foundation to buy a piece of land in Ban Khun Tae, Chom Thong District, and they turned it into a farm for the cultivation of kitchen gardens and for raising animals; for example, Chin Hua pigs and E-Lieng ducks. She wanted the Karen to work on this farm to be trained to raise chickens and sheep so that they would be able to apply the knowledge they had gained to the daily life of their villages. Later this paradigm was expanded to many provinces in the rural areas, including the villages where most villagers are Karen; for example, Ban Bo Wi and Ban Phu Rakam in Suan Phueng District, Ratchburi Province. Ban Phu Rakam is the location of a weaving plant that the Queen had established for the Karen. The Queen wished that members of the families would be able to live together and would not have to leave for work in other places or in the town. In the morning, the father would work on the sample farm whereas the mother could stay home and weave to create extra income. They could be with their children in the evenings and this would create a warm and secure family. This represents the Queen's accomplishment in taking care of her people as the King has assigned her to do.

The Queen also thinks that agriculture will help to improve the country's economy:

“In developing the country's economy so that we can be self-reliant, nothing is better than the change from the emphasis on the industrial revolution to the emphasis on the agricultural revolution. This increases consumption productivity but we cannot expect much wealth from it. However, it will yield agricultural produce not only sufficient for our own consumption but enough to be processed and exported to the world market.”

Her Majesty the Queen's Speech
March 6th, 1975

The paths of development initiated by Their Majesties the King and Queen have promoted the quality of life of their subjects so that they are able to depend on themselves, conserve their local culture and preserve the forests and the environment. These are the sustainable development guidelines that many countries are now exploring because they can help human beings to achieve a peaceful and happy life.

Guidelines for the Sustainable Development of the Quality of Life of Children and Young People in Rugged Areas

When Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn was young, she followed her parents on their visits to people in remote parts of the country. This encouraged her to devote herself to helping others in the same way as her father, in the agricultural sector, and her mother, in encouraging women to create handicrafts to earn extra income. Her major development aim has been to develop children and young people in remote areas because she believes that “they are major forces in the development of the country of the future”.

Over the past three decades, Princess Maha Chakri Sirindhorn has initiated more than thirty projects for the development of children and young people. These projects aim to develop their physical condition and their environment.

The Princess considers that development cannot be accomplished if the subjects of development still lack the basics of life—having not enough food and suffering from sicknesses. Initially, she supported the development of food resources and healthcare to enable people to have good health. This was done through establishing, for example, the Agriculture for Lunch Project, the Project for the Control of Diseases Caused by Iodine Deficiency (to prevent goiter and to enable children’s brains to develop appropriately to make them ready to learn), the Project for the Promotion of Nutrition and Health in Mothers and Children, the Royal Medical Project and the Project for the Establishment of a Health Pavilion.

Once people enjoy good health and do not suffer from diseases and illnesses, the Princess considers that the key to human development is education, training and the transference of appropriate technology to local knowledge—that is, the kind of technology that is not in conflict with local traditions or culture. She thus launched projects that would educate, train and teach technology to local people. These projects are, for example, the Project for the Promotion of Educational Quality and the Students under the Royal Patronage Project that assists students who do not have financial support for their higher education. If students are interested in working rather than continuing their studies or if they are not able to continue their regular education, the Princess has established the Project for Occupational Training to cater to the needs of these students. Being aware that educational development needs the development of quality teachers, the Princess organized the Project for the Development of Teachers to Enable Them to Obtain a Bachelor’s Degree in Education for teachers who work in her initiated projects. In the Kharu Thayat Project, she has given scholarships to students who wish to return to teach at their former schools. She has also had the Co-Op Promotion Project established in local schools. These school co-ops serve the community and instil in the pupils a sense of precision, discipline, a spirit of co-operation and the ability to express their opinions, which are the foundations of a democratic system.

To conserve the environment, Princess Maha Chakri Sirindhorn launched the “Natural Science Park” Project in Suan Phueng and Tanao Si Sub-districts in Suan Phueng District, Ratchaburi Province in order to conserve natural resources in the land of the Karen. Young Karen guides are trained to lead visitors on tours of nature trails and along the route where the Karen did mining in the old days. This is a way of including local people in the conservation of natural resources. The Princess has tried to encourage an awareness of the conservation of natural resources and the environment in young Karen children as well as in visiting townspeople. As she has stated:

“Development cannot be sustainable if people in the locale do not continually take part in it. Sustainability is possible only when developers communicate the knowledge, ideology and serious intent to younger generations. Another important thing is to create awareness in the public, especially the younger generation, to

enable them to understand what is happening around them. Sustainability depends on people's potential so that they will be able to develop it on their own without having to rely on outsiders all the time."

(Princess Maha Chakri Sirindhorn Foundation, 2009: 32-3)

What the country's future will be is determined by the younger generation. Princess Maha Chakri Sirindhorn knows that to move the country forward, children and young people must be developed first. They must be educated because education does not discriminate between the poor, the rich or those from different ethnic backgrounds and this may subsequently lead to peace in this world. As for the conservation of natural resources and culture, children must be taught to appreciate the value and benefits of the conservation. What the Princess has done in improving human quality together with conserving the environment has contributed a great deal to the sustainable development of the Karen over the past three decades.

Sustainable Development of the Karen from the Perspective of a Karen Sage

Joni Odochaw, a Karen sage from Ban Nong Thao, Mae Wang District, Chiang Mai Province, is the former village headman who led the Karen in their fight against the external elements that came to their village together and with development. He sent a letter to Field Marshal Thanom Kittikhajorn, the Thai Prime Minister of that time, requesting that the issue of a land concession in Ban Nong Thao be cancelled. His retrospect on the development of the Karen way of life by the Government is presented in his biography written by Chamaiphorn Saengkrachang. He recalls that it was a kind of development that did not look at the problems holistically but was piecemeal in its approach and supplied solutions that were derived from the lack of understanding. The Karen were not allowed to take part in the devising of plans and policies or in proposing guidelines that were in harmony with their way of life and culture. Since the authorities did not truly understand the problems, the solutions they provided were merely superficial.

Joni considers that each Karen village has different problems. If Karen villages are classified by the type of problem they share, they can be classified into five groups—closed villages which face one particular type of problem, half-closed and half-open villages, widely open villages, fully damaged villages and villages that have to face conflict on the Thai-Burmese border. Though these villages face problems of a different nature, almost all of them share two important issues—their lack of nationality and not having the right to own the land to earn their living.

Joni sees the Government's policy in the conservation of forests, nature and the environment as being separated into problems concerning forests and those about animals. Officials do not consider their work as related to others so they are not able to fully solve the problems. When one problem is solved, it leads to another problem. A Paganyaw proverb teaches the interconnection of things; *"when a hand is hurt, the hand is treated without considering that the pain will affect the heart."* The Paganyaw believe that all things are connected—human beings, forests, water and nature. If forests, water and nature are good but people are not good, things will be unable to

co-exist. If people are good but forests, water and nature are not, people will be unable to live. Joni is confident that if the Karen are granted the ownership of land they will be able to take care of the forests which are the origin of water sources. They will be ready to do conservation farming and cooperate in eradicating drugs. When they are granted with Thai nationality, they will be ready to protect the institutions of the nation, religion and the monarchy and contribute to the development and sustainability of the country.

In order to conserve the environment, forests and the Karen culture and to enable them to co-exist, Joni has suggested the organization of the Pagangaw cultural programme in schools, this programme being taught by Paganyaw teachers. Joni feels that the Paganyaw culture and folk wisdom may not be able to stand the influx of the culture of the Plain because television and radio have greatly influenced the Karen way of life and culture. The programme will focus on how to expose Karen learners to their traditional way of life, the forests and their surroundings in order to foster pride in their local culture. The content will include history and the background of their tribe. The programme will be developed via the search for knowledgeable Paganyaw informants from different areas; for example, Mae Sariang, Mae Cham, Sa Moeng and Chom Thong, to collect and record the stories of their tribe through their tales and folk wisdom. He has a plan to tape these tales and folk wisdom to be used as evidence in the future.

In an attempt to make young Karen love their forests, Joni has organized a summer camp to promote a love of the forests and water in children. He has taken them into the forest to learn from it and understand it. More camps have been organized according to the situation, for example, a camp to train children to build fire barriers in the forest and to create an awareness about lives in the forest. In 1996, a cultural programme was first taught in Mo Wa Khee before it was included in the study plan of the school in Ban Nong Tao, Thung Luang, Thung Yao and Huai Kiang. It requires that, one day a week, children have to wear the Paganyaw traditional costume to school.

Ree Mu, Joni's wife, proudly shows off Karen woven cloth. This is not the cloth she has woven but that was produced by her two daughters. This suggests the success of the Paganyaw cultural programme and, above all, it is a welcome sign showing that the Karen identity and culture will continue.

If Joni's attempts to maintain the Paganyaw culture and to instil an awareness of natural conservation in children are expanded to other groups of the Karen or other ethnic groups, development can be carried out together with the conservation of culture and the environment.

The Government Sector's Guidelines for the Development of the Karen at Present

At present, the government sector has become more alert to taking care of and reviving the Karen culture. On August 3rd, 2010, the Cabinet approved a plan for the revival of the Karen way of life proposed by the Ministry of Culture and assigned different sectors to carry out the policies and principles in the following five areas:

1. Ethnic identity and culture: the Ministry of Culture, the Ministry of Education and the Ministry of Social and Human Security Development have been assigned to promote and support Karen ethnicity and include the Karen ethnic identity and culture as parts of the cultural diversity of the country; the Ministry of Culture and the Ministry of Social and Human Security Development are responsible for promoting people's understanding of lives in a pluralistic society by introducing them to the identity and culture of the Karen tribe.

2. Management of natural resources: the Ministry of Natural Resources and Environment and the Ministry of Interior have been requested to stop prosecuting or arresting the Karen but to give protection to the Karen community, which is the local community, when a conflict over land use occurs; the National Human Rights Committee, the Karen Network for Culture and Environment, the Ministry of Justice, the Ministry of Natural Resources and Environment and the Ministry of Interior have been assigned to set up a demarcation committee or a mechanism to locate land where the Karen can stake a claim to settle down, earn their living and lead their life according to their culture, in order to manage any conflict about the use of land or the ownership of land by the Karen tribe. The Karen and the government sector are to look for ways to eliminate conflicts through their constructive dialogue.

3. The right to Thai nationality: the Cabinet has granted the right to Karen who have migrated to Thailand since October 3rd, 1985 and are holding a non-Thai nationality card (an identity card for people on High Lands and a former card for the survey of communities on High Lands) to apply for permanent residency in Thailand and to receive an aliens card. Their children born in Thailand are eligible to apply for Thai nationality accord to the Nationality Law, Article 7. The target group consists of approximately 40,000 people. The Minister of Interior has been urged to speed up his decisions on applications for permanent residency in Thailand of aliens, for aliens cards and Thai nationality for the alien's children born in Thailand, which were applied for a long time ago.

4. Continuation of the cultural heritage: the Ministry of Culture, through the Cultural Office of the Provinces, the Office of National Cultural Committee, through the Centre for the Integration of Community's Connections, and the Karen Networks for Culture and Environment have been assigned to promote a live cultural centre in the community that is connected with and in accordance with the traditional way of life and thought.

5. Education: the Ministry of Education has been assigned to promote the community's participation in organizing an educational programme that is consistent with the way of life and culture of minorities as well as allowing them to manage their own lessons; supporting local educational management by, for example, allocating enough budget and developing the capabilities of educational administrators, teachers and local people—the school committee—to enable them to perform school administration, by giving them continual training and the chance to go on educational tours; adjusting the school administrative system to make it relevant to community needs; and promoting scholarships at a higher educational level in those areas necessary for community development, for example, public health.

However, the Permanent Secretary of the Ministry of Culture has stated that the operation of the government sector in reviving and developing the culture and way of life of the Karen still lacks clarity. (the *Daily News*, May 17th, 2011) Therefore, meetings and discussions must be organized to create understanding and a summary of the progress of the operations should be reported to the Cabinet.

Summary

The story of the Karen shows that they are deprived of materials but rich in culture. They respect nature and they are knowledgeable in how to protect natural resources—forests, wildlife and all things in the forests, which are kept in balance in the traditional tales and narratives of the tribe’s communal practices and beliefs. The Karen believe that nature is benevolent to human beings but is too majestic to be owned by them. So, they, as insignificant human beings, depend on nature in their farming in order to having enough for consumption and living.

Unarguably, the change in the way of life of the Karen has partly been caused by the townspeople’s misunderstanding of them, particularly their attitude towards rotation agriculture, which, in fact, maintains the balance between the land and nature. They consider this agricultural practice that has lasted for over a hundred years as no different from migratory farming in its destruction of the forests. The Karen were pushed out of their habitation in the forests where they had lived peacefully since the time of their ancestors and when wild animals could walk through the space beneath their houses. They have been accused of destroying the forests though they respect them and use natural resources wisely. This can be illustrated by their houses. In the old days they used only bamboo to build their houses not hard wood from large trees that would realize large profits. They thought that houses made of wood resembled the coffins of townspeople. The authorities, who were stationed in the forests, brought with them roads and townspeople. Wild animals were hunted and a number of species became endangered. In the past, gigantic trees that co-habited with the Karen for hundreds of years were left to grow naturally because the Karen obeyed their ancestors’ teaching that they would not cut down trees but would leave them as the habitat of wildlife. Huge trees like Malabar ironwood, Bodhi and Banyan trees were not logged but left to serve as the houses of their spirits. However, when businessmen arrived, these trees were felled by their order. The Karen reported this to the authorities but, many times, the natives were blamed for logging. Some authorities concluded that those who had cut down the trees had left already though they were still in the forests and continued felling trees. A number of Karen lost their lives in the attempt to oppose the businessmen’s logging. Some were arrested as trespassers in the forests. An example is Suphachai Pholthip, a villager of Ban Cha Khi (Takian Thong), Sangkhla Buri District, Kanchanaburi Province, who was prosecuted for trespassing into an area of 120 Rai in the forests. He had to pay a 100,000 Baht bail. However, the investigation of the incident of an official helicopter crash in Bang Len District, Nakhon Pathom Province on April 29th, 1973, showed that carcasses of the wildlife were found in the helicopter’s wreckage. A group of students and the members of the Natural Conservation Group confirmed that they had met the six people who had lost their lives in the helicopter crash when they went

hunting in the Thung Yai Naresuan Forest. This evidence confirms the way in which townspeople have threatened the wildlife.

Occasionally, some Karen found that they could not stop the townspeople from violating nature, so they agreed to be employed by businessmen to fell trees. Some were hired to hunt wild animals with high powered rifles provided for them by townspeople. They violated what their ancestors had taught them that animals were their brothers as illustrated in the legend of a bull that describes how the bull was a Karen lad who fought with an evil spirit that appeared in the form of his cruel step-mother. This evil spirit told his father to arrest him and his other six siblings and set them adrift on a raft. The spirit of his elder brother, who had been killed by the evil step mother, told him to wear a pair of horns on his head so that he could gore the evil step mother. He was able to get rid of the step mother but he could not remove the horns from his head and, so, he was turned into a bull. For this reason, the Karen will not hunt bulls. They have been taught that if they feel threatened by other animals in the forests, they should go into a herd of bulls and they will be safe. However, now they had been told by the townspeople to hunt bulls and other wild animals. After almost all of them had gone, the townspeople left them and the deteriorated forests to look for new abundant forests. The Karen were left to be accused of being destroyers of the forests.

The violation of the law of nature has caused the Karen to move from their original settlements in the forests where they had lived for many generations. We cannot deny the fact that without the Karen to help take care of the forests, Thailand would not have the natural heritage, the Thung Yai Naresuan-Huai Kha Khaeng Wildlife Conservation, which was registered as a world heritage organization in 1991.

Not only is the way of life of the Karen, which is in harmony with nature, threatened, their beliefs and what they respect are also challenged by progress and modern social currents. An example is their worshipping the Richi and the Kho or the bamboo Chedi, which requires them to strictly observe the Five Precepts of Buddhism so that they will not kill animals nor eat meat so that they will reach their aim in life—to live with their next Lord Buddha, has been distorted and interpreted as a new religious sect that affects the national security. Progress has brought about material development; roads and buildings have replaced forests; trees have been logged; minerals have been used for industrial profit but have caused an imbalance in nature; the weather conditions have become unpredictable; there is no rain in the rainy season, resulting in scarcity of the harvests. For these reasons, most of the Karen in the forests are poor and suffer from illness, caused by a lack of nutrients, poor basic public health, and the release of chemicals into their villages by investors who have exploited natural resources. Unable to rely on nature to eke out their living in the way they have done in the past has worsened the poor living conditions of the Karen. This has coincided with a trend for conserving forests and natural resources. The announcement of the establishment of national parks and wildlife conservation areas has made the authorities urge the Karen to leave their settlements in the forests where they have lived for a hundred years. So, they have come to work in the towns and cities. Most of them work in factories, have become construction workers or hired hands and are able to earn only just enough

to support themselves because some of their employers keep their wages low and sometimes they are swindled out of their wages by their employers because they are Karen not Thai. Some employers provide accommodation and food to live on instead of wages.

Their Majesties the King and Queen and Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn are concerned about the living conditions of people of all ethnic groups in Thailand. They have played a major role in the development of the quality of life of the Karen, helping their problems that have been ignored for so long to become solved. The important thing is that the Karen have become aware that they are part of Thai society and wish to make contribution in taking care of the border and living at peace with the Thais. The royally initiated guidelines are in accord with their traditional way of life and they have helped them conserve their “Karenness” and their natural environment. Some of these guidelines are in the form of assistance to increase their agricultural capacity, art and craft promotion, the restoration of the environment and support for education to improve the quality of life. These projects have been widely accepted as a way of leading people in rural areas to sustainable development. It has thus been deemed appropriate for the Government to turn these guidelines into substance in order to lessen the burden on the royal initiators and to ensure that Thai society will continue towards sustainable development.

However, during the past three decades, though each local community has been administered under the Office of Local Administration, with the Kam Nun or the Sub-district’s headman and the Phu Yai Ban or the Village headman, taking care of the livelihood of members of the community, the Karen are still living in remote areas that make communication difficult and many of them deny that they are Thai citizens and have chosen to live their old way of life. They have little contact with the Thai authorities so they do not respect them or accept them in the way they accept or respect their religious or spiritual leaders; for example, their worship of the Richi, their faith in Buddhism expressed through their respect for Reverend Khru Ba Chao Chaiya Wongsaphatthana or Luang Po Nuam of Chaeng Charoen Temple, or their faith in Christianity and their respect for missionaries. It has been found that to be ordained a Buddhist monk or to convert to Christianity is a way for Karen children to receive an education and to improve their quality of life. Therefore, to introduce development guidelines to the Karen who respect their spiritual leaders, developers must study their culture, traditions and beliefs in order to thoroughly understand them and be able to introduce development guidelines that are not in conflict with their feelings, beliefs and traditions. To create a good relationship with their spiritual leaders and develop the Karen according to their needs will allow the authorities to lead the Karen to take part in the development in a consistent and sustained way.

It is important to listen to the opinions of community leaders and sages and use them to plan development guidelines. A Karen sage, Joni Odochaw, considers it impossible to map development guidelines in only one particular way because the Karen in Thailand are diverse and they need different forms of development since their problems vary. Therefore, their real problems have to be taken into consideration and they should be allowed to take part in setting up the development guidelines or choosing those that do not conflict with their way of life, society and culture.

The study of stories and research about the Karen and fieldwork have enabled the research team to realize that the sustainable development of the Karen means, “to promote occupations that create income, to educate, to develop the quality of life, to promote basic healthcare and medical treatment, to solve problems related to the land for earning their living and the holding of nationality, to support the conservation of culture and the environment by making young ones appreciate the value of their traditions, culture and environment that have lasted for hundreds of years.” However, as Joni has stated, each village has to be considered separately since its needs may be different and the demand to bring in progress to Karen villages will vary. Some villages, for example, Ban Nam Bo Noi in Na Sai Sub-district, Li District, Lamphun Province or Ban Le Tong Khu in Umphang District, Tak Province, have rejected the townspeople’s concept of progress. Therefore, development has to cater to the needs of these villagers and avoid making them feel threatened by townspeople as they were in the past.

In any case, the aim of developing the Karen without developing townspeople, to uplift their human values and to teach them how to progress by avoiding exploiting other people, will not bring sustainable development to the Karen. Sustainable development is only possible when all the people involved cooperate in developing from inside out. In other words, we must cultivate the meaning of sufficiency in the mind—avoid being greedy or exploiting others, be strong and self-reliant, make a contribution to building a warm family whose members care about one another as well as create a society whose members cooperate and help each other, create an environment that is free of toxic substances, and create a world of natural balance, peace and happiness. All this should lead to sustainable development.

Moreover, people should be taught to be aware that ethnic groups in this country are not inferior to townspeople. They should not look down upon, take advantage of or be prejudiced against those who have come to live in Thailand and not consider them to be part of Thai society, which leads to problems or conflict between the Thais and the Karen as in the past. This can happen only when we know and understand the Karen and this will be as the result of studies and research into the life of the minorities, which will, in turn, help us to better understand our own society because “everything is interconnected.” The development of townspeople will lead to the development of the Karen and vice versa because the way of life of all groups affects one another. Developing others cannot be done without developing ourselves. This is illustrated in a poem by Phaw Ley Pa, the late Paganyaw poet from Ban Mae Hae Tai in Mae Cham District, Chiang Mai Province, who wrote it with charcoal on a board:

*“The Salween River misunderstood that it is a major waterway by itself;
The Mae Khong River misunderstood that it is a major waterway by itself;
They are important because small brooks flow into them;
They are important because small streams flow into them;
Without small brooks and small streams,
Major rivers will become dry.”*

(*The Weekend Nation*, April 24th, 2009)

Is it time for us to ask what our real needs are? What is valuable and meaningful for our own lives and for the lives of those we are going to develop? We should ask whether the guidelines for the development of humans, families, society and the environment that our country and others have followed are in the right direction for sustainable development. When are we going to move towards the guidelines for sustainable development?

*“On the mountains, there are grass and thorns;
On the mountain range, there are grass and thorns;
Children walking into the mountains, they ask directions;
Adults walking into the mountains, they ask directions.
Those who do not ask directions are hares;
They go into the mountains on their own and lose their way on their own.”*

“Phaw Ley Pa” (*The Weekend Nation*, April 24th, 2009)

Bibliography

- Adisorn Kerdmongkol, 2000. **From Rangoon to Ratchburi: a Lesson for Peace.** Bangkok: the Democracy Campaigning Committee in Burma.
- Bhumibol Adulyadej, His Majesty the King, 2009. **Speeches Delivered to the People Who Presented Him Birthday Wishes at Sala Dusidalai, Chitralada Villa, Dusit Palace on Friday 4 December, 1998.** Bangkok: Amarin Printing and Publishing.
- Boonchuay Srisawadi, 1963. **Hill-Tribes in Thailand.** Bangkok: Odeon Store.
- Bulan Runtee, 2009. **The Karen: Protectors of the Western Towns.** Nonthaburi: Ban Nungsue Publishing House.
- Chamaiphorn Saengkrachang, 2001. **Joni Odochow: A Sage of a Fighting Spirit from the Mountain.** Bangkok: the Office of the National Education.
- Chantaboon Sutthi, 1996. **The Karen: Life, Culture and the Environment.** Bangkok: the Institute for Hill-Tribe Research.
- Chatchwal Thongdeelerd, 2001. **The Path of Faith.** Bangkok: Amarin Printing and Publishing.
- Chawalit Niyomtham, 2004. **Flowering Plants in the Natural Science Park in Suan Phueng District, Ratchburi Province: the Huai Phak River Basin.** Bangkok: the Office of H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn's Royal Projects.
- Chiranun Phitpreecha, 2006. **Another Dream: Memoire of a Life Journey.** Bangkok: Phraew Publishing House.
- Damrongrajanuphab, Krom Phraya, 2002. **The Chronicle: the War between Thailand and Burma.** Bangkok: Ganesha Printing Centre.
- Donjai Chawanaporn, 2003. "Facial and Dental Characteristics of Padaung Women Wearing Brass Neck-Coils (Long-Neck Karen) in Mae Hong Son Province, Thailand". A Master of Science in Othodontics Thesis, Chiang University. (in English)
- Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn Foundation, 2009. **ICT Weaving Knowledge and Technology into Sustainable Development.** Bangkok: Prikwan Graphic.
- Kannikar Phromsao, 1992. **The Breath of Lanna: the Missing Natural Resources Being the Breath of Lanna.** Bangkok: The Committee for the Dissemination and Promotion of Development.
- Keshishian, J.M. 1797. "Anatomy of a Burmese Beauty Secret." **National Geographic.** 155.6: 798-801. (in English)
- Keyes, C.F. 1979. **Introduction, Ethnic Adaptation and Identity: the Karen on the Thai Frontier with Burma.** Philadelphia: Institute for the Study of Human Issues. (in English)
- Khachadbbhai Buruspat, 1997. **The Minorities of the Burmese Nationality.** Bangkok: Rungsilp Publishing.
- Khwancheewin Buadaeng, 2006. **The Karen: A Variety of Lives from the Mountains to the Cities.** Chiang Mai: Ming Mueang Publisher.
- Le Paw Tee, 2011. "From Bang Kloy-Kamaplor to the Ton Nam Petch Strategy: Secrets in the Karen Jungle" **the Weekend Nation,** 12-13.

- Maha Chakri Sirindhorn, Her Royal Highness Princess, 2008. **H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn's Writings about Border Patrol Police**. Bangkok: the Office of H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn's Royal Projects.
- Manoch Ratanalaekha, Ph. A. 2007. "The Satisfaction of the Karen Thais in Suan Phueng District with the Operations of the Sample Farm Initiated by Her Majesty Queen Sirikit in Ratchburi Province" An Independent Study, Master of Arts (Political Science), the Graduate School, Kasetsart University.
- Marlowe, 1973 in Keyes C.F 1979. (in English)
- Nakhon Phunnarong, Chanwit Kasetrsiri and Kanchanee La-onsri, 2007. **Problems about the Thai-Burmese Borders**. Bangkok: the Office of the Thailand Research Fund.
- Natural Resources and the Environment, the Ministry of, 2003. **Her Majesty the Queen and the Conservation of Natural Resources and the Environment**. [online] Available at: <[http://21114u.blogspot.com/2011/05/blog-post 6574.html](http://21114u.blogspot.com/2011/05/blog-post_6574.html)> [Accessed 12 October 2011].
- Ngao-silph Khongkaew, 1995. **Lives on the Tight Rope of the Thirteen Tribes in Thailand**. Bangkok: Smakkkhisarn.
- Panorama Worldwide, 2008. "Private Visits to the Mountains: the Origin of Royal Development Projects—Stories of Pride and the Way of Life on High Mountains". (Videotape)
- Paul Lewis and Elain Lewis, 1985. **Six Hill-Tribes**. Chiang Mai: Hill-Tribe Handicrafts.
- Phaitoon Phromwichit, 1996. **The Call from the Ethnic Group**. Chiang Mai: The Centre of Ethnicities and Development, the Institute of Social Research, Chiang Mai University.
- Phaw Ley Pa, 1993. **The Paganyaw People**. Compiled by Kulya-Weerasak Yodrbum. Bangkok: Putchuban Publishing House.
- "Phaw Ley Pa: Eternal Rest" 2009. **The Weekend Nation**. [online] Available at: <[http://www.localtalk2004.com/cfsg/detail main.php?dataid=85&code=c1 2504252201](http://www.localtalk2004.com/cfsg/detail_main.php?dataid=85&code=c1_2504252201)> [Accessed 31 October 2011].
- Phenphan Inthapuntee, 2009. **The Way of the Jungle King—Protecting Western Forests**. Bangkok: Sueb Nakhasathien Foundation.
- Phra Dhammapidok (P A Payutto), 1998. **Sustainable Development**. Bangkok: Komol-Kheemthong Foundation.
- Pinkaew Lueng-aramsri, 1996. **Folk Wisdom on EcoSystem: a Case-Study of the Karen Community in Thung Yai Naraesuan Forest**. Bangkok: Lokdulyaphap.
- Pracha Maechan, 2007. **Umphang: Life behind the Natural Scenery**. Nonthaburi: Perfect Printing.
- Prachatai, Bangkok: 12 December 2010 <http://prachatai.com/journal/2010/12/32363> (31 January 2011)
- _____. Bangkok: 9 August, 2011. <http://prachatai.com/journal/2011/08/36402> (31 October 2011)
- Rajah, A. 2008. **Remaining Karen: a Study of Cultural Reproduction and the Maintenance of Identity**. Australia: ANUE Press. (in English)
- Renard, R.D. 1980. "Kariang: History of Karen-Tai Relations from the Beginnings to 1923". A Ph.D. Thesis. The University of Hawaii. (in English)
- Saeree Achsaeree, 1963. **Fifteen Tribes in Thailand from Ancient Books**. Bangkok: Phitayakarn Publishing House.

- Samai Suthhitham and Somchai Saengdetch, 1987. **Mountain Dwellers: the Karen**. Bangkok: Watthana Panich.
- Sarane Thaiyanon, 1996. **Research Report: From Opium to Heroin: A Crisis that Causes a Chain of Problems in Karen Society**. Chiang Mai: The Service and Publicizing Section of the Hill-Tribe Research Institute.
- Sawang Srisakun, 2011. "The Three Dimensions: the Philosophy Sufficiency Economy and the Policy of the New Government" **the Siam Rath Weekly**. 58th Year, Vol. 47 (18 August 2011).
- Sayamon Kaiyurawong, Anchalee Pholkrieng and Somnuk Benchawithayatham, 1992. **Handbook for Volunteers to Promote the Rights: the Rights of the Hill-Tribe People**. Bangkok: the Association of People's Rights and Freedom.
- Seksan Prasertkul, 1989. **A Collection of Wanderings into the Forests to Look for True Life**. Bangkok: Tienwan Publishing House.
- Somchok Sawatdirak, Chanwit Kasetsiri and Kanchanee La-onsri, 1997. **The Relationship between the Thais-the Burmese and the Karen**. Bangkok: the Office of the Thailand Research Fund.
- Somphop Lachroch. **The Karen Hill-Tribe**. Bangkok: the Division of Hill-Tribe Assistance, the Department of Public Welfare, the Ministry of Interior, M P P.
- Somsong Buruspat, 1989. "Padaung: the Long-Necked Karen". **Journal of Language and Culture**. 8(2), 23-27.
- Sungkheet Chantanaphothi, 2011. **The Black Karen Beauty of Muang Lub Lae**. Nonthaburi: Tharn Buakaew.
- Suntharee Silaphiphat, 1983. **History of Ideas in Social Sciences**. Bangkok: Ramkhumhaeng University Publishing House.
- Sunthorn Sukhsaranchit, 2004. "The Dark Side of the Moon, the Bright Side of the Self: a Record of Certain Aspects of the Paganyaw, "the Uncivilized" through the Eye of "the Other": a Case-Study of the Paganyaw in Ban Huai Pa Kai, Village 14, Mae Teun Sub-District, Om Koi District, Chiang Mai Province". A Bachelor of Political Science Mini Thesis, Political Administration Major, Thammasat University.
- Surapong Kongchantuek, 1991. "The Legend of the Birth of the Karen". **The Sound of the Mountains**. 1st Year, Vol.3 (May-July).
- Surin Leua-samai, 2005. "Closure of the Mining Legend in Suan Phueng" **Journal of Mueang Boran**, Vol. 314.
- Suriya Ratanakul and Somsong Buruspat, 1995. **The Sgaw Karen**. The Office of the Southeast-Asian Language and Culture Research, the Research Institute of Languages and Cultures for Rural Development, Mahidol University.
- Suriya Ratanakul, Wiratch Thamniyom and Sophana Srichampa. 1996. **Thai-Sgaw Karen Dictionary**. The Faculty of Graduate Studies and the Research Institute of Languages and Cultures for Rural Development, Mahidol University. Bangkok: The Office of the National Psychological Operations Committee Secretariat.
- Thammarat Thongreung, 2000. **The Karen: the Insulator or the Fuse of the War between Thailand and Burma in the Modern Day**. Bangkok: Tharn Buakaew.

- Tharckabaw, D. and Watson R. 2003. **The Karen People of Burma and the Karen National Union** [online] Available at: <<http://www.dictatorwatch.org/articles/karenintro.html>> [Accessed 11 November 2010]. (in English)
- Thassana Boonkhwan, 2011. **38 Ways of Happiness: Royal Development Projects** (A Comprehensive Manual for Touring and Learning about Royal Development Projects Published on the Occasion of His Majesty the King's 84th Birthday Celebration) Bangkok: Amarin Book Centre.
- The Daily News**, 2011. Bangkok: 17 May, 2011.
- The Disciples of Wat Phra Bat Huai Tom, 2009. **Nine Years of the August Power of the Reverend Khru Ba Wong**. Lamphun: Phra Bat Hua Tom Temple.
- The Editorial Board of the Weeratham, 1974. **Hill-Tribes in Thailand**. Bangkok: Weeratham Publishing House.
- The Faculty of Education, Rajabhat University Mu Ban Chombung, 2009. **Report on the Operations of the Educational Administration for the Development of Teachers in the Project Initiated by H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn to Obtain a Bachelor's Degree in Education, Batch 2**. Ratchburi: the Faculty of Education, Rajabhat University Mu Ban Chombung.
- The Hill-Tribe Research Institute. 1994. **Miscellanies about the Hill-Tribes**. Chiang Mai: Nunthakan.
- The Office of H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn's Development Projects, 2008. **Development Plan for Children and Young People in Remote Areas according to H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn's Initiatives**, Vol. 4, 2007- 2116. Bangkok: Amarin Printing and Publishing.
- The Office of the Commission of the National Economic and Social Development. "What Is Sufficiency Economy?" [online] Available at: <<http://sufficiencyeconomy.org/detailswf.>> [Accessed 20 October 2011].
- The Office of the National Psychological Operations Committee Scretariat, 1975. **The Karen Hill-Tribe**. Bangkok: the Department of the Army's Survey.
- "The Red Karen Warriors". [online] Available at: <<http://padsakorn.mutiply.com/journal/item/78>> [Accessed 8 October 2011].
- The Weekend Nation**, Bangkok: 24 April 2009.
- The Nutrition Association of Thailand under the Royal Patronage of H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn, 2010. **The Nutritionist Princess: Thirty Years in the Royally Initiated Projects: the Project for the Development of Children and Young People in Remote Areas**. Bangkok: Sukhumvit Media Marketing.
- Theeraphap Lohitkul, 1998. **Water Currents and Memories**. Bangkok: Phraew Publishing House.
- Thitiya Thaothamphitak. Thirteen Years "Ban Lower Klitee, Life and the Stream without Hope" [online] Available at: <<http://www.manager.co.th/qol/ViewNews.aspx?NewsID=9540000058549>> [Accessed 8 October 2011].
- Umaphorn Khaedon, 2004. "The Study of the Quality of Life of the Karen in Ban Ley Taung Khu, Umphang District, Tak Province". A Master of Home Economics Thesis (Familial and Social Development), Sukhothai Thammathirat University.

Wuthi Boonlerd, 2011. In “Talking about Helicopter Crashes and the Problems about the Kaeng Krachan National Park” [online] Available at: <<http://prachatai.com/journal/2011/08/36402>> [Accessed 31 October 2011].

_____, 2009. **The Karen Mountaineers**. Nonthaburi: Tharn Buakaew.

ขอขอบคุณ

ศาสตราจารย์ ดร.วิชัย บุญแสง อดีตผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ศาสตราจารย์ ดร.ปราณี กุลละวณิชย์ ผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์การนำเสนอความคืบหน้าโครงการวิจัย ครั้งที่ ๒

ศาสตราจารย์ ดร.สมทรง บุรุษพัฒน์ ผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์การนำเสนอความคืบหน้าโครงการวิจัย ครั้งที่ ๑ และ ๒

รองศาสตราจารย์ ดร.สุจริตลักษณ์ ดีผดุง ผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์การนำเสนอความคืบหน้าโครงการวิจัย ครั้งที่ ๑

ว่าที่ร้อยตรีกิตติ ชันธมิตร กรมวังผู้ใหญ่ กองงานในพระองค์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

นายสามารถ ลอยฟ้า ผู้ว่าราชการจังหวัดตาก

นายกำธร ถาวรสถิตย์ ผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน

นายภูษงค์ โพธิภูถ้าย รองผู้ว่าราชการจังหวัด รักษาราชการแทนผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน

นายสุเทพ โกมลภมร อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี

นายณัฐวุฒิ เพ็ชรพรหมศร นายอำเภอสวนผึ้ง

พันตำรวจเอกรุ่งสุริยา เพ็ชรประพันธ์ ผู้กำกับการกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๓๔

ร้อยตำรวจเอกสำเนียง องค์กร ผบ.มว. (สบ.๑) กก.ตชต.๓๔ ผู้ประสานงานการเก็บข้อมูลภาคสนามที่จังหวัดตาก

ร้อยตำรวจโทกิตติพงษ์ นวลวิทยาพงษ์ ครูใหญ่โรงเรียนกามาผาใต้

ร้อยเอกต่อพงษ์ ศิวิลัย และกำลังพลทหารพรานในสังกัด กองร้อยทหารพรานจู่โจม ที่ ๙๕๒ (เหล่าตง)

หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๑๕ (บก.ส่วนหน้า) อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

นายดาบตำรวจมิตร สมหมาย กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดน ๓๔๔

นายสุเทพ ไกรเทพ หัวหน้าสำนักงานโครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาตามพระราชดำริ อำเภอสวนผึ้ง

นายทวี บุญตัน พัฒนาการอำเภอแม่ลาน้อย

นายวุฒิ บุญเลิศ ประธานประชาคมอำเภอสวนผึ้ง

อาจารย์สมประสงค์ มั่นอะนะ ผู้อำนวยการโรงเรียนอัมพวงวิทยาคม

อาจารย์สุรเศรษฐ์ บุญเกตุ โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรางค์ มั่นยานนท์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

นายไบโซ ศิริจจินดา ผู้ใหญ่บ้านเลตองคุ

นายทะเลอ ชันธุ์เขียว อดีตผู้ใหญ่บ้านบ้านห้วยห้อม

นางมะลิวัลย์ นักรบไพร หัวหน้ากลุ่มแม่บ้านทอขนแกะ บ้านห้วยห้อม

นายวิน บุญคำ ประธานโครงการการศึกษาชนเผ่าปะโอ

คุณพันทิพา หงส์อ่อน ร้านไส้กรอกเยอรมัน

นายสุนทร สอนกิจดี มหาบัณฑิตคณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้ช่วยเก็บข้อมูลและถ่ายภาพเคลื่อนไหวในการ
ออกภาคสนาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวิไล ธีระโรจนารัตน์ หัวหน้าภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ทำแผนที่แสดงแหล่งตั้งถิ่นฐานและประชากรกะเหรี่ยงในประเทศไทย (๒๕๔๕)

นายศุภินันท์ จิตวิริยนนท์ นิสิตดุสิตบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ช่วยจัดหน้า
พิสูจน์อักษร และจัดเตรียมไฟล์ต้นฉบับ

“สาวสาวเหล่ากะเหรี่ยง สวยสวย
ปักปิ่นเกล้าผมมวย แซ่มซ้อย
เงินไพลูกบัตรวาย ร้อยรอบ คอหนา
ขมิ้นพัดขัดหน้าชม้อย มายเหลียงเอียงอาย”

พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (โคลงนิราศกาญจนบุรี)

Gorgeous Karen maidens

Their hair stylishly gathered in a bun and fixed with a dazzling pin

Their necks adorned with silver strings of beads

And, under the cumin powder make-up, looking playfully coy.

Translation of King Chulalongkorn's composition, The Niras Kanchanaburi